DR
301
S67
knj.53

ГЛАСНИК

СРПСКОГ УЧЕНОГ ДРУШТВА

КЊИГА 53

РАЗЛИЧНА НАУЧНА ГРАЂА

У БЕОГРАДУ 1883

У ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

На продају у књижарници В. Валожића

LIBRARY
JUN 12 1974
UNIVERSITY OF TORONTO

DR
301
.J37
Aug. 55

Преглед.

СТРАНА

1. Српски родослови и летописи, уредио их Љ. Стојановић . 1
2. Грађа за флору кнежевине Бугарске, од д-ра Јосифа Панчића 161
3. Писмо В. Макушева председнику српскога ученог друштва 232
4. Извештаји уметничком одбору 234
5. Изводи из записника српскога ученог друштва за годину 1880 и 1881 239

СРПСКИ

РОДОСЛОВИ И ЛЕТОПИСИ

При овоме своду употребљени су ови

I Родослови:

а) старији,

Копориньски, по изданьу П. Шафарика у његовом делу Památky dřevního písemnictví Iihoslovanův. V Praze 1851. Увршћене су исправке Вукомановићеве у Гласнику XI 159;

П. *Пеѣски*, по одломцима које је штампао В. Јагић у своме Archiv-у (II. 106—109);

Ц. *Цетињски*, по изданьу В. Јагића у његовом Archiv-у, где су и одломци из пеѣског (II, 72—92); и

С. *Студенички*, по нашем изданьу у Starinama кн. XIII (стр. 167).

б) млађи:

Карловачки, по изданьу П. Шафарика у горе поменутој његовој књизи;

Врхобрезнички, такође по изданьу Шафариковом; и

Загребачки, по изданьу Ст. Новаковића у Starinama IX (стр. 71—77). Овај је текст поређен и исправљен по оном одломку што га је издао накнадно Ст. Новаковић у Starinama X (стр. 173), који је исте редакције а исправнији и старијег облика.

II Летописи:

Шафариков свод у горе поменутој књизи у коме су ових осам летописа:

Шаф. C. Сеченички,

Шаф. D. Рачански,

Шаф. E. Давидовићев,

Шаф. F. Магарашевићев,

Шаф. G. Врхобрезнички,

Шаф. H. Ковиљски,

Шафѣ. J. Свето-Андрејски, и

Шафѣ. К. Хиландарски.

Давидовићев и Магарашевићев летопис прегледани су и у засебним изданьима у летопису матице српске књизи 12 и 16. Уврштене су и исправке В. Јагића (у Književniku II и Archiv-у II) и К. Јиречека (у његовој књизи Die Handelsstrassen etc. прим. 246).

Григоровичево издање од четири летописа у његовој књижици „О Сербіи въ ея отношеніяхъ къ сосѣднимъ державамъ, преимущественно въ XIV и XV столѣтіяхъ. Казань 1859.“ Ту је он издао у целини

Гр. 1. Гбаровски летопис, који је нашао у селу Гъбарову близу Пловдива. Тај је летопис попуњавао у потама са ова три:

Гр. 2. Хиландарским, који је нашао у Хиландару, и из кога је употребио шеснаест бележака;

Гр. 3. Дериатским, који се налази у библиотеци дерпатског универзитета, и из кога је употребио осам бележака. Овај је летопис описао и Востоков (Описаніе русскихъ и славенскихъ рукописей румянцовскаго музеума. Спетербургъ 1842) где је штампао и његов завршетак (год. 1687) који је и овде употребљен; и

Гр. 4. Летописом, назовимо га *бечким,* јер се налази у цар. библиотеци у Бечу, из кога је употребио „лишь одну выписку“.

Гл. X. Хронограф из X, књиге Гласника (стр 211.) на који је од Душана настављен неки летопис.

Гр. XI. Летопис из XI књиге Гласника (*стр. 144*) који је, као и претходни, издао А. Вукомановић.

Гл. I. Готово од речи до речи слаже се са Вукомановићевим (Гл. XI) летописом и *летопис из I књиге Гласника* (*стр. 163*) који је издао Јов. С. Поповић. Са оба ова летописа доста се слаже и

St. IX. γ. Летопис, што се нашао у артијама пок. *J. Шафарика,* а све оно што у Вукомановићевом нема или је од њега различито исписао Ст. Новаковић у Starinama књ. IX под *γ* (стр. 8[illegible] и даље).

St. IX β. У истој књизи Starina (стр. 47 и даље) издао је Ст. Новаковић и један *летопис по рукопису народне библиотеке.* Тај је летопис попуњаван у потама

St. IX β'. Летописом из збирке рукописа *југословенске академије.*

St. VI. Ст. Новаковић издао је такође у Starinama књ. VI (стр. 19 и даље) и један *одломак летописа* који почиње годином 1221 а свршава се 1485.

Ar. 2. Уз цетињски родослов налази се и један *летопис* који почиње од створења света а српски летопис настаје од смрти Душанове. Издао га је заједно са цетињским родославом Јагић у Archiv-у (II стр. 92 и даље). На истом месту (стр. 102) издао је и један

Ar. 3. Летопис из Григровичеве колекције.

Ar. III. Бранковићев летопис, који се сада налази у латинском преводу, издао је Ив. Кукуљ. Сакинпски у своме Arkivu za povjestnicu jugoslavensku књ. III (стр. 1 и даље).

Деч. Дечански летопис издао је Серафим Ристић у књ. Дечански споменици (стр. 1 и даље) али тако да би ново издање врло нужно било

По нашем издању употребили смо још ове летописе из XIII књиге Starina (стр. 164 и даље):

St. XIII, 2. Хаџи Јорданов,

St. XIII, 3. Сенички,

St. XIII, 4. Подгорички, и

St. XIII, 5. Верковићев.

На послетку употребљени су још и одломци летописа штампани у летопису Матице Српске књ. 25, Чтения-ма 1859, II, и Starinama XII.

У додатку је

Раванички летопис, по издању М. Н. Шапчанина у Гласнику XX (стр. 5—21), попуњен

Вујићевим, који је он издао у својој књизи Путешествіе по Сербіи (стр. 208—9).

При свођењу старијих родослова за основу је узет копориньски текст, докле он траје (1372), и то овако: шта има у сва читири текста (у колико је и пећски издан), он нема никаква знака; што има само у копориньском, оно је

стављено међу четири крстића (++....++); што има само у пећском, оно је стављено међу четири звездице (**....**); што има само у цетињском, оно је стављено међу две звездице (*....*); што има само у студеничком, оно је стављено међу два крстића (+....+); што пак има у цетињском и у студеничком, а у осталима не, оно је стављено међу две звездице и два крстића (*+....+*); што има само у конориньском и пећском, оно је стављено међу четири крстића и две звездице (++*....*++); што се на тај начин није дало сложити, стављено је у угласту заграду [ ], а иза њега почетно слово текста из кога је (**П, Ц, С**). У тим одступањима махом се слажу цетињски и студенички текст, па су они сведени у једно, при чему је узет за основу цетињски, и бележено је са два звездице (*....*) оно, што би било само у цетињском, а са два крстића (+....+), што би било само у студеничком, а стављано у облу заграду ( ) оно из студеничког текста, што се на тај начин не би дало сложити; на крају су још додана почетна писмена тих текстова (**Ц** и **С**). — О кнезу Лазара пећски се текст разликује од цетињског и студеничког па је он штампан за себе, а цетињски и студенички су сведени у једно на горе казани начин. Кад се и студенички текст прекида (1399), онда је остао сам цетињски.

Код млађих родослова први одељак (до **Сих же видѣвь...**) наведен је посебно по карловачком, врхобрезничком и загребачком тексту, а у другом одељку (од **Сих же видѣвь...**) сведен је карловачки и загребачки текст у једно, и то овако: за основу је узет карловачки и што би било само у њему, оно је стављено међу две звездице (*....*), а што би било само у загребачком, оно је стављено међу два крстића (†....†); што се из загребачког текста није дало на тај начин сложити стављено је у угласту заграду [ ].

Такав распоред није се могао употребити кад летописа. Пред нама нису били сви летописи издани за себе,

да би се могли по сродности распоредити, него смо имали Шафариков свод, који је по негде врло нејасан. Због тога није ни употребљен један текст читав за основу, него је за сваку белешку узиман онај текст који је најпунији и најјаснији, и попуњаван осталима, а што се није дало сложити стављено је у заграду. Код хронолошких разлика напоменуто је и из ког су летописа.

У Београду јула 1883.

Љ. Стојановић

Штампарске погрешке.

Стр.	врста	место	треба
1	13	врѣмень	врѣмень
»	15	наученьствовалше	наученствовалше
»	»	сиа	сиа
»	»	врѣменам	врѣмена
2	4	мироу	мироу
»	11	Роди	Роди
»	»	сини	сини
»	13	хлъмскои	хлъмскои
3	3	Атонецѣи	Атоньсцѣи
»	7	моштеи	моштеи
»	8	же и въ	же и въ
»	14	Богородици	Богородици
»	21—22	великыи	великыи
»	28	правосладкие	православие
4	10	Атосицѣи	Атоньсцѣи
»	13	скетотоу	скетомоу
»	19	Николаю	Николаю
»	21	Стефань	Стефань
»	27	милюбывь	милостивь
5	1	краљевьсток	краљевьство
»	3	Радославоу	Радославоу
6	11	православие	православие
»	12	рекньноуе	рекньноуе
»	17	милоуе	милоуе
7	3	блаженоую	блаженоую
»	4	земльнымь	земльнымь
»	9	скооеньь	скоеньь
»	14	милосыни	милостини

Стр.	врста	место	треба
7	18	милостыня	милостиня
»	22	остроки	остроки
8	22	Иєроусалимѣ	Иєроусалимѣ
»	29	митрополь	митрополь
9	1	коуждиже	кѣждиже
»	15	ієпископию	ієпископию
»	24	глаголієми	глаголіємыи
10	11	кѣцари	кѣцари
11	3	глаголимиє	глаголимиє
»	25	распространикѣ	распростаникѣ
12	12	красѣнь	красѣнь
13	7	дѣнемь	дѣнемь
14	1	пећнически	пећски
»	2	сихъ	сихь
»	6	прѣкии	прѣкыи
»	21	царєи	царєи
»	27	страноу	страноу
16	4—5	Стефанѣ	Стефанѣ
»	8—9	постигноу	постигноу
»	27—28	благоѣстивлого	балгоѣстивлаго
17	6	реуєши	реуєши
»	16—17	Петровѣницѣи	Петровѣницѣи
»	17	ниси	ниєи
»	20	и Клька	и Клька
»	21	сина	сына
18	6	ономоу	ономоу
»	13	поужди	поужди
»	14	Христѣ	Христѣ
»	«	и сырѣть	и сырѣть
»	»	сродникокѣ	сродникокѣ
»	15	имами	имами
»	24	И ієже	И ієже
»	28	тыи	тыи
19	24	наусѣникоу	наусѣникоу
20	8	быти	быти
21	1	сено	сено
»	11	предѣреуєныи	предѣреуєныи

Стр.	врста	место	треба
21	29—30	хиштьнинує	хиштчнинує
»	30	кльхка	кльхькь
22	6	Благоуьстивыи	Благоуьстивыи
»	19—20	скоиуалии	скоиуалии
»	20	кьси	кьсеи
23	11	Далматию	Дальматию
24	24	Китиниискыихь	Китиниискыихь
»	31	оканомоу	оканомоу
25	13	гонієнна	гонієнна
»	23	Константиноуь	Константиноу
26	6	тои	тои
»	18	жена	жена
31	12	Стефань	Стефань
32	15	Топлици	Топлици
33	4	многоуьстиоую	многоуьстиоую
»	24	нієль	ніємь
34	3	оутанкь се.	оутанк се
35	30	ѹчители	оучители
»	33	то...	тко...
36	1	скетыихь] поправилоу	скетыхь [по правилоу
»	4	ѕемла	ѕемль
37	31	прѣнѣсѣнь	прѣнѣсѣнѣ
38	1	Дѣуальскыи	Дѣуаньскыи
39	5	жити нь	жити, нь
40	14	Христовьо	Христоко
42	23	послѣдьиєє	послѣдьиєє
46	5	Ниишь	Ниишь
54	18	Стефань	Стефань
55	32	жоупана	жоупана
56	16—17	Драоутинь	Драгоутинь
57		нису означене врсте	бројевима
»	25	Владислава	Владислава
»	31	Шаф	Шаф
58	11	арьхидиакона	архидиакона
64	13	Алуша	Алоуша
69	11	filium.	filium
»	22	Ѥуґениа	Ѥуґениа

Стр.	врста	место	треба
71	14	Гюрогь	Гюрьгь
72	14	бѣсть	бысть
78	23	иноуьскыи	иноуьскыи
79	3—4	Кнєжикь	Кнєжикь
»	8	Кнєжикıа	Кнєжикıа
82	10	omnom	omnem
84	10	sovris	sororis
»	24	сльнцє	сльнцє
»	26	мноѥ	многє
»	»	сльоьцє	сльньцє
85	6	Caloajm	Calojan
»	29	таиастирь	маиастирь
88	1	Vlabissla	Vladisslao
»	19	поѥмкрина	поѥмкрıа
»	20	Гєргь	Гюрьгь
»	22	secuclum	secundum
89	13	госпожєоу	госпождоу
»	18	нута	поута
90	18	юго	єго
102	22	Полика	Полнока
106	9	нашоу	нашоу
»	10	ѕєыли	ѕєыли

Преглед

страна

Родослови.

а) Старији:

1. Копориньски, пећски, цетиньски и студенички текст 1
2. Пећски текст 14
3 Цетиньски и студенички текст 16
4. Цетиньски текст 20

б) Млађи:

1 карловачки текст 23
2. врхобрезнички текст 25
3. загребачки « 27
4. карловачки и загребачки текст 30

Летописи.

XII, XIII и XIV столеће 44
Прва половина XV столећа 76
Друга половина XV столећа 90
XVI столеће 105
XVII столеће 118

Додатак 128

А. Регистар (имена места) 145
Б. Регистар (имена лица) 152

СРПСКИ РОДОСЛОВИ И ЛЕТОПИСИ

РОДОСЛОВИ

А. СТАРИЈИ

1. Копорињски, пећски, цетињски и студенички текст.

Житиѥ и жителство краль и царѣи срьбьскыихь кои по коимь или колико царьстковах [Житиꙗ и наученьства срьбьскыихь господь кои по кыимь колико царстковах. П. — Повѣсть изложена о срьбскыихь господь, иже поживиша въ земли срьбьстѣи отьчьства своѥго. Колико кьто поживъ и отъ коудоу наученьство прозебе. И кьто по кыимь бысть и каквимь конъцемь. Ц. — Повѣсть отъ господахь срьбьскыихь земль, колико кои поживъ како приими господьство и каквимь конъцемь. С.]

Понѣже въ кратьцѣ сложено [Понѣже сьписано П] бысть о памети дрѣвьнынихь вѣкь и скоро текоуштынихь [милотекоуштынихь П] врѣменехь и лѣтѣхь и о бывьшинихь царехь, како царьстковаше отъ наученꙗ и по потопѣ даже и до сихь послѣдьнинихь врѣмень, подобьно ѥсть вьспомѣноути и о срьбьскои земли, како оувѣрена бысть, кьто ли наученьстковаше въ ѥи и въ сиꙗ послѣдьниꙗ наша врѣменꙗ [. ... како оувѣрена бысть въ наученѣ понѣже прьвѣи благоуьстиꙗ оугасноути проповѣди, како пакы и кыимь вьторою въ прьвѣи ѩже апостоломь проповѣданѣи благоуьстиꙗ вѣри привлѣучена бысть, въ ѥи же свѣтлаѥ се жить се, и понѣже пакы просвьтѣти се благоуьстию въ

шеи кьто научьствоваше сею вь сиа послѣдниа времена. II]. Кь тѣмь бо намь паче слово прѣдлежить благолюбьзно и вьсакоие почьсти достойно. Аще бо се намь вь шеи велици свѣтильници мироу, ови апостоломь равноучьстьни, дроузи миротоучьци и чоудотворьци, инии оучителие велици и архиереие достоблаженни и множьство прѣподобьнихь и праведьнихь **моужи.**

Вь нихь же ваки се великыи отьць нашь и прьвыи свѣтильникь тоие земае, светыи Симеон Неманя, новыи миротоучь, оутврьдивь православие, потрѣбивь иереи своего отьчьства срьбьскые земли. Роди же и сини .г.: Стефана Прповѣньчанаго крала и Вальвана, кнеза вьсои Зети и хльмьскои земли, и светаго Савоу, прьваго архиепископа. И елика много добродѣяниа и милостиие сьтвори и храмы вьздвиже и православие вьсѣма, нѣсть мошьно изрести, обаче сама благодать светаго доуха на шемь изави. Сьзида же и црькви великые, Стоуденицоу же глаголю, великоую лавроу прѣсветые Богородице, и оу Топлици храмь прѣсветие Богородице, и светаго Николи храмь митрополию, и инне божьствьние храмы, ихь же не доспѣхомь вьспоменоути. [Отькоудь оубо намь есть и добрѣние сьтворити начело? аве ако отьноудоу же есть и подобно. Понеже, ако же рѣхь, прьвѣи благоучьстиа оугасноути проповѣди прѣданѣи светими апостоли вь земли срьбьскои, иереиемь различьнымь оуминоувшимь се вь шеи на лѣта многа, и никако же начьльствоуюштии о истрѣблении иересьнихь плѣвьль понѣкьше се, даже и до времене, вь шеи же ваки се великыи жоупань Неманя, иже и самовласьтно землею тою обалда, ако же вь житии тамо емоу идѣже обрѣтаеть се инне аже о шемь, како богоугодьно пожить мирьскоие житие проходе, и како славоу царьствиа земльноую оу мети вьмѣнывъ и сию оставль, господьнь крьсть по пи-

самомоу вьзьмь и распетьнхь житию постьныуоскомоу боголюбивнихь нноь примѣснвь себе жити люботроудьніе, отрекь се землыныхь, вь горѣ Атонецѣи изволи; вь нєиже и проуа лѣта подвизавь се вь желаємомоу прѣнде. Оть тоуду же пакы и вь своіе отьчьство дрьжавы боголюбивыми отрасльми, сыны глаголю своими, чьстнѣ миромь мощтеи своихь светыихь оумаиганіе, прѣнесень бысть, ꙗкоже зрить се и дьньсь. При животѣ же и вь начьльствии ієште соуштоу ємоу, потрѣби ієреси вьсе дрьжави своіе землаіе срьбьскыіе и насади благочьстніе и црькви сьзда многи. Сьзда же и великоую црькьвь Стоуденицоу великоую, домь прѣсветѣи Богородици, и на Топлици црькьвь светомоу Николаю, тоужде виноу на Топлици црькьвь прѣсветѣи Богородици и инніе светыіе храмы по земли своіеи. И инъ ієлика многа добра дѣла сьтвори и о православии и о проуихь дѣлѣхь богооугодьныихь, изрешти мощтьно нѣсть, обаче сама благодать светаго доуха прошави на нѣмь. Роди же..... и светаго Савоу, иже и прьвыи архиепископь и оучитель по проповѣди и по оутврждении благочьстии отьца своіего вь земли срьбосцѣи бысть. П. — .а. Немани. Стефань Немани великыи жоупань, сь нареченъ бысть иже вь мнишьскомь образіе Симеонь, иже и дѣла достойна имени показа. (Прѣнде од великаго жоупана Неманіе. Сьи послѣдьни нареченъ бысть Симеонь вь мьнишьскомь образѣ, иже и дѣла имени показа. С). Сь светыи Симеонь оутврьди православіе вь земли Дальматіе, Дакии, глаголємыихь Срьбль (оу срьбьсцѣи земли оутврьди правосадвіе С), и ієрєси по трѣби, и ꙗко нѣкыи оучитель ово оубо своимь житиємь исправляіе и наказоуіе, ꙗкоже бы решти и томоу по своіемь оучители и обьштаго владыкы гласоу: ꙗкоже мене, рече, видите творешта, сиіе и ви творите. И тако богооугодьно прѣбикаіе и отьчьство своіе праве. Роди же.....

и светаагo Савоу прьвааго светитеаа и оучитеаа срьбьскааго. И ѥаикы добродѣтеаи сьвьрши и исправи! И къ нинимь вьсѣмь прѣмного милостивь бысть И храмы вьздвиже и иныхь по бозѣ троудовь ѥаико показа, нѣсть мо-
5 штьно по дробьноу ськазати. Ибо аште и ми нина о семь *въ дльготоу слова* не прострѣхомь, рекы бо славѥштеѥ ме прославлю, ть своѥго оугодьника прославляють, и паметь ѥго родоу и родь сьтвори. *Тѣмь же* и ми оть того добрыихь тьштании мала сповѣми. Сьзда цркви
10 великие: Хиландарь въ Светѣи Горѣ Атосицѣи и Стоуденицоу, великоую лавроу, идѣже и чьстьные ѥго мощи лежеть, муро благовонно изливающе, вьсакимь страстѣмь исцѣаение подавають. И светотоу архиѥрею и чоудотворцоу Николаю на Топаници и оу Расоу митрополию въ отьчьствии си и светѣи Богородици, и многыи божьствение храмы по своѥи зеамли. (Сьзда цркви великие: ѥдньоу прѣсветѣи владичици нашеи Богородици Стоуденицоу, великоу лавроу оу Расоу, и дроугоу светомоу архиѥрею и чоудотворцоу Николаю иже на Топаници, и светѣи Богородици цркви,
20 и инне божственые храми по своѥи зеамли. С) Ц и С].

Стефань же сынь ѥго приѥмь благословение отьца своѥго по Иаковоу [иакоже Иаковь Исака отьца своѥго. П. — *.в. Прьковѣньчании краль.* Стефань же сынь ѥго по томь приѥмлѥть по семь (по отьци своѥмь С) сь того благословениѥмь краѥвьство..... Ц и С], по
25 вьсемоу подобьнь бысть отьцоу своѥмоу, глаголю же боголюбивь [боголюбиѥмь и вьсѣми, добрими дѣтеаи Ц] и милюбывь, ++и благь++ и кротькь и благоразоумьнь, и ѥаика сими подобьна, добрѣ праве [оуправьаь Ц] и сьблюдаѥ отьчьство своѥ. Роди же и сыны .д.: Радослава,
30 Прѣдислава, Владислава и прьвааго Оуроша. Сьзида же и великоую цркви архиѥпископию Житьчоу сь иными многыми храмы [и ины многые Ц. — и иныхь ыного С].

Оставлѥть же кралѥвьство [Остави и сь кралѣевьстов Ц и С] сыноу своѥмоу Радославоу.

.к. Радославь. Приложуи же се Радославоу краю жена Далида она, или решти новыи Ѥзавель [Ѥлазавель, Ц. — Ѥлизавель Ц и С], ѩ обаче несьвѣдень бысть ехидною.

.г. Владиславь. Владиславь же *+брать его+* прѣѥмлѥть по нѥмь кралѥвство и ть же +боголюбыви+ богоугодьно и благоучьстьно поживь. Сьзида же и храмь великь и чьстьнь, славьное вьзнесение Христа Бога нашего, глаголемыи Милешева [Сьзида же великоую Лавроу глаголемоую Милешева Ц], *идѣже и светие мощти его лежеть. Прѣнесе же и ѥште при животѣ своѥмь и мощти светаго Савы и положи вь прѣдрѣкомѥль храмѣ Милешевѣ, идѣже и до дьньсь стоѥть обои цѣли и нераздроушими.* [Сьзида же и великоую лавроу Милешевоу, Христа Бога нашего. С].

.д. Оурошь прьвыи. По семь приѥмлѥть кралѥвьство брать его прьвыи Оурошь, иже и нареченыи [именоуемыи Ц и С] храбрыи краль. И ть благоучьстьно поживь и добрѣ праве [оуправль Ц] православие отьць своихь, [вь отьчьствии своѥмь Ц и С]. Многа же оздобленьиа и скрьби оть оугарьскаго краля приѥмлѥть по пророчьскомоу слоѭоу [по пророку решти Ц и С]: многии скрьби праведьнии, ѩ оть вьсѣхь избави его [ихь Ц] Господь. Роди же и сыны два, Драгоутина и Милоутина, иже нареченыихь Стефань краль и Оурошь краль [...нареченыихь Стефана Оуроша краля С]. Сьзида же и црькви великые, Сопоклани глаголомо и Градьць и ина достодивьнаа исправленьиа сьтвори ревьноуе православию своихь родители.

Прѣдиславь. Прѣдиславь же, сынь прьвовѣнчаннаго краля Стефана, топлою вѣроѭ разгорѣвь [раждеть Ц и

С] се и божьстьвьнымь светаго доуха распаливь се огнемь, и вьса красная вѣка [мира Ц и С] сего нинѣто же [ни вь чьто же Ц и С] вьмѣнивь, изволи иноческоие житие. Последи же поставляеть се архиепископомь вь своиемь отьчьствѣ по светомь Арсении, третии по светомь Савѣ стрии своиемь, и ть же Сава нареченъ бываеть и вь вьсемь подобьнь *+бысть+* стрию своиемоу.

.є. Стефань краль. Стефань же Оурошевь сынь [Стефань же Оурошевь С — ..сынь Оуроша прьваго Ц], по своиемь отьци прѣиемляеть краленьство, и паче на любовь божию и на православие распаляе се [....прѣиемляеть краленьство, и сь ревньноие отьцемь своимь и имѣше любовь и вѣроу кь Богоу и православие любе Ц и С], и, достохвально и благочьстьно сьблюдае отьчьство си [свое Ц и С], пожить [пожке Ц и С] богооугодьно житие, иноцьихь любе старьце почитае, младьихь питѣе *+и просто вьсѣхь милоуе. Послоуша бо и сь владикоу рекшаго: милоуеи помилованьи боудеть и+* вьсакоу ++же++ правьдоу и истиноу исполняе, кь сиь же и постомь и молитвою свое тѣло оудроучае елико изрещи нѣсть мощьно [.... оудроучае, задьна забивае, вь прѣдьна же простирае се по апостолоу. Ц и С]. Роди же ++и++ сына два, Владислава крала и Оурошица. Ть же Оурошьць свѣтло *+и вѣрьно поживь+* кь благочьстии коньчиноу прие [..коньць житию прие, Ц и С], и гробоу прѣдаеть се. Положень бысть вь митрополии ахилъскои [Положено же бысть тѣло его вь митрополии, идѣже есть храмь светаго свештеномученика Архилиа (Ахилиа) Ц и С], и благодатно светаго доуха муро изливаеть, ако же есть вѣдомо вьсѣмь [ибоже и ныне свидѣтельствоуеть видѣвшеи. Ц и С].

Владиславь. Владиславь же изьгнань бысть дѣчаньскыимь краемь на Оугре [на оугарьскоую землю Ц и С] и тамо коньць *+житие+* приемляеть.

Стефанъ же краль, сихъ отьць прѣжде реченыи, създанъ
цркви *+въ име+* светаго *+великомоученика+* Георгиа оу
Расоу, и *+ть+* блаженоую [божьственоую Ц] коньниноу по-
стизаеть, измѣнивъ земальнымь царьство небесноє въ лѣто
ѕѡке. Сь же Стефанъ краль, похваленыи оть дѣль своихъ, 5
при животѣ своємь призиваєть брата своєго светаго
краля Оуроша, и томоу вьроучаєть правити кралєвьство
отьчьства си [Сь же Стефанъ краль похвалениє оть дѣль
приємлєть при животѣ своємь, призиваєть брата своєго
Оуроша и семоу..... Ц и С]. 10

.ѕ. Оурошь вторыи. Сь же вторыи Оурошь
прѣємлєть кралєвство, многъ си въ милостини ꙗко же инъ
оть краль и царь никьто ни прьвѣє инже по сихъ. [... и
многъ въ милосыни бысть, ꙗкоже оть царь и кралєвъ ни-
кьтоже и до сего врѣмене не обрѣте се, по сихъ же аште 15
и боудеть не вѣми, єдиномоу вѣдомо кѣдѣштомоу прѣжде
рождениа єго когождо. Ц и С]. И гдѣ бо не слишаше
се єгова милостыни и правьда ++по вьсѣхъ єзыцѣхъ?.++
*+Кѣсть бо рече добродѣтель прославлаати стежавьшаго
ю.+* Достизаеть же и вьстоучьнїе страны, глаголю же 20
Иерусалимь и Синаю и єгиньтьскоую землю и по вьсои
грьчьскои и словѣньскои земли, даже и острови поморьскыє
и заморьскыє, тамо вьсоудь єгова милостыни достиже.
и ревьность и любовь, ꙗже о Козѣ, обьяви се. И цркви
сьзидаше се, и болници сьчинише се, ꙗкоже тамо жи- 25
коуштимь быти въ оудивлєнии, понєже и богъ оумно-
жи царьство єго, царьствова бо лѣта .мв. Сьзида же
въ отьчьствѣ своємь цркви великыє и чьстьныє, и сихъ
оукраси, ꙗкоже и до нынїа видимо єсть, глаголю же въ
Светои Горѣ великоую лавроу, домь прѣчистыє Богородице 30
хиландарьскыє, и светаго прьвомоученика Христова Сте-
фана при градоу Звечани, єже єсть Баньска, идѣже и
светиє єго мощи лежеть, и вьсе стѣни златомь оукраси,

ꙗкоже ꙗьнѣти се полити или поꙁлаштене быти. Ѥште же и црковь ѥпископию градьчаньскоую, и оу Приꙁрѣнѣ митрополию и светаго Стефана и оу Скопию троѥроучицоу и светаго Георгия на Сербѣ, и вь Нагоричинѣ светаго Георгия и вь Солоуинѣ Светоую Троицоу сьꙁидавь и оукрасивь, и полате вьꙁдвигь, и хрисовоуль оутврьдивь оу царь грьчьскихь, ꙗко да ѥсть вь область домоу прѣсветые Богородице хиландарьскые. Сьꙁида же и вь богосьꙁданѣмь Коньстаньтинѣ градѣ црькви, и болници вьꙁдвиже. И кьто можеть по сихь вь кратцѣ изрести, ѥлика сьꙁида и обьнови по инихь ꙁемлахь, чьто же ли ѥсть вь сихь вьсьнѣти? [...Досеꙁаше бо тога милостыни и по вьсточьнихь странахь, глаголю же Коньстантиновь градь (Цариградь) и Иѥроусолимь и Синаискою Светоую Гороу, и ѥгипьтьскоую ꙁемлю и острови морьскые ѥште же и обьонь поль мора (...и обь оноу страноу), идѣже гдѣ слышаше чьто придобити, ꙗко же добрыи коупьць *или ловьць гдѣ искоусенѣиии обрѣштеть ловь* ꙗко бо вь своѥи ꙁемли сице и по вьсоудоу +вь вьсѣех+ милоуѥ, таковоую *бо* мобовь кь иншитимь и сицевоу ревьность по возѣ стѣжа. И црькви сьꙁда многы и вь тоуждыихь ꙁемль и болници оустрои, ꙗкоже и тамо соуштимь дивити се, вь Иѥроусолимѣ светынимь архистратигомь, Хортиать конь Солоуиа, Косеницоу Богородици, Продромь конь Сереꙁа, вь Коньстаньтинѣ градѣ архистратигомь и болницоу. (И црькьви соꙁда многы и болници оустрои, ꙗкоже и тамо живоуштимь дивити се), поштеже и господь (Бог) оумножи царьство ѥго .мв. лѣтѣ. Сьꙁда же и вь своѥмь отьчьстви црькви великыи и красни, ꙗко же и до нинь видимо ѥсть: митрополь Градьчаницоу и оу Приꙁдрѣнь митрополь и дроугоую црьковь светаго архидиакона Стефана оу Приꙁрѣноу. и оу Скопию Храмь Богородици глаголѥмыи Троѥроучица и на Сербѣ светаго Георгия и дроугоую вь Нагоричини, и вь Солоуиоу црькьвь

светые Тронце сьзда и оукраси и полати воздиже и хрисовоули оу царь грьчьскихь оутврьди, ꙗко да ѥсть вь область домоу прѣсветые Богородице хиландарьскые. И Хиландарь оть основаніꙗ развали и больше вьздиже и достонно сьзиданию таковаго монастира вьсеми потребами и приложіи по срьбстеи и бльгарѣстеи земли дасть изобиліно, и вь ниѥ светаго прьвомоученика Стефана и златоиь оукраси обиліно, идѣже и светиѥ его лежеть мощти его светые. И нини ѥлики многыи обьноки по своихь и тоуждыихь земліихь, ѥсть мощтьно изрешти. (Сьзда же и вь отьчьствѣ црькви великыи и красьныи, ꙗкоже и до нынꙗ видимо ѥсть: конь града Звечаꙗ храмь вь ниѥ светаго прьвомоученика архидиакона Стефана, и златоиь оукраси доволно и иными потребами, идѣже и светиѥ его мощти лежеть. И ѥште оу Грачаници ѥпископию и оу Призрѣноу митрополию, и дроугоую црькьвь светаго прьвомоученика и архидиакона Стефана, оу Скоплю храмь прѣсветѣи Богородици глаголеми Троеручица; и храмь вь ниѥ светаго великомоученика Георгиꙗ иꙗ глаголемои Серави, и дроугоую вь Нагоричиноу, и оу Солоуноу црьковь вь ниѥ светиѥ Тронци сьзда и оукраси и позлати, вьздиже, и хрисовоуле сь цари грьчьскіе оутврьди, ꙗко да ѥсть вь област домоу светиѥ Богородице хиландарьскиѥ. Сьзда же и вь Светѣи Горѣ монастирь великь глаголемыи Хиландарь прѣсветѣи владичици нашеи Богородици, и достонно сьзданию таковаго монастира вьсеми потребами и приложіи по срьбьсцѣи и бльгарьсцѣи земли дметь изобиліно. Сьзда же и вь богохоꙗзьнѣиь Коньстаньтиновѣ градѣ црькве и больніце вьздиже, ѥже ѥсть мощтьно изрешти поѥдиноѥ ѥлики храми сьзда и обьноки по своихь и иніихь земліихь) Ц и С]. Оваче [сиіе же Ц и С] благоучьстьно и богоугодьно поживь, блаженыи коньць постизаѥть в лѣто ,ѕѡкѳ. Роди же и сыиа два, Стефана крали Дечанскаго, ++Оуроша

третиаго++ [иже есть третии Оурош С. — Ц нема овог другог назива] и Коньстаньтина, иже въ Зврвчаии градоу лежеть светие мощти его.

.з. Оурошь третии. Стефан же *сь бысть третии* Оурошь *и* многые скрьбы +праведьнимь+ и оздоблениа прѣтрпѣ оть отьца своего [...и оздоблениа не мала оть отьца пострада: Ц и С]: *очию изводѣнѣ и* въ Цариградѣ *въ затоучении* держимь и въ Татарѣхь прѣжде бывъ. И по сьмрьти же отьца своего кралевьстько прѣемлеть *и прѣжде сьмрьти отьца своего Богь дарова емоу пакы очи, и никьто же не оувѣдѣ, доньдеже вьцари се*. И добль въ отьчьствии своемь показа се [бывъ Ц и С]. Побѣди же и езикы многы царстиихь се и грѣдоуштыихь на +нь и на+ отьчьство его. Въ лѣто ҂.зѡли. изиде начельникъ скитьскыи глаголемыи Михаиль царь, съ силою многою, и съ нимь окрьстии езици, глаголю же Татари, Касараби ++съ проучими++ и тѣхь веди [поеть Ц и С] съ собою оустрьми се въсхитити отьчьство его, *+нь погрѣши искомаго+*, ++и ть самь++ неучьстиво и оукоризнѣ падаеть, якоже здѣ сьбыти се пророчьскомоу словоу глаголюштоу: ровь изри и ископа, и вьпаде се въ ямоу юже сьтвори, и въ дѣлѣхь роукоу своею оувезе ++грѣшникъ++. Съ же [Благочьстиви же краль +Стефан+ Ц и С] пожить целомоудрьно, и благочьстьно, и богооугодьно, и великъ и чьстьнь храмъ съзьдавъ въседржителю Богоу иже есть Дѣчаии [съзьда же и великоую +црьковь и+ лавроу дѣчаньскоую Ц и С], въ иеи же и светые его мощти лежеть. Постизаеть же коньчиноу оть сына своего сьмрьтию моучеиичьскоую въ лѣто ҂.зѡм. и съ моучеиикы ревьноучьстие полоучи. [Постизаеть же коньць житиих моучеиичьскою сьмрьтию, сию же приеть оть сына своего (сыномь своимь) и о семь неложно есть слово въ дольготу (тешко въ дольготу слова) прострѣти, вѣдисть бо *вьси* яко та-

кова вешть ѥстьство чловѣчьскоѥ поноуждаѥть сльзити. +И+ самь бо *оубо* +симь образомь+ сьмрьть прѣдь оуныхъ оузрѣ, пророчьскоѥ провѣщта глаголаниѥ (рѣчениѥ):- слышь, рече, небо и вьноуши землѥ. И мнози вѣдѣть того коньчноѥ +сиѥ+ проглаголаниѥ. И тако оудавою сьмрти прѣдаѥть се и вѣроуѥмь ꙗко сь моученикы равноучьстиѥ полоучи. (И тако сьмрьти прѣдаѥть се вь лѣто ҂.ѕѡм. и вѣроуѥмь сь моученикы равьноучьстиѥ приѥть) Ц и С]. Сь ++же++ третии Оурошь роди сына два, Стефана, прькаго 5
царя, и прѣдобнаго Симеона, иже вь грьчьскои земли вь 10
градоу Трикалѥ царьствова, и тамо коньць житию приѥмлѥть. Роди же и сына два, иже и дьнесь видими соуть обаче по инихь гресѣхь кромѣ своѥго отьчьства оземльствовати бише, вьзыраюште сь ними на благоутробиѥ вьседрьжителя бога, могоуштаго и оть камене Израилю отьцоу нашемоу кѹрь Сименоу чеда вьздвигноути. [Роди же 15
и *сь* два сына, о нихь же не оувѣдѣх извѣстьно чьто писанию прѣдати, точию слышахь, ꙗко и тии по иныхь земльнихь прѣтикахоу се Ц и С].

.н. Царь Стефань — Превисокыи же и благочьстивыи 20
Стефань царь прьвьии роди се вь лѣто ҂.ѕѡк. и бывь кралѥмь, таже достигь (доньдеже покиноу Ц и С) грьчьскоую землю и сию ++покиноувь,++ и поставлѥть се тамо вь ѥн царѥмь ++вь лѣто ҂.ѕѡиѕ++ и велми своѥ отьчьство прославивь. и поучьть землю срьбьскоую и оть вьсоудоу распространивь и 25
разьширивь, и окрьстиѥ ѥзыкы покиноувь, брани вьздвизаѥ и побѣди творе, и великоую тишиноу и благодьньствиѥ своѥмоу отоучьствоу подаде, божьствьныѥ храмы вьздвизаѥ и поставлѥ и о благочьстии подвизаѥ се, отьчьство своѥ красе, [оукрашаѥ Ц и С] ++властеле своѥ дароуѥ свѣтлими свитами и покаси златими царьскыми++. И тако вессеститоу 30
се ѥмоу вь чьсти царьства своѥго оумыславь и сьзда великь домь архистратигоу Михаилоу и Гаврилоу [...великыи

храмѣ въ имѧ свѣтыихъ безсрѣбрьниихъ архистратигъ Михаила и Гавриила Ц и С] въ градѣ Приздрѣнѣ, идѣже по скончании своемъ прѣнесени быше мощи его. Прѣбысть же *+жизнь свою+* похвально и благочьстьно конець *+житиа+* по-
5 стиздаеть въ лѣто ҂.ѕѡхд. Декемврия .к. въ недѣлю, оставивъ великоу жалость и плачь срьбьскои земли [.....конець житиа приеть, не малоу оставивъ скрьбь отьчьствоу своемоу. Ц. — ....конець постиздает его лѣто ҂ѕѡх мѣсеца Декемврия .в. дьнь, не малоу оставивъ скрьбь отьчьствоу
10 своемоу по своему прѣставлении С]. Роди же и сына прѣкраснаго Оуроша въ лѣто ҂ѕѡме.

Сь же Оурошь по истинѣ красьнь и достоднѣнь видѣнием, младь же сьмысломь, прѣиздиха милостивь и кротькь ꙗки се, старьчьскыие сьвѣты отмеште, младынхь
15 же сьвѣты приемлае и любе, тожде полоучи, ꙗкоже и Роволмь онь, или решти ꙗкоже Михаилъ царь грьчьскыи оть своего раба Василиа пострада, подобьно же и сь оть своего хранениа пострада и многаа оздоблениа претрпѣ, глаголю же оть Калькашина и Оуглѣше. [Роди же сына
20 Оуроша его же глаголють красна *бивьша* тѣлом, нь не и разоумомь, обаче и сь милостивь бысть ашто кьто нинь и кротькь ꙗки се. Нь ꙗкоже рече се малооумьнь сы (бы) старьчьскыие сьвѣты отмеште, прилежание же сьвѣтомь подобьныхь себѣ, полоучаеть же нѣчто подобно Роволмоу
25 ономоу или ꙗкоже слыша се о Михаилѣ цари грьчьстѣмь чьто пострада оть раба Василиа. Сь ко Оурошь многа зла подыеть оть рабь своихь Калькашина и Оуглѣше. Ц и С]. Сь же Калькашинь сьподоби се оть него чьсти деспотьскаго сана [Ть то Калькашинь рабь сы и навѣтникь ꙗки се, сподоби бо се оть господина своего чьсти деспотскаго сана, Ц и С] по том же +++и вѣнчаваеть его послѣди же и+++ сьрпноу его сь прѣстола отьчьства своего [прѣстола царьскаго — Ц и С] и вьзлагаеть на се

вѣньць кралѥвьства срьбьскаго, братоу же своѥмоу Оуглѥши вьроуѵлѥть страны землѥ грьѵьскыѥ сь самомь деспотьскыѥ ѵьсти. Тьи же праведьныи, аште и пострада вь изгнании царьскиѥ ѵьсти отьѵьствиа своѥго, нь посрѣдѣ своѥ землѥ вь своѥи ѵьсти царьскои славьно вь Богоу исьходить. Вь лѣто ҂ѕѡоѳ погибе Влькашинь и Оуглѣша вь Македонии вь петьѣь дьнемь. [Тьи же безлобивыи моужь, аште и пострада вь изгнании царьскыѥ ѵьсти отьѵьства своѥго,] нь пакы по срѣдѣ землѣ своѥѥ вь своѥи земли и ѵьсти царьскои славьно вь Богоу прѣходить вь лѣто ҂ѕѡи. мѣсеца Декемврия .д. дьнь, коньѵиоу жалость земли срьбьскои оставивь. Вь тожде прѣжде того преставлениа лѣто сьгнавьшеи ѥго оть царьства Влькашинь краль и Оуглѥша деспоть оть сыновь Изманлѥвѣхь сь прѣмногымь множьствомь вои своихь побиѥни выше на рѣцѣ глаголѥмѣи Марица. ѩко ни тѣлесемь ихь не обрѣсти се. II. — Сь же праведьныи аште и пострада такова, нь вь своѥи земли славьно вь господоу прѣнде оть житиа сего и многоу скрьбь остави отьѵьствоу своѥмоу ово о изгнании ово преставлѥниѥмь своимь. И вь то оубо лѣто вь нѥже сьгнань бысть сьмьртию прѣмѣни ѥго господь оть здѣшнихь. И не много мѥждоу сими Влькашиниа краля консцѣ и того брата Оуглѣше деспота и ти братеньци побиѥни выше оть множьства Агарянь вь Македонии, на рѣцѣ Марицѣ, ѩко ни тѣлесемь ихь обрѣсти се нь вь снѣдь звѣрьмь и пьтицамь да боудоуть. Ц — Сь же праведьни аште и пострада такова из своѥи земли славьно вь господоу изиде вь лѣто ҂ѕѡ. мѣсеца Секьтемврия .к. дьнь. И сеи многоу скрьбь . . . . . И вь тожде лѣто. вь нѣмь же сьгнань бысть сьмьртию прѣмѣни ѥго господь сдѣшьнихь. И не мьного мѥждоу.... побиѥни выше оть множьства Тоурьць вь Македонии, ѩко ни тѣлесемь ихь не обрѣсти се С[1]].

[1]) Неиспуњена места слажу се са цетињским текстом.

2. Пећински текст.

По сихъ же вьсѣхъ прѣемлѣть начельство благоуьстивыи кнезъ Лазарь ни же сынь ни же вьноукь прѣжде реченыихъ царен племене кого, нь тоѥ земли срьбьскыѥ оть прѣродитель своихъ рождениѥ и вьспитѣниѥ бѣ не
5 оть прѣпростыихъ. Родители того бѣѩахоу кельможи, нь прьвии вь полатѣ царьстѣи прѣжде реченыихъ царен и саномь поуьтени же и обладюште, вь домохъ царьскыихъ зрѣхоу се. Ближикы же вь сьродьствѣ нѣци самодрьжьцемь бѣѩхоу, мите ѩкоже прилоучаѥть се отьдалившѥ се
10 сьлоучи се тогда. Жена же того оть самыѥ крьве царьскиѥ. Нь да не кьто зазираѥ вьзьмьнить се зазираѥ сьпрѣжению сними, имен, разоумь и расоуждениѥ, никако же семоу зазрить, ѥсть бо расоудительныими повелѣно моужьии о сьродьникохъ, кыимь вьзимати се, кыихъ же
15 ли оудалити се ради крьвомѣсиа. Сего ради и здѣ расоудивыѥ ѩкоже паче таковыимь сьродьникомь проштено ѥст вьзимати се ѥже и бысть. Сьи же прниемь прѣжде реченоую дрьжавоу земли срьбьскыѥ, бѣѥ моужь благь, кротькь, смѣрень же прѣзлиха, ѩкоже и се ѩвляѥть
20 того прѣмногоѥ сьмѣрениѥ: сѣдьноу же томоу на дрьжавьнѣмь прѣстолѣ царен прьвыихъ, никако оуко, вьзвысивь се, потьшта се поставити себе царемь же или краѥмь или деспотомь, нь вь сьмѣрении своѥмь благоразоумьнѣмь прѣбысть даже до дьне исхода своѥго, носе име Богомь
25 же и царемь ѥмоу прьвѣѥ даноѥ. Прѣжде бо самодрьжьць, цара Стефана глаголю, отьдѣливь, ѥште при животѣ своѥмь страноу ѥдиноу своѥго царьства томоу вьроучаѥть, сею доволити се и кнезь страны они нарицати се. Иже и вь ѵьсть самодрьжавиа царьскаго вьньдь, не хоте измѣ-
30 нити кнезьѵьскаго нарицаниа, нь се обносе ѩе, нинимь же мьньшии вь вьсѣхъ прьвьствоуюштихъ краѥи же и царь

прѣжде того бывшинихъ показа се, инокынихъ любе, старынихъ поучтоуе, младынихъ питѣе, нищтынихъ милоуе, ꙗкоже многѣмъ имѣти того Давида и доушоу Авраама нищелюбиваго имѣе видѣние се. Милостивъ бо вельми бѣ; не тьчию бо по земли срьбьскои тоговы милостыни зрѣлоу се нь въ вьсе вьстоуные страны простреше се, въ страны же ѥгуптьскые и Синаю, Иероусалимъ досежаахоу нильнѣхоу се творимые. Сьзьда же и црьковь великоу тако и съ градомъ светомоу Христа Бога нашего възнесению въ Петроусѣ на рѣцѣ глаголемѣи Равьница, въ нѣи же и обьитеѥ мьнихомъ сьстави житие; и и иные божьстьвьные храмы, овѣхъ понавляе, дроугы же отъ основаниꙗ въздвизае. Роди же и сына .в.: Стефана, иже и деспоть, и Влька. И сице въ вьсемъ добрѣ и благоучьстьно бѣ прѣспѣваѥ. Вьстаѥть иже вьсего вьстока царь отъ сыновъ Измаилевѣхъ, Моурать име имоушта, и вьсоу грьчьскоую и бльгарьскоую землю прѣюмь и на сего приходить, бесьчисльно множьство веды съ собою: сынове Агарины съ Татары Каримане же съ Сарханити, Грьки же и Бльгаре и Арканити. Томоу же съ поганьими настоупающтоу ѥзыки, семоу же благоучьстие не попоуштаюштоу попрати и светилишта божьстьвьнаꙗ и крьсть оуничтоживьше осквьрьнити, и сьражению мѣждоу обоими бывшоу, и въ сьражении томъ нечьстивыи насильникъ падаѥть отъ мьча по срѣдѣ разбою и тѣломъ и доушею съ множьстьвомъ своихъ богопротивьнихъ вои, остаѥть же того сынъ ѥдинъ. И къ коньцоу сьражениꙗ того, не вѣмь, чьто истиньное решити о семъ, издань ли кнѧь отъ своѥго бывъ хранениꙗ или паче соудоу божию о семъ сьбывшоу се, и въ роукахъ того възнила, и по многынихъ моукахъ самъ чьстьноую и благовѣнноую главу ѥго отьсѣче. И по томъ подьроучники възнила вьсѣхъ. Прѣжде бо того сьмьрти въ лѣто третие сьнице въ тьмоу прѣложи се, ꙗко и звѣздамъ въ падьнѣ ꙗвити се и лоупѣ въ крьвь, показоуе

бѣдоу хотештоую быти оть сыновь Иꙁиаилевѣхь. И вь прилежештиимь тамо градѣ погребено бысть тѣло его светое вь лѣто .sѡçꙁ.

И по нѣмь приемлють научельство сыноке его, Стефань деспоть, еште же и матери его соушти. И нашихь ради грѣхь, оубивьшомоу отьца ихь бывають подьроучьници. И того ꙁавѣштание сь клеткою сыноке его видѣвьше оть того реченое, ꙗко гдѣ ꙗко коньць житиꙗ постигноу, чигдѣ же иде тькьмо вь троудѣ ꙁданиꙗ моеꙗ цркве положити ми се еже и сьтворише сь сьвѣтомь патриꙗрха и митрополить и игоумень и поустыньно проходештихь житие. Вьси сьбравьше се вь рацѣ моужа отькривають гробь и обоѣтають светые мощти его цѣлы и нероушимы, и много благовоние испоуштающте, ꙗкоже и ныни видимы соуть. И прѣнесьше и вь еже оть него сьꙁданѣмь монастыри уьстьнѣ положише вь лѣто .sѡçѳ.

8. Цетињски и студенички текст.

α. Кнеꙁь Лаꙁарь. По синхь же вьсѣхь прѣемлеть научельство благоучьстивыи и христолюбивыи и самодрьжьць бивають кнеꙁь Лаꙁарь. Не бѣше же отъ цесарскые кроке, тьчию жена его отъ прѣжде поменоутыхь царь плѣмене бывьши. *Калькань великы и кнеꙁь, сынь светаго Симеона Неманѣ, брать же светомоу Савѣ, роди сына жоупана Дьмитра, вь иноьучьскомь же светоиь образѣ Давидь. Сь же Давидь роди Братиславь кнеꙁа, Братиславь же роди Братка кнеꙁа, Братко же роди дьитер Милицоу. Сиꙗ же бивають соупрожница великаго сего и благоусьтиваго Лаꙁара*. Сьи *оубо* ничиль же (мьнии) вь добродѣтельнихь тьштаны *скоудьнь* ꙗки се изволениемь прѣжде того

бывшихь царь и кралевь, иноучьствоуюштыхь любе, старыхь поучтаие, +младихь сь милованиемь питаие+; нишчтыхь сь оусрьдиемь милоуие, вь кротости сы и истѣи [светѣи] простотѣ таковь, ако многъмь того именовати кроткаго Давида. На томь во видѣше се по Коньстаньтиноу вьсакаиа добродѣтель юже аште реченши и сицевь вь милостыни бысть, ако не тьчию вь своеи земли нишчтыхь и трѣбоуюштыхь миловати хотѣше нь и до Светиие Гори простирати се и даже до Иероусолима, [по Иероусалимоу], *вь* вьсѣмь миловании подобьникь сы милостивомоу +и желаие да и онь сь праведьными оусаншить господа призиваюшта и глаголюшта: придите благословени отьца моего. И иеже сь сима и+ кь симь *и* цьркви прѣизаиха дароуаше [помагаише] и вьсакымь окрылиениемь подкизаие и обнавляие. Сьзда же и монастирь вь Дьбри, чести гори Куцаниьскыие [вь Добри гори, глаголиеми Коуцане] вь странѣ Петроусьцѣи, [Петровьницѣи], глаголиемыи Раваница вь нии же обьштеие житие сьстави. Сьзда же и нинie божьствьныие храмы, овѣхь понавляие, овѣхь оть основаниа вьздизаие. Роди же три сына, Стефана деспота и Влька и Доброкоа. [Роди же два сина Стефана деспота и Влька]. И сице добродѣтелиѣ и вь благоучьстии прѣспѣваие и прѣбываие. [И сице (вь) добро дѣтели и вь благоучьстии прѣбываие и вь добродѣтели приспѣваие] вьстаиеть +же+ иже Агарянинь царь Амера Амоурать, сынь Орканов, вьноукь Османа праотьца ихь, и покори множаныихь страиь вьстоуныихь по Божию попоуштению и исьходить на сего, благоучьстивлаго кнеза Лазара, сьбыраиеть вьсе сь тоурьскими множьствьи и Татарте и иные вьстоуныие иезыкы, и глаголиемыие Карамиане, сирѣчь Аламие, хотѣ и сего подь собою оустрои. [...Амира Амоурать, и много вьстоуныихь страиь по Божию попоуштению приемь вь наше наказание, паче же и за преставаии же вь оумаштиеие ихь же прими, сьбыраиеть вьсе

сь тоурьскыми множьствы и Татарс, и инные вьстоуьныные
ѥзыкы и глаголемые Карамане, Грки же и Бьлгари и Басара-
бы и Арбанаси, исходить на сего благоуьстивааго кнеза
Лазара, хотѣ и сего подь собою оуунинти.] Семоу же
5 не оставляюштоу неуьстивнмь вьинти вь светлаште
божные и сиѥ вьзбраняюштоу, ономоу же настоу-
паюштоу, вь сьраженню времени приспѣваюштоу гла-
голеть благоуьстивыи кнезь Лазарь вь своимь: [...оно-
моу же настоупаюштоу срѣтенню же бывшоу падаеть
10 неуьстивыи оны по средѣ на ниемь же саставше се полихь.
Стаеть же вь мѣсто ѥго сынь Лазарь. Сьи же благоуь-
стивыи оть своихь сь ними же имѣаше вь мисли своѥи
или жиковь ѥдино да имають или вь ноужди пришьдьше о
Христѣ аште боудоуть и сьмрьть побрати свои и сроди-
15 ковь по пльти вьса да имами глаголаше славоу божию.
Понеже, реуе, слишимь избраннаго Христомь Господемь
нашимь сьсоуда Павла, ꙗко не тькмо сию видимоую сь-
мрьть нехотешта приѥти, но и анатемѣ быти оу Христа
молиаше се. И пакы нѣкаго моуученуьскаго провѣшта-
20 ваше глась: станемь моужьскные, братные, воинные, не прѣда-
димь... ....] станѣмь моужьскыи, братные, не прѣдадимь
блаьоуьстиꙗ нашего, не тькмо по сродьниковь нашихь, нь
ради и уьстьныхь мѣсть онѣхь вь нихь же +дьнь и нощь+
вьзиславоть се мольби *о нась* вь господоу. И ѥже имами
25 прѣвысокые стьпни по земли отьуьства нашего, доуховника
же моужи овы намы познаваеми, овыи же ѥдиномоу вѣ-
доми вѣдѣштомоу срьдьца и оутроби уьловѣкомь, да безь
смоуштениꙗ и (вь) тишинѣ прѣбывающе и тыи о нась
оумолеть владыкоу *господа* нашего Исоуса Христа. Вь
30 сынимь вѣсте ꙗко и пастира и оуунителꙗ нашего и иныхь
имами испороууьникы за нась, +аште бьто оть нась житии
здѣ прѣмѣнить се, не тьуию во нитемь своихь сы но
многыхь пользоу да спасоуеть се+. И много пооуунивь и

къ моужьствоу въздвигъ вынодоше, и ѵьто по срѣдѣ синхъ съ
таковою надеждоу вынде благоѵьстивыи кнезь Лазарь ꙗко-
же бы рѣшти имѣе ѵистоу съвѣсть къ Богоу и ѵьловѣкомь.
Ив иже ишдше съ нимь [съ нимь овыи вынидше] блаженыи
въспрнеше коньць, нѣци же страха †же† ради или неверних 5
ради +своего+ бѣгоу се еше. +И сице сьтворшимь тѣмѣ
ꙗкоже и здѣ пророѵьскоие оно решти: къ снимь аште
волею сие сьтвориша еже ꙗдыи хлѣбъ мои възвеличиль
еси на ме таковаꙗ коварствиꙗ и езыкъ ихъ обоюдо
остьрь; аште ли страха ради ѵьловѣѵьскоую немошть вѣ- 10
дѣаше, не вьсѣхъ ѵьловѣкъ, глаголю, но иже въ таковѣмь
произволении бывшемь, ѵьловѣѵьскоие нѣѵьто, и сьи по-
страдаша. Сь же блаженни нимже оуѵаше, сиꙗ и сьтвори
и полагаеть доушоу свою о людѣхь своихь, и того бѣ-
ше видѣти по рекшемоу: мнѣ бо еже жити, Христось, и еже 15
оумрѣти, приобрѣтение; добродѣтелное бо житие крьсть
и сьмрьть вьменяеть се и сице тѣсниль поутемь шьствоу-
юштынмь. Сладькь есть глась онь пророѵьскыи: еже изведы
изь тьмницыи доушу мою и проѵ. или сеи апостольскыи глась
кьто ме избавить оть тѣла сьмрьти сеие и разрѣшити се жела- 20
ють еже сь крьстомь быти+. *Моужь бо нѣкьто благоро-
дьнь, егоже обльгахоу завидѣштеи и неверьна мѣнахоу къ
благоѵьстивомоу, абие врѣме подобно обрѣть, оустрьми
се къ самомоу наѵельникоу ꙗко отвѣзае. Егда же близь
бысть, и абие опльѵаеть се и вьнизи мьѵь въ того самаго 25
грьдаго и страшнаго самодрьжца. Тоу же и самь оть
нихъ падаеть, Богоу тако попоустившоу, ꙗко да вели-
кыи съ моуѵеника вѣнцемь оувезеть се и иже съ нимь.
Блаженыи же коньць поштизаеть оусѣѵениемь главнымь.
И тако моуѵеника вѣнцемь оувезе се*. Сице +же+ ꙗкоже реѵе 30
се синмь вывшинмь, въ роукахъ езыѵьскыихъ синхъ звѣ-
ровидьныихъ видѣше се овѵе словеснаго и светаго стада
Христова, его же самь Амира *Пьдрмь Кажить, наѵель-

ника падшаго сынъ*, своєю роукою чьстьноую сьнемлеть и светоую єго главоу. Таже и землю срьбьскоую повиноуєть и даньи нѣкыє оть тоє приемлеть, грѣхъ бо ради нашыихъ сиа пострадахомъ и бесчисленыє бѣды по того сьмрьти подєхомъ. Глаголють *же*, ꙗко прѣдь того сьмрьтню сльнце въ тьмоу прѣложи се толико, ꙗко и звѣздамъ въ полоудьне ꙗвити се, показоуе бѣдоу хотештоую по сихъ быти. Сице моученичьскыи исходить сьи новыи и великыи въ моученицѣхъ и по господню гласоу сиє бываєть єже, рече: многыи боудоуть послѣдни прьвыи и прьвыи послѣдни. И сего въ послѣдьнихъ родѣхъ прьваго въ моученицѣхъ положено бысть светоє єго тѣло въ прилежештимь мѣстоу градѣ, на немьже сиа быше +въ лѣто ҂ѕѡуз+

β'. Деспоть Стефань. Прѣемлеть же наче-ство сынъ єго съ матерню своєю деспоть Стефань. И не по многѣ времени высхотѣше прѣнесение сьтворити новаго въ моученицѣхъ и славнаго въ подвизѣхъ светаго кнеза Лазара, съ сьвѣтомь патриꙗрха и вьсего свѣтлаго сьбора срьбьскыє земле сиє бываєть. Откривають оубо раковъ, идѣже светаго тѣло лежаше, обрѣтоше же то нераздроушьно, нь вьсачьскыи цѣло и много благовонніе издавающте въ похвалоу и славоу и застоуплениє и освештение вьсеи земли и вѣрою пристоупмоштынмь, ꙗко же и нынїа видить се. И прѣнесьше положише въ сьзданѣмь оть него монастири +въ лѣто ҂ѕѡуд. + [1])

4. Цетињски текст.

Сынъ же єго Стефанъ съ благоучьстивою госпождею и сьвѣтомь патриꙗрха и вьсѣхъ свештеныхъ сьбора, ходатаємь же сьгласивьшимь о дьштери єє мьнишои Оливерѣ, вьдаєть сию въ женоу Амерь великомоу, въ єже сна-

[1]) Сигурно је Верковић погрешно прочитао д место ѳ.

сено быти стадо христоименито оть влькь гоубѣштынхь ѥ. О научельствѣ же вештеи матерьными одѣваѥть се молитвами и отьчьскоѥ достоинство наслѣдоуѥть. И тако оубо обходе землю отьчьствия своѥго и окрьстия сьмиривь дроугы сьтвори и оть древле нарекша се тьчию срьбьска вь 5 нѣка времена и та вь себѣ привлѣче, нѣка же и покори. Милостинѥю же ограждь се и добродѣтелию сьзда же и црькьвь митрополию вь Бѣльградѣ, сьзда же и странопрѥимницоу, сьзда же и дроугоую црькьвь вь Бѣльградѣ, вьноутрь града. Таже сьтвори великоую црькьвь вь мѣстѣ глаголемѣмь 10 Ресава. Брать же ѥго прѣдьрече̑ныи, Влькь, оть сего отбѣгаѥ и вь Амирѣ вьсходить и просить оть царя вон множьство и изьшьдь плѣноуѥть землю отьчьствия своѥго. Послѣжде Амира и Моусия, брать прѣдрече̑нааго, послѣди Амире Надрьмоу, заклавь Влька и нетия ѥго Аг- 15 зара, иже вь мѣсто тѣла и крьви ѩблько раздѣлише, причестише се. Моусия же плѣноуаше страны ѥго, онь же сь зетом своимь Надрьмь Пакзитомь страноу ѥго покрахоу. Оубиѥнь же бысть Моусия Амира и оть толѣ жительство и вешти вьса мирна сьстоѩния вьсприѩше. И 20 благодаре бога о вьсѣхь ихь же сьтвори вь вьсе дьни живота своѥго и бѣ дѣло ѥго милостиния непрѣстана, ѥлико самь исходити вь ношти по стьгнахь и халоутахь своѥю роукою иништиимь издаше, и тьчию ѥдниаго посештаго злато или сребро сь собою поѥмлѩше. Ѥдиною же томоу раздаюштоу пришьдь инишь подасть ѥмоу, ѥгоже блаженыи познавь прѣдьтекша пакы вьтороѥ подасть ѥмоу множаѥ и пакы третицею познавь пакы того пришьдьша, ѥда и множаѥ подасть ѥмоу, таже подасть сия рекь: на хыштьнуе. Ть же отвѣшта: не азь хыштьшикь ни вльхва нь ты 30 иже земльнымь цесарьствомь небесноѥ вьсхыштаѥши. Сице творашѥ вь вьсе дьни живота ѥго, ако и оть окрьстьныихь страньь прити иништиимь и свештениаго недоуга соуштн-

нмь. Бѣ же свѣтьль вь вьсѣхь, и чьто рекоу добродѣтели же злоба оудѣлѣти не оудѣлѣ. При животѣ же ѥмоу соуштоу поставлаѥть нетна своѥго Георгиа и тако блаженыи коньць вьспрнѥть. И тако погрибаѥть се вь сьзданомь оть
5 ѥго монастыри Ресавѣ.

у'. **Деспоть Гюргь.** Благочьстивыи же Гюргь вьспрнѥмь скуптро деспотскаго сана и бысть кротькь и милостынѥю роука прострьта вь нештинмь, и многаа зла оть Исмаильтѣнь пострадавь вь глѣбоцѣ старости житиа
10 блаженыи прнѥть коньць. Роди же два сына: Стефана и Георгиа, ихь же ѥмь Амира Моурать хань ослѣпи.

δ'. **Деспоть слѣпь.** Стефань же сынь ѥго бывь деспоть по отьчевѣ скончании и благооугодьно поживь и цѣломоудрьно вь роуцѣ кожни доушоу прѣстави. Роди
15 же и сь сына два: Иоана деспота и [Георгиа [1]].

Грьгоурь. Георьгие же вьспрнѥть светыи иноучьсын образь наречень Германь монахь. И тако вь роуцѣ Богоу доухь прѣдасть.

ε'. **Иоань.** Иоань же деспоть бывь по очевѣ скон-
20 чании и сьдржитель вьси сремьскои земли и исправлениа благоугодьна богови показавь вь вѣчнымь прѣиде обытелѥмь.

ς'. **Максимь.** Г[еоргии [2]] же бывь вь иноучьстѣмь образѣ [именовань Максимь] и митрополить вьсои сремьскои
25 земли, по прѣставлении же брата ѥго Иоана сьдржитель бываѥть вьсои сремскои земли. Иоаноу же чеда не оставльшоу и благооугодьно господеви послоуживь и поработавь сь миромь вь Господоу отиде. Мошти же ихь лежеть вь сьзданѥмь оть нихь монастыри, глаголѣмѣмь Кроушедолѣ.
30 Синхь светыхь молитвами избави нась владико Христе вѣчнаго моучениа.

---

[1] Ово је име истругано у рукопису.

[2] И ово је у рукопису истругано.

Б. МЛАЂИ

1. Карловачки текст.

Историја вь кратцѣ о срьбьскыихь царех.

Глаголють истинын сьписателіе, ако Ликинію Срьбиноу
быти родомь, Єлиноу моудрованиємь. И вьса срьбьска ідо- 5
лоу слоужаше Дагоноу, отьсоудь и Дагони и Дакы иле-
ноуюють се, оть Сера же Срьблє. Вь врѣмена же моучителна
сьдрьжештимь зломьствиниь царемь вьстокомь и западомь,
вь инхь же бѣ Диоклитиіань, родомь оть Зете, владоуштоу
вьсь западь, вь Римоу и Германомь и Истроу и Європіню, 10
Скитію, Триваліію, Травоуліію, Далматію, Максимиіаноу
Єрьковуліію вьстокь вьсь Єладоу вь Солоуноу и Тракію и
Поморіиа, Констѣ Зелѣномоу Врѣтаніію вь сѣвероу, Сикіелію,
Галію, Аланію и прочеіе. Сьн Констѣ благоучьстивь имѣше
женоу Теодороу, дьштерь Єрьковуліиєвоу, оть ніе же имѣше 15
сына Гала, Далматіиа, оть Єлены великыи Коньстаньтинь.
Єрьковуліиє же имѣше женоу дьштерь Диоклитиіановоу,
оть ніеже Теодора и Максентіиє. Максимиіань Галерніє
мною сынь быти Диоклитиіановь. Си же моучителіиє, Ди-
оклитиіань и Максимиіань, повьнегда многы тьмы оубивь- 20
шемь моученикы, и насиштаннимь се крьве, оставляють
царьство, иегоже недостоиніе имоуште, и вь простѣмь жи-
тіи оустраіають се идѣже и житіиє злѣ развратиіе, мютѣ
на многѣ оть бога показаніи быше оть благопоусьтиіе
казвы. Приіемьници бывають тѣхь злоучьстію Максентіиє
вь Римѣ, Галерніє Максимиіань вьстокомь, мютѣніиє въз- 25
двигьше на христиіаны гоніеніиє, иже соудь божіи на
дальѣ не остави жити. Оудобьно же низлагають се оть ве-
ликаго царя и прьваго христиіаномь Коньстаньтиіа. Ть
же благоучьстивыи Коньстаньтинь по оумрьти отьчевѣ при- 30
іемьникь бываіеть царьствиіа, іеште живоуштоу отьцоу іего,

сего поставляѥть цара, могоуща отврати сльзы христиаиомь, братию же ѥго кѥсарию оустрои. Присваѭѥт же кь себѣ и Ликиниа цара срьбьскаго, вьдаваѥт ѥмоу сестроу свою Коньстаньтию вь женоу великыи царь Коньстаньтинь. Кь семоу же присилаѭть Римляне, ѥже роукоу помощи давати имь оть моучительства Максентиѥва. И абие оустрьмивь се на Максентиа, и тьи прѣмо ѥмоу оуготовляѥть се, льстивьныи мость оустраѭѥть на Тривоулстѣи рѣцѣ, мьнѥ се на нѥмь цароу погрѣзноути, идѣже паче самь погрѣзаѥть. Сьражению бившоу и прѣдидѣшоу прѣдь вои Коньстаньтиѥвѣми чьстьномоу крьстоу, побѣждаѥть се Максентие, иже и бѣгоунь бываѥть, на оухиштрѣныи мость оть ѥго самь доньдь погрѣзаѥть вь рѣцѣ сь вои своими, проуьи прилагаѥть се кь цароу. Онь окаанѣ сиѣдь рѣцѣ и огьню вѣчьномоу бываѥть, сѣть же, юже прострѣ иномоу, самь оувезе се вь ѥи. Царь же Римоу приѥмьникь бываѥть, великои радости и празьдьствоу христиаиомь посиѣньникь бывь, и истинѣи вѣрѣ поборьникь сын. Сиа слышавь вьстоучьныи моучитель, вь малѣ оть гоненьиа сьрѣтавь се, прѣста вь малѣ оть гоненьиа, и пакы брани на цара оуправляѥть се. И оустрьмивьшоу се цароу Коньстаньтиноу сь вои своими на вьстоучьнаго сего моучителя, имѣѥ сь собою и зета своѥго Ликиниа, и бывьшоу сьражению вь странахь Китининскыихь брани, побѣждень бываѥть, моучитель сь вои своими. И царьскоую багрѣницоу открьгь, юже недостоинѣ носивь, и оть вьсихь вь вьсь крыѥ се, и вь нѣкоѥи храмины бывь, и посрѣдѣ падаѥть, люто изнемагаѥ напрегь се, и исхождаше оть оусть ѥго пламы, и многыимь урѣвѣмь кипештимь оть вьсѣхь оудѣхь ѥго, и оуи ѥмоу искоучистѣ оть многыѥ лютости, и тако зле коньць вьсприѥть окаиномоу своѥмоу животоу. По семь поставляѥть великыи царь Ликиниа зета своѥго цара вьстокоу вь Никомидии вутини-

истѣи, самь же вь Римь възкраштаюеть се. По семь царьскыи градь съзидаюеть, и прѣчистѣы владычици Богородици вьроучаюеть, и вь шемь .к. лѣть царствова, и вь Римѣ толико пасиа послѣ выше. Ликуние же яко приемь власть, тьшти се въставити еллиньство, и въздвиже гонение на христианы, вь шем же и моучи светыихь Теодорь и дьштерь свою великомоученицоу Ирину, яже плодь многыихь чюдесь еже многыи тьмы приведе вь христовоу вѣроу, яже Богоу единомоу вѣдомыи. Прѣжде сего моучи светыихь моученикь Ермила и Стратоника, еште си вь Дагони близь Истра, и иныихь многыихь. Царь же Коньстаньтинь присилаюеть емоу, сиа слышавь, овогда моле, овогда прѣтѣ престати оть гонения. Ть же неоутолимь бываюеть, нь и брани емаше се. И семоу бывшоу и съражению брани вь Никомидии, и побѣждень бывь оть кои царевѣхь, живь приводить се кь цароу. И по многыихь молении сьмрьти прѣменяюеть се, и отлоучаюеть емоу царь Солоунь. Онь же ни тамо оставляюеть се сьмоуштение и гонение въставляюеть. Повелѣваюеть царь главоу отети моучитемо, юже и бысть не по мнозѣ, и преста гонение.

2. Врхобрезнички текст.

И бысть вь шегда въздвигноути се великомоу цароу Коньстаньтиноуь о галиахь брѣтаньскыихь, на Максентия Юрькоуаия вь Римь, и оубывь его прѣюеть Римь. И царьствоуе вь шемь имѣше комарина нѣкоего Сркина, именемь Ликиниа. И въдает емоу сестру свою Коньстаньтию вь женоу. Слышавь же Максимиянь Галерие царьствоуен на вьстоцѣ вь Никомидии, яко оубиень бысть Коньстаньтиномь Максентие, и начеть готовити се кь Коньстаньтиноу на брань. Коньстаньтинь же слышавь се, сьбравь риньские воие, гредеше на вьстокь на Максимиана, имые сь собою

Ликиниꙗ ѕета, ѥгоже ѥсарьства сьном поуль бѣше. Максимиꙗнь же имѣѥ сь собою множьство, и изиде противоу Коньстаньтиноу. И бысть сьнитие ратноѥ вь странахь битиыскыихь, воини же Коньстаньтинови многие тысоуште
5 изсѣкоше вои Максимиꙗновѣхь. Цар же Максимиꙗнь вь тои брани сьврьжень сь коня бысть, и вь оужасѣ велицѣ быв сьнемлѥть сь главы своѥѥ царьскыи вѣньць, и оть вьси вь вьсь бѣгаѥ, и вь нѣкоѥи вьси прибѣгь вь храминоу, и вь тои храмини падь люто изьнемагаѥть. Исхо-
10 ждаѥ бо оть оусть ѥго пламень огнены, многымь урьвѣмь кыпештимь по оудѣсехь ѥго, и оуи ѥмоу искоуиста, оть многие лютости. И тако ѕльѣ изврьже доушоу. Царь же Коньстаньтинь великыи поставляѥть ѕета своѥго Ликиниꙗ цара вь Никомидии, притварꙗюшта се христиꙗньствовати.
15 Ликиниѥ же вь томь царьствыи не прѣбисть вь благопокорѣнии, нь прѣврати се на идолослоужение, и паѵеть моуѵити христиꙗныи. Коньстаньтиꙗ же, сестра Коньстаньтинова, жена Ликиниѥва, роди Ликинию сына, ѥмоу же власи главѣ ѥго быше бѣли, и нарекоше име ѥмоу Бѣла
20 Оурошь. Роди же Коньстаньтиꙗ и дьштерь именемь Филоиию, вь светѣмь крьштении нареѵеноую Приноу, ѥже и моуѵи Христа ради послѣжде. Сиꙗ же ѵоудодѣнствовавьши многажди, и приведѣ вь Христоу .рл. тьмь ѵьловѣкь. Слышавь же царь Коньстаньтинь, паѵе посилати ѕетоу
25 своѥмоу Ликинию избраные слоуги своѥ, овогда моле ѥго, овогда и прѣтѣ ѥмоу, и книгы вьписоуѥ, ꙗко да прѣстанеть оть моуѵительства. Ликиниѥ же не вьсхотѣ того послоушати. Тогда посьла царь Коньстаньтинь своѥ воѥ оть Рима, и прѣселяѥть ѥго оть Никомидиѥ вь градь Со-
30 лоуинь, ѥда како оуковавь се прѣстанеть оть моуѵительства. Ономоу же паѵе на горьшеѥ оустрьмивьшоу се, и бывшоу ѥмоу на рѣцѣ Доуиавьсцѣи, и тоу моуѵи великыѥ вь моуѵеницѣхь Ѥрьмолаа и Стратоника и иныихь множьство.

Царь же Коньстаньтинь видѣвь Ликиниево жестоуьство и и томительство на христианѣхь, и повелѣваеть отсѣшти главоу Ликинию моучителю.

3. Загребачки текст.

Родословие светыхь бѣтиторь и господь срьбьскыхь земль.

Вь времена же она моучительска, сьдрьжештиимь вьсоу вьселеноую злоучьстивыимь и великыимь царемь свевѣпыимь, вь Риилѣ царьствоуюштоу Максеньтию моучителю, на вьстоунѣи же странѣ царьствоуюштоу Галлоу Максимиановоу, по срѣдѣ же тѣхь царствоуюштоу неучьстивомоу Лоукиаиоу (Ликунию) сѣверьнымь и западнимь странами, чьто по синхь бываеть? Вьсиавлеть благорастрьна вѣтвь оть корѣне благоучьстивои (вьсиавлеть благорасльная вѣтьвь оть корѣнѣ благоучьстива вельыи, просиавьшомоу вь вѣрѣ благоучьстивои прьвомоу.....) прьвомоу и великомоу вь христианѣхь цароу Коньстаньтиноу. Сь же благоучьстивыи царь Коньстаньтинь присваеть себѣ цара Ликиниа, вьдаваеть ѥмоу сестроу Коньстаньтиноу (Константию) вь женоу ѥго. Тогда же Господь господьствоуюштиимь и царь царьствоуюштиимь вьседрьжительною своѥю десницою вьроучаеть скуптро царьствиа великомоу цароу Коньстаньтиноу, семоу же просиавьшои благоучьстивои лозѣ оть корѣне и племене рашьскаго господьства и сродьства Авгоуста кѣсара, при нѥмь же се роди се по плъти Господь нашь Исоусь Христось. Бысть же оть рождьства Христова до благоучьстивааго цара Коньстаньтина .т. и .м. лѣть, и царь .ле., о нынхь же писаниа сказоуюють вь книгахь царьскыихь кьто и каково житие прѣньдь, сконьча се. Сьи Коньстаньтинь царь бысть моужь благонаравнѣиь кротькь, тихь, любе благоучьстие, пособе роду христианьскомоу. Семоу же бывьшоу ѥште детиштоу соуштоу, ѥгда вьроу-

ѵено бысть ѥмоу скуптро царьствиꙗ, и абиѥ оустрьми се
на стрица своѥго цара Максентиꙗ вь Римь; ѩ и ть опльѵи
се прѣма ѥмоу, надѣѥ се на бѣси своѥ лоукавиѥ, и ве-
лиѵаѥ се множьствомь тысоушть вои своихь и многыми
5 корабьлыми. И прѣиде рѣкоу глаголѥмоую Тиверь; по томь
же бысть сьнитию ратьномоу, вьспрѩѥмьшомоу Коньстань-
тиноу велико дрьзновениѥ оть знамениꙗ на небеси ꙗвль-
шаго се ѵьстьнаго крьста образомь прѣсвѣтлыихь звѣздь
и гласоу слишавьшоу се ѩ вьздоусѣ: „цароу Коньстан-
10 тине, сымь образомь побѣждаи врагы своѥ“. Тьгда изьѵе-
зоше вьси бѣсовѣ Максентиѥви, и вьса сила ѥго побѣ-
ждена быст; вои же Коньстаньтинови многыѥ тисоуште
исѣкоше воѥ Максентиѥвѥ, иныже бѣгьствоу вьдаше се
и повиноуште се вь воиньство цароу Коньстаньтиноу.
15 Окаꙗныи же царь Максентиѥ бѣгьствоу се вьдасть и вь
своѥмоу градоу оустрьми се, при ѥем же мостоу испро-
врьгшоу се, и томоу вь тои рѣцѣ погрѣзавьшоу. И ꙗже
вьса видѣвь, иже тьгда на вьстоцѣ царьствоуюштеи Галь
Максимиꙗнь подвиги великыи вьздвиже на царьство Мак-
20 сентиѥво и на благоѵьстиваго цара Коньстаньтина оу-
стрьми се. Царь Коньстаньтинь сь вои своими, имѣѥ сь
собою зета своѥго цара Ликиниꙗ воюѥшта, и опльѵаѥть
се на цара Максимиꙗна. Сьиже имѣѥ сь собою множ-
ство тисоушть вои своихь, и бысть сьнитию ратьномоу
25 вь странахь витиниискыихь, вои же Коньстаньтиновы
многыѥ тисоуште исѣкоше вои Максимиꙗновѣхь. Царь
же Максимиꙗнь на тои брани сьврьжень бысть сь коня
своѥго; и, вь оужасѣ быв велицѣ, сьнимаѥть сь главы
своѥѥ царьскыи вѣньць и оть вьси вь вьсь бѣгаѥ и вь не-
30 коѥи вьси вь храмиѥ прибѣгь, по срѣдѣ храмини тоѥ
падеть, мють изнемагаѥ, исхождаше бо оть оусть ѥго
пламень огьныи и многимыи ѵрьвѣмь кипештиимь по вьсѣхь
оудѣсехь ѥго, и оуи ѥмоу искоуиста, оть многиѥ лютости,

и тако злѣ вьспрнемлеть коньць окаяномоу житию. Тьгдаже
по вьсеи вьселенеи не обрѣте се моучительства. По семь
великыи царь Коньстаньтинь поставляеть зета своего цара
Ликиниа царьствовати вь Римѣ и вьсѣхь странахь западь-
нынхь, самь же царь Коньстаньтинь царьствоуеть вь вь- 5
стоучьнынхь странахь. Ликиниє же вь томь царьствии вь
благопокорѣнии мало прѣбывь, прѣложи се на идолослоу-
жениє, и науеть моучити христиани. Цароу Коньстаньти-
ноу шьствиє творешоу на вьстоучьноую страноу сь своею
материю Єленою вь градь Византию, сьи же цара градь 10
Коньстаньтинь Богомь дарованыи ѥмоу благонравьными
наоученьми и своими царьскыими вьсакыими законополо-
жениями оукрасывь и оутврьдывь нарицаеть вь имѣє своє
Царьградь Коньстаньтиновь, посла матерь свою Єленоу
вь Иероусалимь на вьзисканиє чьстнаго крьста Христова. 15
Она же обретьши принесе вь Царьградь сь вьсепресла-
вьными знамении. Коньстаньти сестра Коньстаньтина же
цара роди сынь ѥго, ѥмоу же власи главы ѥго выше
бѣли, и нарекоше имє ѥго Бѣла Оурошь; роди же Коньстаньтинь дьштерь именемь Филопофию вь светѣмь же 20
крьштении нареченоую Ириноу. Тои чьстьнои дѣвици и
доброповѣдниѣи моученици бысть яко оть моучительства
изведенѣи изь сталь трапезарие, и отьцоу ѥи цароу
Ликинию сию поудештоу посагноути вь бракоу, она же
не вьсхотѣ того сьтворити, вьзненавиде отьца своего, и 25
и отврьже се вьсѣхь богь ѥго, наче же изволи оуне-
вѣстити се вьсечьстьномоу Господоу женикоу Исоусоу
Христоу. Отьць же ѥи, царь Ликиниє начьть многыими
томленьми моучити ю и повелѣ вести сию на вьсена-
родьноє позорище и прибиена бывають вь коньскои конлѣ- 30
сьници, на знакь, яко да теми попрана бывьши оумрѣть.
И тьгда стоештоу цароу Ликинию вь народѣ, ѥдинь конь
отрьже се оть колѣсницѣ и оустрьми се на цара, и отрьже

ѥмоу десноую роукоу, и бысть царь мрьтавь. Прѣдьстоѥштѣ
же народи отьгкоздише скетоую мученицоу Приноу оть
колѣсницѣ и глаголахоу ѥи: о дѣво, вьзри и виждь отьца
своѥго оумрьша. Она же вьзаши роукоу царевоу и по-
5 ложи ю, идѣже бѣ отрьжена, и сьтвори ѥго ѩко здрава.
Сиѩ дѣва бо добропобѣдьна моученица Христова многа
знамениа и прѣславьнаа чоудеса створи вь градѣ Ама-
сиѩнѣ и вь градѣ Калиниѩьстѣмь и вь градѣ Магдалини,
оть ѥго же Магдалини, Мариа приведе вь вѣроу Хри-
10 стовоу множьство народа, ѩко соуштѣ .р. и .л. тьмь.
Цар же Коньстаньтинь вь своѥмоу зетоу цароу Ликинию
начѥ посилати изабранѥ коне своѥ овогда молѣ овогда
же прѣтѣ ѥмоу, книги вьписоуѥ, ѩко да прѣстанеть оть
моучительства. Ликиниѥ же не вьсхотѣ того сьтворити.
15 Тогда посла царь Коньстаньтинь воѥ своѥ оть Рима, прѣли
ѥго вь градь Солоуинь, секли би се оставилъ моучитель-
ства. Ономоу же начѥ нагорьше моучителство острьмивь-
шоу се, и бывшоу ѥмоу на рѣцѣ Доунавьсцѣи и моучи
тоу великыѥ вь моучеѥницѣхь Ѥрьмола и Стратоника и
20 иньныхь множьство, ихь же имена вь книгахь животиныхь.
Царь же Коньстаньтинь, видѣ зета своѥго непрѣборимоѥ
жестосрьдиѥ и томительство на Христиѩнѣхь, повелѣ царь
Коньстаньтинь отсѣшти Ликинию моучителю главоу.

4. Карловачки и загребачки текст.

Сиѩ же видѣвь сынь ѥго Бѣла Оурошь, *иже оть
25 сестры цареви Коньстаньтинѥ*, †вь велицѣи страхоу и оу-
жасе бываѥть†, и бѣгьствоу *себе* вьдаѥть вь твьрьдѣи †и за-
паднѣи странѣ† земли Захалмию, и бракь вь себѣ при-
ѥмлѥть франьчьскаго крала дьштерь Анною [и бракоу
себѣ женоу женѥтѣ сьчетавлѥть], и роди сь ѥю [своѥю
30 соупроужьницою Анною, дьштерью франьчьскаго крала], два
сына, Тѣхомила и Чюдомила. Сьтвори же цркьвь вь Дрѣвѣхь

вь ниѥ [....ныѭе имена нареуе, прьвомоу Тѣхомиль, вьторомоу Уюдомиль; и си сьтворише прькьвь вь Дрѣвесесь, вниѥ] светаго прьвомоученика Стефана †на помощь себѣ†. Тьгда земляѥ тоѥ жителяѥ високоую выю нмоуште моудрованиѥмь и блѣдеште оукоризнами [Тьгда земляѥ тоѥ 5 велерѣуивыи вь охвальнои своѥи грьдии и блѣдословн, сице реуе вь поношение и оукоризьноу силь], нарекоше Тѣхомилѧ попомь, а Уюдомилѧ ѥпископомь. Тѣхомиль же роди .д. сынове вьсауьскыими †добротамыт оукрашеныи и моужьственыи [и храбрьствомь моужестьвеннмь] иль же 10 имена сиѧ †соуть†: Завидь, [Завида], Срацимирь. Прьвославь, Стефань Неманя. Сь же Стефань, вьнегда доспѣти вь сьврьшени вьзрасть моужьства доблѣсти, и вь разоумь истиные вѣры приходить вь господа нашего Исоуса Христа, светые троици вьсеуьстные, отьца и сына и светаго 15 доуха вь ѥдиномь божьствѣ, отьца безначуельна, сына сьбезначуельна, доуха сьприсносоуштна, божьство ѥдино и царьство, не отьцоу прѣшьдшоу вь рождение, ни сыноу прѣложьшоу се вь исхождение, нь доухь светыи исхождение имать, троица вь ѥдини и ѥдиница вь троици, три 20 лица ѥдинь Бог, тако исповѣдати и покланати се и славити [Вьнегда быти ѥмоу вь разоумени моужь сьврьшень и вьсѣми добаѣставнмь, тьгда отвьрьзоше се ѥмоу доушевиие оуи видѣти и познати ѥвстьвьно светоую троицоу славити вь ѥдинобожьствѣ отьца и сына и светаго доу- 25 ха], такожде †же† истино пѣти и славити прѣчистоую богоматерь Господа нашего Исоуса Христа, [. . . . и славити и покланати се прѣчистѣи Богородице соуштои матери Господа . . . .], и вьсѣмь светымь о Христѣ оправдавьшимь се и вь вѣрь просиявьшимь [. . . оправьдавьшихь се апо- 30 столомь и пророком и моучникомь и вьсеи же православнеи вѣри просиявьшихь], ихь же светаѧ †православнаѧ† сьборна и апостольска прькьвь повелѣваѥть просла-

вити, и тѣхь вь себѣ вь молѣбоу приводити. Властию опасоуѥть се приходити вь своѥ прѣотьчьство ѕемлѥ рашьскыѥ и вьсихь наслѣдьникь быти прѣдѣдьныхь [.... и тѣхь вь молѣбу вь себѣ приводить и опальчиви ѥ приходить вь
5 своѥ отьчьство прьвѥѥ ѕемлѥ рашьскыхь и вьсыхь наслѣдьникь быти дѣдьичьи си]. *И* приходить †же прѣждѣ† вь црькьвь светыихь †и вьсехьфальныихь† апостоль †вьрховныихь† Петра и Павла, иже ѥсть †по срѣдѣ† Раса; *и* тоу приѥмлѥть светоѥ крьштение, роукою вьссо-
10 свештенааго ѥпископа рашьскааго Леонтиѩ, вьѕрастомь си л. лѣтьи. Таже начѣть ѕьдати светыѥ божьствьныѥ црькьви. Прьвѣѥ сьѕида црькьвь светааго великомоученика Георгиѩ †оть два стьлпа† вь Расѣ на висоцѣ мѣстѣ; по томь сьѕида црькьвь светааго †искарааго
15 вь помоштѣхь† архиѥреѩ Христова Николѣ оу Топлици; близь же мѣста того сьѕида црькьвь прѣчистѣи [прѣсвете] Богородицѣ при [прѣма] рѣцѣ Косьвицѣ, и *пакы* †сьѕида црькьвь† светааго Николи оу Иброу. Многыимь же нынимь светымь молѣбныѥ храмы вьѕдвиже и обьнови вь
20 своѥи области. Но семь начинаѥть и сьтвори светоу и прѣславьноую црькьвь Богородици [...начинаѥть дивноу и великоу црькьвь вь молѣбоу и вь славоу прѣсветыѥ Богородици] и вь похвалоу и оуспѣныѥ вь доброѕрачьнѣмь [вь многосветыихь и многоѕрачьныихь] мрамори, при рѣцѣ
25 †глаголемѥмѥ† Стоуденица, многыимь инокомь жилиште [вь жилиште], себѣ же и своимь костѣмь [мощтемь] вь оупокоѥниѥ, идѣже и до нына чьстныѥ и светыѥ мощти ѥго лежѣть [прѣбывають] †нѣкрѣдимѣ и† муро многочьстно †благоконо† истачають вьсемь сь вѣрою приходештимь мо-
30 штемь ѥго [...пристоупающитимь вь рацѣ и мощтемь ѥго]. По сихь же начинаѥть благочьстьно и троудомоубно подвизаѥ се добрымь подвигомь [...благочинно троудомоубнымь подвигомь подвизати се], остакмаѥть царьство

†земльноиє† и славоу его, и приемь светыи аггельскыи *и
иноуьскыи* образъ *въ Стоуденици* и иде *къ сыноу сво-
емоу* въ светоую Гороу *Атона*: въ ниеи же въздвиже
многоуьстьстьныи манастирь [многоуьстноую црькьвь] оть
основаниа въ †мольбоу и† похвалоу прѣсвѣтѣи Богороди- 5
дици глаголеми Хиландарь въведѣниа [...Богородици въведе-
ниа, глаголеми Филиндарь], и иные [и по ниеи] многые
црькьвы въздвиже и обновы †въ Светѣи Горѣ†, *якоже пи-
саниє о ниемь оповѣдоуеть. Прѣжде сынь его Слава оть-
ходить въ Светоую Гороу, и тамо приемлеть иноуьскыи 10
образъ*. По томъ, же †образоу† и старѣиша его братиа
научеше зыдати црькьвы †светиє въ помощь себѣ единоо-
разьно†: Завидь [Завида] съзида црькьвь светыихь апо-
столь Петра и Павла †оть два стльпа† *въ Босни* на [при]
рѣцѣ Лимѣ; Прьвослав съзида црькьвь светаго Георгиа 15
†оть два стльпа† оу Боудимле; Срацимиръ съзида црькьвь
†прѣсветыє† Богородице Градьць †оть два стльпа† при
рѣцѣ Моравѣ. Стефань же Немани младен бысть благо-
вѣниемь божиемь великы жоупань и самодрьжавьныи го-
сподинь всѣхь срьбскыихь земль, яко же выше реуе се, 20
Поморие къ западу, и Диоклитиє, и Далмитиє, и За-
хлимиа, и Травоуниє къ Истроу. [Стефань Немани аште
и младениии бысть въ братии своеи, нь исплъниниє се на
ниемь глаголи светаго пѣвца пророка царя Давида: Боже,
соудь твои цареви даждь, и правьдоу твою сыноу ца- 25
реву, и пакы: млад быхь въ братии моеи и въ домоу отьца
моего, и Бог благоволи о мнѣ. И бысть Стефань Немани
великыи жоупань и самодрьжавьныи господинь всѣхь
срьбскыихь земль и поморьскыихь, Диоклитиє, Далмитиє,
Травоуниє, Захлъмиє]. Съ же Стефань Немани съ своею 30
соупроужьницею Аною роди три сыны, имь же имена *сиа*
†соуть†: Стефань Прьвовѣнчаныи краль и Вукань великыи
кнезь, трети же сынь Растько отпрашаеть се оть роди-

тель своихъ, възрастомъ сы .зї. лѣтомъ, въ нѣкою страноу прѣдѣлъ земаѥ ихъ съ властели своими звѣры ловити, и отъ вьсѣхъ оутаивъ се. Светоую Гороу достизаѥть. мьнихоу нѣкоѥмоу роусиноу, водѣитоу ѥго, и въ храмѣ
5 светааго Пантелѣимона мооученика, идѣже и власы съ чювьстьвны мысли отложи, ихъ же отъ гонимыихъ ѥго отдаѥть родителѥмъ своимъ, приѥмъ светыи аггельскыи образъ, нарѥчень Сава монахъ. И по семь отходить въ свои монастирь Катопедь, идѣже и отьць ѥго приходить. Та же
10 отъ Катопеда коупоуѥть место, идѣже свои монастирь съставляѥть Хиланьдарь. По сихъ Сава избираѥть се соудомъ и съ съвѣтомъ цара грьскаго кѵрь Алексиѥмъ и патриархомъ царградскыимъ, да боудеть проть Светиѥ Горы, та же архиѥпископъ херотонисоуѥть се своѥи срьбьскыѥ земаѥ. Иже приньдь въ своѥ отьчьство и просвѣтивъ
15 земаю люди своихъ о вьсякымъ правилѣ светихъ апостоль и отьчьскыихъ оуставъ, и брата своѥго помазавъ краалѣвьствомъ, та же епископи и диакони и поддиакони и вьсь
25 слоужьбьныи чинъ, иже светыи и вьсѥчьстьни отьци на вьселѥньскыхъ съборѣхъ оузаконивьше и прѣдаше. [...трети же сынъ Растко оправдоуѥть се оу родителѣ своихъ въздрастомъ сы ·зї. лѣтьнъ съ властели своими звѣриѥ ловити, и повѣже въ Светоую Гороу. и постиже монастирь
20 глаголѥмыи Катопедь, и въ нѣмь остриже власи главы своѥ, и въдасть ихъ родителѥмъ своимъ; сам же въсприѥмъ светыи иноучьскыи образъ и нарѥчень бысть Сава монахъ. По семь же поставляѥть се царградьскыимъ царемъ и патриархомъ и протомъ Светиѥ Гори, да ѥсть архиѥпископъ вьсѣхъ срьбьскыихъ земль. И приде преосвеш-
30 тени кѵрь Сава въ землю свою своѥго отьчьства вьсякымъ православиѥмъ по правилѣхъ светыихъ апостоль краалѣвьствомъ, архиѥпископьствомъ, епископи наставляѥть и попи и диакони....иже светиль и вьсѥчестьнили отьци на вьселенски

сьборѣхь прѣжде прѣдаша испльнꙗють]. Сьже прѣосвештеныи
и прьвыи архиепископь срьбьскыи Сава поставлꙗеть по
всѣхь прѣдѣлѣхь своѥго отьчьства вь божьствьныхь цръ-
квахь,избравь всечьстныиѥ моужи, сихь поставлꙗеть пастире
цръковниѥ и епископи [божьствьниѥ епископи]. Своимь же 5
роукоположениѥмь поставлꙗеть прьвааго епископа оу хлъ-
мьскои земли оу Столинѣ [Стонѣхь] вь храмѣ прѣсветиѥ
Богородицѣ; вьтораго епископа поставлꙗеть оу Зети, ди-
оклитискомь поморию вь храмѣ архистратига Михаила;
третиѥго †епископа† поставлꙗеть вь Дьбрѣхь, вь храмѣ 10
светаго Николи; четврьтаго †епископа† поставлꙗеть оу
Боудими [Боудимли] вь храмѣ светаго Георгиꙗ; петаго
†епископа† поставлꙗеть оу Расѣ, вь храмѣ светыихь апо-
столь †Петра и Павла†; шестаго постави оу Фосиоу оу
Студеницѣ малѣ, вь храмѣ прѣсветиѥ Богородици [.s. епи- 15
пископа поставлꙗеть вь храмѣ прѣсветиѥ Богородицѣ оу
Студеницѣ]; седмаго †епископа† поставлꙗеть оу Приз-
брѣноу вь храмѣ прѣсветиѥ Богородици; осмаго оу Гра-
чаници, вь храмѣ Богородици [.н. епископа поставлꙗеть
вь храмѣ прѣсвештиѥ Богородицѣ оу Грачаницѣ]: деве- 20
таго †епископа† поставлꙗеть вь храмѣ светаго Николи
оу Топлици; десетаго оу Браничевоу вь храмѣ светаго
Николи [.ї. епископа поставлꙗеть вь храмѣ светаго чоудо-
творца Христова Николи оу Браничевоу]: .аї. поставлꙗеть
†епископа† оу Бѣлградоу вь црькви [прѣ]светиѥ Бого- 25
родицѣ: .вї. †поставлꙗеть епископа† оу Моравицахь †вь
храмѣ† светаго отьца Архилиꙗ. И вь всѣхь †тѣхь† стра-
нахь сихь прѣосвештеныи кѫрь Сава повѣлѣ [заповѣда] дрь-
жати твьрдо и непоколебимо православноую светоую вѣроу
светими учители проповѣданоую [светилыи апостоли про- 30
повѣдание] †и† пакы †светилыи† отьци сьборнѣ [сьбора]испль-
нѣноу, *и* божьствьниѥ цръкваѥ *заповѣда* твьрдо [сь-
блюдати] брьнтениѥ дрѣжати и *вѣньчаниѥ* и иха вьса то-

рити по ѕаповѣдѣхь светыихь] попрекилоу и по ѕаконоу сихь] По сихь сьбороу быти повелѣ оть вьсѣхь прѣдѣлѣхь иего области [По сихь же архиепископь Сава повелѣвають сьбороу сьвькоупити се оть вьсѣхь предрѣченыихь ѕемла области иего] вь великоую архиепископию Жичоу. Стефаноу прьковѣнчаномоу кралю и сиькантоу, и вьсемоу свештеничьскомоу чиноу [и вьсемоу свештеничьскомоу чиноу и вьсемоу сиькантоу, малимь великимь]: и сьвѣтомь вьсѣхь [и сь тѣми свештеними молитвами] вѣнчавають брата своиего *великаго* жоупана чьстию и вѣнцем кралевьства. Такожде †же† и кь семоу оустрашають вьсь сиькантъ когождо по степени своиемь кь слоужбоу кралевьствоу.[1]) Стефань же прьковѣнчаныи краль роди сь дьштерию кѫрь Алексиа цара .д. сынове: [Стефань же прьковѣнчаныи краль бысть сынь великаго жоупана Немание: сь своиею соупроужницею, дьштерию краля грьчьскаго кѫр—Алексиа, роди .д. сынове имьже имена соуть:] Радославь, Владиславь, Стефань и Прѣдиславь. Сь же Прѣдислав[2]) свештеничьскыи и *иноческыи* образъ приемь, и нарече̑ чень бысть Сава вторыи архиепископь срьбьскыи. Семоу же брать Стефань, сынь прьковѣнчаномоу *Стефаноу* кралю роди сына и нарече иего [нарече емоу име] Бѣла Оурошь, †вь име прѣдѣда своиего сирѣчь Стефана краля. Оурошь† сьи

---

[1]) У карловачком тексту овде сад долази ово: Влькань же брать Стеканоу прьковѣнчаномоу кралю и Саке, роди сына Дьмитра жоупана, кь иноческоиь образѣ нарече̑ чень Дакидь, иже сьзда црькьвь светаго мученика при рѣцѣ Лиѣ кь мѣстѣ Кродарекѣ оу Косѣ. Сьи же роди сына и дьштере, Братислава кнеѕа, и Братиславь Братка кнеѕа и Братко кнеѕь Николоу жоупана и Мирицоу кнегиню, али ја то овде прескачем и навешћу то друге родословије мало ниже по лепшем загребачком тексту.

[2]) У загребачком тексту изостао је и Стеван и Предислав ну одма после Владислава стоји: последниже свештеничьскыи образъ.....

бысть прьвыи Оурошь, краилвыи краль, и роди сь своюю
соупроужьницею Еленою, дьштерию оугарьскаго краля,
†два сына†, Стефана краля сьдрьжештаго сремскоую
†вьсоу† землю и оусорьскоую; вьторыи †же† сынь его
Милоутинь †послѣди же бывлеть великыи краль Стефань 5
Оурошь вьторыи†. *Четврьтыи же сынь Стефана прьво-
вѣнчаналаго, Владиславь краль бывь по очевѣ скончании,
братаньць светомоу Саве прьвомоу, иже и тѣло его прѣ-
несе оть Трьнова. И сьзда Милешеваоу, идѣже и тѣло
светаалго Савы лежить. Отьць же его, иже прьвыи краль 10
реченыи, пришель иноуьскыи образь, егоже Сава вьскре-
сивь постриже, нарече Сумонь монахь. Лежеть же мошти
его вь великои Стоуденици, идѣже и отьць его Симеонь.
Вь кралѣвьствѣ ештѣ сы, прѣносить тѣло его оть Светыѣ
Гори, идѣже и до нынѣ обои лежеть, цѣлбы непрѣстаныѣ 15
приходештиѣ подавлють вь славоу Богоу прославльномоу
ихь. Прѣжде реченыи Милоутинь краль, Стефань Оурошь
вьторыи*, иже сьзда великоую црькьвь светомоу Стефа-
ноу прьвомоученикоу, оупокоение моштемь своимь, при
рѣцѣ Бискои. Сьи роди два сына Коньстантина и Сте- 20
фана краля, третнаго Оуроша, и .м. лѣть царьствова, *и.м.
велици монастири сьтвори, вь Иероусалимѣ Архистратиго-
ви и болници, Хиландарь разваливь прьвоу и оть
основаниа болшоу вьздвиже, иже и до нинѣ стоить, до-
бротою прѣвьсходить вьсѣхь, иже вь Светыѣ Гори, Продь- 25
ромь конь Сереза, Косеницоу, Хорнать конь Солоуна, Са-
рандапорь светомоу отьцоу Иоакимоу, пиниьскомоу Про-
хороу, Пагоричино светомоу Георгию, Троеручицоу сконь-
скоу, призрѣньскоу митрополь, и иныи многыи, иже намь
невѣдомыимь, нь Богоу. Мошти же его лежеть нынѣ оу 30
Софии средьчкои, прьнесѣнѣ бывшѣ оть Трепче митро-
политомь Силоанием, прѣславнаго чоудеса и благооуханиа
испоуштаѣ вѣрою приходештиѣ. Сынь же его реченыи

Стефань иже и Дѣуаьскыи именоуѥмь, третии Оурошь, и сь* сьзда цръкьвь прѣкрасноу светааго вьзнесениꙗ †господиꙗ† на [при] рѣцѣ Бистрицѣ на Дѣуанѣхь [Дѣуани], идѣже чьстныѥ мощти ѥго почивають цѣли и невредимыи [лице ѥго невредимо] *и сладькыѥ коиѥ изливають до дьньсь, иже вьсакоу мысьль прѣвьсходить добротою, цръкьвь же ѥго, иже за .sї. лѣть сьзда се мраморнѥмь и величьствомь и изваниꙗми различнымхь видовь источаныхь, иже недовлѣѥть лѣто къ повѣданию. Вьзоръ же цръкве вьсѣхь видове и очи зрѣнитыхь троуждаѥть оть зѣльныѥ свѣтлости мрамора, ꙗкоже нѣкаꙗ звѣзда дьница изь оутра сиꙗющи. Сьписа же слоужбоу ѥго и житиѥ Григориѥ Цамбьлакь. Глаголють бо, отьцоу ѥго Милоутиноу ослѣпикьшоу ради клетве манитехи ѥго, ѥгоже прѣславьно Коть ꙗкы зрѣти оустрои великыимь чоудотворьцемь архиѥреомь Христовѣмь Николаомь, и прѣѥмьникь краѥвьства быкь по оцѣве скончаниꙗ, и оубыкь бьлгарьскаго цара Михаила на Кельбоуждии, и цръкьвь светааго вьзнесениꙗ сьздати тоу идѣже тѣньта ѥго бѣ, иже и до ныи стоить, вьсеи земли тои зрѣниѥ доброты подаваѥть*. И роди два сына. Коньстаньтина и Доушана [Доушаноу]. Сь же Доушань бысть краль, и [изь] краѥвьства вѣнчань бысть на царьство Срьблѥмь и Грькомь и дальнимь [западьнимь] странамь. *Сьтвори же и цръкьвь прѣславноу скетынмь архистратигомь оу Бистрици, выше Приздрѣиꙗ ѥнже тьчно подь сльнцемь немию быти нитоже, и такова доброта грѣхь ради моихь близь ѥсть разорѣниꙗ. Добротою же и хоудожьствомь прѣвьсходить дѣуньскоу цръкьвь, кромѣ мромора и величьствомь лоучаиꙗ дѣуаньска. Тѣмже и глаголють жителѥ страни тоѥ, ꙗко призрѣньске цръкьве патось, и дѣуаньскаꙗ цръкьвь, и нѣкьскаꙗ пристрать, и баньскоѥ злато, и рѣсавско писаниѥ не обрѣтають се нигдѣже.* Царь же Стефань роди сына Оуроша цара, бысть .д.

Оурошь [ныє ємоу Оурошь царь. Сьн же бысть четврьти
Оурошь]. *Сьн сьзда црькьвь рожьдьство Богородици оу
Скопию, мати же єго оу Урьмьные Горы, выше Жеганговл. Єго оуморише краля Влькашинь, и Оуглєша де-
споть, и Гонко, ихь же Богь не оставы житии ихь чашоу. 5
ієюже господиноу своємоу поурьноше, тоу сами помалѣ
испише, оть Тоурькь горцѣ напоєни выше. Ихь Марицѣ
бланъ Урьномєна вьсе копиьство ихь потоплено бысть,
оть .о.тысоушть малы нѣцини осташе, идѣже и сами
падоше, праведьнь соудь божьи приєше. Аште не бы 10
соудь божии, како могли выше .д. тисоушть .о. одолѣти?
Сь же краль роди г. сынове: Марка, Дьмитьра, Андреяша. Сьтворише и црькьвь светомоу Димитрию оу Соушицѣ конь Скопиих.

Пакы ѣь прѣдьнымь потечемь, отноудьже изыдохомь*. Стефань же краль братъ Милоутиноу краля Оу- 15
рошоу вьтороноу, *иже Срѣмь сьдрьжаше*, сь своєю соупружьницею Кателиною, дьштерию краля оугарьскаго Владиславл, роди Оурошица и Єлисаветоу. *И* Єлисавета
роди .г. сыны: Єтефана босьньскаго бана, Инослава и 20
Владиславл. И Владиславь роди †двл сынл†: Тврьтька бана и Влькоча [Влькашина].

†Ѣь прѣжьдьнымь да вьзвратимь се. Сынь же великаго жоупана Неманє Влькань, братъ же прьвовѣнчаномоу краля Стефаноу и светомоу Савѣ, прьвомоу архиепископоу срьбьскомоу, сьн же Влькашинь великыи кнезь, роди 25
сына Дьмитра жоупана, вь иноучьскомь образѣ нареченоиме єго Давидь, иже сьзда црькьвь светаго Богоявленина при рѣцѣ Лимѣ вь мѣстѣ Бродареві оу Косиѣ. Сьн же
роди сыны и дьштери: прьвы сынь єго Братиславь кнезь; 30
Братиславь же роди сыны и дьшери: прьвыи сынь єго Братко, кнезь великыи. Єь же роди сыны и дьштери: .л. дьшти єго кнєгини Милица, вь иноучьстѣмь образѣ нареченла

Ѥвгениѧ же роди сыны и дьшери: .а. сынь его Стефань; и бысть Стефань великыи десноть Срьблѣмь, и сь обою страноу Подоунавниѧ господинь.[1]) Пакы, ꙗкоже выше реуе се о прьвовѣнуаномь, краля Стефана брать Вльканъ и
5 его прѣвьноука Братько кнезь великыи роди сыны и дьштери, оть нихь же бысть Миланца кнегиниѧ, иже нареуена бысть Ѥугениѧ монахиниѧ. Роди .г. сыны: Стефана деспота, и Влька и Лазара и Мароу. И Мара имн Влька Бранковикиѧ. оть его же Гюрьгь деспоть, и Лазарь, и
10 Грьоурь. Братиѧ же Стефана Деспота, Влькь и Лазарь, отбѣгоше на портоу цароу тоурьскомоу, ихь же наведоше на срьбьскоу землю, и поробише, и плѣнь безьуисльнь сьтворише. иже и живота лишениѥ мьздоу Тоурькь приѥше, на Вьскрьсениѥ Христовьо оубиени выше. Глаго-
15 лють бо, ꙗко несоуштоу свештеникоу тоу блазь погоубленниѧ ихь, ꙗблько раздѣлише себѣ, вь ниѥ тѣла и крьви Христови приѥше, и помольше се главы имь отсѣкоше. Ны пошеже послѣдованиѥ племенѣ срьбскаго коньць приѥть до послѣдьнаго Оуроша, и вь томоу невьста кнезь
20 вь ныихь, разве Миланцомь кнегиньомь, зане сиѧ оть рода оного ведеше се, оть ѥже бысть Стефань деспоть. Отьць же его кнезь Лазарь сь Моурратомь царемь бьравь се на Косову, обои падаюють тамо и конньство безьуисльно много. Тѣло же его положено бысть вь Раванници
25 монастироу, егоѥмь троудомь оть основаниѥ сьзиданнмь, вь славоу вьзнесьшомоу се Христоу. Стефань же деспоть ѥже вьстави сѣмене, благоуьстьно и богоугодьно поживь, и многа писаниѧ прѣведе оть грьуьскыхь писаниѧ, паче инѣхь прѣжде быкнинихь того. Сьзда же и монастирь до-
30 стоувальнь светѣи Троици на рѣцѣ Ресавѣ, вь положениѥ мощтемь своимь. Сьтвори же и храброваниѧ и до-

---

[1]) Овде се прекида загребачки текст и настаје сам карловачки.

блѣсти и брады, присвѧжѧть се и цароу Пѧхѫнтоу, и вьдѧть
ѥмоу сестроу свою вь женоу. Тѣмь же и сь нынь вьторо воиньствоуѥть вь Анкуроу на Демира, и падѧть Пѧхѫнть, и вьса
ѥгова вьсхыштѧѥть Демирь, кь симь же и женоу ѥго Десиноу, иже оть Демира испитоуѥть се оть которыхь родителе 5
ѥсть. И навикноу, ѩко сестра прилоучи се быти Стефаноу
деспотоу оужасьнь бывь, видѣ бо доблѣсти ѥго и моужьство,
и сконмь ѥго спасеніѥ, и повѣди, ихь же показаше на
брани. Тѣмь же сь ѵьстию и дарьми велицѣми сию поуть,
и словесы мирными кь нѥмоу нарекова, и кь своѥи власти 10
присвѧвѥ. Деспоть же тако и тьи мирна отвѣтова, и
кь Царградоу приходить, и отьтоудоу тѣми проваждѧѥть
се вь Саврѧматию, и сь великою ѵьстию оть тѣхь начелника прилѣлѣть се, Мирѵе воѥводѣ, и дроуголюбьно оуѵрѣждѧѥть на многыи дьни кь своѥи ѥго ѕемли проваждѧѥть. 15
Идѣже и доньдь, монастир прѣславьнь създавь, ѩкоже
выше реѵе се, сь миромь скончавѧѥть се. Прѣѥмьникь
власти бывѧѥть петии ѥго, Гюрьгь деспот. Житиѥ же вьсе
по редоу написоуѥть се Коньстантинь Философомь по
многѣ оумолѥни сиськанть, нѧѵе же ѥговыи тремьѩвлѣ- 20
ниѥмь ѕапрѣштениѥмь, ѥже и начань оть десетьнихь словь
Моисеискаго ѕаконоположениѧ, та же ѥгову вьѕрастоу и
власти и благоѵьстию оудобротворивь, и оукрасывь плетеньми и ветискыими гѧлголи, аште кьто нинь дрѣвьнихь любомоудрьць, ѩко великоу сладость и оумилѥниѥ проѵитаѥ- 25
ютинимь, и вьса памети достоина написавь и оухытрить,
вьспомнихе же и тьгда царьствовавьшихь, гдѣ и кои и
како, и оубѥниѥ Моусиниѥ на Пѧлѧкарии и проѵинхь, ѩже
мы недовлѣѥмь кь повѣсти, тьѵию оть ѵьсти вьспомѣноуховь, дьготи словь оубѣжавьше, ѩкоже оть нѣкоѥ поу- 30
ѵини оужасьныи кран вьѕехомь, да не потопленіѥ оума
подимѣмь. И прьва ѥмлѣмь се, иже нам оудобьна. Выше
реѵеныи Гюрьгь, оунцѣ своѥмоу прѣѥмникь бывь, добрѣ

и благоуѣстьно поживъ, и довольнмъ лѣта обладавъ, съ
миромъ коньць жизни пріемъ, родивъ съ своєю соупроужь-
ницею Юрыною .г. сыны: Лазара и Грьгоура и Степана
и Мароу и Катакоузиноу. Лазарь бывъ деспотъ по оуминѣ
5 коуьны, мало и оумрѣть. Грьгоурь и Стефанъ бѣста оу
Моурата. Вьдаль бо бѣше деспотъ Гюрьгь, отьць ихъ, дьш-
терь свою Мароу въ женоу цароу, Катакоузиноу же цна-
скомоу баноу Орьланхоу. Царь же, ꙗко имы сыны деспо-
тови, сихъ осльпи, по многѣ въ отьцоу их посилаѥть. И
10 по оуминѣ сьрьти отьходить Степанъ въ Далматию, и тамо
пріемлѥть сьврьстиѥ дьштерь Арлинтовѣ племень, Анге-
линоу, и съ нѥю роди два сына: Гюргиꙗ, Иоанна, и по
многѣхъ злостраданьнхъ коньць жизьни пріемлѥть. И при-
ходить сьврьстиѥ ѥго Ангелина съ сынови своими. Гюрь-
15 гиѥмь, Иоаномь, въ Срѣмь, въ градъ Коупиникъ, посѣшти
съ собою тѣло отьца своѥго въ ковчѥзѣ, и принесоше въ
храмъ свѣтаго апостола и ѥвангелиста Лоукы, благою вонию
испоуштаѥ и оумиленіѥ велиѥ и ползоу, не тьчию
сыномь ѥго ѥште соуштемь съ материю ихъ, нь и отъ
20 вьсоудоу приходештнмь на поклоненіѥ чьстнымь ѥго мо-
штемь, ꙗкоже нѣкоѥмоу свѣтилоу вьсакъ полоуношьно-
моу токоу просвѣштати се съ окрьстьнымн странама,
видѣште новаго свѣтильника, въ послѣдьнѥ дьни си-
ꙗюшта. Братъ же ѥго Грьгоурь мнихъ бывлѥть, нарѥчень
25 Германь, богооугодно поживъ съ миромь почи, тѣло же
ѥго прѣносить се въ свои монастирь Хиланьдарь. Сестра
же их Мара царица, по оумрьти цара своѥдоу полоу-
чивьши, житиѥ имѣше близь Ѥфанть, многымь бывьши
злостоуньница, изрѣднѣ же Светыѥ Горы Атона, ꙗко близь
30 соуштн, и мнихомь Свѣты Горы и инимь монастиромь,
ꙗко мати обрѣташе се и ходатаица въ царьствоуюштому,
понѣже ꙗко присноую свою матерь царь Моухамедь лю-
бихиѥ и почитоваше, аште и невѣрьнь сын, нь божиѥ

вьсе смотрающтіе око оустрои сего ради прѣизрѣдьнаго
миловаиніе іеіе, и благости довольна іеи къ потрѣбѣ посы-
лаше. Присовокоупляіеть же и сестроу свою Катакоузиноу
оть Поулие къ себѣ и довольно врѣмѣ въ коупѣ иноу-
штіе, и благоуьстно житіе проходѣште, и о себѣ добрѣ 5
оустроивыше, и своихъ людѣхъ и монастирѣхъ, оть своихъ
отрокъ отрѣдають се, ова въ Косаници монастирѣ Катакоу-
зина же оу Конуе, выше Строумици.

Пакы о прѣдорѣуеномъ възкратимъ се, Гюргіи, Полиа,
сыномъ слѣпаго Стефана, оставляеть имъ краль вьгрьскы 10
Срѣмь, въ шемь жити и господствовати. И не по многѣ
пакы оставляеть Гюрьгь господьство и славоу іего, и
приемляеть светыи аньгельскыи и иноуьскыи образъ въ
градѣ Коупининкоу, Максимъ именоуеть се, въ храмѣ све-
таго апостола Лоукы, идѣже отьць іего лежить. Оть нѣ- 15
коего іегоумена шѣсть коуулиньскыихъ, рѣкомъ же Жрело,
постризаеть се поштно, отаи матере своіе Аньгелины
и брата своего Полиа. По тѣмь же присилаеть писаніе
митрополитоу софиискомоу Калевитоу, и съ приходить въ
градъ Коупининкъ, и поставляеть іего свештеникомъ. Ины- 20
хъ многѣхъ землѣ срѣмьскои постави свештеникы и ди-
кони и подьдиконы. Братъ же іего, Полиь, деспоть Срѣмоу
бываеть, и приемлие себѣ сьврьстіе дьштерь Сьѣпана Ма-
кшиных, Іеленоу, благоуьстьно и богооугодно поживъ. Мак-
симъ же, не могы жити въ Срѣмоу безъ брата своего 25
Полиа, зане краль прѣдаваеть Срѣмь иномоу по племени
своіемоу господьствовати и обладати, преходить съ ма-
терию своею Аньгелиною въ Савромати къ начельникоу
земліе тоіе Полноу Радоулоу воіеводѣ, носе съ собою два
коньуега съ мощьтыи, отьца своіего Стефана и брата сво- 30
іего Полиа.

ЛЕТОПИСИ

XII XIII и XIV СТОЛЕТЕ

1139. Въ лѣто 6647 (6547, St. XIII, 5; 6627, St. IX, β; 6940 Ar. 3) наꙁва (въꙁдвиже) се Немана господинъ Срьбьлѣмь, и царьствова 42 (49, St. IX, β) лѣть. (Приꙗть наꙋльство Немана въ ꙁемли срьбьскыꙗ глаголѥть Рась. Брать же ѥго Мирославъ бѣше кнѧꙁь хлмьскои[1]) ꙁемли, и Далмѧтию прѣдрьжаꙗхоꙋ Грьци. И въ то лѣто изъбыста рода своѥго 12 великыи властель и тогда въꙁдвигоше гоненіе на Грьке и Бльгаре и раꙁориша гради ихъ. St. XIII. 5).

Бысть же великыи жоупанъ Немана оть племенѣ благоꙋьстиваго корѣнѣ вѣтьвь, прѣвьноꙋкь Коньстаньтине сестри цара Коньстаньтина Ꙁеленога одь дьштере Клавдиѥве, оть племенѣ раньскаго господьства и сродьства Авгоустоꙋ кѥсароꙋ, при нѥмь же роди се господь нашь Исоꙋсь Христось. Бысть од рождьства Христова, до Немане 1117 лѣть. Бысть же родителие ѥго въ Ꙁахльмии Тѣхомиль и стрица Ꙋюдомиль. (Бысть же родитель въ Ꙁахльмии и роди сыны 6: 1. Тѣхомил, 2. Ꙋоꙋдомиль, 3. Ꙁавида, 4. (С)рацимирь 5. Прьвославь, 6. Стефань Немана St. XIII 5. — Бысть же родитель въ Ꙁахльмии, прьви Тихомирь etc. Деч.). И сихъ же родитель Бѣла Оꙋрошь ѥмоꙋ же власи бѣли врьхоꙋ главы ѥго, и мати их Анна дьшти крала Франьꙋскаго. Сего же родителие и прѣдѣди Немане благоꙋьстика Коньстаньтина и Ликинне моꙋчитель, оть ѥго же бысть моꙋчена дьшти ѥго Прина моꙋченица. Тьгда благоꙋьстивыи царь Коньстаньтинъ въ Цариградоꙋ оꙋстрьми се их ѥго въ Римь

[1]) У рукопису: каменское.

(Коньстаньтинь оть Царигрода подьвиже се на Ликиниꙗ моучителꙗ зета своюго. St. XIII, 3.) Ставьшоу же обьнль на рѣцѣ глаголѣмѣмь Дунавѣ, и тоу Ликинию главоу отьсекь (главоу отьсеуе цароу Ликинию и вонскоу юго разби. St. XIII, 5).

Видьвьши же то сынь юго Бѣла Оурошь отбьѣже вь землю Захлыню. Отьтоудоу вьздвигь се Стефань Неманꙗ приде вь отьчьство своє рано вь црькьвь светыихь апостоль Петра и Павла и тоу крьсти се .л. лѣтьнь (прьвалго лѣта. St. XIII, 5). И сьзида тоу црькьвь на хлмоу вь ниме светалго великомоученика Георгиꙗ оть .в. стльпа (свете Георьгиевьске стльпове выше Новогь Пазара, Деч.) и оу Топлици (Коурьшоумлии, Деч.) храмь светалго отьца Николаꙗ, и прѣмла Косьници (Косинице, — оу Сѣницалъ) храмь прѣсветиє Богородице, и оу Ибьроу црькьвь светалго Николи, и храмь прѣсветиє Богородице Стоуденицоу (прѣчистыє оу Стоуденици, — и монастирь Стоуденицоу), идѣже мощти юго пребывають. Пострыгь се отиде вь Светоую Гороу и сьзида великыи и чьстьныи храмь вьведениє (вьведениꙗ прѣсветыє Богородице и присно дѣви Марии) Хиланьдарь (зове се Филаньдарь).

Такожде же и братиꙗ юго старѣишиꙗ начеше зидати светыє црькьвы. Завида (Давидь) сьзида црькьвь на Лимоу (на Хлимоу код Никольца) светыихь апостоль Петра и Павла оть два стльпа. Срацимирь сьзида на Моравѣ (in Gradacz) храмь прѣсветыє Богородице оть два стльпа. Прьвославь сьзида црькьвь оу Боудимлие светалго великомоученика Георгиꙗ оть два стльпа.

Сь же Стефань Неманꙗ бысть младѣишьи вь братии своюи, и бысть самодрьжавьць вьсѣхь срьбьскыихь

земль и Поморие, Диоклитие, Далмтатие, Травоуние и Захльмие. Сь же Стефань расипа Грьковь
градь Срѣдьць, и Перьинкь и Стобь и Земльнь и
Велькоуждь, и Житомискь, и Скопль, и Лвиьскь.
и Градьць, и градь Призрѣнь, и град славьныи Ниниь, 5
и Скрьлигь, и Равьно, и дроуге градове и земле
прѣиѣть, оть Грькь. (Сь же Стефань расипа гьчьскомоу цароу множьство много градова и земле
его приложи кь своемоу царствоу)

Сь же Стефань Неманиа сь соупроужьницею своеею 10
Аньною роди три сыны. Стефана иже бысть прповѣнчанныи краль и Клькана (Клька, — Клька брата
кнезоу Лазароу), иже бысть великыи кнезь вьсеи
земли зетьскои и страни; и сьзида чьсныи храмь
Богородицоу зове се Морача (сьзида монастирь 15
Мораноу) и Доброуинь црькьвоу коде Биниеграда
близь рѣкь Дрини, и Растька, нареченыи Сава иже
бысть прьвыи арьхиепископь Срьбиемь и Поморию.

1219. Кь лѣто 6727 поставляиеть се Сава .а. арьхиепископь Срьбиемь и поморьскыимь странамь. Своиль 20
же роукоположениемь (своею роукою) поставляиеть
епископи кь срьбьстѣи земли .а. епископа кь (за)-
хльмьскои земли оу Стоне (оу Захльмии, — оу
Неесинѣ) кь храмѣ пресвѣтые Богородице (кь земли
диоклитисцѣи кь храмѣ светаго Николи) .в. епи- 25
скопа оу Стоне оу приморию далмятиньскомь (диоклитинскомь) кь храмѣ светаго арьхистратига Михаила и Гавриила; .г. епископа кь Дьбрѣ кь храмѣ
светаго Николи; .д. епископа оу Боудими кь храмоу светаго великомученика Георгия (названа, а 30
сиде зове се Касоевикьскы Гюрьгеве стьпоке);
.е. епископа кь Расѣ (Ресавѣ) кь храмѣ светыхь
апостоль Петра и Павла (рашке древие црькьве

светаго апостола Тута, храма светынхь врховьныхь апостоль Петра и Павла): .ѕ. епископа вь Стоуденици вь храмѣ пресветые Богородице оуспеньске: .ѕ. епископа вь Призрѣнѣ вь храмѣ пресветие Богородице благовѣштеньске; .н. епископа вь Грачаници вь храмѣ оуспѣниих пресветие Богородице (вь Липлиноу на Косовоу при рѣцѣ Ситьници вь храмѣ пресветые Богородице вьведеньске): .ѳ. епископа оу Топлици, вь храмѣ светаго Николи (оу Топлици данашних Коуршумлиих близь Прокупла вь храмѣ светаго отьца Николаи. пренесение мошти оть мирь вь Барь); .і. епископа оу Браничевоу вь храмѣ светие Тронце петдесетнице: .ік. епископа вь Бѣлградѣ вь храмѣ пресветые Богородице рожьдьство; .ік. епископа вь Моравицахь вь храмѣ Архианиа(на). Повелѣ кыр (господынь. — светын) Сава доьжати тврьдо и непоколебимо светоую православноую вѣроу истоуно-никенскаго сьбора (... и Растька иже на послѣдьки бысть велико просвѣштение земли своеи. Оставьль царство и отьца и матерь и постизаеть Гороу Атонь и тамо бываеть мнихь, яко прѣити емоу многыхь высотою житиих иже тамо живоуштыхь. И по лѣтѣхь многыхь поставляеть се арьхиепископомь срьбьскои земли царемь и патриархомь Коньстаньтина града. И облаеть непроснвь светын Сава еже поставьляти вь земли своего отьчьства епископи и вьсь црьковьныи чинь по прѣданию светынхь отьць седмыхь сьборовь и поставляеть по светынхь црьквахь епископи, попове же и дякони, и прѣдавыи пасти црькьвь божию и поучивь якоже отьць чеда своих. Поставляеть ими брата своего старшега Стефана и своею роукою

вѣньчаѥть ѥго краля. St. XIII, 2. — Вь лѣть 6563 =1053 постриже се Растко вь Светои Гори и нареченъ бысть Сава инокь. Слишавь ѥго патриархьь цариградьскыи Маноуиль ꙗко имѣѩ многоую добродѣтели, призва ѥго себѣ и постави ѥго срьбьскои 5 земли архиепископа. Сава же роукою поставляѥть надь епископи вь срьбьстѣи земли: .а. ѥпископа вь захлоумскои земли etc. St. XIII 5).

1182. Вь лѣто 6690 постриже се Стефань Неманꙗ (вь Светѣ Горѣ) и нареченъ бысть Симеонь монахь. И подвигь 10 се отиде вь Светоую Гору и сьзида храмь вьведениѥ пресветыꙗ Богородици и присно дѣви Марии. (Вь лѣто 6579 = 1071 прѣстави се Стефань Неманꙗ иноьускыи Симеонь муротоуьць и царствова 42 лѣта. St. XIII, 5). 15

[Licinius habens Constantini sororem in conjugem, post devictum Maxentium cum regnaret in occidente, coepit persequi christianos, et ex ea genuit filium habentem crines albos, indideruntque ei nomen Bela Vrosch. Cum ergo saepius admonitus 20 Licinius nollet cessare a persequendis christianis, jussit eum occidi Constantinus.

Id videns Bela Vrosch, fugit in Gothiam terram, et inde venit in Serviam, ibique regnavit; et inde expulsus fuit a Bulgaricis Imperatoribus, 25 fugitque in securum Provinciam dictam Zachulmiam; occupata ea, duxit in uxorem filiam Franciae Begis Annam, ex qua genuit duos filios unum Techomil secundum Csedomil.

Et hi extruxerunt Ecclesiam in honorem S. 30 Stephani Protomartyris in sui auxilium in urbe Drevessch. Tunc viri potentiores terrae illius, cum ob ingentem factum nollent se eis subjicere. Cse-

domilum Episcopum fecerunt et Techomilum Praesbyterum.

Techomil Praesbyter genuit 4 filios: Zavidam, Srazimir, Prvoslav, Stephanum Nemagna.

Nemagna dictus est Dominus 6647(Christi 1139), qui postquam, adolevisset, et egregie in fide eruditus fuisset, venit in terram suam Rasciam, et ingressus est primo in Ecclesiam SS. apostolorum Petri et Pauli, quae est in meditulio Rasciae, et suscepit ibi babtismum ex manu domini archiepiscopi Leontii cum esset annorum aetatis XXX, a quo unctus est myrha; prius autem babtisatus erat a Latinis haereticis in templo S. Archistrategi Michaelis; et inde venit in Rassiam et secundo babtizatus est, ut supra diximus.

Expost coepit bellare et caepit marittimas terras Zentam, una cum arcibus, et Rabnam et Pilotam utramque, et ex Craecorum terris Patkovo et Fostno (Hvostno) totum et Podriniam totam, et Costraz et Druxovinam, Sitnizam, Labum, Liplyan, Galbochitzam, Reke, Usku et Pomoraviam, Zagorlatum, Levcse, Belizam. Haec omnia virtute sua occupavit, et factus est authocrator ac monarcha Serviae.

Et extruxit primum monasterium in Topliza, S. Nicolao dictum, cum duarum columnarum Ecclesia. Et Ecclesiam alteram B. V. prope fluvium Cossanizam. Et rursus templum S. Nicolai extruxit apud fluvium Ibar in Konchulissoh. Dein extruxit mirabile monasterium in Studeniza in honorem B. V. Assumptae.

Et cum praeterisset annus Regni ejus XXXVII tradidit Regnum in manus primocoronati regis.

Ipse vero abiit in monasterium Studeniczense, religiosumque habitum majorem et minorem induit, factus monachus, dictusque Symeon 6703 (Christi 1195). A Calinicho episcopo factus monachus mense Martio die 25. Eodem die et conjux ejus Anna monacatum induit, dicta Anastasia et obiit in Rassia in monasterio B. V. prope Episcopatum Rassiae, et illic mansit; post mortem translatum est corpus ejus Studeniczam.

Porro piissimus Symeon, postquam duos annos exegisset Studeniczae, abiit in Montem Atho. Anno 6706 (Chr. 1198) die 8 Octobris, et ingresus est monasterium Vatoped secunda Novembris, et ibi mansit anno uno et quinque mensibus,, et renovavit vetus destructumque coenobium Hilandar, et transiit in id, et in eo vixit 8 menses, et obiit in Domino, et depositus est in eodem monasterio 13 Februarii, et elapso octavo anno in sepulcro, fuere plura bella et venientes Latini occuparunt Constantinopolem et Graeciam, et venerunt tunc etiam in montem Atho Latini.

Et ego, (inducitur nimirum loquens S. Sava) et ego videns distrubia multa et tempus opportunum, cum etiam a fratribus meis rogarer. Stephano nempe Rege et Vlkano magno knezio, aperui sepulcrum Patris nostri et reperi integrum et illaesum corpus ejus, et accipiens ejus S. reliquias, transivi per multas belligerantes gentes in iis partibus, et illaesus, nullaque mea molestia, pertransii intercessione B. V. et venerandi Patris mei, et veniens in terram Serviae ad urbem Fostno, illic habui mihi obvios filos eius Stephanum regem et fratrem huius, meumque,

Magnum knezium Vlkanum. in super et omnes Episcopos ac Igumenos. Clericos „i svi blagorodni" venerati sunt S. corpus. et intulere in monasterium Studeniczam et in arca marmorea composuere. in qua hodieque est. Haec translatio facta est Februarii 19.

Ex his videre licet huius B. Patris nostri fundatoris et domini vitam a nativitate usque ad obitum.

Nativus eius accidit Zentae et babtismus ibidem in haeresi, et venit in Rassiam Episcopatum ad Ecclesiam SS. apost. Petri et Pauli et secundo babtismum suscepit, ut supra dictum est.

Praeterlapso a nativitate ejus XLVI coepit Deo auxiliante regnare et mansit ibi XXXVII annis, et suscepit monachatum et vixit tribus annis. et tota ejus vita facit 86 annos. Accidit mors ejus 6708 (Christi 1200). S. Sava igitur ingressus in monasterium ante Patrem suum in monte Atho. Fratres vero seniores ad exemplum fratris juniores coeperunt aedificare Ecclesias in dei auxilium.

Zavida aedificavit etc. (као напред).

..... tertio: Rastko. qui petiit a suis parentibus veniam exercendi venatum. cum esset annorum XVII cum suis Vlastelis nobilibus; abiens vero abscondit se ab eorum Bojarorum conspectu cum religioso quodam servo qui eius relictam vitam explicuit. Is ergo concepto ad religionem animo, abiit ad Ruski monastir. ibique se dedit attondere, inde jussus est a superiore abire ad monasterium Vatopedi. Pater interim collicitus, misit unum stratilatum querentem ubique filium; quem tandem stratilat comperit. Rastko dedit stratilato

crines suos vestesque seculares ferendas ad Patrem, post hic etiam literis ad patrem; exaravit, hortando eum ut et ipse Regni administrationem relinquat. Rastkus interea, ut dixi, attonsus, Sava dictus fuit. Stephanus vero Nemagna pater, commotus his filii litteris, reliquit Regnum primogenito, et factus monachus dictus est Symeon.

Regnavit Stephanus seu Symeon annis 42 et anno demum 6690 (Christ. 1182) abiit at montem Atho ad filium suum Savam cum multis thesauris. Dein ab Alexio Imperatore, soccero filii sui Stephani Despotae primi, expetiit obtinuitque cum omnibus appertinentiis, monasterium Hilendar, et eleganter extruxit dotavitque; et postea miserunt ad despotam Stephanum et sub suum nomen ac protectionem monasterium idem acceperunt, qui et lubens suscepit et magnos thesauros eodem transmisit, ut deinceps hoc veluti Serviae despotarum esset monasterium. Deditque Alexius imperator privilegium tam huic quam aliis omnibus monasteriis Atho montis, ne quis qu... in eo praeter Imperatorem mandare posset. Post haec factus est S. Sava praesbyter, postea Archimandrita per Metropolitam Thessalonicensem roganteque fratre, suscepit gubernationem monasterii Hilendar et multa prodigia fecit. Perexit dein S. Sava in negotiis sui coenobii Constantinopolim, acceptusque magno honore et gaudio ab Imperatore et Patriarcha praesertim cum Imperatoris Theodori filia fuisset data in conjugem Radoslavo filio despotae Stephani, et tunc Imperator et Patriarcha constituerunt S. Savam ut esset Archi-Episcopus totius Serviae et Maritimae. Quod

cum ille nollet suscipisse, rogantibus demum discipulis et monachis abiit in paternas ditiones Sava, ad patriam suam erudiendam excollendamque. Hic igitur S. Sava primus archiepiscopus totius Serviae et Maritimae per omnes districtus suarum paternarum dicionum praefecit ecclesiis Episcopos viros lectissimos et quidem: primum in Chlmia, in Stagno in templo B. V. etc. (као напред).... Post omnia haec arhiepiscopus dominus kir Sava, jussit convenire concilium omnium praedictorum in magno archiepiscopatu Schitschiu, Stephano primocoronato regi, toti venerabili clero, omnique nobilitati majori et minori, ac populo et in eo conventu fratrem suum magnum Supanum honore et corona Regia coronavit, eique omnes officiales ad obsequia regia constituit].

Вь то жде лѣто вьцрали се сынь его Стефань и царьствова .лв. лѣть, иже бысть вьторыи жоупань а вѣнчани краль прьвыи (Прнѣмь начельство срьбьско Стефань прьковѣнчанни вьторыи жоупань. Шаф. — **Вь лѣто** 6700=1192 **прнѣ начельство сынь его Стефань. — Вь лѣто** 6727=1219 **постави се Стефань жоупань.** St. IX, *β*. — **Вь лѣто** 6578=1070 **прнхть краљевьство Стефань вьторыи жоупань.** St. XIII, 5).

1221 **Вь лѣто** 6729 **постави се краљемь Стефань жоупань вьтори, сынь Немањинь, и царствова .м. лѣть.** (Omnes anni regni ejus 32. et ante coronationem anni 29 et post coronationem anni 3. — **Вѣнчаѥть** (св. Сава) **брата своѥго Стефана чьстию и вѣньцемь краљевьства и бысть прьковѣнчаныи краль). Сь же Стефань прковѣнчаныи краль сьзида црькьвь**

ѥпископию (архиѥпископию) Жичоу, храмъ вьзнесениꙗ Христова (послѣждє и храмъ на вьзнесениє Господьнє вторыи, архиѥпископию прѣнесє столицоу оу Дарьданьске прѣдѣлє вь ждрѣло хвостасноє пєкь, зкоть много пєѣниꙗ названа градь, 5 саданиꙗ патриарши срьбьска. Деч.) Сь же Стефань (ex conjuge sua Imperatoris Graecorum Alexii filia) роди .д. сыны. Родослава, Прѣдислава Владислава (Драгослава, Радисава) и Стефана, иже бысть сь Стефань прьвыи Оурошь нарєчєныи храбрыи краль. 10

Predslav secutus est exemplum patrui sui, abiensque in monasterium, jam monachus, dictus est Sava II. Fuitque tertius Archiepiscopus totius Serviae, jacetque hodiedum in Eccletia Pecchiensi integer et incorruptus. 15

1223 Вь лѣто 6732 (6580=1072. St. XIII, 5) прѣстави сє Стефань прьвовѣнчаныи краль нарєчєныи Симонь монахь. (Вь лѣто 6729=1220 прѣстави сє Стефань жоупань вторыи, сынь Иманинь и царьства .мв. лѣть. Гр. 1). 20

Вь то жде лѣто прѣиє крамєвьство (вькрали сє) сынь его Радославь краль и царьствова .аі. лѣть, (et cum dejectus esset, successit post eum in regno frater ejus Vladislav Rex). И остави крамєвьство и постригь сє. 25

1235 Вь лѣто 6743 прѣстави сє краль Радославь.

Вь то жде лѣто окрали сє Владиславь и царьствова .н. (7, Ark. III) лѣть. (И бысть братъ его Владиславь краль и оумрѣ безьчєдьнь). Сь же Владиславь сьгради храмь вьзнесениꙗ зовоми Милешева идѣже 30 и мощи его почивають (великыи манастир чьстьно Милешево вьзнесениє господьчє. Тоу Владиславоу и дьньсь мощи почивають). Hic aedificavit

in Milescevo templum ascensionis, quo etiam S. Savam transtulit, ex illustri urbe Ternova, mansitque s. corpus Milescevi usque ad haec tempora, cum Turcae s. corpus ejus combusserunt Belgradi, instignate Daemone. 5

1243 Вь лѣто 6751 прѣстави се Владиславь.

Вь то жде лѣто окроуни се Стефань храпавыи краль и царьствова .ле. лѣть (И бысть по нѣьь третыи братъ ѥго Стефань краль, нареченыи храпавыи краль и прьвыи Оурошь вь иле прѣдѣда своѥго). Сьзнда 10 же црькьвь Сопокини сьшествие светаго доуха. Сь же Стефань (Драгославь) роди .в. сына, Драгоутина и Милоутина, иже бысть сь Милоутинь .в. Оурошь.

[Вь лѣто 6732 = 1223 прѣѥ кралѣвьство сынь Радославь краль и царьствова лї. лѣть. — Вь 15 лѣто 6743 = 1235 прѣставы се краль Радославь. — Вь то жде лѣто вькрали се анепсеи ѥго Драгославь — Радославь — нареченыи храпавыи краль и Оурошь прьвыи бысть и царьствова .ле. (.м. St. IX, β'), лѣть. Сь же краль сьзнда оу приз- 20 рѣньскомь прѣдѣлоу велиьыи мость, и сьзнда црькьвь Сопокини, храмь сьшествия светаго доуха. Сь же Стефань — Радославь — роди два сына: прьвыи сынь ѥго Драгоутинь, вьторыи Милоутинь, иже бысть сь Милоутинь вьторыи Оурошь. — 25 Anno 6743 = 1235, suscepit Regnum Radoslav, (anepsei hrapavi kral), indiderunt ei abavi seu hrapavi kral. Iste fuit Primus *Urosch*, et accepit in conjugem Regis Francorum filiam quae dein facta est monacha. Genuit Helena Uroscho I 30 duos filios: Dragutinum et Milutinum.

— Прие наѥлство кралѥвьства сынь жоупана Стефана прьвыи Оурошь нареченыи храпавыи

краль. Приємлєть кралєвьство вь лѣто 6743=
1235, и царьствова лѣть .лє. Сьзида же цркьвь
Сопоклани сьшьствиє светаго доуха. Сь же Сте-
фань сь кѹрь Єлєною роди .в. сына Драгоутина
и Милоутина иже нарєчєныхь Драгоутина Сте- 5
фана кралиа а Милутина Оуроша кралиа — и
Милоутина баньскоѹ кралиа].

1270 Кь лѣто 6778 (6773=1265, St. XIII, 5) прѣстави
се Драгославь храбавыи краль, Оуроишь прьвыи.
Кь то жде лѣто вькрали се сынь єго Драгутинь и 10
мало дрьжавь (и царствова .і. лѣть). Сьтрь бо но-
гоу на ловѣ под Єлєчємь планиноиь зание вьста
на отьца своєго. И братоу дасть Милоутиноу царь-
ство. Сь же постригь се и бысть Теоктисть мо-
нахь и почиваєть вь Георгиєвихь стльповыхь вь 15
Раче. (Кь тожде лѣто — 6778 — вькрали се Дра-
оутинь, краль сынь, прѣоузе силою оть отьца ноу-
ждею на брани на Гацьки вь Захльмии наваждa-
нییмь таста моу кралиа оугарьскаго, мало бысть,
приими кралѣвьство Милоутинь. — Dragutin acce- 20
pit conjugem filiam regis Vngariae Vladislavi, et
cum essent in laetitiis nuptialibus, pater filio pro-
misit se Regno in vita cessurum filio, cumque tem-
pus longum elabaretur, nec tamen regno pater ce-
deret, accessit is patrem rogans, cederet sibi pro- 25
missum Regnum, qui cedere noluit. Indignatus igitur
Dragutin, abit ad socerum suum Vladislavum Regem
Vngariae narratisque omnibus, pervicit, ut Vladi-
slavum magnum exercitum genero suo daret, et a fratre
suo Rege Ledianensi, accepit quoque exercitum, et per- 30
gens ad fratrem suum, procidensque in genua dixit:
„Pater, concedere promissum Regnum et ego con-
cedo locum commodum in quo degas“, et Rex non

dedis Regnum. Indignatus ergo filius, exercitum in patrem movit, et fugit in *Chlmiam* in arcem Drasch (Drašć) ibique vitam finiit, et translatus est in *Sopokan* templum SS. Trinitatis, ibique scilicet in hodiernum diem quiescit. Conjux ejus Helena, in monasterio quod ipsa suis sumptibus extruxit in *Gradaz* obdormivit in Domino, ibique jacuit annis multis, postea reliquiae ejus in diversa loca ablatae sunt.

Dragutin ergo filius Regis Hrapavi, factus est Rex, *magnus Stepanus* dicttus. Equitani ei sub arce urbeque *Jelechem*, contigit ut aquus exteritus sedentem regem excusserit, que casu fregit manum dextram et dixit poenitens: „Pece Domino, deliqui in patrem meum“; multam ergo egit ob hoc poenitentiam, et amore dei succensus, gubernavit laudabiliter, religiosos dilexit, senes veneratus est, pauperibus opem attulit, justitiam administravit, veritatem sequutus est, processitque in *Sirmium* ad monasterium *Dabraz*, ibique habitum monachorum induens, dictus es Theoktistus, orationi et jejunio deditus, pie vitam finivit.) **Сь же Стефань краль сьзнда црькьвь на Проте (Протесь) и врата окьнови светаго Георгиѧ ранькаго. И ть роди сь Каталеною два сына: Владислава краля и Оурошьца и дьштерь Єлисаветоу. Владиславь же изъгнань бысть на Оугрѣ краленьь дѣуанскыиь, тамо коньць приємлєть. Єлисавьта же роди три сыны: Стефана бана босьньскаго, Иносава и Владислава, Владиславь роди два сына. Тврьтка бана и Клькника.**[1]

1270 **Ки лѣто** 6778 (6782 = 1274 **Шаф.** D.) **приєть кралѣвьство (вькрали се) Стефань пети, Оуронь вьто-**

[1] Многи летописи и не поминьу никако Драгутина.

рын Милоутинь, краль баньскын. Прѣнесе столѣ вь Дарьданию подь Шарь планиноу зовими Призрѣнь и царьсткова. .мв. (48, Деч., St. IX, γ; — 43. St. XIII, 5) лѣть. Сь же Стефань вьторын Оурошь много сы милостини бысть (многые милостини раздаваѥ и нищтимь), многѣми землѧми и градовомь (странами) обладаше. Сьзида же и кольници и вьсѧ ветькаѧ измѣнивь вь Светои Горѣ лавроу Хиланьдарь, домь прѣчистиѥ Богородице (хиланьдарьскыѥ), црькьвь светаго прьвомоученика Стефана арьхидиакона, ѥже ѥсть Баньска, близь града Звечана (и оу Баньскои обнови храмь светаго прьвомоученика Стефана црькьвь), идѣже и мощти ѥго лежеть, и ѥпископию граѧньскоую (трѣѣоу црьковь од Приштино на Косово Грачаници), и оу Призрѣнѣ митрополию светаго прьвомоученика Стефана (светаго списа) и оу Скопию Троѥфоучицу (храмь светиѥ Тронце близь градьске стѣне), и на Серавѣ Георгиѧ, и вь Нагоричиие Георгиѧ (и оу Нагоричиноу на Жеглиговоу црькьвь светаго моученика Георгиѧ, — и Нагоричинь и на Жиглѣвоу .г. црькьвоу светаагѡ моученика Георгиѧ), и на Ресавѣ светаго Георгиѧ и вь Солоуни храмь светиѥ Тронце, и вь Царградѣ црькьвъ, прѣсвѣтиѥ Богородице (цркви многи) и больницѥ и хрисовоуль оуткрьди да ѥсть вь область Богородице хиландарьскиѥ (вь область Хиланьдароу, иже ѥсть вь Светѣи Горѣ. — Царградскоу и солоуньскоу оуткрьди сь хрисовоулѣ да ѥсть вь область црькьвын Хиланьдарьскои, и иниѥ многые чисел мь .мк. црькве. (Is anno 6778 = 1270 vocans (Драгутин) fratrem suum Milutinum, dedit huic Regnum, et dixit eum *Vroschum II* et monarcham Serviae totius et

maritimae dominum, Stephanum Regem, et post haec coepit aedificare templa multa et speciatim elegantissimam Ecclesiam extruxit ad fluviam *Banyska* in honorem S. Stephani protomartyris, quam totam auro exornavit ab intus, ibidem quoque sibi sepulcrum erexit et elemosynas sine exemplo magnas coepit facere, quales nemo Regum ante, aut post ipsum fecit. Et quo tandem ejus misericordia non pervenit; justitia per omnes gentes insonuit, et Hyerosolimis, et in monte Sinai, et per omnem Graecorum terram et Slavorum Regna, et per insulas maritimas Xenodochia et Eclesias extruxit, votumque Deo vovit: Quot annis regnaverit, totidem se Ecclesias constructurum, in annos nempe singulos unum. Deus itaque imperium ejus extendit ad annos 42, quare et totidem is Ecclesias construxit et beato fine vitam terminavit. Sepultus in Ecclesia S. Stephani Protomartyris in *Banysko*. Et cum venisset Agareni, corpus ejus translatum est in Prisren, qua etiam urbe per Muhametum expugnata, translatum est corpus ejus Sophiam, ubi hodieque quiescit.) **Сь же Стефань, вьторыи Оурошь роди два сына: прьвыи сынь его Стефань, иже бысть .г. Оурошь (Стефана краля дѣуаньскаго Оуроша третьяго), вьторыи сынь его Коньстаньтинь, иже вь Ζвеуаноу градоу лежеть светие мощти его.**

1316. **Кь лѣто** 6825 (6824 = 1315, St. XIII, 5) **прѣстави се Милоутинь краль мѣсеца Октомврия .кѥ.** (St. IX, β, Гр. 1; .ко., St. VI).

Кь то жде лѣто (1823=1314, St. XIII; 5; 6827 = 1318, St. IX, β) **вькрали се сынь его Стефань .г. Оурошь слѣпи краль дѣуаньскыи и царьстковa .ѳї. лѣть. Сьгради же великыи и чьстныи и прѣ-**

изъреднын, оукрашеныи храмь възнесенниѧ Христова
прѣвысокє Дѣвѧнє идѣжє мощти єго лежеть. Сь
же Стєфань Оурошь многыи скрьби и оѕлобленниѧ
(ослѣплѣнниє) прѣтрьпѣ оть отьца своєго (Милоу-
тина, то га ослѣпи, а сынь єго Стѣфань послѣди 5
оудави и вь Богоу отиде) наваждєннємь (оклєвє-
танниємь) маштєхы своєє Грькинє Симониде, и
вь Царградѣ дрьжимь, и вь Татарѣ прѣжде бывь
(et rursus ad patrem reductus mutuoque reconciliati
sunt. — **Сь Стєфань многы скрьби прѣтрьпѣвь вь Та-** 10
тарѣ плѣнѣнь бысть, пакы оть отьца своєго Ми-
лоутина ослѣплѣнь бысть и вь Царградѣ послань
бысть оть рода своєго и ѕємли вь ѕатоуєнниє
и пакы отьцємь своимь приѕвань бысть, и от тоу-
доу идоушти ємоу и на Оку́ємь полю светыи 15
Никола оуи ємоу дарова вь цркьвы. По обѣш-
танию єго и тоу цркьковь ємоу въздвиже сь оть-
цємь проштєнниє приимать. (Itaque *Stephanus Rex*
III Urosch, vixit (цара бугарског Михаила) sapi-
enter et Deo gratus, gloriose, tamquam bonus 20
Christi miles et martyr, fuit enim a patre coeca-
tus in urbe *Scopia*, et in exilium misus Constan-
tinopolim, et cum fuisset in Ovzepolie, in templo
S. Nicolai, contigit, cum esset in nocturna vigilia
in Ecclesia, ibi comparuit ei S. Nicolaus, et dixit: 25
„Noli timere Stephane, tui oculi sunt in manu
mea", et mansit Stephanus multis annis Constan-
tinopoli, et admonuit Imperatorem ne hereticos
in urbe toleret, sed expeleret eos. Contigit vero,
cum rursus in templo esset Stephanus in noctur- 30
nis vigiliis, cumque coepta fuisset prolegi vita
S. Nicolai, rursus se ei exhibuit videndum S. Ni-
colaus, et donavit ei visum. Stephanus interim cum

non crederet satis se visum recepisse, detraxit sibi velum, quo oculi clausi erant, et vidit omnem Ecclesiam; magnas que Deo laudes dixit, nulli tamen quidquam dixit, veloque se rursus contexit et prodigium hoc clam habuit donec Deo placeret et visum esset. Patre ejus ex hac vita decedente, Stephanus hic regnaturus, oculos suos aperuit et se devovit S. Nicolao extructurum Ecclesiam, et progressus versus occidentem, elegantem Ecclesiam construxit in honorem ascensionis Dominicae, apud fluvium *Bistriza*, prope pagum *Dechani*, et exornavit eam ornatu inexplicabili, et erexit templum S. Nicolao, ad dextram partem magnae Ecclesiae).

1330. **Вь лѣто 6838 оуби краль Стєфань Дєчанскыи сь сыномь своимь Душаномь Михаилъ ц. царь бльгарьскаго на Кельбоуждоу полю и прими моу Бльгарє (и прими свє царство бльгарьско. — и прими бльгарьско начєльство. — По семь изидеть начєльникь скутьскыи глаголюмыи Михаиль, царь бльгарьскыи, сь силою многою, глаголю же Татари, Басарабы, сь иными окрьстьными юзими, хотє вьсхитити єго сь отьчьствомь. Сь же блаженыи оустрьми се прѣмо юмоу и оубывь єго вь лѣто 6838 = 1330 на Кельбоуждоу.** — Anno 6838 = 1330 exiit Princeps Scytharum *Michael* czar cum magno exercitu, et cum eo nationes circumpositae. Tatari et Bassarabi, et hos ille ducebat secum ad occupandum regnum avitum B. Stephani Regis; verum ipse hic czar, nulla re effecta, cecidit infeliciter in eam fossam, quam fodebat altro; et cum cecidisset in praelio aduxere eum in Segligovo ubi vitam finivit, et sepulchro datus est in Ecclesia sancti Georgii in *pago Gorichina*. Exercitus vero ejus fusus turpiter re-

diit.) Сь же Стефань третии Оурошь роди два сына: Стефана прьваго цара срьбьскаго иже нарицѣть се Душана вь лѣто 6820=1312. Вьторыи сынь Оурошевь Симеонь, иже вь грьчьскои земли вь градѣ Трикалѣ царьствова, (господьствова) и тамо коньць приеть. (Сь же Стефань оть прьве жени роди два сына Доушана и Доушицоу — Доушмана. — Кьгда бысть вь затоучение вь Царградѣ Доушица оумрѣ. Оть вьторе жене третии сынь же вь грьчьскои земли отиде, тамо бысть начальникь братьственыи иже и коньць приеть. — вьторыи сынь его кои поѣе оу Леванть од грьчьскоу землю и поиде вь градь и прими калоугерьство и тамо се прѣстави. — Дѣчаньскыи роди два сына: Доушмана и Доушаноу. Доушмань оубо раждаеть се вь лѣто 6820=1312 и бываеть краляемь и т. д. — Genuit B. Stephanus tres filios, duasque filias. Primus filius *Dusman*, secundus Duschan, tertius Simeon. Prima filia Elasca, secunda Theodora).

1331 Вь лѣто 6840 Ноемврия .аї. Стефань краль дѣчаньскы коньчиноу постизаеть оть сына своего сьмрьть, и сь моученики равьноучьстие получи (Шаф. C. St. XIII, 2.) — По семь же навожденнием дяволскымь и злыхь сьвѣтьникь оть сына своего краля Стефана приемлеть коньчиноу вь лѣто 6840=1331 вь градѣ Звечани Ноемврия .аї. Ar. 3.)

[Вь лѣто 6844=1335 прѣстави се краль Стефань одавою — моучениием — оть сына своего Стефана вь градоу Звечаноу на Косовоу полю. Шаф. D. E. G.; Гл. I и XI: St. XIII. 3, 4 и 5. — Вь лѣто 6844[1]) прѣстави се на-

[1] У књизи стоји 6944 по ваљада ће бити штампарска погрешка.

прасьно изненадежь краль Стефань Оурошь трьєти, одъвви во юго оу Звєуаноу градоу; помрьує во сльнце вь ть чась по вьсои земли и .л. црьквьь разроушише се одь основаниꙗ; чоудо и страхь за .л. дьнь Деч. — Is tunc, daemone instigante multa passus est a filio suo *Stephano*, et in arce *Decsan* conjectus est ab eo in carcerem, et multis solicitudinibus tolentis S. Nicolaus jam tertio se ipse visendum praebuit, et dixit. „Para te Stephane ad iter, finies enim vitam tuam strangulatione in arce *Dechan*“: quod et factum est. Corpus ejus translatum est in monasterium Dechani, quod ipse extruxerat, ubi hodioque jacet incorruptum, multaque miracula et sanitates patrat, odoremque suavissimum exhalat.]

1335 Вь лѣто 6844 (6854 = 1345 Ar. 3) поставлꙗєть се царемь Стефань прѣвысокыи прьвыи царь срьбьскыи и царьствова лѣть .кд. (.кз. St. XIII, 3; — .к. Шаф. D E G; Деч. Гл. I и XI, St. XIII, 4.) Сьзида же црькьвь великоу, храмь светомоу арьхистратигоу Михаилоу вь градѣ Призрѣнѣ. (Regnare coepit anno 6844 = 1335 dictus *Stephanus* czar. Subjunxit sibi omnes Graecorum partes, et venit ad arcem *Seres*, ibique coronatus est in Imperatorem. Plurimum Patriam suam illustravit, et coepti Regnum Serviae ex omni parte ampliare, et circumpositas nationes subjungavit. Bella multa gessit, vlastelos, seu magnates suos donans pretiosis opibus; et constituit aedificare Ecclesiam magnam SS. Archangellorum Michaelis et Gabrielis, prope arcem *Prisren*, ad fluvium *Bistriza*. Et hic ejus sepulcrum fuit).

1337 Кь лѣто 6845 роди се прѣкрасныи Оурошь краль (царь) сынь цара Стефана Доушана (is fuit Vrosch IV).

И Доушань оубо раждаеть се вь лѣто 6820 = 1312 и бываеть краленмь. Ть же достигь грьчькие земли и сию повиноувь подь се. Прѣстоупивь же прѣдѣли отьць сконхь поставляеть се самосталнимь ца-

1346 ремь вь лѣто 6854 и роди сына Оуроша.

Стефань же царь србскыи прѣжде смрьти своеие на .гі. лѣть воева на Босноу, тако и сь царицею своею и сию вьсоу повиноувь подь се.

1352 Per Amourathum, Orcanis filium, Adrianopolis capta est anno 6860, ibique imperii sedes posita.

1375 Кь лѣто 6883 разби царь Стефань краля Лауша маѣарьскога на Донаистѣ рѣцѣ; оузе землю оугьрьскоую и много обителя въздвиже по оугьрьско.

1355 Кь лѣто 6863 придоше Тоурьци прѣко мора оу срьбьскоу землю.

Кь лѣто 6864 (6861 = 1352, Гл. X; 6867 = 1358, St. IX, γ) прѣстави се (постизаеть коньчиноу) прьвыи царь Срьбаемь и Грькомь кѣрь Стефань Декемврия .к. (Ark. III; Ar. 2: дек. .к., индиктиона I кроуть сльнцоу .кд., лоунѣ .ді. — .кд. вь недѣлю: Шаф. C. St. VI и IX, β, Гр. 1. Ar. 3.) и ридание и плачь оставьль срьбьскои земли (и не мала скрьбь бысть. — Кь лѣто 6767 = 1358 прѣстави се царь Стефань близь Цариграда, ѩкоже глаголють, прѣдѣльни нѣки вопиють опраклѣнь бысть. — Mortuus ergo Stephanus 6864 = 1355, reliquit successorem filium suum Vroschum juvenem, et multis juramentis ad fidem eidem servandam magnates (вельмоужи) suos obligavit.)

1357 Кь лѣто 6865 (6864 = 1356, Деч.) поставляеть се сынь его Оурошь царемь (и бысть гладьна година

и вьсюдоу бысть несогласие, непокорьни владатели своіемоу цароу, и бысть царь само титоуломь. Деч.) и царьствова .зї. лѣть. Оурошь же не роди сына и вь томоу оста безьродна лоза та. Igitur anno 6865 imperabat juvenis *Vrosch*. Imperans is, extruxit Ecclesiam in honorem natae B. V. in *Scopia;* ejus vero mater aedificavit Ecclesiam in Nigro Monte, supra Segligovo.

1358 Вь лѣто 6866 по сьмрьти цара Стефана бысть гладьна година вь вьтороє лѣто царьства Оуроша цара.

1359 Вь лѣто 6867 (6866 = 1358, Ar. 3; 6868=1360, St. XIII, 4; 6869 = 1371. St. IX, β. St. XIII, 5.) навождениємь Грьки прѣидоше Тоурьци (прѣиде царь Моурать—Отиманъ) прѣко мора (и начеше примати срьбьскоу землю) и принише Калиполѣ и Бродь и приѣше многыи стралы вь западоу, вь третиє лѣть царства Оурошева. И оть толѣ сьтвори се сьмоуштениє велиє и пагоуба по мѣстѣхь христиньскыихь. Быше же и троуси велици по земляхь.

1361 Вь лѣто 6869 (6870=1362, Шаф. E. G. St. XIII, 4 и 5) оуби царь Отиманъ (оубише Тоурци) силжьнога витеза (храброга) Момчила воиводоу перторьскога и прими Перторь мѣсеца авгоуста .кг. дьнь (априла .кг., St. IX. γ; априла .к. Деч.; сектемврия .кг. St. VI.)

1371 Вь лѣто 6880 оуби царь Отиманъ (оубише Тоурьци) крала Клькашина и деспота Оуглѣшоу (и Гонка) на Марицѣ рѣкѣ вь Македонии сектемврия .ks. (.к. St. VI) и прими Дѣнополѣ (6882=1373 сепьтемьбрия .s., St. XIII, 4; 6879=1370 сеьтемьбрия .ks., St. XIII, 5; сепьтемьбрия .kz. St. IX, β; — 6870=1361 сепьтемьбрия .ks. Шаф. E, Гл. I,

X и XI, St. XIII, 3; — **Сиѥ лѣто** — 6879 = 1370 — **краль Влькашинь и деспоть Оуглѣша оубыѥни быше вь Македонии оть Тоурькь на Марицѣ рѣцѣ ꙗко и тѣлесеиь ихь необрѣтено быти сепьтемьбриꙗ .кѕ.**, St. XIII. 2. — **Вь лѣто** 6870 **погыбоше Мрьнꙗвуне.** Лет. 25. — Anno 6881 Vucasinus, gloriose colligens magnates ducesque Serviae, et exercitum florentissimum ad 70 millia, cum agarenis bellum suscepit, praeliumque iniit prope fluvium *Mariza*, prope Adrianopolim, ubi et alli fluvii confluunt. Exploratores dixere, quin et allii, non fuisse illic plures Agarenos quam 4500 cum ita Deus permiserit, ut Turcae Serviis cladem ingentem afferent. Haec nempe fuit violatae pacis poena. Illic fere totus exercetus aut ferro aut vivus fluviis haustus est, nonnulli etiam in captivitatem abducti sunt, adeo, ut ab exercitu 70 millium pauci admodum remanserint, qui et ipsi, justo Dei judicio, periere. Quod nisi Deo permittente volenteque, vix potuisset fieri, ut adeo pauci (nempe Turcae) florentissimum exercitum delerent.)

Вь лѣто 6880 **прѣстави се (оумрѣ, — постиꙁаѥть коньць) царь Оурошь мѣсеца декемьбриꙗ вь ѵетврьтьки и царьствова .ꙁї. лѣть. (Вь то жде лѣто** — 6879 = 1371 — **прѣстави се царь Оурошь декемьбриꙗ** St. XIII, 2: — **Вь лѣто** 6870 = 1361 **прѣстави царь Оурошь Декемьбриꙗ .ѳ.** Шаф. G. Гл. I и XI. — **Прѣстави се Оурошь Деѵи** (?). Давид. у Лет. м. срп. кн. 12).

[**Вь лѣто** 6870 = 1361 **оуби Влькашинь Мрьнꙗѵевикь цара Оуроша .в. декемьбриꙗ мѣсеца.** Деч. — **Вь лѣто** 6870 = 1361 **оубише Мрьнꙗвьѵевики цара Оуроша младога ни семоу преста**

и ськоньуа се царьство срьбьскоѥ. St. XIII. 3. — Вь лѣто 6868=1359 прѣстави се царь Оурошь изгоуби га краль Влькашинь оу Призѣноу. St. XIII, 4. — Сь Стефань Доушань роди сына Оуроша. Вь лѣто 6865=1357 вьцари се сынь ѥго Оурошь. Мало царьсткова ѥште младь сы зѣло, и оть болѩрь Мрьнѩвьчевиѭ оубиѥнь бысть декемьбриѩ .в. Шаф. D. — Вь лѣто 6870=1361 оуби слоуга цара Оуроша повелѣниѥмь краля Влькашина. И вь то лѣто вьцрали се краль Влькашинь. И вь то лѣто оубиѥнь бысть оть Отьмань-бега, и деспоть Оуглѣша на рѣцѣ Марицѣ сеньтемьбриѩ .s. дьнь прими Дрѣнополѣ. — Магарашевићев лет. у Лет. м. срп. кн. 16. — Сь же безаконьи Влькашинь и Оуглѣша, иже сьтворише тоже и вьсириѥше. И обои погыбоше вь Македонии на Марици, вь петькь, на Иоана богослова сеньтемьбриѩ .ks. вь лѣто 6880=1371; то жде лѣто вь коѥ Оурошь. Шаф. С. — И оудрьжаше научельство три братеньци: Оуглѣша и Влькашинь и Гонко воѥвода. И раздѣлише срьбьскоую землю на .г. чести. И правнмь соудомь божнимь прѣданиѥмь вьскорѣ быше вь роуцѣ безаконьихь Тоурькь. И оть нихь оубиѥни быше. Шаф. D. — Вь лѣто 6870=1361 оуби Отьмань краля Влькашина и деспота Оуглѣшоу вь Македонии на Марици сеньтемьбриѩ .s. (.sї. Шаф. Е. Гр. 3) и прими Дрѣнополѣ. Шаф. D. G. — Hic *Vrossh* in veritate gratiosus erat optimusque Priceps, et dignus admiratione, senum tamen consilia rejiciebat et juvenem amplectebatur, itaque sicut Roboa, vel ut viciniores dicuntur, sicut Michael Bulgarus Imperator, a

suo servo Basilio perditus est, quem audiebat spretis caeteris; sic et Vroschium juvenum consilia perdidere. Igitur, anno ejus Imperii XVI elapso, ostenderunt se violatores juramenti, tam sancto facti, Proceres. *Vucasinus* igitur ab eo factus dignitate despota, imo et coronatus ab eo, qui tamen ipse ad extremum Vroschium avito Imperio aeque ac vita exturbavit. Hunc itaque Imperatorem occidit Rex *Vukasinus* et *Vgliessa* despota et *Goiko*. Et Imperium servicum in 4 partes partiti sunt. Hunc nominarunt Regem, illum Caesarem, alium Despotam, quartum knesium. Praedictus ergo Vrosch finivit vitam in medio Regni sui cum Imperio, magno luctu relicto Patriae universae, nullo quippe relicto haerede occubuit. Sepulchrum ejus prope arcem *Petricha*, in templo B. V. assumptae supra *Nerodimye*. Post tempus aliquod cum se prodigiis ostenderet clarum, reliquiae ejus levatae sunt ex sepulchro et venerationi expositae, usque hodie oderem amoenum exhalant et praebent sanitates accedentibus cum fiducia].

Въ то жде лѣто (6882 = 1373, Ark. III, St. XIII, 4) **прими наѵельство (прѣіє скиптьро) срьбьскоіє кнєзь Лаѕарь и бысть господинь Срблѣмь. По три кралиа бысть срьбьска въ то врѣмє: оу Приѕрѣноу Лаѕарь, оу Косин Стєфань Тврьтко, оу Прилєпь Марко Кількашиновь.**

Къ прѣжнимь въѕкратнимь се (къ родословию Неманиномь),

Сынь же великаго жоуниа Стєфана Неманіє, Кількань велики кнєѕь, братъ прковѣнуаномоу кралю Стєфаноу и Растькоу, нарєѵєномь свєтомь Савѣ;

сьи же Влькъ(ан)ь роди сына Дмитра жоупана, иже
бысть инокъ, нареченыи Давидь монахъ. Сь же
Давидь сьзида црьковь (чьсныи храмь) светоіе Ко-
гоявленіие Господнѣ на Лимоу въ мѣстѣ Брода-
ревѣ (близь рѣке Лиы іеже іесть светаго моуче- 5
ника Георгиа, названа Гегрнієвьске стьлнове. Деч.
— Влькань же роди .в. сына: Дмитра жоупана иже
бысть инокъ нареченыи Давидь монахъ и Стефана.
Сьзида же Стефань црьковь оу Моравѣ храмь оуспѣ-
ніа прѣсветіе Богородице. — Hic *Vlkan*, magnus 10
knez, genuit filium. Stephanum, magnum knezium,
aedificavit multas elegantes Ecclesias in honorem
assumptae, in *Moracsa* in sylva, dicta *Budimnye*,
ubi quiescit illius corpis integrum. Stephanus genuit
filium Dmitra supanum. Dmitra factus monachus, 15
dictusque David. Stephanus aedificavit etiam Eccle-
siam Epiphaniae ad fluvium Lima, in urbe Broda-
revo.) Сь же Дмитарь роди сына Братька, иже
бысть великыи кнезь. Сь же Братько роди сына
Братислава (Владислава), іеже бысть тасть кнезоу 20
Лазароу. Сь же Братиславь (Владиславь) роди дьштерь
Милицоу, иже бысть монахиа Іевгениа. (Сь же
Братько роди .в. сына, Братислава и Милослава
(Мослака). Сь же Братиславь роди дьштерь Мили-
цоу и бысть тасть кнезоу Лазароу, послѣди же 25
бысть Іевгениа монахиа. — Сь же Братиславь
роди жоупана Николоу и кнегиню Милицоу и бысть
тасть кнезоу Лазароу. — Demetris cum adhuc in
saeculo, genuit filios et filias. Primus filius ejus
Vratko magnus knez, genuitque filios et filias. Filia 30
prima Miliza knyegina, nupta knezio Lazaro. Illa
aedificavit Ecclesiam in Lyubostina, honore B. V.
assumptae, et accepto monachatu, dicta est monacha

Eugenia). Сиꙗ же Милица бысть оть племенѣ и корѣне (вьноука оть плѣнене—корѣне) Неманиꙗ (благоуьстиваго Симеона Неманѣ. Вьдана же бысть вь женоу великомоу самодрьжьцоу кнезоу Лазароу (вь лѣто 6885=1377; St. XIII, 5). 5

Сь же благоуьстивыи и великыи кнезь Лазарь иде (вь лѣто 6881=1373 St. XIII, 5) и вь Иѥросалимь и вь Светоую Гороу Атонскоую. Бысть же (отьуьстком оть града Прилепьца) отьуьство ѥго градь Прилепьць, отьць же ѥго Прибьць. Сьзида 10 же велики и устьни храмь ⁝светаго вьзнесениꙗ Раваницоу, идѣже и мощти ѥго почивають. Сь благоуьстивыи кнезь Лазарь (на вѣньць краꙗвьства Стефань назва се) роди два сына и петь дьштери. Прьвыи сынь Стефань иже бысть по па- 15 дению царьства срьбьскаго великыи Деспоть срьбьскиѥ земли и зетьскои страни и поморьскои и босьньскои, срѣмьскои и оугрьскои. Вьторыи зовѣми Влькь Кнежикь (вьторыи сынь ѥго Влькь Шаф. D. E. трети Добривои Шаф. G. — Tertius Lazar). Бысть 20 Влькь дѣвьствьныкь, не имеѥ жени. И сего Моусиꙗ закла и сестриуника моу Лазара оу Пловдиноу. Прьва дьшти Мара иже бысть вьдана вь женоу Влькоу Бранковикю (проклетомоу). Вьтораꙗ дьшти дана цароу Шишманоу бльгарьскомоу. 25 Третаꙗ дьштерь дана оу Зетоу за Кальшоу. Уетврьтаꙗ на Оугрѣ за (За)гаревика за Цѣлиша. Пета дьшти же бысть вьдана цароу Пиꙗзитоу тоурьскомоу (прѣко ноужда одь своѥга зета Бранковика и одь тоуроскога цара и од брата своѥго 30 Влька. — Прва кѣи Марица бы дата Влькоу Бранковикѣоу дроуга оу Зетоу за Кальшомь, треѣа цароу Шишманоу бльгарьскомоу, четврта за Радоула

воєведоу оу Оугре, пета за Загаревнѣемь Исцелнкшемь оугрьскынмь; — четврьта дьшти Деспина же бысть вьдана цароу Кнзнтоу; пета на Оугрѣ за Загареевнкиемь на Цилешме; — четврта оу Оугрѣ за Загаревнки Целиша; пета дана бысть 5 именемь Олнкера за тоурьскога цара Пнзнта. — Прьва дьштерь иего Видослава бысть дата за Влька Бранковнѣа, вьтора дьшти иего Єлена дата бысть за Милоша Обиланѣа; треѣа дьшти иего дата бысть за цара Шишмана бльгарьскаго; четьврьта 10 дьшти иего бысть дата за Маѣара Загаруевнѣа за Целоуша; пета дьшти за цара Пнзнта тоурьскога.)

1373. Вь лѣто 6881 прѣстави се великыи Гюрогь Бальшинкь Гиєнвара .д. 15

1374. Вь лѣто 6882 (6883=1375, St. XIII, 2; 6885 =1377. St. XIII, 5). расипа (разби) светыи кнезь Лазарь жоупана Николоу оу Оужицоу и ослѣпи иего.

1379. Вь лѣто 6887 (6890=1382. St. VI, Гр. 1, Ark. 20 III.) расипа (разби) кнезь Лазарь Радиуа Бранковнѣа оу Браничевоу.

1380. Вь лѣто 6888 (6889=1381. Деч. Ark. III.) бысть курнопаска.

Вь лѣто 6889 оуби Срепь и Витомирь тоурьке на 25 Доубравьници, декемврия .ке. дьнь. (Быст Среповь бои на Доубравьници. Ar. 2. St. XIII, 2.).

1386. Вь лѣто 6894 помрьче сльнце и бысть тьма по вьсеи вьселени, гиєнвара .л. (ноємврия .л. St. XIII. 4 — гиєнвара .г. Деч.) вь .д. ѣсь дьне вь 30 паметь светаго Касиания єлико и звѣздамь видѣти се.

Вь то жде лѣто исходи царь Моурать на кнеза Лазара и прими Нишь (и врати се опеть одь Плоуника. — Вь то жде лѣто [6874=1866 St. XIII, 5] прими царь Моурать градь Пловдинь и дроуге градове грьчьске и бльгарьске и на свети градь Нишь, прими (га), и плѣни [пороби] много бльгарьскоу, землю; Деч. Шаф. D. E. G. Гл. XI, St. XIII, 4, 5. — Вь то жде лѣто исходи царь Моурат на Плоуникь оу Топлицоу. Ar. 2 — Anno 6894 exit Murath ad Plotchnih, et occupat Nissam.)

1387. Вь лѣто 6895 побѣже царь Моурать испрѣдь кнеза Лазара (побѣже царь Мурать и кнезь Лазарь) оть Плоуника изь (на) Топлице.

1389. Вь лѣто 6897 бѣсть же сьнитие (бои) на Косовоу. Тоу побыбе царь Мурать и кнезь Лазарь, оть него же блаженыи коньць приѥть нюниа (нюлиа, Гл. XI) .еї. дьнь. (Бысть бои кнежи на Косовоу сь Амоуратомь мѣсеца нюниа .еї. дьнь, и Амоурата оуби и самь блаженоую коньчиноу оть Тоурьць прими. Ar. 2 — Сиѥ лѣто [6897= 1389] мѣсеца нюниа .еї. дьнь светыи кнезь бои створи на Косовоу и Амироу оуби и самь оть нихь паде и тьгда плачь и ридание. St. XIII, 2. — Бысть бои на Косовоу и погыбе кнезь Лазар и Амоурать нюниа .еї. и царьствова лѣто .зї. St. IX, β. — Бысть бои кнеза Лазара на Косовоу нюниа .еї. И царствова .зї. лѣть. St. VI. — Погыбе кнез Лазарь на Косовоу мѣсеца нюниа .еї. дьнь, Видовь дьнь, царствова же лѣть .зї. Гр. 1 Шаф. С. — Бысть же сьражение и сьнитию на Косовоу кнезоу Лазарь и цароу Моуратоу. И тоу погыбе царь Моурать од Милоша Обиланѣа, и кнезь Лазарь на Косовоу .еї. нюниа мѣсеца. И царьст-

вова кнезь Лазар лѣто .ѕї. а Моурать .нї. Деч. — По врѣмени пакы приде царь Моурать съ множьствомь Агарянь, яко нѣсть мощно исчислити. И тогда оуби кнеза Лазара на Косовоу, и онь окаяни погибе оть рабраго воиводе Милоша мѣсеца июниа .еї. дьнь оть създаниа мира 692 [6997] года, оть рожьдьства Христова 139 [1389] года, и царьствова кнезь Лазарь .ѕї. лѣть а Моурать .нї. лѣть. St. XIII, 5. — Въ лѣто 6900 бысть бои, велико кръвопролитие и погыбьль на Косовоу. Тоу погыбе великыи господинь кнезь Лазарь, Юга Богдановићь, Милошь Омилевићь, Моусићь Степань, Миланъ Косанићь и много храбрыихь витезовахь и господе тоу погибе; а Воукь Бранковићь повѣже соу .ѕ. тисоućь конске, и оучини невѣроу своиоу господиноу кнезоу Лазароу. И тада погыбе царь Моурать, оуби га Милошь роукомь свономь оу царевоу тамбороу, и многь тоурске конске погыбе мѣсеца июниа .еї. дьнь. St. XIII, 4. — Въ лѣто 6899 погыбе кнезь Лазарь. Лет. 25. — Anno 6897=1389 justo Dei judicio, magnates Servici frequenter infortunati fieri coeperunt. Eodem anno 1 Januarij obscuratus est sol, et vere adventante venit adversus Serviam *Omar Amurath*, filius Orchani et coepit pugnare cum *Lazaro*, et cecidit ibi Amurath, gladio servico occisus a *Miloch*. Regnavit Amurath 60 annis et post ipsum filius Bajazet, qui bellum incoepit cum knezio Lazaro. Voivodi ergo, knezio infideles facti, fugere, *Vuk Brankovich* et alii. Knez Lazar videns eorum infidelitatem, et ipse fugam arripuit, fugientem vero unus ex hostibus coepit et ictum feralem ei impegit, quo accepto kne-

zius exclamavit: „Foederis icti violatio me deprehendit“, et ibi finem vitae accepit 15 Juni. Corpus ejus collocatum est *Pristinae* in templo ubi circa annos duos et menses octo sepultum mansit. Post hoc tempus *Miliza*, uxor ejus, dixit filio suo ut corpus Lazari trarsferatur ex Pristina. Cum ergo id agerent, repererunt, aperto sepulchro, corpus integrum et odorem amoenum exalans. Translatum est itaque per Milizam conjugem et filium Stephanum, ad monasterium ab ipso extructum *Ravaniczae* ad Ecclesiam ascensionis, ubi hodieque visitur. Imperavit knez Lazar annos XVII. Fuit hic knezius ex urbe *Prilaz*, et pater ejus Pribaz, qui misit Lazarum filium ad Stephanum Imperatorem ad obsequia, qui dedit ei conjugem Milizam ex sanguine Nemanico).

Вь то жде лѣто прие начельство (царьство) срьбьскоє (одеспоти се) Стефань (а тоурьско Лазѫть) сынь великаго кнеза Лазара и бысть великыи деспоть и царьствова .ли. лѣть. Приведеиа же бысть госпожда єго оть града Галата (Галата Цариграда), дьшти Каньтакоузина Палеолога, именоуема Госпожда Єлауа (Єлена). Син же бысть бесплодьныи (сиа же бѣше неплодьна; — и быше бесплдьин. — Бысть сь [Стефань] праведьнь и богобоязьнь, а жена моу госпожда бѣше од града Галатан, ани быше неплодьныи). Сь же господинь Стефань сьзида великыи и чьстьны храмь светоую троицоу Манасие на (ad fluvium) Ресавѣ (сьшествие светаго доуха именоуетена Рѣсава или Манасиа).

1393. **Вь лѣто 6901 (6903=1395, St. XIII, 3.) прими царь Пмазѫть (приеше Тоурьци) Трьновь градь**

и дроуге градове мѣсеца июлиѧ .ѯї. дьнь, четврьто лѣто деспотьства Стефанова (Anno 6900 = 1392, tertio anno regni sui, Bajazet filius Amuratis movit [exercitum] adversus Bulgaros et accepit urbem Ternovo, et reliquas circa eam positas). 5

1394. **Кь лѣто 6903** (6905 = 1397. St. XIII, 2) **разьби Мирчета воєвода влашки (Оугрьчнѣь) цара Плѧзита на Ровинахь, и тоу погыбе Марко Кралєвнѣь Костадинь Жеглиговаць, Андреѧ, Драгашь и Комнень** (Деч.) **октомврниѧ .ї. (Прегіє Блѧзить на** 10 **Влахе и погыбе Марько и Коньстаньтинь.** St. VI. — **Погыбе Блѧзить на Власѣхь и сь иньмь Марько Кралєвикь и Коньстантинь.** Гр. 1. St. IX, *β*. — .... **и тоу погыбе Марько Кралєвикь, оуби га Новань Дакмановнѣь, и тоу погыбе Костадинь Же-** 15 **глиговаць и Драгашь су осамь тисоукь воиске и три воєводе, кои воєвахоу при цароу Плѧзитоу и бѣхоу се отьврали оть кнеза Лазара и слоужахоу Тоурькомь и воєвахоу на цареве божиє и на христиѧньске.** St. XIII, 4. — **Сиє** 20 **лѣто Тоурци воєваше на Влахе и краль Марько и Костадинь погыбоше.** Ar. 2 — Movit Bajazet contra Mircsam Ugrovlachorum voivodam, et debelavit Mersca Bajazet ad Ravinam et hoc proelio periit generosus ille Marcus Kralyevich. filius Vukasini 25 Regis, et Constantinus **Жеглиговаць** filius Despotae Deani Dragasis.

1396. **Кь лѣто 6904 разби Блѧзить царь (разбише Тоурьци) цара (крали) оутьрьскаго Жигмоунда на Никополю (Калиполю.** Шаф. С). 30

1397. **Кь лѣто 6905** (6907 = 1399, St. XIII, 2.) **погыбоше (загибоше) Турьци на Коснѣ. (Оде Мамоуть паша на Косноу и погыбе тамо.** St. XIII, 5).

1398. Вь лѣто 6906 (6905=1397 St. XIII, 4.) изгоре (изгореше Тоурьци) Раваница кнеза Лазара задоужбина августа .s. (Вь лѣто 6906 изгоре Раванница и Ново Брдо. Чт. II).

Вь то жде лѣто (6904=1396, Рл. XI) прими царь Бајазить Бьдинь и Никополе. (Вь то жде лѣто царь Бајазить изведе цара Страцимира одь Бьдина. Шаф. С.)

Вь лѣто 6907 прѣстави се Клькь Бранковикь (невѣрныи — проклети — отрокань бысть одь Бајазита) оу Бѣльградоу октомврија .s. [Благоуьстивыи кнезь Лазарь дасть дьштерь свою Мароу Клькоу Бранькованѣоу. Роди же сь нею (сь Видосавомь, дьштерю кнеза Лазара) три сыны: прьвыи сынь Гюргь, иже бысть Деспоть Срьблюмь, вьторыи сынь Грьгоурь, третии Лазарь, сихь отьць Клькь отроувень бысть вь Македониѥ. Бысть же братъ ѥго вь светои Горѣ зовоми Радоиа, иноуьски Герасимь. Тамо шьдь и воздѣнгь мощти и вь Светоую Гороу. —).

ПРВА ПОЛОВИНА XV СТОЛЕТА

1402. Вь лѣто 6910 (6909=1401, St. XIII 5. — 6913=1405, St. XIII, 2.) цар Демирь татарьскыи оуби цара Бајазита под Анкоуромь июла .кѳ. (.ѳ. St. IX, β; — издаде бо ѥго Деспоть Стефань. — Вь лѣто 6911 бы Демировь бои Чт. II).

И то жде лѣто оухвати (свеза) Деспоть Стефань Гюрги Клькованикиа сеструништа оу Цариградоу.

[Вь льто 6909=1401 воєва царь Бајазить сь Стефаномь Лазаревикиемь преко мора градь Демирь цара

Бајазита.[1] **И отъ тоуду възврати се царь Стефанъ и сьвезѧ Грѥоурѧ Вѣлковича оу Цариградоу, и затоуи ѥго въ тьмницоу, своѥго же нѣѩка родьнѧ за невѣрьствиѥ.** St. XIII. 5. — 6910=1402. Imperator Temir praeliari coepit cum Bajazeto. Hoc bello etiam Stephanus Despota Serviae adjutorio fuit Bajazeto. et vicerunt Stephanus cum Bajazeto; conjuncti igitur erant hi duo adeo arcto vinculo. ut Stephanus sororem suam dederit Bajazeto. Abit proinde etiam cum illo ultra mare adversus Temirum. ubi victus est Bajazet et captus, capta quoque et Despina conjux ejus. Interrogabat vero de Stephano Temir: quis ille esset, qui adeo arciter pugnaret? et intelligens ex Despina hunc fratrem ipsius esse, honoravit eum. Despota interim feliciter ex hoc bello abiit Constantinopolim, hacque anno Gjurgia Vlkovicha Despotam in Carigrad seu Constantinopoli captivavit., et abiit in Sauromaziam, ubi a magnatibus cum honore exceptus est, et tamquam caput gentis. Myrcha voivoda cum aliis, magno affektu cum ad terras suas comitati sunt; et aedificavit monasterium ad Ressavam, ut supra dixi. Bajazet mansit apud Temirum et venendo sullatus est anno currente videlicet 6914=1406 die 29 Junii, et imperavit annis XIV. relinquens tres filios, Mehemet Cselebium, Musium et Krischium. Post Temirum imperavit Mehmet Cselebia filius Bajazeti, annorum 20).

Приѧть царьство Моусиѧ. (Сего лѣта — 6909 =1401 — приѧть царьство Моусиѧ. St. XIII, 5).

[1] Овде мора бити да је испуштено нешто при преписивању, јер се овај летопис находи у препису Берковићевом у народној библиотеци.

Въ лѣто 6911 сепьтемьбриꙗ .г. (августа .ла. St. VI) оукраде Родопь (Радопь — Ѧлакь, St. XIII, 4. — Ѥдропь, St. XIII, 5.) Гюргꙗ Кльковикꙗ (Деспотс) изъ соужьньства оу Цариградоу (Голаѣаннмь, Деч. — Hoc eodem anno — 6910=1402 —in Rodope suffocatus est Georius Vlkovich, ex capitivitate Constantinopolitana [rediens]).

И то жде лѣто бысть бои Деспотовь сь Тоурьци и сь Гюрьгіемь Кльковикіемь на Трнполіе (Дрѣнополю) ноіемврнꙗ .ка. (.к. Гр. 1, St. IX. β. — И то лѣто разби Деспоть Стефань цара Моусню на Дрѣнополю — Трнполю — in Tripolio infra Grachanizam — ноіемьбьрнꙗ .ка. — Разби Моусиꙗ Стефана на Трнполю. St. XIII, 5).

И въ то лѣто (6912=1404, St. VI. Ar. 3. — 6916 =1408 Ark III) плѣни Деспоть Стефань Ситьницоу на Косовоу.

На лѣто ожени се Стефань Лазаревикь оть града Галата, дьшти Кантакоузина Палеолога.

1405. Въ лѣто 6914 (6915=1406. Гр. 1, Шаф. С. St. VI. Ar. 3.—6916=1407, St. XIII, 2.) прѣстави се госпожꙗ кнегинꙗ Милица, мати Деспота Стефана (conjux Lazari), зовомꙗ иноуьскыи кура Еугенꙗ, ноіемьбьрнꙗ .аї.

1406. Въ лѣто 6914 прѣстави се Никодимь Грьуьикь на рождьство Христово. St. VI.

1408. Въ лѣто 6916 (6914=1406. Гл. XI, St. XIII 3. — 6915=1407. Давид.) ськоньуа се (прѣстави се) Грьгоурь Кльковикь, брать деспотоу Гюргю марта .дї. (Грьгоурь .г. сынь Клька Бранковикꙗ).

Въ то жде лѣто бысть зламꙗ зима. (Въ лѣто 6916 бысть зла зима, и сиіе лѣто бысть Клковь плѣнь. Чт. II).

1409. **Въ лѣто** 6916 (6919=1411 St. XIII 2). **нюна .а. плѣнише Тоурьци съ Влькомь Лазаревикиємь Срьбле (Плѣни Влькь .в. сынь кнєза Лазара — Влькь Кнєжикь — съ Тоурьци Србле — срьбьскоу землю).**

1410 **Въ лѣто** 6918 (6920=1412, St. XIII, 2). **нюника .s.** (.гї., Ar. 3; — .є., St. St. XIII, 5; — **нюлика .s.** St. VI, Ar. 3; — .sї. Гл. XI, — **маика .еї.**; St. XIII, 2.) **закла царь Моусика Влька Кнєжика (Кнєжевика — Лазаревика) и Лазара Вльковика сестриника моу, брата Гюрьгєва оу Пловьдиноу.** (6918=1410. Vuk et Lazarus cum Turcis populantur terram Servicam fratris sui Stephani Despotae. Illi ergo adduxerunt Turcas adversus Serviam, et spolia innumerosa abstullerunt; verum et ipsi periere, accepta enim mercede suorum factorum, interfecti sunt in resurrectione Christi. Sed et sororium fratris Georgii in Plovidna, Mussja ille occidit, 6 Julij. Narratur, quod cum non haberent fratres illi religiosum virum qui eos expiaret, idcirco eos invicem divisos precatos Deum esse, et ita capite plexos, post unum annum transactum [adeoque 6919 =1411]).

1411 **Въ лѣто** 6919 (6918=1410, Гл. XI, Деч.) **нюника** (**нюлика**, St. VI. IX β, γ, Ar. 2, Деч.) **.є.** (**нюлика .ої.**, St. XIII, 4) **оудави царь Моусика брата си** (Mehmed) **Уалапию (Уелебию Моую** — posteaque imperavit Mussia tres annos).

1412 **Въ лѣто** 6920 (6921 = 1413, Ar. 2) **генвара .ї. догіє (ходи) проклети царь Моусика подь градь Ново Брьдо и не прими га.**

1413 **Въ лѣто** 6921 **царь Моусика разби деспота Стефана на Крьбьници, и расипа Кроушевьць и Петроус и**

Сталакь и Коприлань и Скопие и дроуге градове. И безь числа множьство рода христиланскааго оубиса бабломь (изсѣче — покла и изгоуби).

Вь то жде лѣто (6922=1414, Ar. 2) Моусиа расоу Бльгаре и прѣсели априла .кг.

Вь то жде лѣто (6922=1414, Шаф. D. E. Гл. XI, Деч. Ark. III) .ї. (.є. Ar. 3. St. VI) юлиа (юниа .є. Гр. 1) загыбе царь Моусиа оть брата соултана Кришуие и оть деспота Стефана Лазаревика на рѣцѣ Искьроу подь Копрыланиемь. (Оудави Кришуиа брата Моусию на Искьроу юлиа .є., St. IX, β. — Вь лѣто 6923=1415 царь Моусиа погыбе. St. XIII. 2).

И то лѣто оцари се Кришуиа.

Вь лѣто 6922 октомвриа .кг. догие Гюрагь изь Солоуна града.

Вь то жде лѣто прѣнесоше господоу деспотицоу Єленоу оть Солоуна деспотоу Гюрьгю вь женоу декембриа .ks. Вь то жде лѣто ожени се Гюрьгь Бальковикь. — (Вь лѣто 6923 = 1414 ожени се господинь деспоть Гюрьгь Декемьврия .ks. Ar. 3).

1418 Вь лѣто 6926 (6927=1419, Ark. III) създанa бысть Ресава. (Оуселение се оу новоу лавроу Ресавоу светые Троици)

1419 Вь лѣто 6927 февраря .д. (иноуариа .л. Деч; .лл., St. IX. γ. St. XIII. 5) оумрѣ Мирьча (Мирьчеста господинь Влахомь) воєвода великыи. (Вь лѣто 6926=1418 прѣстави се великыи воєвода оугрьовлахинскыи Иоань Мироча пенкара .лл., Ar. 2, новемьврия .лл., St. XIII, 4. — Вь лѣто 6928 постизаєть сьмрьть воєводоу Мирьчоу, St. XIII, 2).

1421 Вь лѣто 6929 (6927 = 1419 Гр. 1) авгоуста .єї. плѣни Влахє (зємлю влашькоу) соултань Кришуниꙗ.

1422 Вь лѣто 6930 (6929=1421. Ar. 2: 6931=1423, St. XIII, 2) априла .кн. (.кз. St. VI) оумрѣ Кальша господинь Зєтє. (Прѣставн сє зєтьскын господинь).

И то лѣто (6929=1421, Ar. 2; 6931=1423, St. XIII, 2) погыбє (оумрѣ) соультань Кришуниꙗ нюлиꙗ .в. (.вї. St. VI).

Вьцари сє сынь єго Моурать.

Вь лѣто 6931 сєпьтємьбриꙗ .зї. (6927=1419 ꙗноуариꙗ .кх. Ark. III) оумрѣ царь бльгарьскын Коньстаньтинь.

Вь то жде лѣто (6930=1422, St. XIII, 5] доходи деспоть Стефань Лазаревикь подь Скадарь и не полоучи ништо.

1425 Вь лѣто 6933 (6932 = 1424, Ar. 3; 1434 = 1426, Шаф. С.) априла .дї. прѣставн сє госпожда Марыꙗ Кльковица, сестра деспотоу Стефаноу, и мати деспотоу Гюрю.

1426 Вь лѣто 6934 (6933=1425, Деч; 6935=1427, St. IX, γ) ходи царь Моурать подь Кроушевьць и плѣни (поробн) Срблє.

1427 Вь лѣто 6935 (6936 = 1428, St. XIII, 2) нюлиꙗ (нюниꙗ, St. VI, Гр. 1) .ѳї. (.нї., St. XIII, 2; .н. St. IX, β) прѣдь Илинѣмь дьноу вь петькь ветерь, свитаюштон соуботѣ, прѣставн сє благоуьстивын господинь Срьбьлѣмь и вьсѣмь странамь подоунавьскынмь деспоть Стефань Лазаревикь вь градѣ Бѣльградѣ и болань бысть .г. лѣть оть ногоу, господинь Срьковь. И господьствова лѣть .ли. (.лв. St. IX, β; .ло., Гр. 1), и многь плачь Срьблємь (родоу христиꙗньскомоу) остави, ꙗко быти ємоу безьплодьноу и остави зємлю безь главє. И вьроучи

ѕемлю сестрнчнкю своюемоу Гюргю Кльковнкю (за што не нмюе рода, векь имагане сестрнкх Гюргя Кльковнкх, те остави на нега ѕемлю свою да нюмь облада. — . . . Quando Amurat populatus est Serviae terram quinto anno regni sui, tunc Despota Serviae Stephanus dolores pedum passus est, multo acerbiores quam antea, ideoque vocavit nepotem suum . . . . Et eo die quo obiit, fuit Belgradi tempestas horrida et inaudita; tenebrae quales nunquam antea, incubuerunt adeo, ut per omnem Serviam esse videretur; quae tenebrae ut transiere, lux adeo invida apparuit, ut omnes admirati sunt).

1428 **Кь лѣто** 6936 (6935 = 1427, St. XIII, 5) **одеспотн се Гюрьгь Кльковнкь н бысть вьторын деспоть велнкын, н царьствова .кѳ.** (.ѳї. St. XIII, 4) **лѣть. Сьн Гюргь деспоть роди .г. сыны сь соупроугою своюю Юриною госпогіомь н дьшери .в. Прьвын сынь юго Грьгоурь, вторын Стефань, третин Лазарь, прва дьшти юго Мара, иже дана бысть вь женоу цароу Тоурьскомь Моуратоу. Н испросн Марнн оть цара Моурата ѕемлю водь Солоуна позаради унтлоука манастиремь, н то даде, н до дьньсь содрьжать манастири светогорьскын н сь тнмь окьрмлѣние нмѣють. Вьтора дьшти юго дана бысть оу Нѣмце (на Оугрѣ) за Орхилиа кнеза (кралн) нѣмьуькаго. Н тьн сынови деспотови погіоше за сестромь оу походе н оуздрьжа нхь царь Моурат, зеть нинови, Грогоура н Стефана, н царь нихь оба ослѣпи (н нима оун нзвади).**

Кь то жде лѣто (6937 = 1429, Гл. X; 6935 = 1427, St. XIII, 4) **отьврже се Юремиа оу Голоупьцоу н даде га Тоурькомь (н даде се Тоурькомь на на слоужбоу), н плѣнише Кранучево декемьбрия**

.л. (.в. Деч. St. IX, γ; — ноємьврних .л. дьнь, St. XIII, 4).

1430 Вь лѣто 6938 гієнвара .л. понедѣльникь оупали се цѣхь средьникь иже... (То жде лѣто — 6939 = 1431 — оупали средьникь ижь оу Ζаплаиниию).

Вь то жде лѣто (6939=1431, Гл. X; 6942=1434 St. XIII, 5) прими царь Моурать (прнєше Тоурьци) Солоунь по силѣ марта .ко. (.ѳ., Ar. 3), вь недѣлю цвѣтьноу, и бысть много пролитиє крьве.

Вь то жде лѣто съзыдань бысть градь Смедерево вь третиє лѣто царьства деспота Гюргиѣ.

1432 Вь лѣто 6940 ходи царь Моурать на Оугре подь Брашево.

Anno 6940 venit Murat sub Brassevo. Audiens czar Murat morteni Stephani, venit adversus Serviam cum exercitu magno, et coepit urbem Crussevacz arcesque circumpositas, quae se ei subdiderunt. Abiit etiam contra Novobrdo ad Srebrnigrad, verum nil perfecit, et urgente jam hyeme rodidit. Despota itaque misit ad eum, Feciales orans pacem pro reliquis quae sibi remanserant. Ille ergo aliqua loca, post factam pacem, reddidit Despotae. Nec tamen sufficiebant haec mala Serviae, venit insuper et Rex Ungariae adversus Belgradum, urbem Regiam illustrem, quem locum post pacem factam, ipse Despota tradidit regi Ungariae ob metum Turcarum. Tunc et quaedam signe apparuerunt.

Primum signum urbi malum annuntians. Vesperi, sera nocte, necdum nobis dormientibus, repente ex parte altera Savi, quasi strepitus tubum auditus est, isque semper augebatur, propiusque accedere videbatur, donec et prope urbem et in urbe ipsa auditus

est. Duravitque id horis tribus, communisque opinio erat: quasi exercitus iret contra urbem.

Secundum signum: Imagines volabant ex templo sursum, in quibus Christus pictus erat, B. V. et Ivannes. Hoc signum nonnolli in bonum vertebant, sed malum fuit.

Tertium signum: Incubuit urbi quasi ex coelo delabens flamma, quae tunc rursus dissipabatur in aere. Ante haec turbo Ecclesiae tecum dejecit et multas domos humiliavit, ipsamque domo sovris Stephani spoliavit tecto. Post haec etiam quidam ex portibus Mysiae veniens, et ipsum tamque fatum fingens, (revera autem opera ejus pietatem testabantur) hic ergo per urbem omnem discurebat noctu dieque flens amarissime et inclamans: „O male! male!“ et „ve! ve“ Visus is est etiam a Georgo Despota, qui et ipsi, pro more suo solenni, largam elemosinam donavit. Atque haec signa pertinebant non solum ad Belgradensem urbem, verum et amissionem universae Serviae praedicebant. Nec enim diu post, Serviae, Deo permittente, amissa est.

1433 **Кь лѣто** 6941 (6940=1482 St. IX, β, St. XIII, 3) **ꙗнвнꙗ .ζї. вь срѣдоу помрьче сльньпе вь полоу дьне (вь чьсь .ζ. [.ѳ.] дьне) по вьсен вьселѣнѣн (и бысть мракь нь часе миоюе, кроуть сльоьцоу .кс. лоуис .ѕ.) и ζвѣздамь ꙗкльнимь се ꙗко вь пошти и быше оусовн многн ζѣло.**

1434 **Кь лѣто** 6942 (6941 = 1483, Ark. III) **априла .к. оуда́де десьпоть Гюрьгь дьштерь свою Кантакоузиноу за Орااиха.**

Кь то жде лѣто (6943=1435) **декемьврнꙗ .ѕї. (.ѕ.** Ark. III) **потресе се землꙗ.**

1435 Въ лѣто 6944 сеньтембриꙗ .д. оудаде деспоть Гюрьгь дыштерь свою Мароу цароу Моурѧтоу.

1436 Въ лѣто 6944 (6943=1435, Art. III) оумрѣ Радославъ Михалюевикь, великыи воивода, гюнвара .д.

1437 Въ лѣто 6945 коньуа се Калоꙗнь Роусота априлꙗ .sї. (quo anno — 6944=1436 — obiit Calojam Russota post pascham die mercurij, et corpus ejus allatam est ad SS. Trinitatem, ubi hodieque quiescit illaesum).

Въ то жде лѣто бысть пришьствиє царꙗ Моурата сь Класи на Оугре подь Сибинь, и ꙁлѣ пропаде, конска моу махомь изгыбе а самь оутѣуе. (И то лѣто побѣже царь Моурать исподь Сибиниꙗ).

Въ то жде лѣто бысть ꙁлн понедѣльникь.

Въ то жде лѣто (6934=1435, St. VI. Гл. X) попали Ꙁоупровикь Клькашинь (попалише Оугри) царева (тоурьска) дрѣва подь Кроушевьцемь, и разбн Алн-бега подь Смедеревомь на Годоминю (Годолиноу) Авраамовикиꙗ.

Въ то жде лѣто (6941=1433, St. IX, γ; 6944=1436, Шаф. С. Гл. X и XI, St. VI и XIII, 5; Деч. Гр. 1. Ar. 2 и 3, Ark. III; 6946 = 1438 St. IX, β) оумрѣ Жигмоундь краль мѧѣарьскыи октомьбриꙗ .ї.

1438 Въ лѣто 6946 (6944=1436, Гр. Гл. X и XI, St. VI и XIII, 3, 4 и 5, Деч. Шаф. С.) царь Моурать плѣни (разбн) Сербиє авгоуста .л.; плѣни и попали Коучево и Бранучево и приими градь Корьчь (Корлкь, Корча) и Равиницоу, и расипа Острьвницоу (и манастир Равиницоу).

Въ то жде лѣто изгорѣ Скопиє и въ шемь много доушь сьгорѣ.

Anno 6946 processit Murat adversus Thessaliam, et Thessalonicam multis diebus obsedit. Thessaloni-

censes ergo, accepta fide incolumitatis, se pacifice dediderunt. Nec cessavit Murat male agere, sed processit rursus adversus Serviam cum multo exercitu anno XVII imperii sui, et coepit urbem Smederevo, et Ungariam populatus est.

1439 **Вь лѣто 6947 августа .s. на Прѣображенїе оубн Єсебегь Акранезовнкь Новобрьгїане на Триполю. (И оубише Тоурьци Новобргїане на Триполю).**

Вь то жде лѣто (6946 = 1438, St. IX, β; 6948 = 1440 Шаф. С. Гл. X, St. XIII, 5.) **прими царь Моурать Смедерево (плѣни Моурать Коучево и прими Смедерево) августа .нї.** (.кζ. Ar. 2, априла .кζ. Ar. 3), **и Ресавоу, и изведе Грьгоура и Томоу (и то лѣто свеза Гргоура и Стефана, сынове деспотове), и плѣни оугрьскоую землю и градове разби.**

Anno 6947 Augusti 27 Georgius Despota, filius Vuki, relinquens dominatus Serviae, fugit ad Ungaros. Propter hanc causam abiit in Zentam, indeque in Bar, et exinde in Dubrovnik. Filii Georgii Despotae fuerunt apud Muratum in Czarigrad. Hos miserat ad viduam Imperatricem et affinem Muratum, is enim eos expetierat multis juramentis, promittens se illoesos remissurum incolumesque ad patrem. At mentitus fidem fefellit, et in resurrectione domini eos ligavit, et misit Dimotichum, et inde Coppadociam. Tunc quidam ex familiaribus rarum consilium dedit, ut eos coecari claudatque; id quod ipse etiam jussit, et mali consiliari missum ab opus exequendum sine more misere, nefors mandati sui czarum poeniteret. Qui revera etiam poenitens, misit alium rursus qui alios excoecaret, his vero parceret. Verum qui primo missi

fuerant jam opus perfecerunt, nil itaque mitiora mandata profuere, quia sero. Itaque amisere ii occulos 8 May.

Вь то жде лѣто (6946, St. IX, 8; Ark III.) **маніа .є. оумрѣ на Кокиловоу краль Алберта** (**Алиберта**) **Маґарьскын.** 5

1440 **Вь лѣто 6948 ходи царь Моурать под Кѣльградь, и не оуспѣ ничьто** (**и враты се, не оправи ничита**).

Anno 6948 constitus est in Ungaria rex Vladislav Ledianin. 10

Вь то жде лѣто (6940=1432 St. XIII. 2.) **оумрѣ Дань воєвода нюнніа .а. храбровавь добльєствиѣ на Изманати.**

Вь то жде лѣто избише Моурьци Новобрьдьскоу вонскоу на Макрешоу. 15

Вь то жде лѣто донде десноть Гюрьгь оть Оугрь оу Барь и оу Зетоу.

1441 **Вь лѣто** 6949 (6948=1440, Шаф. С. Ar. 2; St. XIII, 3; 6946=1438, St. IX, β.) **сьвеза царь Моурать Грьгоура и Стѣпана и Томоу на вьскрьсеніє Христово по томь ослѣпи ихь маніа .и.** (**мѣсеца маніа ослѣпи .в. по пльти брата**). 20

Вь то жде лѣто 6949 **нюнніа .ка.** (**нюнніа .кз.** Ar. 2 и 3, Гр. 2) **вьторьникь приши Хадомь баніа Ново Брдо и ниє** (**окрьстьнє све**) **градове срьбьске и земаю** (**ске срьбьске градове**). 25

Вь то жде лѣто отиде десноть изь Доубровьника на Оугрѣ.

1442. **Вь лѣто** 6950 **оуби Никоуль** (**Нико**) **воєвода Мезить-бега на Власѣхь, марта .ке.** (**.к.** St. IX β, — **.кѳ. оу недѣлю** Ar. 3) Eodem anno — 6949=1441 — Jancus cecidit Mesit Passam ad Jalovnizam in Valachia. Audiens vero Gjurg Despot de 30

Rege Vlabisslao, de Ragusa venit in Ungariam. Rex Vladislav inamoratus est in Gjurg Despotam et studuit ei ferre auxilium malisque eius mederi.

Вь то жде лѣто (6951=1443, Ar. 2) бысть Хадоумь баша подь Бѣлградомь и сьзнда град Жрьновь (Жрьновьнь, Жрьвокань) на Доунавоу. 5

Вь лѣто 6951 септемврия .s. (.в. Гр. 1, St. IX β; — .кє. St. VI) вон ьысть Никоулоу и Хадомьбаши (разби — оуби — Нико Хадоум-пашоу) на Ноловинцѣ (на Ноловинце на влашькои земли) 10 а башоу оуби.

Вь то жде лѣто сьвезаше Тоурьци (свеза Моурать) Влада воєводоу, и поставише Мирьуоу. Издаде Касараба и главу ємоу отьсѣче. Того ради Тоурьци плѣнише влашькоу землю и Тргоиште попалише. 15

1443 Вь лѣто 6952 изведе деспоть крали Владислава и Никоула (Ника) воєводоу, и воєваше на Златицоу, на цара Мехмеда, ноємврия .г. (Изиде деспоть Гієрьгь сь Оугры — сь кралємь Владис- 20 лавомь и Никоуломь — Доунавь прѣшьдь — secundum Danubium in Valachiam, et inde in Bulgariam — на Златицоу и разби башоу подь Нишємь).

Вь то жде лѣто разбише деспоть и Никоуль (разби 25 Нико — Никоуль) Хадомь-пашоу оу Коуновьници.

1444 Вь лѣто 6952 феврара .аї. оуторьникь плѣни тоу Изгоуровикь и пороби и исѣче Ново Брдо (И оборише Тоурци Ново Брдо. Вь тожде лѣто плѣни єго Тауть, и исѣче воиско срьбьскоу на Ситницѣ. И 30 тоу зимоу погыбе новобрьдска воиска на Рибарѣхь.

Вь то жде лѣто оумири се деспоть сь царємь мѣсеца августа .сї.

Въ то жде лѣто (6950=1442, St. XIII, 3) деспоть Гюрьгь прими опеть Смедерево и Коупиново и Ново Брдо и вьсоу срьбьскоу землю и державоу (прими опеть Срьблє) и оулѣзе оу Смедерево августа (априла, Ar. 3) .кв. (.кг. St. VI. Гр. 1).

Въ то лѣто 6953 октомбриа .кв. (.кг. St. IX β) погыбе краль Владиславь на Варнои. (Оубн царь Моурать краля Владислава на Варьновоу и плѣни бльгарьскоу землю. — Излѣзе краль Владиславь и Янкоуль воєвода и бысть бои на Карне и загыбе краль Владиславь).

1446 Въ лѣто 6955 декемвриа .нї. (.кз.. St. XIII, 3. Шаф. D. Ar. 2 Деч.). донесоше госпожеоу Єлеиоу оть Моурие Лазароу, и вѣнчаше ю и сьномь деспотьства (ожени се велики деспот Лазарь — Деспотовнѣ Лазарь — и поставн се деспотомь срьбьскынмь — краляємь — декемвриа .кз.)

И потресе се земля два пута.

1448 Въ лѣто 6956 ходи царь Моурать на Моурею.

Въ лѣто 6957 (6956, Ar. 3) разби Тома краля босьньскога Томаша сеньтемьбриа (декемвриа, Ar. 3) .sї. (.s St.. VI).

И въ то лѣто престави се єпископь кроупьнчьькыи Яковь месеца октомбриа .в. Moritur quoque Exarcha et metropolita Grachanski kir Dositheus. et S. Lucas Apostolus translatus est Gachanizam.

Въ то жде лѣто разби царь Моурать (secundo) Янкоула воєводоу на Косовоу, октомвриа .нї. (.н. Ar. 3. — сьтворише бои .г. дьни, .г. нощи, секоше Тоурьци Оугре и Чехе, октомвриа .нї. — Бысть бои на Ситьници, царь Моурать и Янкоуль, октомвриа .нї. И оубиень бысть Янкоуль).

1451 Вь лѣто 6959 февраля .д. оумрѣ (погыбе) царь Моурать и царьствова .ѳї. (.к. Ark. III; .кѳ. Деч.) лѣть. По семь же приемлеть царьство сынь его Уелеиин (Уалапин) Мехмедь, и оустрьми се с многою тисоуштою вои, и светыи ѕлати Цьриградь 5 приемлеть, и телеса светыихь много ськроуши вь
1453 лѣто 6961 маия .кѳ. вьторьникь. Прѣжде того примоутиа априла .ѕ. паде слана вьсоудоу и оузьноби вьсоу ѕемлю. (Вь лѣто 6951=1453 прими царь Мехмедь бегь Царградь оу Коньстань- 10 тина царя грьуьскаго [оть Грькь] и тоу бысть излитие крьвь грьуьские, — Гл. XI, X, St. VI, IX β, XIII 3 и 5, Ar. 2 и 3, Шаф. G, Гр. 1; —6963=1455 Шаф. D. E).

1452 Вь лѣто 6960 прими царь Мехмедь царьство и 15 сьагради нови градь выше Царграда.

Вь то жде лѣто врати Мехмедь царь Топлицоу и врати деспотоу Гюрьгю сынове юго изъ соужьньства Грьгоура и Стефана ослѣпленни.

1454 Вь лѣто 6962 июлия .л. прими царь Мехмедь бегь 20 опеть Топлицоу и плени Срьбле и расипа Острьвицоу и плени до Смедерева и ѕбѣгь омольскыи.

Вь то жде лѣто Мехмедь царь плени Радиуа бльгарьскаго воеводоу оу Софии. 25

Вь лѣто 6963 октомврия .г. оухвати Никоуль Фериѕь бега (Фериѕь-беговика) оу Кроушевьцоу, и Скобалинь оуби Тоурьке оу Бание, септемврия .кд. оуторьникь. По томь ноемврия .ѕї. пригие баша на Киселине (плени баша Киселиноу) и Николоу 30 Скобалика оухвати, и бысть плѣноу многоу. (6962 =1459, Ar. 2; 6952=1444 Ark. III).

1455 Вь лѣто 6963 июниѩ .а. на покладе прими царь Мехмедь Уалаиѩ градь Ново Брьдо, и погыбе Петарь Ковачевикь под Срѣкрьницоуь вь Косии одь Дмитра Радоевикь маиѩ .є. (.s. Гл. X). Та же июниѩ .ѳ. прими царь Призреньць и Призрень старыи июниѩ .ка. вь соуботоу, и Бихорь оу Ѕагорю, и градь Липлянь на Косовоу и Ситьницоу и дроуге градове и мѣста и множьство рода Христиѩнскаго порази (покла и изгоуби. — Вь то жде лѣто прими царь Мехмедь-бегь Ново Брьдо и Ситницоу — и вьсю Ситьницоу — вьсе градове ситьницке сь окрѣстьными градовы июниѩ .дї.)

Вь лѣто 6964 (6963=1454, St. IX, β) оухвати Силоиагевикь (Свилоиевикь) Михаиль деспота Гюрьги оу Коупиникоу (оу срѣдоу и рани га оу роукоу, и свезе юга оу Бѣлиградоу).

1456 Вь лѣто 6964 генваря .еї. вьторьникь конча се воевода великыи Дмитар Краньковикь.

Вь то жде лѣто вькрали се краль Владиславь сынь Альберьте (Алиберьте) марта .еї. (.нї. Ar. 3) и митрополить кѵрь Атанасие Фрашкь вь великоу соуботоу, и воева Воукосавь Говедникь июниѩ .ка.

Вь то жде лѣто бысть сьмрьтоносие оу Новемь Брьдоу.

Вь то жде лѣто июлиѩ .кв. разбиень бысть царь Мехмедь подь Бѣльградомь одь Янкоулаи, и стоиаше .в. звѣзде опашите, една одь запада и дроуга одь вьстока. (И то лѣто оуказа се репата звѣзда, коиѩ досезаше до земле. — Вь то жде лѣто разби Янкоуль воевода царя Мехмеда подь Бѣльградомь с крьстоуши — тьгда сь Юнкоуломь бѣше множьство крьстоуши — .кв. июлиѩ (июниѩ) вь устврьтьк и оухвати моу паноу.

Вь то жде лѣто по ютрени .г. недѣлє вь срѣдоу
авгоуста .аї. (априла .еї., Ar. 3; — авгоуста .ко.,
Деч.) ськонча се великыи воєвода Хождь Иноць
оу Бѣльградоу Стономь.
Вь то жде лѣто нзгорѣ Рѣсака. 5
И то жде лѣто бысть чоума по вьсеи земли.
И то жде лѣто бысть глад крѣпькь по вьсоудоу.
Вь лѣто 6965 загыбє Ораихь оу Бѣльградоу одь
Скилокгиєвника и одь Ласлова Никоуловника но-
ємврия .ѳ. вь срѣдоу. Крали Владиславе свезаше. 10
(Оубише Оугьри кнеза цильского Ораиха [оубише
оугьрьскаго господара Ораиха кнеза нѣмачьскаго
— закла Лаславь кнеза (крали) нѣмачкога Ораиха
— оуби Никоуловикь Лаславь сь Оугри Ораиха
кнеза нѣмачкога] оу Бѣльградоу и крали Владислава 15
свезаше. — Загоуби Силагь Михаиль Орьлеха оу
Бѣльградоу ноємьврия .ѳ., а крали Албертоу и
Ласлова Никоуловника свеза).
Вь лѣто 6965 декемврия .кд. (.кз. Шаф. G) вь петькь
.з. (.є.) чьсь дьне ськонча се (погыбє) благочьстивыи 20
господинь деспоть Гюрьгь in urbe Smederevo и
царствова лѣть .ко.
Вь то жде одеспоти се (постави се деспотомь) Ла-
зарь сынь Гюргия деспота Срьбльємь (сынь Гюрь-
гієвь малгьи). 25
1457 По томь пєнкара .и. воєва Димитарь Радоєвикь.
Вь то жде лѣто оуби (закла) краль Владиславь Лас-
лова Никоуловника, а Матеиша свеза. (И вь то
лѣто ослободи се краль оть соужьньства оу градоу
Боуднмоу, и оуби вьсе невѣрнике своє марта .гї.— 30
То лѣто закла краль Владислава оу Боуднмоу).
Вь то жде лѣто оумири се Мехмедь царь и деспоть
Лазарь пєнкара .сї. И прими Лазарь Ковинь вь

Канатѣ и ине градове побрежьке (и вьсѣ побрежие) априла .кд. (.ка. Ar. 3).

То жде лѣто коньуа се господа деспотица Юрина оу Роудникоу маиа .г. вьторьникь. И вь тоу нощь (ть дьнь) одьбѣже одь Роудника вь цароу Мехмедь-бегоу на портоу Грьгоурь и царица Мара сестра деспота Лазара и Тома сихь оуица.

И вь то лѣто погыбе срьбьска вонска на Тамишоу маиа .зї. (.кє. Гл. X) оу недѣлю.

1458 Вь лѣто 6966 коньуа се (прѣстави се) господинь Срьблиємь деспоть Лазарь, гєнкара .к. вь петькь, .д. чась нощи (.кк. вь четвртькь, Шаф. С. — .ка. Ark. III), царьствоуєть сь отьцем .ї. лѣть и .кѕ. дьни самь же царьствуєть .а. лѣть и .кѕ. дьни.

Вь то жде лѣто (6967=1459 Шаф. С) приємь начєльство срьбьскои земли (срьбьско) Михаиль Богоникь (Абогоникь Ангьеловикь) бывши великыи воєвода деспота Лазара, фервара .кг. (.г. Шаф. D. Деч.) и царьствова же (заєдьно) сь господдєю вь коупѣ деспотицомь Єленомь и Стѣпаномь братомь деспота Лазара. И низложень бысть Михаиль сь краљєвьства марта .аа. (.ка. Деч. St. XIII, 4) дьнь. И приимь начєльствь Стефань брать Лазаревь. (И то лѣто [6967 = 1459, Гл. 1] прими начєльство срьбьско кнєзь Стефань сынь Томаша краља, марта .кє. [.ка.] вь срѣдоу великоу).

Вь лѣто 6967 сентємврия .ѳї. прими царь Мехмедь градь Голоубьць.

Вь то жде лѣто октомврия .єї. скеза Матиашь Никоникь краль Михаила Силоихгиєвика (Свилоєвика) оу Бѣльградоу (оу Карловцѣхь). Краль Матиашь бысть сынь Никоуловь, иже скеза оуица. Прѣжде того вькрали се июлия .к. (И вь то жде лѣто — 6966

— вькрали се Матиашь Никоуловикь мѣсеца июниа. Гр. 1).

Вь то жде лѣто (6965 = 1456 Гр. 1; 6966 = 1475 Ar. 2 и 3) оумрѣ краль Владиславь сынь Алибертинь ноемврия (маиа Гр. 1) .кг. оу Уесѣхь. Вь- 5
крали се Матеиашь.

1459 И то жде лѣто (6966 = 1458, Ar. 3, Гр. 1) прими Махьмоудь баша Вишесавоу градь и Голоубьць и Жрьновь (Жрьновьнь), и Рѣсавоу и Бѣлоу Стѣноу маиа .ке. (.ла. Гр. 1), и плѣни Срѣмь и попали 10
Дмитровицоу. [И то жде — 6966 = 1558 — лѣто прими баша градь Ресавоу [и ине градово срьбьске] маиа .ї. оу срѣдоу дьнемь, а оутрѣ вьзнесение господьне бѣше. по том же и Голоубьць, и царь на Моурею воева. Ar. 2). 15

Вь то жде лѣто оудаде деспотица дьштер свою Еленоу за кнеза Стефана сына Томаша краля босьньскаго.

Вь то жде лѣто сьрпноуть бысть сь прѣстола оть своего храмениа Стефань брать Лазаревь. Изгнань 20
бысть изь отьчьства априла .н. (И то лѣто изьгьнаше господина Стефана изь отьчьства родитель своихь трьклѣти и злоучьстиыи невѣрьници априла .н. — И то — 6966 — лѣто изьгнаше властелице сьнове деспотове Стефана и Грьгоура изь отьчь- 25
ства, и властелице злѣ погыбоше июниа еї).

И вь сие лѣто бысть курнопасха.

Вь то жде лѣто прими (оузе) царь Мехмедь Уалапиа Смедерево (и други поуть) июниа .к. (.еї. St. IX, β; июниа. Ar. 3.] вь срѣдоу дьнемь. 30

И то лѣто плѣнише и оужегоше Тоурци манастирь Милешеноу мѣсеца ноемврия .нї.

Вь лѣто 6968 октомьврия .еї. понедѣльникь падоше

ширние оу горьнѣмь цѣхоу и погыбоше много люди, многи же и незнаше се.

Вь то жде лѣто октомврия .sї. коньуа се господинь Грьгоурь сынь деспота Гюрьгия анѣгельскыимь образомь прѣименованьь Германь монахь. Грьгоурь деспоть 5 роди Коука деспота, именованьь зман деспот Коукь. А Стефань братьь его слѣпи Деспотовнѣь роди сь Ангелиномь госпожомь два сына Георьия и Ноина. (Et Stephanus coecus despota, post patris mortem, abiit in Dalmatiam, ibique accepit in uxorem filiam 10 Saverstiam (?) ex Aranitorum familia, dominam Angelinam, et exea genuit etc.)

1460 Вь то жде лѣто прими царь Мехмедь Морею и многые градови вь нюмь мьтю прѣдасть.

1461 Вь лѣто 6969 июния .кв., .л. уьсь ношти помрьуе 15 мѣсець.

Вь то жде лѣто воюка царь Мехмедь, бегь вь Анатолию и прѣю градь Синопь и тако иде на Оузоуль Хасана и не полоуши ништо и вьзврати се на градь Трапезонь и вьзеть его. 20

1462 Вь лѣто 6970 (6972, Гл. X) февраря .кд. загыбе конь Воутнюга трьна од Санжака бега Мавро Трикальскыи и Марько Атомановикь и Димтарь Томашевикь.

Вь лѣто 6970 (6969, St. XIII, 4) бысть царь Мехмедь на Влахе на Дракоуловикь Влада (и на воє- 25 водоу Владислава) и не полоуши ништо. Бысть же сь царемь и братьь его Радоуль. (Ходи царь Мехмедь-бегь на Влашкоу землю и прогна Дракоула Влада из землѣ).

1463 Вь лѣто 6971 ходи царь на Влахе и разби га Дра- 30 коуль (Драговикь) прѣзь ношть.

Вь то жде лѣто прими землю Амоурсю.

Вь то жде лѣто (6970 = 1462, Гр. 1. St. XIII, 4) 6973 = 1465 Деч.) ходи царь Мехмедь на Синопь и прими Трапезонть.

То жде лѣто ходи царь на Моурню и ништа не полоучи. 5

И то лѣто разбише Тоурьци господина Херцега Стефана оу Херцеговиноу на рѣцѣ Брезници и примише захльмскоую землю.

Вь лѣто 6972 воюва царь прѣзь Дрниоу на Босноу и оухвати краля Стефана зета деспота Лазара и 10 дасть цароу Смедерево, главоу же ѥмоу отьсече а брата моу и сестроу пороби. Госпожда же ѥго и та зовима деспотица Ѥлаца дьшти Лазарева себѣ бѣгьствоу вь дасть на Оугрѣ сь рнзницею своѥю.

Вь то жде лѣто (6971 = 1463 Arc. III, Гл. IX и 15 Гр. 1) царь прими Бобовань и Ѩице и ине градове босьньске, и плѣни и приде вь Скопиѥ нюлиа (нюниа Гл. X) .sї. (Вь лѣто 6971 прими царь Мехмедь вьсоу Босноу и краля оухвати и закла. И вь то лѣто пришеше Оугри градь Ѩице и 20 прогнаше (populati sunt) Маѵвоу. Ar. 2 Ark. III).

Вь то жде лѣто (6971, Ar. 2) прѣстави се Тома Каньтакоузинь шоура деспотоу Гюрьгю и Грьгоуроу нюлиа (нюниа, Ar. 2) .ке. и игоумень рильскыи иеромонахь Иоасаф мѣсеца маиа .к. вь петькь, 25 вь .ї. чьсь дьне.

Вь лѣто 6972 ходи царь Мехмедь-бегь на Босноу и разбише га под Ѩицемь септемьврия .л. (Вь лѣто 6972 [6973 Ark. III] пакы ходи царь на Босноу и градь Ѩице не възмогь ратню оузети побѣже 30 испредь него и Оугри Зворинкь рьваше, не примише ѥго).

И то жде лѣто прелѣтѣ ꙗко огьнь оть вьстока на
ꙁападь сепьтемврия .а.
Вь лѣто 6972 декемвия .нї. оумрѣ оу Ѩнѣвоу конь
Сереꙁа Оливерь Големовикь.
И то лѣто ꙁакла царь босьньскоу господоу нюлия .кв. 5
1465 Вь лѣто 6973 изневѣри се цароу Мехмедоу градь
Ѩнце и нии градови.
1466 Вь лѣто 6974 ходи царь Мехмедь на Арбанасе и на
Скеньдербега Ивановикия арбанашькогь, прѣдь киме
повѣже. Та же и градь сьꙁида Конюхь (Новыи Градь. 10
— Коюва царь на Арбанасе и плѣни ихь и мно-
жьства многа изьсѣче оть нихь, и Скендера изь
ꙁемлѣ изьгна и сьꙁида тамо градь рѣкомыи Конюхь).
То жде лѣто оуꙁеше Тоурьци прькьвь сашкоу оу
Новемь Брьдоу и оучинише мечить. 15
И то лѣто оумрѣ Херцегь Стефань.
1467 Вь лѣто 6975 вьторицею ходи царь на Арбанасе и
плѣни Томорницоу (и не полоучи ништо).
Вь то жде лѣто мѣсеца априла .лї. бысть прѣселе-
ние градоу Новомоу Брьдоу оу Цариградь, и по 20
всѣхь прѣдѣлѣхь поморьскыихь.
1468 Вь лѣто 6976 бысть царь прѣꙁь море на Карамано-
викия (ходи царь Мехмедь бегь на Карамане и раꙁбы
Гавалоу и ние многые градове тамо, и сьꙁида
Кондрадь) и оть тоудоу вьꙁвративь се оуже царь 25
Махмоудоу баши башьство.
Вь то жде лѣто бысть сьмрьтоносие оу градоу Но-
вомь Брьдоу и иноуде.
И вь то лѣто расипа царь Арьканасе (6980 опеть
дроуги поуть доходи царь на Арбанасе и на Скен- 30
деркега Ивановикия) и сьꙁида Гонюхь.
И вь то лѣто оумрѣ Скеньдерьбегь арьбанашькыи.

1470 Вь лѣто 6978 прими царь Мехмедь Негрипонть (Негрипось, Єгрикозь) на море бьнетаукын и приємь главин градь нюлиа (авгоуста .з. Гр. 1).

Вь то лѣто (6977 = 1469, Ark. III) донесоше и Римлане светаго отьца Иоана оть Трьново оу манастирь рильскын.

1473 Вь лѣто 6981 явн се звѣзда свѣтла сь троусомь гѣнкара .кв.

И вь то лѣто (6982 = 1474, St. IX, β, Гр. 1; — 6984 = 1476, Ar. 3) воєва царь на Оузоумь Хасана (на вьстоуьноу страноу) и Оузоумь Хасана оуби и прими градь Карась, и прѣнде рѣкоу Єфрать, и тамо загыбе баша романинскын Хась Моурать и иныи многи сь иимь на рѣцѣ Єфратоу авгоуста .д. вь срѣдоу дьнемь.

1474 Вь лѣто 6982 (6980 = 1472, Шаф. С. Деч. Гл. XI, St. IX, γ) ходи Ахмать баша на Карамановика (Рамановика) и оуби га и прими му .д. градове и вьзьмь женоу него и имание (и рнзьницоу).

То жде лѣто ходи баша Хадомь на Скадьрь. (И то лѣто ходи Хадомь паша — Соулиманъ баша — подь Скадьрь) и сьтвори магмоу, не полоучи ништо (и не прими га) и оуби га Стефань на своєи земли.

И то лѣто (6980 = 1472, Ark. III) оумрѣ Радоуль воєвода влашькын (оугровлахискын).

Вь то жде лѣто (6980 = 1472 Ark. III) пойде Мехмедь паша на Стефана молдавьскога и инуьтоже не полоучи, нь разбиень оутече, а воиско моу Власи мьчоу прѣдаше а остале поробише.

Вь то лѣто 6983 прѣтави се пронгоумнь рильсын иеромональ Даміань мѣсеца ноємврия .л.

1475 Вь лѣто 6983 ходи баша на Влахе (на Богданьчевоу

землю) и разби га Карабогдань и оть тоудоу попосрамлѣнь възврати се.

И то жде лѣто принише Тоурьци Кефоу.

1476 Въ лѣто 6984 ходи царь Мехмедь бегь на Стефана воеводоу молдавьскога (на Карабогдана — на Богдануевоу землю) и разби га (и не полоуви ништо Деч.) и възврашть се оть тоудоу разори Оугромь Китешкоу Трьнезоу на Доунавоу. Tunc Grgurevich comburit et populatur Sarajevo et Srebernicam et fugerit versus Belgradum. (И то лѣто — те зиме — ходи на Доунавь на .г. каштели, и развали ихь.)

И то жде лѣто (6988 = 1480, St. XIII, 5) прими краль Матиашь и Воукь деспоть Заслонь градь на рѣцѣ Сави, иже зоветь се Шабаць феврара .к. (.еї. Гр. 1) и посла воискоу попали (плѣни) Сребрьницоу оу Косиѣ и прегна оу Срѣмь (и плѣнивь прегна оу Кѣльгьадь, и краница Лазарева дьшти опаде господю Кантакоузиноу оу цара, и одоузе ю царь и моуви ю.

И расипа Воукь деспоть Ковинь оу Канатоу прама Смедеревоу.

И тоу их зимоу бише Оугри и сьградише два града на Годоминьскоиь полю.

И тоу ихь зимоу разби царь Мехмедь бегь и приеть те градове и разби ихь.

И тада быст злаи зима и люта.

1477 Въ лѣто 6985 ходи царь на Карабогдань.

Въ то жде лѣто прѣстави се господинь Стефань сынь деспота Гюрьги.

И то лѣто ходи наша подь Триполѣ.

И то лѣто ходи царь Мехмедь на Зетоу и сьзида градь Подьгорицоу.

Кь лѣто 6986 (6984 St. IX, β, Ar. 2, Ark. III) оудави (оуморн) царь Мехмедь Ханю Кантакоуζниновика (Новобрдьскогь) сь два брата и .н. синовь вь Царигоадоу и отнесе их Палеологь оу Галатоу и ту се оукопаше сектемьбрия .їѕ. (.ѕ. Деч. — декемврия .ѕ. Шаф. F).

И бысть боура вѣтарьна, ꙗко и градоу поколѣбати се.

1479. Кь лѣто 6987 (6986, Ar. 2. Ark. III) ходи царь Мехмедь на (под) Скадьрь и многые кьζни градоратиие на нѣмь сьдѣлавь и стѣни низложивь не вьζможе его по силѣ приѣти, нь сьмиривь се по томь сь Бьнетци (и) оутькмивь пролѣтню поставшоу, предавають ѥмоу сего кромѣ жители и потрѣбь соуштихь вь нѣмь. И поте подь Дривось (Андробось) и прими га, и дроуго мѣсто Криноу.

1480. Кь лѣто 6988 (6986=1478, St. IX, β,) поступи царь Мехмедь Скадьрь градь тврьди на Коѥни и прими га на вѣрѣ и отопоусти вьсе люди цѣли априла .г.

Кь лѣто 6989 ζемлꙗ се потресе вь соуботоу дьнемь октомврия .ки. и тако тресеше се .рн. дьни (Бысть троусь по вьсеи ζемли).

1481. Кь лѣто 6989 оумрѣ Мехмедь бегь царь тоурьскыи прько мора прѣма Царградоу (прѣшедь оть Цариграда сь воиньствомь маих .г. априла .ко. вь вьторьникь, Гр. 2. Ar. 3) и царьствова .л. лѣть.

И то жде лѣто прими царьство сынь его соултань (Надрьмь) Баѧзить мѣсеца того же (Maja) .ѳї. вь соуботоу дьнемь и Ѵема брата си прогна.

Кь то жде лѣто (6992=1484) поплѣни (поробн) Воукь деспоть (Грьгоуровикь) Брашуево и расипа Крушеваць.

Вь лѣто 6989 тресе се ѕемлыа октомврия .нї. (1480) дроуги поуть нюния .ко. (1481)

И то жде лѣто ходи Баѧзить на брата си Шемь соультана прѣко мора на Карамане, и разби моу вонскоу, и оузе моу ризницоу.

И то же лѣто бысть чоума многа за .г. лѣта.

И то же лѣто по много ѕемлѥ бысть соуродице оу пшенице, и дрьжа за .г. лѣта.

Вь лѣто 6990 посла царь Баѧзить Ахмать башоу на Уема и прогна га из Натолие.

Вь лѣто 6990 ходи царь Баѧзит бегь прѣко мора опеть на брата си Шемь соультана, и прогна га изь Караманьске ѕемлѥ, и опеть се врати, и ѕимова оу Дрѣнополю, и тоу ѕимоу оуморн везира Ахмать пашоу мѣсеца декемврия .ѕ. дьнь.

Вь то жде лѣто (6991=1483, Гл. X) оудавлѥнь бысть Ахмать паша од цара Баѧзита оу Дрѣнополю мѣсеца декемврия .ѕ,).

1482 Вь лѣто 6990 оубише Тоурци Тоурце на Доунавоу и хватише воеводоу.

1483 Вь лѣто 6991 (7001=1493, Ark. III, Ar. 2) ходи Мехмедь паша на Доунавь и сьзида .в. града: Храмь и Коулнуь.

1484 Вь лѣто 6992 (6993=1494, Гр. 1) ходи царь Баѧзить прѣко Доунава на Карабогдана и прими и обьсѣде све, и прими Келие градь славьни и добьрьи и Акгер'ме и Бѣльградь на мороу и вьсе градове Стефана мольдавьскаго. (Вь лѣто 6991 ходи царь Баѧзить на градове воеводе Стефана молдавьскога Келие и Бѣльградь и прими нхь). И то лѣто оуморише се царь и краль.

1485 Вь лѣто 6993 (6992=1454, Ark. III,) прѣстави се Вьлкь Грьгоуровикь деспоть вь Срѣмоу владѣвь (царьствова) .кѕ. лѣть.

То лѣто од Херделиа дондоше сынови слѣпаго Стефана Деспотовикиа оу Срѣмь, Гюрьгь и Иоань деспоть. И постави краль Иоана господьствовати вь Срѣмоу; Грьгоурь постригь се нареченъ бысть Максимь и светителиа сьномь поучтенъ бысть. Иоань же не по многѣ прѣставляѥть се.

1486 Вь лѣто 6994 (6990=1482, Гр. 1; 6995=1487, Ark. III,) погыбѣ воєвода Дьмитарь Якшинѣь на мостоу азавьскомоу вь градоу Смедереноу, поємьврии .н. дьнь. (Вь лѣто 6995=1487 зьгоубише Тоурьци Дмитра Якшика на смедеревьскыихь вратѣхь).

Вь то жде лѣто разьбише Татари цареве зетове и вьсоу воиско царевоу.

Вь то жде лѣто (6995=1487, Ark. III) прѣнесение мощти светаго страстотрьпьца и моученика Стефана сына деспота Гюргиа и нареченъ бысть Максимь, и бысть владика. И то лѣто прѣнесоше мощти Стефа отьца Максимова и Иоанка вь Коупиникь.

Вь лѣто 6994 разбише Мисиранѣ Анатолию et coeperunt Pascam Herzegovichium, и Вьлкь нареченыи Грьгоуровикь ськонча се на Оугрѣхь, априла .sї.

Того лѣта (6995=1487) приии краль Матеашь Беч априла .зї.

1487 Вь лѣто 6995 (6996=1488, St. XIII, 3) приии краль Матеашь Нови градь, авгоуста .кз.

Вь то жде лѣто загради се Китешка трьпеза каменомь.

Кь то лѣто 6995 оуморише .к. попа и .ѕї. людихь
оть села Поуко..а на порти цареве.
Вь лѣто 6996 (6995 = 1487 Ark. II) прѣстави се
Мара царица дьшти Гюрьга деспота на Крьстовь
дьнь, сепьтемврних вь петькь оу Єжевоу. 5
И вь то лѣто воєваше Тоурци кромѣ цара на Єгип-
тѣны и оубиени бише тамо многи, и вь работоу
вьсхиштени, а иже вьзкратише се, соуєтьни и
сконхь лишени.
И вь то лѣто Мельникь изгорѣ. 10
1487 Кь лѣто 6996 потресе се земля сепьтемврних .кн.
1489 Кь лѣто 6997 прѣстави се великыи воєвода Сте-
фань Якшикь вь великомь градоу Кєуоу генваря
.s. (.л. St. IX. *y*) вь полоуношти.
1490 Вь лѣто 6998 (6996. Гл. X;) оумрѣ краль Мате- 15
ашь Маковикь оу великомь градоу Кєуоу (Боудимоу)
априла .s. (марта .s. St. XIII, 5) на великыи
вьторьникь оу чьсныи пость.
И то лѣто ськоупише се оугрьска господа вьса и
много множьство людихь (и господе) на Ракоушь 20
полѣ.
Вь лѣто 6998 поби снѣгь роупьнике оу Западнинию.
1491 Кь лѣто 6999 окрали се сынь краля лешкаго . . . .
Anno 7000 = 1491 devastarunt Turcae campanas et
campanilia monti Atho, mense novembriis. 25
1493 Кь лѣто 7001 (6999 = 1491, Гл. X] доходнише по-
кансари оугрьскыи (краля лешкаго) вь Цариградь
. . . . соултань Бајзита и повратн неколико.
И то лѣто исходи царь сь вонскомь на Софии.
априла .є. и прѣбыст .вї. дьни и на Коуопешь вьз- 30
вратить се плѣни свою землаю за нѣкою сьгрѣхоу.
И вь то лѣто бысть сьмрьтоносие по вьсеи земли
цареве.

(Hoc anno per omnem Turciam pestis saevit).

И то лѣто (6908 = 1500 Ar. 2] ходи царь на Арбанасѣ и прими Єдинбатоу (Єндєбахти) и Мотоунь и прѣгна и прѣзь море.

1494 Вь лѣто 7002 изьгна царь поклисара бьнетаукогь Балиа.

Вь то жде лѣто (7007 = 1499, Шаф. К) оуунинше меунть вь солоуньске црькве светаго Димитриа авгоуста .к. дьни.

И то лѣто браше ханнуаре по зємлѥ.

То жде лѣто прими краль Франьуьскыи зємлю Поулню.

1496 Вь лѣто 7004 (7003 Ar. 2, Ark. III) оумрѣ воєвода (оуьро)влахискыи Калоутєрь а сынь моу Радоуль оста на столоу.

И вь то лѣто (7003 = 1495, Ar. 2) плѣни Агоу(нь) паша Хьрьвате и бана Дєрєжоула жива оухвати на Крбаве.

Вь лѣто 7004 потопи рѣка люди.

1497 Вь лѣто 7005 вратише бегальце оть Доунава и бысть скрьбь велика на человѣцѣхь.

1498 Вь лѣто 7006 плѣнише Тоурьци Роусе и Лѣхе и поробише и сьтрнѥше зємлю, uti et sequenti anno 7007 = 1499.

1499 Вь лѣто 7007 плѣнише Тоурьци оугрьскоу зємлю.

Вь лѣто 7007 сьбраше се Тоурьци много октомврна мѣсеца оставьшеѥ Роусе плѣнити; он-и-хь оштоуштише, бѣжаше, и Тоурци безьдѣльни възвратише се, имоуштн предь собою начельника Манкоуа; и гладь изьмана л'же на ныхь, и коне ядоше и зими ради помрѣше многи; неколици озебли и пѣши прѣидоше марта мѣсеца. (Вь лѣто 7007 = 1499 погыкоше Тоурьци на Роусѣхь).

1501 Вь лѣто 6009 прими царь Медиоламь и Коринть.

1502 Вь лѣто 7011 (6999=1490 St. XIV, 4) прѣстави се Иоань деспоть сынь блаьоучьстиваго Стефана декемврия .ї. (.аї. Деч. St. IX, γ, St. XIII, 4).

1503 Вь лѣто 7011 браше шинуаре по всѣхь ѕемлѧхь и тогда бысть и прикладьно.

1504 Вь лѣто 7012 оупали се цѣхь ѕапаниньскыи и поморі роупинке июлия .ѳї.

Вь лѣто 7012 ѕима люта и снѣжна; и на тоѕы лѣто градише град Драчь.

1505 Вь лѣто 7013 боуде кобь жито ѕа .рк.

1509 Вь лѣто 7017 (7016 = 1508, Гл. X, St. XIII, 3, Ark. III) оумрѣ Радоуль воєвода влашкыи.

То жде лѣто прими брать єго Владь (Калоу)ѣеровиѣ.

1510 Вь лѣто 7018 (7016=1508, Ark. III) оуби Дьмитарь Ѧкшиѣь Михноу (Михаила) воєводоу оу Сибиню.

1511 Вь лѣто 7019 бысть бои Цара Баѧѕита сь сыномь Селимомь шахомь июлия .лл. (Вь лѣто 7020=1512 бысть бои Селимовь St. IX, β).

1512 Вь лѣто 7020 (7019=1511, Ar. 2; 7021=1513, St. XII) оумрѣ царь Баѧѕить июлия .ѳ. (царьствова .лв. лѣта, Гл. X.)

Вь то жде лѣто (7021=1513, St. XII; 7019=1511 Ar. 2) вьцари се сынь єго Селимь шахь Коурта, априла .кг.

1513 Вь лѣто 7021 плѣнише Тоурьци априла .кг. на Мехадие Христиѧнѣ и оупалише имь градь, и иноѕи сьгорѣше и то лѣто оуморі Селимь царь братию сь братаньце.

Вь лѣто (7021 (7022=1514, Гл. X) оудави царь Селимь Коурта и Ахмата (Хамата) и вьсоу братию свою и вьсь родь свои до корѣна, генвара .кє.

Вь то жде лѣто оуби Мєхметь-бєгь Влада воєводоу на Власѣхь, генвара .кє. дьнь. (Ѕакаи Алибєговнѣ сь Баркономь Владоу воєводоу Калоугьеровнѣа на Власѣхь).

1514 Вь лѣто 7022 (7023=1516 Гл. X) ходи царь Селимь шахь Сманла (Синамь) Казаль пашоу, разбига оу нєгоови ѕємли авгоуста .кї. (.єї. Деч. St. IX, γ) и прими моу градь. (Вь лѣто 7022 мѣсеца маиа и (.н.?) иде Селимь царь прѣѕь море на Казаль баиь; и то лѣто плѣнише Оугри неколико христиани ако и Тоурьци. — Вь лѣто 7024 =1516 ходи царь Селимь на Казальбашь и прими Єгупьть и дивьныи и вьсєхвальныи и прѣсвєтыи градь Иєроусалимь оувыи грѣхь ради нашихь, и иныиє гради тамо).

Вь то жде лѣто изиде Сєкоула и Жорьгьє (Secula Georgius) сь бєзаконими крьстоуши (крьстоушани) на Оугьрє и многє гредовє плѣнише и сами ѕлѣ погыкоше, и много христианьскога рода погоубише (....Жоурагь сь Тоурцима Персиаима и изгоубише много христиаискога рода.

1515. Вь лѣто 7023 разби Баиаль бєгь Иноша Хердельскога воєводоу (Бакши Михаила) подь Хвалоиь градомь маиа .s. (.в. Деч. St. IX β, XIII, 4) вь недѣлю.

Вь то жде лѣто расписа Єлиив ѕємлє, и изиде на Врьбьницоу июлиа .к. дьнь.

1516. Вь 7024 прѣстави сє Максимь владика брать Иоаноу деспотоу, генвара .нї. (.сї. St. IX, γ).

Вь то жде лѣто оумрѣ краль Владиславь оу Коудимоу, сынь лешкаго. Вькрали се Лаоушь сынь.

1517 Вь лѣто 7025 царь Селимь Шахь прими градь Мисуръ сирѣчь Ѥгупьть и Александрию.

1520 Вь лѣто 7028 (7024=1516, Ark. III: 7023=1519 Ar. 2.) оумрѣ царь Селимь шахь.

И то лѣто (7027=1519, Ar. 2) выцари се сынь его Соуленмань.

Вь то жде лѣто сьзида се црьква храмь светаго Николе рекомыи Кранова Глава.

1521 Вь лѣто 7029 паде соултань Соуленмань на рѣкоу Савоу сь множьствомь Изманлтени, и прехождахоу рѣкоу Савоу ꙗкоже по соухоу сирѣчь по мостоу на онь поль Срѣма (на полѣ срнѥмьско), ини же вь корабліхь (ладиіхь) преплоуше, ꙗко же не би моштно ни рѣкамь тель сильнимь Изманлтене оудржати, веѣ преко ше прѣгье сила Тоурьска, ꙗже Оугри (Оугричнѣи) имѣше надеждоу на тие сильние рѣкы, глаголю Савоу и Доунавь: и обьстоунише оть вьсоудоу славныи и дивьни градь Бѣльградь и инше окрьстьние градове, и лѣтѣхоу ꙗкоже крилатие змие села и градове палеште. Оле чоудо! Тьгда таковоѥ скрьбы земли тои имоуштн, и вь тои земли (словоуштл Срѣмь) Срѣма, глаголю дивьна, лѣпа и оукрашена мѣста и села запоустѣше, црькве и градове разорише, а славьныи градь Бѣльградь неволею Оугьри прѣдадоше Изманьтеномь, вьиидоше вь нь агарьска чеда (А Тоурци оулѣгоше оу градь, клети Тоурьци), мѣсеца авоуста .ки. (.кѳ. Деч. Ark. III) дьнь. А госпожда Ѥлена бывшаꙗ деспотица (краліца Лазарева деспота) и неволею остави славьныи градь Коупиникь и даде се бѣгьству прѣко

рѣке Доунава вь вьноутрьною Оугьрню (поуть града Беча), а славьноу и дивьноу землю деспотовоу Тоурьци поплѣнише и лѣпи градь Коупиникь разорише мѣсеца септемьбриа .ѳ. дьнь.

Вь лѣто 7029 прими царь Соулеиманъ градь словоуити Бѣльградь и инише окрьстьниѥ гради. 5

Вь лѣто 7029 ходи царь Соулеиманъ на Истрѣ и прими Бѣльградь и Заслонь и пороби Срѣмь и оть Бѣлграда прѣнесе мощти прѣподобиниѥ Петьки, и светиѥ Теофани сьпроужьнице Льва царя прѣмоудраго вь Коньстаньтинь градь. (Вь лѣто 7030 прими царь Соулиманъ Бѣльградь и (и)ниѥ градове срѣмьске, и плѣнише Срѣмь и светоу Петькоу одьнѣше и светоу Теофаноу и Бѣльградьце прѣгьнаше оу Цариградь St. IX, β..... Porro hic positas reliquias S. Theophaniae, quae hic jacuit, denique et imaginem Virginis pictama S. Luca pretiosissismeque ornatam, haec inquam omnia jussit transferri Constantinopolim, una cum omni aparatu Ecclesiae). 10 15 20

Вь лѣто 7029 прими царь Соулиманъ сынь ѥго (царя Селима) Беуь.

1522 Вь лѣто 7030 разби дѣли Радиуь Божикь Ферьвать пашоу на Истьроу и воиньство ѥго погоуби сь иимь.

1523 Вь лѣто 7031 ходи царь Соулиманъ на бродове по мороу и прими Родось. 25

1526 Вь лѣто 7034 (7035 = 1527, Ar. 2. Ark. III) прими царь Соулеиманъ тврьды градь Карадинь на Доунавоу и Илокь и отиде на Оугрѣ, на Алоуша крала, и оуби га оу ѥговоѥ земли на Моухаѵоу и прими моу славныи градь Коудинь, стольни градь (и прѣдаде га Иношоу баноу херьдельскомоу), и стольни Бѣльградь и вьсоу землю оугьрь- 30

скоу плѣни (расипа) и даде кралѥвьство оу Боудимоу Иноноу вонводи херьдельскомоу, побратимоу своѥмоу.

1529 Вь лѣто 7037 (7038=1530, Ar. 2, Ark. III) ходи царь Соулиманъ прѣко оугрьске зємлѥ на Нѣмце на градъ Кєуь нь ниште не оправи него изгоуби многоу вонскоу ниште не получи (не оуспѣ).

1532 Вь лѣто 7040 (7046=1538, Ark. III, 7047=1539 Ar. 2) ходи царь Соулеиманъ на Петра воѥводоу мольдавьскога, и побѣже прѣдь нимь изь своѥ зємлѥ. (Онь же бѣгоучь бивлѥть).

1533 Вь лѣто 7041 ходи царь на Казальбашь и прими великыи (Кав)ѹлонь, и тамо оудави Скендерь Ѹелепню.

1536 Вь лѣто 7044 ходи царь на Ламанъ гороу, и не оуспѣ ниѹьто.

1538 Anno 7046 moritus Janos.

1541 Вь лѣто 7049 по сьмрьти Иноушевои оузе царь Соулиманъ Боудинь.

Вь то жде лѣто ходи царь на Ѹорьфось нь не прѣѥть ѥго и оть тоудоу възвратить се оудави Ибранимь пашоу.

Вь то жде лѣто сысть сьмрьтоносниѥ.

1543 Вь лѣто 7051 възврати се Петарь воѥвода мольдавьскыи кь цароу и пакы царь зємлю ѥго възвраштаѥть.

1545 Вь лѣто 7053 ходи царь на Оугре и прѣѥть Острьгонь и инниѥ градъ.

Вь то жде лѣто прими царь Соулиманъ Боудинь и вьсоу зємлю оугьрьскоу разсипа.

Вь лѣто 7057 прими царь Пєѹоуи и Вльпако и Стольныи Бѣльградь.

1551 Вь лѣто 7059 ходи бегларь бегь на Тисоу (на Оугре) и прими Кеуен и Кеукерекь и Липовоу и ние паланьке и иде на Тамишварь и ништа не полоуши, нь побѣже.

Вь то жде лѣто придоше Барать и нѣмаухи кипи, и 5 приميше пакь Липовоу.

И то лѣто Барать погыбе.

1552 Вь лѣто 7060 разби Хадьмань паша Оугре и Петра Бакнѣа (Коваучевнѣа) под Сегединомь фервара .д.

То лѣто изиде Хадмань (Аламань) паша сь вонс- 10 комь великомь, прими Тамишварь июлиа .н. (.ks.) и приде на Югьроу и тамо ништа не полоуши.

И то лѣто приميше и Липовоу и ние градоке.

И то лѣто на иесень ꙗви се опашита звѣзда октомвриа .нї. 15

И то лѣто ходи царь на Казаль башь и прими градови многыи.

Вь то жде лѣто оудави сына своего соултань Моустафоу, послѣжде и сына соултань Моустафина.

1555 Вь лѣто 7063 бысть курнопасха. 20

И вь то лѣто бысть троусь велии и Скопие градь низьложи се и иныи гради, и зданиа многа и храми низьложише се.

Вь то жде лѣто бысть уоума по вьсен земли (Вь лѣто 7064=1556 быст сьмрьтоносие Ar. 2). 25

1556 Вь лѣто 7064 ꙗви се опашита звѣзда.

1557 Вь лѣто 7065 ходи паша подь Сегеть варошь (Сегетварь) и ништа не полоуши.

Вь то жде лѣто оудави царь Ахмать пашоу и сына своего Кайзита прогна на Казальбашь. 30

1560 Вь лѣто 7068 вьзврати Казальбашь сына царева мрьтва.

1562 Вь лѣто 7070 побѣже Александьрь воєвода мольдавьскыи вь цароу и помошть оть єго приємлєть. И пакы вь своимь вьзвратитаєть о и своєи земли.

1563 Вь лѣто 7071 ходи Хроустань паша боудимьскыи на Хердель землю. ничита не полоучи.

1064 Вь лѣто 7072 воиньствоваше Тоурьци на Мальтоу ни не оуспѣше ничито, тьштии вьзвратише се и своихь лишении.

Вь то жде лѣто плѣни соультань Карабогьдана и погоуби Митрашина.

1567 Вь лѣто 7070 (7072=1060 St. IX, γ) прими Петрань (Герьтань) паша градь Ѣоулоу.

Вь то жде лѣто (7072=1564, St. IX, γ Шаф. D. 7070=1562, St. XIII, 4) прими царь Соулєнмань Сегеть авгоуста .єї. и тоу погыбє царь (оумрѣ) Соулєнмань, и тоу земли Моухаметь паша Соколовнѣа Арслань пашоу подь Сегетомь. (Вь лѣто 7074=1566 воиньствова царь на Оугре и прими Гюлоу и Сегетьварь и тамо житиє оставляєть мѣсеца авгоуста .кѳ. Сьи звѣролютьныи, по всемоу бывь дроугыи Арьтаксерьскь, подобьнь дрьзости и строитель воиньствоу. И вь то лѣто прими Пилле паша градь Саказь и многыи гради оу Поулне опровръже. И то лѣто оуморн царь Арслань бега Ахиа пашинка. И то лѣто прѣстани се кнезь Дмитри Кратовьскы. — Вь то лѣто 7074=1566 ходи ть Солимень и прие Сегетьварь и тамо оумре подь Сегетварь. И то жде лѣто прими Гюлю Петрать паша. — Вь лѣто 7072=1564 прими царь Соулєнмань Сегеть тоу и коньць приєть).

Въ то жде лѣто выдари се сынъ цара Соулеймана Селимъ октомврия .в.

И въ то лѣто (7076 = 1568, Шаф. F) помрьче сльньце по всеи земли мѣсеца априла .ѳ. въ срѣдоу въ .з. чьсь дьне (въ полоу дьне) и держа два часа. 5

И въ то лѣто изъгна царь Петьра воеводоу оугровлахискаго и въ мѣсто его поставляеть Александра воеводоу.

1568 Въ лѣто 7076 прѣстави се Александьръ воевода мольдавьскыи, и сынъ его прѣемьникъ его би- 10 каеть.

И въ то лѣто сьмьть постизаеть Петьра воеводоу чрѣзъ моря въ затоучение соуштоу емоу. И тьгдь царь продасть цръкви и манастире по всѣмъ царьствомъ его (Въ лѣто 7075 = 1567 поусти Селимъ 15 ельнизаджи и продаде цркве и манастире Гр. 1).

1569 Въ лѣто 7071 воиньствоваше Тоурьци кромѣ цара на Казань на Роусе.

И въ то лѣто яки се звѣда зароу прѣзъ вьсе небо имоуштн якоже копие. 20

1570 Въ лѣто 7078 потресе се земля два крать мѣсеца генвара .s.

И то жде лѣто воеваше Тоурьци на Арканасе и не оуспѣше ништо.

И въ то жде лѣто прѣстави се ексархъ Дакии вьсео- 25 свештеныи митрополитъ Анплиние градьчьньскои Дионисие.

И то жде лѣто воеваше Тоурьци на Купьрь и плѣнь сьтворише многь и тамо озимѣше и не оуспѣше ниучтоже въ окрьстныих градовѣхъ. (Прие Моустафа 30 паша Купьрь.)

1571 Въ лѣто 7079 ходи паша съ множьствомъ воиске и по морю и по соухоу и на грады Италиьскые, и

Лоуцинь сь ноуждею вьзеть и мьую прѣдасть и
расхыштенню. И Барь вѣрою ѥмоу прѣдаѥт се. И
оть тоудоу вьзвратить се по морю и сьсрѣтоше
ѥго Латини и бысть междоу ними сражение вь мори
и вьсе множьство корабли разбише, овѣхь гльбини 5
прѣдаше, иньхь сь уловѣкы отведоше вь плѣнь
вь Италию, Испанию и вь вьноутрьноую Фроутню,
паша же сь ѥдьнимь сандалѥмь оугонезьноу сь
шесть уньовѣкь тьую и своихь уедь и вониьства
лишень, ѩко глаголють множае оть уетирѣхь сто 10
корабляи и вештьше сь уловѣкы вь плѣнь вьсхи-
штено бысть и отведено. (Разьбише Фрѣньци Перь-
тань башоу и Ал башоу оубише. .в. сына моу
поробыше.

1572 Вь лѣто 7080 оузеше Тоурьци Сегединь. 15

1573 Вь лѣто 7081 прѣстави се прѣосвештеныи архиепи-
копь и обьновитель прѣстола срьбскаго Макарие.

1574 Вь лѣто 7082 прѣстави се прѣосвештеныи арьхи-
епископь Антоние тоѥжде црькве. пекьскые арь-
хиепископие. 20

1575 Вь лѣто 7083 ходи Сихоуить баша на Карабогдана.
Вь то жде лѣто оумрѣ Селимь царь.
И то жде лѣто вьцари се Моурать.

1576 Вь лѣто 7084 бысть глазь по вьсеи Македонии и
по Калсехь . . . 25

1578 Вь лѣто 7086 ѩки се звѣзда опашита . . . ходи конска
на Карабогдана и отиде Татарь хань цароу клети.
Михаила Катакоузина и царь га обѣси . . . мѣсеца
марта .кн. великь петькь изгоре Софиа коуки 1600
(освень спромашке . . .) 30

1580 Вь лѣто 7088 прими царь Ѥгарь, Соилоукь и ине
пламике.

1592 Кь лѣто 7100 оуѕеше Тоурьци Беукерекь и плѣнише Христиане.

1594 Кь лѣто 7102 погыбе Хасань Клобоуварнѣь на Тоуровоу.

1595 Кь лѣто 7103 сьжегоше мощти светаго Савы архиепископа срьбьскаго. Синань паша изь манастира Милешеве отнесе оу ковьчегоу позлаштеноу, и сьждеже на Врачаревоу выше Бѣльграда. (Кь лѣто 7103 = 1595 отнесоше Тоурьци светаго Савоу изь Милешеве мѣсеца марьта .л. дьнь, Ахметь бегь Оѣоуѕь, а сьжегоше априла .кѕ. на Врачароу подь Бѣльградомь).

7103 Initis hujus anni rebellavit Valahorum vojvoda, et duxit exercitum suum contra Bdinum, et tunc Turcae conflato mendacio quodam perdiderunt arcem Bdinyensem et religiosos multos christianos nil reos.

Eo anno obiit Murat chan, et successit filius sultan Mehmed.

Eodem anno Turcae cum multis auxiliariis Persis innumerisque aliis gentibus moverunt adversus Ungariam, et venientes in Ungariam, occuparunt duas arces per deditionem, cumque hyems veniret, locum non habuerunt quo exercitum collocarent, igitur cum Serdaro redierunt copiae. Sinan pasca vero cum exercitu mansit ad Danubium hyematurus, et tunc invidens Daemon prodigiis quae S. Saba patrabat, instigavit quemdam Begum ut sit loquetur: „credunt Turcae S. Savae, et cruce se signant et bantizantur.“ — Et Sardar combussit corpus S. Savae Belgradi prodigiis clarum, mense Apriliis 27 festo S. Symeonis martyris Christo cognati.

Eodem Julii 10 die festo S. Timothei Ep. M. depopulati sunt Turcae urbem nobilem Becskerek, multos-

que circumpositos pagos opulentos, concidentes viros et mulieres abductas conbussere, abductis eorum opibus quas vehementer admirabantur. Becskerekiani hi ante hoc excidium plusquam 30 millia Turcarum interfecere, ef eorum conjuges pessime habuere, que tunc rursus liberatae fuerant, abductaeque in Sebes et Luges.

Porro, redeuntes Persae Tatari et Circassi aliique innumeri cum praeliis magnis ex Ungaria, expectavit uterque Princeps, nempe Valachiae Michael, et Moldaviae seu Bogdaniae Aaron, cum suis exercitibus; in quorum manus cum reduces incidissent ad internecionem deleti sunt, captusque ipse Tatarhan ab iis, et missus ab his partibus ad regem in Transylvaniam. Hocque facto agnovit Turcarum czar, quod Transylvania, Valachia et Moldavia a fide recesserint Turcarum domino. Itaque sequenti anno, nempe:

1596 7104 Turcarum czar exercitum innumerum movet adversus Valachiam, Moldaviam et Transylvaniam, factumque est hoc tempore Sultani Murath, qui etiam hac hyeme mortuus est.

Anno 7104 Exivere Leventae (ita Junaczi ab eo vocantur) ex Transylvania, tempore Mahometis czari, et populati sunt bis Mednipek, Golubucz et Mudavo, et insuper septem arces Danubiales. Dein et Michael vojvoda rebellis collegit exercitum, Turcasque, quoscunque reperit in terris suis, occidit, et progresus est contra Ruschik, populatusque combussit eam, educens ex eo 700 virgines, pariter viros, mulieres, puerosque, et 700 currus mercium . . . ab Giurgevich. Dein Orechovo et Nicopolim depopulatus est et combussit. Et post festum S. Georgii exiit Pherhat

pasca adversus Valachiam. Tunc exivere contra Bdyniam 3000 militum ex Valachia adversus Hassan pascam, contra quos is exiens cum magna potentia, concussit eos, et Pherhat pasca rediit in Ruschik, et dejectus est cum ignominia ex hoc munere, datum est commando Sinan pascae, Pherhato autem abducto Constantinopolim caput truncatum est. Et Sinan pasca venit in Ruschnik et transiit Danubium, et cecidit prope quandam sylvam, et Valachorum exercitus abscondens se in Sylva quadam, repente exiens, occidit Mustaffam pascam Bosnensem, et Hassan passam Temesvarensem passam, et Sinan passam in sylva ex equo dejecerunt, et dentes ei excusserunt, et duos filios consecuerunt et unum abduxerunt, et tres begos multasque copias conciderunt. Vesperi a caede cessatum est en sera nocte aufugerant Valachi, et praedam suam acceperunt est Buchurest et abierunt in Tergovist. Turcae vero venientes in Bukurest invenerunt urbem, et aedificarunt ibi arcem circa monasterium SS. Trinitatis et Templum converturum in mesitam. Post haec progressi sunt Tergovistum. Valachi vero inde in montes se receperunt, ei ibi quoque Turcae aedificarunt arcem, et populati sunt Valachiam, et sine numero captivos abduxerunt. Tuncque constituerunt Begum in Tergovisto Mustapham voivodam, ex Vuchiternye, et cum eo adhuc 3 alios Begos, et sex Alibegos et 6 milia militum, 54 tromenta, 810 contar pulveris pirei pro bombardis, et 30 millia aureorum in stipendia, rediitque pasca in Bukurest. Et redeuntes Valachi occuparunt rursus Tergovist, et qui in eo erant omnes conciderunt milites supradictos. Tunc ergo Bassa fugit, et Valachi eum prosequebantur usque

ad Danubium. Bucarestum tunc ipsi et Turcae inciderunt et transiverum Danubium. Valachi vero trajicientes Danubium, quidquid reperunt, homines equos, camelos, armis omnia grassantes, et arcem Gjurgjevich rursus destruentes, omnes illi repertos occiderunt. Et ita in terra hac 30 millia Asiatum et 20 millia Turcarum et Janicharum gladio Valachorum perempta sunt. Fuit tunc annus 7104= 1596. Eodem anno Passa per aestatem fuit in Valachia.

1597 **Кь лѣто 7105 прими цѧрь Мехмедь градь Ѥгарь. Кь то жде лѣто быше се Дрокиѧци и Никшики и Пиклѧни сь Дєркинь бегомь их Глѧцоу.** (Rebellat in Bosna Grdan vojvodo in Miksiche et Onogosti. ad quem Begus quando veniret, volebat ut a rebellione desisteret, ille vero cum omnia deteriora ageret (idque accidit 10 Januarij); convenientes ad Gacskopolje pugnaverant, et Gerdan vojvoda fugatus est, ejus que homines gladio caesi sunt, qui non effugerunt. Et veniens Ahmet Passa Hadum contra Grdan pacem cum eo confecit).

1598 Anno 7106 Mense Februario transit Achmet Passa Hadun per Pristinam et pergit Bdinyam, et in quadragessima venerunt cum magna celeritate, et ingressi sunt in Jank et noctu id occuparunt, omnesque qui intus erant, ad 15 hominum millia, gladio peremerunt.

Eodem anno movit Serdar contra Transylvaniam, et venerunt ei auxilio Tatari, et quocumque ibant populabantur, Toplicam et circa Sophiam pagos et Branichevo. Perexitque Serdar in Transylvaniam, cum Tataris; dumque esset Serdar Passa sub Varadino, Achmet Passa erat Nicopoli, et veniens

Michael vojvoda Valachorum, dulcissimis verbis ad Passam dicebat: „fero tributa Caesari et tibi donum.“ Et Ungari interea traiecerunt in curribus Danubium, et vix ingressi in litus irruere in Passam adeo ferociter; ut aegro animo se Passa, in urbem receperit, et abstulere equum ejus ac pecuniam, et milites ejus omnes concidere, et simul Passam quoque Caranvanum devastarunt, vique occuparunt et spoliarunt Nicopolim, Orahovo et Bdiny incenderunt, aegre arce remanente, datique sunt eis 80 currus opum ne arcem devastent; et circumsitos pagos incenderunt, devastarunt et spoliarunt, et trans Danubium uxores, proles et viros abegerunt.

Eodem anno 6 Augusti, qui fuit dies domini, fuit Lunae eclypsis. Serdar vero venit Belgradum hyematum.

1599 Anno 7107 fit magnus vesir Ibrahim passa Diakovich, is praemittens Janicharorum agam Belgradum Strichi passam, qui erat Serdar, venit et Ibrahim Belgradum, ei advere legati ex Transylvania, et a Michaele vojvoda, et pacem fecerunt. Postea vero perrexit Budam et Strigonium.

Eodem anno venit Michael vojvoda cum exercitu et coepit Transylvaniam, et vere sequenti ivit Michael et occupavit Carabogdaniam, dixitque se Begem Michaelem.

XVII СТОЛѢТІЕ

1601 7109. Redeo ad priora. Ante hoc annum (nempe 7108 = 1600) praedictus Mina (Miha, Michael) vojvoda bellum fecit in Bogdania cum vojvoda bogdanico et polonico, et Mahmet passa ivit in Valachos Transylvani vero conspiraverunt ad expellandum

Michaelem, quare cum jam deberet in duas partes pugnare sperabat se auxilia ex Transylvania accepturum, verum Transylvani irruentes in eum, expulerunt eum. Postquam pugnatum esset, multique ex Ungaris et Serviis cecidissent. Michael Viennam 5 fugit ad Regem Viennensem et petiit auxilia contra Transylvaniam. Transylvaniae vero Princeps pacem cum Turcis fecit. In Bogdania fuit Jeremias vojvoda, antea vero erat Aaronis vojvodae Dvornik seu Aulicus. Frater vero ejus Symeon in Valachia 10 dominus factus est. Praedictus porro Michael, acceptis a rege Vienensis auxiliis, venit in Transylvaniam, et cum eo Cara Hercog, et occuparunt Varadinum et arces aliquot, et multa praelia facere. Postea tamen a Germanico Sardar occisus est Michael vojvoda. Iste 15 Michael vojvoda fuit dominus Transylvaniae, Valachiae et Bogdaniae, paulo post amisit omnia, periitque. Filius vero ejus obsidem agit Viennae hodieque.

1603 Anno 7111 in Valachia fuerunt vojvodae nunc Cymeon nunc Busich cum Scherbano et cum Radulo, 20 et nunc Radul, Mihin filius.

1611 Anno 7119 venit Batori Gabro adversus Valachiam et populatus est Christianos, et incendit. Scherban Radul vero fagit; veniente autem Radul Mihin, rediit Batorii in Trasylvaniam suam. Scherban vero 25 conducens milites rediit contra Radul Mihinum et expulit eum, Transylvaniam vero saevissime depopulatus est, aegreque Batori auffugit Cibinium. Postea Radul Mihalevich (Mihin) venit cum Turcis Scherban vero et Petrasco fugerunt versus Viennam, 30 et Radul factus est dominus Ugrovlachorum.

Antea autem post Jeremiam vojvodam Moldavicum, nunc Domnya cum filiis, nun Symeon frater Jeremiae,

post mortem autem Symeonis, ambae Domnyae cum filiis bellum inter se gesserunt. Symeon vero multis vicibus Valachiam populatus est cum Turcis et Tataris. Tandem vero venit Stephanus cum Turcis fecit se dominum Moldaviae. Tunc Bethlen Gabro 5 fugit a sua arce et declaratus est quasi rebellis, et dederunt ei Regnum Transylvaniae. Scender passa Serdar vero et multi Begi cum eo (erant). Stephanus vero Valachicus, Mihin filius, pergit contra Batorium, et Batorium fugit, quem tunc reprehen- 10 sum in porta arcis, caput ei amputarunt, et Bethlen fit rex in Transylvania.

1614 **Къ лѣто 7122 прѣставн се срьбьскын патриархъ светопоунвьнн Иоанъ.**

И то лѣто поставн се кѵръ Иансиѥ патриархъ срьбь- 15 скын.

Anno 7123 Octobris 14 obiit Patriarcha kyr Jovan Constantinopoli. Sicut itur ad Jenicapi hinc versus urbem, situm et sepulcrum eius christianum ex parte dextra, et sunt non multae nicus arbores 20 penes viam, parumque recedendo est lapis supra sepulcrum, et in medio lapidis est scutum et supra caput crux incisa lapidi, et sub hoc quiescit Patriarcha. Requiescat in pace. Tunc ergo collecti seniores magno numero in concillium, quippe omnes 25 Mitropolitae et Episcopi et Clerus, et Magnates seu vlasteli, et personae nobiles beneque natae non paucae, colligentes se in Metropoli Grachanizensi elegerunt Novobrdensem Mitropolitam eumque fecerunt Archiepiscopum seniorem. 30

1616 Anno 7124 Veniens Domnya vojvodae Jeremiae cum filiis suis Alexandro et Bogdano adversus Stephanum Moldaviae vojvodam bis terque post hoc.

1617 Anno 7123 Ibrahim passa Memibegovich et Scender passa, et cum his decem begi et Radul Mihinich profligant miseram Dominyam, et aliquam partes ejus exercitus caedunt et spoliant, et cum eja ambos filios eripuit knez Korsizki, filiam vero ejus abstulit Tartarus, et omnes abduxerut Constantinopolim; Domnya autem fidem mutavit, ex filiis vero unus in arctum carcerem conjectus est. Radulo vero Michino dederunt Bogdaniam, alicui vero Graeco, nomine Alexandro, dederunt Valachium.

Porro ante unum (annum) Cosaci depopulati sunt Turcarum arces penes Euxinum, Sinap, Jaholi et reliquas:

1617—1618. 7125 finitio, et 7126 veniente exit Skender passa contra Cosacos in terram Lehicham, minorem Rusiam, et hunc advenit Bethlen Gabro, et Radul Bogdaniae et Alexander Valachiae, verum non multi ceciderunt et nonnullae palancae duntaxat incensae sunt. Postremo venit etiam perfidus Tatarus Cantamir, et populatus est minorem Rusiam et 53 millia hominum praeter peccora abduxit.

1618 Anno 7126 vere advenient rursus perexit Scender passa in Casacos circa festum Trinitatis. Venit Lupul Valachus, quondam peharnik Scherban vojvodae, ex Transylvania cum copiis paucis, et expellit Alexandrum et omnes ejus Graecus conscindit, et omnes Thesauros occupant, et faciunt Gabrielem filium Symeonis Valachiae Principem, eique dant terram Valachiae, et is advenit Tergovistum Augusti 14 Die.

1622 **Въ лѣто 7130 ходи царь Османъ на Лѣхи на Каменицоу градъ и инъьто не полоучи.**

То жде лѣто погыбе царь Османъ, неоучѣдено отъ кого или како.

1628 Вь лѣто 7136 идоше Тоурьци на Богдань.

1639 Вь лѣто 7147 ходи царь Моурать на Багдать и прими его.

1642 Вь лѣто 7150 идоше Тоурьци на Крить, бише га .кз. лѣто.

1644 Вь лѣто 7152 идоше Тоурьци на Ѕадарь и ништа не полоуѵише, вьзвратише се тьштени.

1645 Вь лѣто 7153 бысть ѕадарьска виска, и много лѣть воюваше при цароу Ибрахимоу и сыноу моу цароу Мехмедоу и не полоуѵише нитьтоже, нь тоуню похараше поморьскоу краиноу мирьноую ѕемлю. (Вь лѣто 7155 = 1647 иде Текели паша на Ѕадьрь, и не оузе га.)

1651 Вь лѣто 7159 иде Али-паша и оузе Ѥноноу и Себишь и ине паланке.

Вь то жде лѣто сьгради Али паша Ѵе́нгиѣ градь на Колашиновиѣоу.

1653 Вь лѣто 7161 оузе Сендиа Варадь, и ине паланке плѣни.

И то лѣто оулори Сендию Али паша оу Темиш-вароу.

1655 Вь лѣто 7163 оузеше Тоурци Оунварь.

1657 Вь лѣто 7165 погыбоше Тоурцу на Ноури, разбише и Нѣмци, тогда оставише воювати на Нѣмца.

1658 Вь лѣто 7166 Ахметь паша Кюприлиа прими Ѥноноу.

1661 Вь лѣто 7169 помрьче сльнце вь полоу дьне и видеше се ѕвѣзди мѣсеца марта .к. дьни вь срѣдоу крьстопоклонѥноу ѵьсиаго поста и бысть мракь .а. ѵьсь и выше.

Вь то жде лѣто прими Али паша великыи Варадь спольни градь оугьрьскыи и инне градове.

Вь то жде лѣто оузеше Тоурьци Каменицоу, и отеше

Овань градь роускыи, и много християнскаго рода поробише. (Въ лѣто 7180 = 1672 поиде царь Мехмедь на Лѣха и възеть Каменицоу градь).

1663 Въ лѣто 7171 и пакы помрьче сльнце мѣсеца нюнія (или нюлія ?) .кв. дьнь .г. чьсь дьне, и ста 5 исоштьрено ꙗко срьно .л. чьсь, и тогда се видѣше звѣзди.

1664 Въ лѣто 7172 изиде Ахметь паша Кюприлиѩь съ великомь воискомь и гнѣвомь и възеть градь Хоугдварь, и прѣзиме въ Бѣльградоу. 10

И въ тоу зимоу ꙗви се опашита звѣзда декемьврия .е. и многыи дьни бысть.

1665 И пакы поиде въ лѣто 7173 на Нѣмьца, и тамо не полоучи ничьтоже. Разбише бо ѥгоѡоу силоу и гьрьдость, и злѣ оустрѣтень бысть на рѣцѣ Моури 15 оть западьныихь ѥзикь, и възврати се посрамлѣнь.

1667 Въ лѣто 7175 разбише Тоурьци Чехрини градь московьскыи, и стиже Василь воѥвода съ воискомь, разби Тоурьчина, ѥдва оутече съ мало воиске.

Въ лѣто 7175 поиде тьже Ахметь паша на Крить. 20

1669 И воѥва ѥго .г. лѣта и прими въ лѣто 7177.

1682 Въ лѣто 7190 поиде царь Моухамедь съ воискомь великомь и догѥ оу Ако градь на Доурьгѥвь дань И посла вѥзира на градь Беч. Догѥ вѥзирь подь Ниокь, посла царя Татархана прѣко Рабе воде, да 25 плѣни землю нѣмачкоу. Поплѣнише и поробише и много села и градове оноустише. Догѥ вѥзирь съ многомь сильномь воискомь. И би Беч .п. дана, ничита не полоучи. Стигоше Нѣмци, разбише моу, остало оутече съ вѥзиромь мѣсеца авгоуста 30 .кг. дьнь. Вѥзирь догѥ оу Бѣльградь, посла царь, те га оумориише, ноѥмврия .кз. дьнь.

1684 Вь лѣто 7192 иде серaскер подь Коуднмь, разбише га Нѣмци, над вадоу (?) августа .ѳї. дьнь и оузеше паланкоу сирѣчь Оункарь, затворише Коуднмь, бише .п. дана, не могоше оузети. Паде снѣгь.

1685 Вь лѣто 1685 иде Шантань Ибранмь паша подь Острогонь, би га .вї. дьни. Стигоше Нѣмци, разбише моу вонскоу. Побѣже оу Коуднмь, оуморише га Тоурьци ноемврия .кї.

То жде лѣто оузеше Нѣмци Градьць и Липовоу, и ине паланке около поплѣнише, и Хердель освоише.

1686 Вь лѣто 1686 оузеше Нѣмьци Коуднмь град, и многыи изгибоше подь нимь, и ине паланке поплѣнише.

То жде лѣто оузе Мацарь Неуоуи, и попели ине паланке.

1687 Вь лѣто 1687 разби Парфишь Херцегь Соулимана везира подь Арашаномь и Ѥгень пашоу августа .ѳї. побѣже везирь подь Карадинь. Теше да га оуморе Ѥгень паше. Везирь виде, сѣде оу шанке и янинуарь ага, идоше шанкомь до Роухуакь, паки идоше оу Царинград. Оумори га царь сентемврия .д.

Вь лѣто 7195 пакы отиде везир Сулеманъ паша и янинуарьскыи ага сь множьствомь и безьчисленомь вонскомь и гнѣвом на Моухачь поле, и тоу ихь Нѣмци соусретоше и разбише силоу и грьдость, и тоу изгиноу много множство Тоурака, иних же много множьство Нѣмци вь поракоштение одагнаше. И вьзеше нимь вьсе имение ихь: шаторе, топове, ценханоу, хазноу и вьсе оть мали до велика. Августа .в. везирь же и янинуарскыи ага сь осталомь вонскомь побѣгоше подь

Осѣкь, и оть тоудоу пошли подь Вараднинь, и тоу
бысть по междоу ними метежь великыи и сѣча,
и тоу ктели везира параллисати и виде везирь
да кие погыноути оузе сандакь варакь и побѣже
оу Царинградь, и тоу него оумори царь. 5

1688 Вь лѣто 1688 бране се Тоурьци на Ѥгень пашоу
около Пирота, пакы поминлока (?) царь.

То жде лѣто затворише Тоурьци цара Моухамета.
и поставише цара Соулимана. Посла царь Соули-
манъ Ѥгень пашоу под Биноградь. Догье Парьфишь 10
Херцегь на рѣкоу Савоу, прѣхождахоу яко по соу-
хоу на онь поль Брауара. Виде Ѥгень паша та-
ково чоудо, остави шаторе, побѣже до Смедерева,
докле виде што кие бити, пакы отиде оу Нишь. А
Нѣмци оузеше около града варошь поиданише. 15
Пакы быше градь Нѣмци мѣсеца авгоуста .кз. дьнь.

То жде лѣто оузе Анеа капетанъ Оужице.

То жде лѣто оузе Продань Штета Новыи градь.

То жде лѣто изгыбоше Срьбли подь Бини.....?

То жде лѣто изгыбоше Срьбли на Голию. 20

И то лѣто изгыбоше подь Бишеградомь оу Босни
на Дрени.

1689 Вь лѣто 1689 изиде Арапь паша сь воискомь, и
разби га принца Лоуи Херцегь на Батоуини. Поб-
бѣже оу Нишь мѣсеца августа .кз. дьнь. Погие Хер- 25
цегь за ниме полако, што остало бѣше разби
подь Нишомь. Натера на ни шаше (на Нишлкоу?),
веуе се подави, него што изгибе оть сабле.

То жде лѣто принише Нѣмци своу срьпьскоу землю,
и плениише Скопѣ. 30

То жде лѣто оде Виторань, и не прими Видинь, и
понде на Власи.

1690 Кь лѣто 1690 изиде Ѣоуприлиѣь везирь сь вонскомь, догье подь Нишь, поуе га бити а дроуга вонска иде на Хердель.

То жде лѣто оухити Текели графь Анзера подь Брашовомь. Кадь то чоу принци Лоуи Херцегь, врати вонску ка Єрделю, а везир оузе Нишь на вѣроу мѣсеца августа .зї. дьнь. Догье везирь сь ономь сильномь вонскомь, и паде под Келиградь. А христиани, што бнахоу по онои краини, дадоше се бѣгьствоу маварьскои земли до Боудима, а Тоурьци освоише Бѣльградь. Остадоше Нѣмци оу Осѣкоу, а Тоурьци освоише савь Срѣмь до Осѣка.

1691 Кь лѣто 1691 догье Ѣоуприлиѣь везирь оу Срѣмь, и разби га принци Лоу Херцегь на Михалѣвьцоу, и тоу погибе везирь.

То жде лѣто понде принцоу Лоуи Херцегь подь Вараднинь. Бише га .є. мѣсеца.

То жде лѣто изиде Анзерь изь робьства, догье подь Вараднинь. и оузеше га мѣсеца марта .sї. дьнь.

1692 Кь лѣто 1692 изиде Капларь Ѣенерань сь вонскомь и паде под Вараднинь, и Тоурчинь паде на Земоунь. И то лѣто не би бои.

1693 Кь лѣто 1693 изиде Арапь паша сь вонскомь великомь и паде подь Вараднинь и би га .г. мѣсеца. Не може га оузети, врати се срамотно.

1694 Кь лѣто 1694 то лѣто не би бои.

1695 Кь лѣто 1695 постоупише Нѣмци Бѣльградь, и не може принети, догьоше подь Вараднинь.

1696 Кь лѣто 1696 изиде Саксь и Капларь Ѣенерань подь Темишкарь, бише га .л. дана. Стиже царь Моустафа оу Клашкоу, и паде на Тисоу, и начини мость онде. И прѣгье везирь оу Баукоу, те оузеше Титель, и плѣни Сентоу, много христи-

ѩнскаго рода поразѕи, понде и догье на Сегеднинь. Стиже принца Лоуи сь Нѣмци, разѕби моу вонскоу, и натера на Тисоу, веѣе се само подави. Царь бывши на онь поль Тисе, виде таково чоудо, остави све шаторе и топове, оде оу Бѣльградь мѣсеца авгоуста .кѕ. дьнь.

То жде лѣто бѣхоу изнишли Коуроуци оу Токаи, и и паки поразѕише ихъ Нѣмци, и свезаше Токаи Ференца оу Беуь.

То жде лѣто принци Лоуи плѣни Сараево; и прегна прѣко Саве рѣке мѣсеца сепьтемьврия .кг. дьнь. Врати се цесарь сь радостию великою оу Беуь.

1698 Кь лѣто 1698 донде Петарь цьрь московьскыи цесароу Леопольдоу оу Беуь. Тоу се видоше .в. цара.

То жде лѣто цесарь паклисарь и московьскыи царь и млетачькыи доуждь..... краль те се скоупише оу Срѣмь оу варошь Карьловьць, да чине мирь оть ѕемлие, да неимаю воювати ѥдань на другога.

ДОДАТАК

РАВАНИЧКИ И ВУЈИЋЕВ ЛЕТОПИС

По владенїю и начаства сьрбскаго, многим же лѣтом мимошедшим.

1462 Коздвиже царъ тврецки брань воевати Маѣаре, и тамо у серпскомь владѣнїю, ѡсвонше Тврци Босну, и ѡтдвдв пондоше испрека, и пренде у полѣ мвачко, въ державв угарскв; и донде подь Муачь и тв Тврци разбише Маѣаре, и тв погибе Лавш. 5 краль маѣарски.

1526 лѣто господнѣ 1526. По томь поступи царъ Свленман тврски у напредак.

1541 Ѡсвон царь Сулейман Будимь градь одь Угри.

1543 Ѡсвон царь Свленман Валпово и Шиклевш градь. 10

1546 Ѡсвонше Тврци Ѡстрогонь градь на двнанскон реки, и Белиградь, стони градь маѣарски, на реки Шарвизв, вь пределу будимском, ѿ Угри.

1552 Ѡсвон царь Свленманъ Тамишварь градь ѿ Угри, и Солнукь, и Егар обседоше Тврци, сек: 10: гѡ. 15 а ѡставише Егарь октом: 13 гѡ. и не освонше.

1565 Ѡсвонше Тврци Жврь градь ѡдь Угри.

1566 Ѡсвон Тврчинь градь, въ пределв мвачкомь, Сегет.

1582 Почеше се писати календари немецки

1596 Пакн Махомстъ царь тврецки ѡбседе Егарь са сто 20 и педесеть илада воиске, и освон за три неделѣ ѡдь Маѣара.

1598 Пакн Немци ѡсвонше Ѣуръ ѡдь Тврака великом
мансторнїомь и превароме.

1663 Ѡсвонше Тврци Ѵнварь градь ѡдь Ѵгри.

1683 Царь Махометь тврецки Беѵь обседе градь сь ве-
ликою силою, са три стотине лада конске, и 5
цесарь Леѡполдь разби Тврѵнна под Беѵем, по
томь поствпи Немац ѵ напредак и поѵе освонвати
землаю ѵгарскую, маѣарска се власть ѵкиде, и из-
ѵбише свое кралевство и землю. И поѵе доби-
вати цесарь рнски Ѵнгарїю ѡдь Тврака, и потна 10
Тврке ѡд Беѵа. Сего лѣта ѡсвон цесарь Ѡстро-
гонь ѡдь Тврѵнна, на двнанскон реки.

Догие Моѵхамедь везнрь сь 3000 конске и ть се
оть крьстенахь люди побише лѣта 1683 (В).

1684 Ѡсвон цесарь Вишеградь, Ваць и Пещв. 15

1685 Разби цесарь Тврѵнна више Ѡстрогона, водь села
Песмала, и ѡсвонше Немци Ѵнварь и Солнвкь,
Арад, Пограда, Карша ѡктом: 1-го.

Сего лѣта роди са Кароль цесарь, сынь же Леѡ-
полдов. 20

1686 Немци обседоше Бѵдимь са три стране, и ѡсвонше
ѡдь Тврака, и Немци задобише много.

Тогѡ лѣта ѡсвонше Немци сва Хрвацку и градове.

Тогѡ лѣта ѡсвон Немаць Пеѵви, Сеьетъ, Шиклеѵшь
градь, во пределу мвлѵкомь, и проѵ: места. 25

1687 Немци истерале Тврке изъ шанца мвлѵкогь, и тв
Немаць разби везира великогъ тврскогь, и вся
ѡрвжїа воинска ѡсвоше Немци, и Мвлѵь.

Тогѡ лѣта ѡсвонше Немци Варадинь град на Двнавв,
Вамово. Пожегв, и Ѡраовица, и целв Шлавонїю. 30

Тогѡ лѣта освонше Немци ѡдь Тврѵнна Єгарь, гла-
ѣом ѵзеше, и Мвнкаѵь ѵзеше одь Тврака на верв.

Пакн оуже Нѣмац оть Тоурака своу Славонню и Виднинь лѣта 1687 (В).

1688 Ѡсвонише Немци Белиградь одь Тврака, столни, вь предела вѣдимскомь.

Тогѡ лѣта освонише Немци Илок градь на дванскон реки, и савь Сремь ѡсвонише Немци.

Тогѡ лѣта ѡсвонише Немьци одь Тврака Белиградь на дванском усѣу, и Саве реке, и Сиедерево ѡсвонише, и свв Сервїю освонише Немци.

Того лѣта Бладенсис, ерцегь немецки, разби табор тврецки у Боснон и ѡсвон Босне свв. (Пакы Ерцегъ Баварицки оть Тоурака Босноу уже лѣта 1688 В.)

1689 Ѡсвонише Немци Сегеть ѡдь Тврака; велики Сегет главѣ освонише.

Тогѡ лѣта Немци разбише Тврке под Нишем, и ѡсвонише Нишь градь, и Виднинь градь, на дванскон реци, Приштинв и Кауаник.

1690 По том поствии Тврини у напредак.

Понеже поуе Кранцез воевати на цесара Леполда, и принвждень бисть цесар разделити вонскв свою, на двое, и ѡполуити са противь Кранцеза.

1691 Сегѡ года наставшагѡ Тврци ударише у зимно время, из ненада, незнати Немцв, за еже Немацъ беше конскв распвстїо по квартирв, и тако нападши Тврци на Приштинв вь незапв, и Кауаник, и тогда Тврци, нетражеѣи ни права ни крива, но све сабли предаше, и многе Немце ѿпвстише на веру, а хрїстїани многи погибоше, и поараше са, и млоги народь хрїстїански заробише.

И сее зиме Тврунинь одь Немца Ниш и Видни. (Пакы оузе Тоурунинь од Нѣмца натраг и Виднинь и Белоградь лѣта 1690 В.)

Тогѡ пролѣѣ патрїархъ Арсенїе Черноевић из Пећи
даде сѧ бегу из Дунава за Немцемъ, с неколико
владика земле сербскее, и мноци мнози ѿ сеѧ
предели, и народъ сербски многъ, мужески полъ
и женски, дадоше сѧ бегу с патрїархом из Ду- 5
нава за Немцемъ. Тогда мноци манастира Равани-
це, вьзеше мощи свѧтагѡ иже въ царѧ кнѧза
Лазара сербскагѡ; ѿ свѧтее ѡбители, храмъ воз-
несенски, ѿ егѡ созданнаѧ бисть, и с прочими
аднѣари црковних, поидоше ѿ предели сеѧ. Сви 10
с прочим народом дошѧ сѧ бегу из Дунав за
Немцем, ѡки на коних, мниже на колесницах, а
мниже на лодїѧ, а мни пешки, из Дунав горе, и
бисть имъ путь хождениѧ: 40: дней, и прїдохом
граду Будиму, и вниже Будима, вселихом сѧ в место 15
зовомо Сент-андреѧ, ѡбретохом пристаниште доброе.
Тамо вселисѧ и патрїархъ блаженнеиши, и вла-
дике, и мноци, и народъ многъ прїиде ѿ сербскее
земле. Тамѡ и мощи свѧтагѡ иже въ царѧ кнезѧ
Лазара принехом сѧ собою, и малую церковь воз- 20
дигохом, ѿ древа, близ брега дунавскогъ, и тамо
пребивахи до мира утвержденнагѡ между цесаром
и между Турци.

Того лѣта приде Ѧуприлиѣ везирь турецки со мно-
гою силою, и ѡсвои ѡдъ Немца, и поиде из Ду- 25
нав сѧ силою многою, и водом, и сухимъ, и прїиде
Сланкамену, и ту гѧ Немци дочекѧ.

1692 Сегѡ лета вниже именованогъ, разби Немцъ Турке
на Мїалевци кердъ, вниже Сланкамена, и Немци
освоише ѡдъ Турака оружїа воинственнаѧ; ту по- 30
гибе везирь велики Ѧуприлиѣ. Егда се Турци
повратише с разбоира, и придоше у Келиград,
тогда принесоше мощи свѧтагѡ Саве архїепископа

сербскагѡ изъ манастира Студеници, и тогда саждегоше мощи свѧтагѡ, на Врачаръ, дїаволскимъ навожденїем, понеже глаголахѹ Агарани, дондеже свеща кѹрскогѡ не предамо ѡгню, кои помаже нима, не можемо кѹре надбити, и то соткорише.

1693 Ѡсвоише Немци ѡдъ Тѹрака Карадъ велики, Єновѹ и Вилагошъ.

1694 Пакы доше Тоурьчинъ подъ Карадинъ и паки од големе кише побѣже. 40 дьни иде киша лѣта 1694 (В).

1695 Ѡсвоише Немци ѡдъ Турака Ѫзлѹ, ѹзеше галѧѹ. Тогѡ лѣта Тѹрци ѹпалише Липовѹ и ѡставише Немцем.

Тогѡ лѣта ѡсвоише Немци Токан и Патак.

1697 Принц Євгенїе разби Тѹрке под Сентом, и господа кинчарска поглавита погибоше многа, ини мачем падоша, а ини истопиша са ѹ Тїси реки, како же древни Фарахонитани, въ мори, и тако се могло преѣи по людма преко Тїсе, аки по мостѹ, и то чѹдо ѡчи человѣческе неѣе ѹзрети. И въ скорѣ примише агарани ѿмащенїе ѿ Бога за мощи сатаго Савве Сербскагѡ просветителя, егда Тѹрци проклети саждегоша на Врачаръ.

1699 Леополдъ цесарь ѹчини мирь с Тѹрци, и поставише белеге Сремом, одъ Сланкамена право на село Марадикъ, и ѡтѹдѹ на Рѹмѹ село, и ѡтѹдѹ на Лѣбракъ село, и ѡтѹдѹ до Рачє и до Крода ѹкраи Саве реке, и по том содержаваха Тѹрци ка Саки реки, и къ Земѹнѹ. А Немци содержаваха к Дѹнавѹ, и тако содержаваху до рата варадинског, и Тѹрци предержаваха Канатъ сакъ, и Тамишваръ градъ до Мориша реке. (Пакы ѹчини Нѣмац мирь съ Тоурчиномъ 25 год. то лѣто бѣше 1699 В).

1700 Наста кръвшагь мађарски. Восташе Мађари воевати на цесара Леополда, и бысть кръвшаг 6 лѣть. Тогда Сербли показаше рабрость свою крепкую, и Леополдъ цесару помогоше велми, и Сербли победише Мађара.

1702 Паки Срби поробише Кетекеметь и разбише Мадјаре лѣта 1702 (В).

1705 Престави са Леополдь цесарь пожив 66 лѣть. Тогѡ лѣта поставише Ѡзепа цесаромь, синь же старѣи Леополда цесара.

1706 Іозевь цесарь мирь учини с кръвцами.

1708 Генералъ Листерь немецки разби Турке под Трепчиномь и ѡсвоише Немци одь Турака Нитръ градь у пределу Терилви граду.

1709 Пакы коуга бысть и много люди помори лѣто 1709 (В).

1710 Паки оумири се Коурочуагь лѣто 1710 (В).

1711 Престави се Іозевь цесарь пожив 33 лѣть.

1712 Поставише цесаромь Карола, сина Леополда цесара, мађегь, и прими владѣніе.

1716 Пріиде везирь турски подь Карадинь, со силою многою, пре рока, и ту приниць Евгеніе разби Турке подь Карадиномь, и многи доливкь добише Немци, и ѡсвоише ѡружіа бонна вса, такожде топове многе и шаторе, коне многе и биволе, и камиле многе, бакара, масла, зентина, пирнице, и сваког аднѣара, поимавише ерка и арара, и новаца много кои би слободань ѿ христіань, ѡнаи добри, тогда много погубише христіана, а ние ѡдведоше у плень. Тогда и манастире крушкогорске похрише, а Крушедоль и Ремету упалише и изгореше.

Тогѡ лѣта приниць Евгеніе ѡсвои Темишкарь градь ѡдь Турака и савь Банат: ѡктом. 14:

1717 Принць Євгеніє разбн табор турски подь Белградомь, и освои Белград, и сву Сербію освои ѿ Турина, и Порєчь бысть граница.

1718 Мирь утвердише между собою Немци и Турци код Пожаревца. (Пакы оучинише мирь на Пожаревцоу за 25 година, лето 1717 В).

1719 Немецки елчіа, Даміань Фирмонь, отиде у Царградь, а турски елчіа, Ибрахимбаша отиде у Беч. Ѡка елчіє ѡдоше со славою великою.

Известует са всякомь читателю, да разумѣеть, ѡ семь, егда є турски царь ѡсвонѡ Мзачь и покеднѡ крала угарскогь, тогда є ѡсвонѡ сву державу угарскую, градь Будимь, Ѡстрогонь, и проч. градове, и землю даже и до самогь Беча, и Егарь, и Токан, и Тернаву ѡсвонѡ Турчинь; и держали су Турци 145 лѣть.....

до бечког лѣта и рата: Егда же Леѡпол цесарь разби турску силу подь Бечемь три стотине млада конске турске, сегѡ года 1683-гѡ.

Тогда поче Немаць ѡсвонкати ѡдь Турака угарскую землю и градове, по томь серпскую землю и градове ѡсвои цесарь ѡдь цара турецкогь, и держит под властію своєю и до днес, помощію божіею.

1734 Оте Коурочага лѣта 1722 (В).

1737 авгу: 12: Сегѡ года понде Немаць на Турина воевати превором, пре рока, и пріиде с конском со силою многою, у Срем, тогда презимова. Тогда народу у предели сеи, Сремскои и Балкои, бысть велика тегота коришлном, козеѣи сено, зобь, и брашно, и провянту у табор подь Земунь, и сее зиме паде снегь рано носм: 4: гѡ: ѡсвану, и

ніе спло снег до априла: 6:; тогда бысть зима
люта.

1738 Сее зиме почеше кавгъ Немци с Турчиномь, посланіе катане серске, и поараше Лешницъ, и упаланіе и многе Турке побише, и многи плень добише катане, и андъци; бысть комендать предь нима Кукь Їсаковичь, оберщерь, и Трифонь капетан Їсаковичь; паки сее зиме турска чета разби катане бачке, у селъ Бадани, неке исекоше и прочее заробише; тъ и капетана Раку заробише, бысть из Такова; и одведоше ихь везане у Зворник град а главе андъчке, кои съ погинъли пометаше на ведень на колѣ; тогда велика радость бысть Туркомь. Сего пролеѣа понде Немаць ѿ Белграда со силою на Турчина, и ѡсвои Ниш Немаць и отъдъ понде Немаць подь Кидинь, и ничто не полъчи, но понде натрагь Ниш. а Турци за нима: и тогда Немаць ѡстави Ниш, и бысть у Нишу Немаць: 3: месеци и понде Белградъ на свою границъ, и по томь Турци ѡполучише са на Немца. Тогда многа скорбь бисть хрїстиномь, и порабощенїе и плененіе ѡть Турковь. К тои рати патрїархь Арсенїе четвертн, пекски, даде се бегъ, и сь синмь народь многь, їноци многи, и владика нишки Геѡргїе Поповиѣ, ѿ сеа предели, ѡдь Пеѣи, и Новог Пазара, и ѡдь Косова, и сва Сервїа, дадоше са бегствъ из Дунавь за немцемь: тогда многь народь хрїстїански Турци заробише и у плень одведоше; тогда бисть скорбь и жалость велїа и прїнде патрїархь с народомь у Белградь, и сва ѡриланда немецка прїнде подь Белградь. Тогда посла Турчинь кнеза: 3: велтмаршалъ Калесъ да подигне конскъ на Турчина, чекаю га

Тврци изподь Гроцке, и сеи кнезови бише шпї-
они тврски. Тогда велтмаршалъ повелѣ кнезо-
вом и поиде съ целомъ ѡрландомъ у поль нощи
на Тврчина: ѡкто: 10: гѡ: и тогда наведоше
кнезови воиске немецку на бвсїю тврску. Баш у 5
зорв, у незгодномъ меств, у сврдвкв двбокомъ и
двгаукомъ, и кнезови идуть напред а катане сер-
ске за нима, а по сербли мадарске катане, а
по нима рантари. Єгда бише Серблии у поль свр-
дука, тогда кнезови убегоше у Тврке, по томъ 10
бысть метежь и страхъ между воинствомъ, у месту
тесном: тв у сврдвку спаде с коня Коста ѡберка-
нетан и свега разнесоше кони на копита. По
томъ прїиде рантарь у свитак и нападе с леѣа
бердомъ на Тврке, преко швмарица, занеже не 15
бысть полѣ чисто, и истера Тврке из бвсїе, и
тако се бише рантари с тврци доклѣ не стиже
мвшкатирь и по томъ уже се бити мвшкатирь, и
ѡбгради се берклачама, и бише са цель день на
Колеуе, близь Гроцке, а катане и рантаре стоють 20
за нима. Єгда прїиде нощь поиде Немацъ натрагъ
Белградв, а завтра Тврчинъ за ним, и пренде
под Белградъ Тврчинъ, и ѡбседе Белградъ, и
бише са неколико дней, Немацъ топови нсъ града,
а Тврчин с топови с поля, и по томъ бою да- 25
доше Немци Белградъ Тврком на верв, понеже
издаде велтмаршалъ Калесъ — Тврком; по томъ
Немци посекоше на врачаре: 2: генерала неверна,
а велтмаршала Калеса однесоше у Беч подь
арестомъ; по томъ Немацъ прегради себе пали- 30
сати ѡдь Тврчина, и стаяху заедно у Белграду
и Немци и Тврци одь: 22 октомбра: 1838: до
Їванїа: 2: гѡ: 1739: гѡ: доклѣ Немацъ не раз-

метиѹ бедень нови около града, что є бно направїѡ ꙋ
своїои держави а стари бедень остави Тѹркомь, и сви
богажїю из града, движимаа изнесе Немац а недвижи-
маа остави Тѹркомь, домови прекрасни и проꙋ. Тогѡ
лѣта престави се Кароль цесарь. Такожде и на- 5
родь изнесоше свое вещи движвмїа, а недвижиме
осташе; тогда велика жалость и тѹга бисть
народѹ.

Тогѡ лѣта: 21: гѡ: октом: прїинде блаженѣи-
шїи патрїархь Арсенїе четвертн Пекски ꙋ Кар- 10
ловце, и седе ꙋ резеденцїю Архїепїскопскѹю. и
и шиьим митрополить Геѡргїе Поповнѣь нишки.

Тогѡ лѣта Никентїе Їѡановнѣ архїепископь и
митрополить карловачки преминѹо баше ѿ сеа
жизни, престоль празденъ баше: тамо со шиньмь 15
прнде многи народь хрїстїански и вселише сѧ во
Сремь, и многи свегови бише по подаѹжїю; а
ниш се терговци преселише ꙋ шанац[1]) карадински.
Тогда Климентаин многи прндоше ꙋ Сремь и тамо
вогнѣздишасѧ.[2]) 20

1740: гѡ: Їюлїа: 12: сегѡ года мирь ꙋтвердише между
собою. и поставише белеге Савомь рекомь ꙋз
воду, до Ꙋне реке, пакь Ꙋномь поредь Коста-
нинце водомь до мора; по томь одь Белграда
доле Дунавомь и ꙋтвердише мирь: 24: лѣта. И 25
елуїа тѹрски ѡде ꙋ Беуь с радостїю велїкою, а
а исилецки елуїа ѡтиде ꙋ Царградь.

Ѿ зде возвращаеи сѧ на задь.

1738 Кь ѡва лѣта коинствена, егда поиде Немаць на
Тѹрчина пре рока, тогда постиже нас праведни 30

---

[1] То је садашњи Нови Сад.

[2] И сад их има два села: Никинци и Хртковци

гнѣвъ божїи, и посла преблаги Богъ кугу, напрасную смрть и болѣзань, на народъ и державу цесарску; и наипре поче морити у Темишвару и по Банату, по томъ приде у шанацъ вараднински: ноем: 1. го сегѡ года више именоватогъ; и ѡтуду 5 преде у Карловце, и ѡтуду у Леднице, ноем. 17: гѡ: сего года, и по томъ по скемъ Сремъ и по свои Баучи и до самогъ Беча, бисть куга, мори за три лѣта, въ има сватыа тронце, егоже Немци преступише клетву, по томъ и изгубише 10 землю, и градове, и державу свою — еще изгуби воиску свою многу. Егда поиде таборъ немецки одъ Земуна, сухимъ, и водомъ Дунавомъ горе въ Вараднинъ, тогда поразн егѡ Богъ колестїю лютою, и смерть посла на воиску, и не токмо 15 на воинство, но на скоте, кони, волови многи поминкаше, многи и многи люди остадоше безъ марве свое кои су били на ворипланъ у воиски: на коли носе кармоке и коже волунске Сремци и Бачвани, и ѡдъ Земуна до Вараднина, иїе се могло 20 проѣи друмомъ ѡдъ трупїа мертви лежеѣи людеи и скотовъ, и ѡдъ смрада; такожде и Дунавомъ, трупїа мертва лежеѣи при брегу, не могаше са Дунаву преступити и воде заватити ѡдъ тешка гада и смрада; и то беше у месецу сектем: и 25 ноемврв.

1739 Декем. 20: бысть тресанїе земли во время инѣиндїи, и у сее ноци въ полунощи, и многи домови распадоше са ѿ тресанїа и стене градске распадоше са многе. Тогда су люди многи умрьли 30 ѡдъ куге у селу Леднци.

1740 Їанва. 24: гѡ: тресанїе бысть земли 2: крати, по полудне и въ полунощи, велми.

Тогѡ лѣта болѣзань крепкаа, и горкаа костоболаа; и многимь людиима и женаима и юношама и дѣвицыма изодпадоше ноге и рѹке, и многи осташа топали, и безь рѹкѹ. Тогда бысть между народомь велика скорбь, и туга, и плачь неутешна, и многи домови опустише ѡдь кѹге.

1744 Паки са знамениє на небу: звезда репата с вечера къ западу, глава западу, а репь паладнини, и тако с исходила и сала є докле не зande: ѡдь месеца декем: 25: гѡ: до фекр. 15: гѡ, и тогда у зору показа се на истоку сеа звезда, глава горе, а репь северу, и тако є исходила за 7 дней са зоромь, и сала є донде же светь дневна не предузметь ю.

1734 Сегѡ года почє се бити цесарь сь врацеским краљемь и шпанїорски краль даль помоћь врацезу, и обои имали битку со цесаромь обоиь пола реке Ранне. Паки у лету: 1735: по заповести цесаро кралев. вели, дали помоць Сербли пахори, вароши и села, бирмаице или ти регрѹте, и тамо воевали, и имали битку с Врацезомь, и мирь утвердише помеждѹ собою, у лету:1741. гѡ:

1757 Почетакь битви с Пранземь, краница наша Марїа Терезїа и Сербли били со шпима у помоћи краници; и биль началникь у вонски краличинои Лаудань и Падаждїа, велтмаршали, и седамь лѣть битку имали с Пранзом.

1: Битка подь Лоицутомь градомь пранскимь. и ту ѡсвоиль Немець Лоицуть, и по томь други градь

2: Шванець освоиль Немець, по томь

3: Лаудань и Падаждїа велтмаршали разбише Пранза подь Прагомь златнимь, по томь

4: Разбише Пренца подь градомь Герлицом, у Саксонїи;

5: По томь у Слезїи, подь градомь Преславомь, разби Надаждїа Пруса; паки у Слезїи под градомь Глоговомь,

6: ту принць Карль, брать родни цесара францеска, супругь Марїе Терезїе и кралице, издао Надаждїю, и ту погинула корпа сва Надаждиска, четердесеть плада конске, и ту едва избегаль сь десеть катана, по томь одпасаю оружїе одь себе, и не хотель посвади више за неверствїе их; паки

7: Лаудантъ фелтмаршаль, подь градомь Врапиурбъ пруски, со тридесеть плада конске свое, и ту у помоћи конске московске, две стотине плада, и ту брань крепкую сотворише помеждy собою, 12: сахати била битка сь Пруцомь и ту разбише Пруца: и отуда у Саксонїи

8: подь градомь Терезиомь, и сеи градь престолни и столица крала пруски, и ту генераль Карстанїа, цесарски, здровїо конске пруске: 25: плада, седамь генерала и топове, и вса оружїа конисткена, хазна, и сеи градь основали Немци одь Пруца по сеи битки, — у лету 1763: Седме године сотворише мирь по между собою.

1762 Благочестиви императорь Петаръ Теодоровић и самодержецъ все росиски и про. про. про.

Сего года потаи са есть и себе именовалъ преставилса од сеа живи; но онъ пре здростїю своею утаилса. Такъ во своемь последовалъ стопамъ премудрагю государа деда своегю императора Петра великагю Алексїевича и странствовалъ есть по свои держави тврсцкои: перкее у граду

Белградъ на реки Савы и Дунава и тъ биль у церкви благочестивои на литургїи, и дароваль на церков дъкат, напечатань образъ его и надписаніе; и отъдъ пошедь по всемь царствѣ турецком, и биль у Царграду. и тъдъ пошель и увидиль прочая мѣста и градове, прежде бывше держава сербски царен и владеніе, а садь стоить подь игомь турскимь, и прошель въ Черную Гору.

1797 Децем. 22. Обави се живь въ Черной Гори са своимь рѣчнимь писаніемь.

Мы подь именом Стефанъ шаи сїю мою шиланкъ или ти заповѣсть посилаю по семь нашемь вѣрнмоу посланикъ, именемь Авакумь архимандрит, со грамотою, до нихь цесаро краљевскаго величества двора, за кое где бы се указаль, да нма вѣроватань бити и прїати, без всякагѡ припатствїа и сумнѣнїа. Къ кои чась прїидеть въ цесарскихь странахь: всѣмь судїамь и повелителемь, паче же комендатомь даемо на знанѣ, да сеи наш више речени посланикъ свободно марширь имѣть будеть пять Кїени: с вашею рукономощїю, и поманою цесаро краљевскою поштою, и порцїею непремѣнною; а еже содѣать будете, сеи нашои вѣрнои почи: то самимь нам есть.

Пань находится

М. П.

1767: декем: 23. го. въ Черной Гори.

Второ писаніе изъ контомацїе Дмитровачке:

Сїателнѣнши господни, господни Князь. Са императорскагѡ величества гдни кавалерь и тайни совѣтникъ, мнѣ же всемилостивѣнши государь — ѡдь господа Бога

здравїа вашемь величеству просим. — По сихь ви известїе даемь Нихь високосїателству, что а низу подписати послать есамь ѿ их императорскагѡ величества Петра Теодоровича, под именомь Стефань мали, которі находятсѧ к Черной горі, мене же со граматою до их царско кралевскаго велич. двора прислаль, а ѡсобито вашему високосїателству врученіи мнѣ указь устменнѣ изявити, которі скоро требѣ быть; обаче а нинѣ удержань вь цесарскомь контромацѣ, дней следовать будеть много — но моле ваше високосїателство, что к мнѣ скорое повелѣнїе исходатаствовали кодь нихь цесар. кралев. велич. На послѣдакь виновень да не буду. Со тим изѡстаю вашегѡ високосїателства вручающь себѣ.

Авакум Милаковнѣь,
Архимандрить.

1768. їануара, 21. гѡ

Третее писанїе, егда ѿпущени више из контумацїе земуске.

Прїиде посланикь Авакумь архимандрить ѿ благовѣрнагѡ императора Петра Теодоровича касен Росїи самодержацъ, и обави сѧ вь Черной Горі, и посланик егѡ вишеименовати, огласи егѡ у Дмитровици, у контромацїи, и ѡтуду послань бисть у Земунь у контромацїю: 22: їануарїа: 1768, и у Земуни прїидоше посланици ѡдь императора ѡдь Черне Горе: Григорїе Архимандрить ѿ Дрекаловнѣь, а постриженикь манастира верднико-раванчукогь, и еще со шинимь едань калугерь изь Черне Горе и воеводинь брать сана воинственна, и егда контромацъ окончаше, они 4: персоне, тогда не полезующе милость и грацїю поити вь Вїену аустриноком двору и цесару; буда су послати били ѿ императорскагѡ величества, огласити да

се находнть живь у Цернон Горн. По сее посланике вниіе пленоватє повратиіе Немци натраг ѡ Ѯемуна, и ѿпратиіе нх уѯа Сава реку горе, и прендоіе Саву реку, вниіе Ѡстружинце, у вечерь у ноць, у ѯимное время, вь среду вечерь глубоку. 12 февруарїа, 1768 гѡ. 5

И егда прендоіе Саву реку и туду отидоіе вь страну свою, во Черную Гору.

А. РЕГИСТАР

ИМЕНА МЕСТА

Аѥгѥр'ыс, 101,27.
Аѩиниѩ, 23,14.
Александриѩ, 107,1.
Анатолиѩ, 95,17; 101,10.
Арадь, 129 18.
Арѩшань, 124,19
Атонь, 3,3; 50,11,21; 51,19; 52,21; 103,25, види Свѣта Гора..

Багдадь, 122,2.
Баданиѩ, 135,9.
Баниѩ, 90,28.
Баньска, 7,32; 37,20; 58,11; 59,3,13.
Барь, 86,20; 87,17; 113,2.
Батоуниѩ, 125,24.
Beliza,, 49,22.
Бѣуси, 110,2.
Бѣуь, 102,29; 103,13,16; 108, 2,22; 109,6; 119,5,18,30; 123, 24; 127,9,12,14; 129,4,6,11; 134, 8,11,13; 137,26; 138,8; 141,29.
Бѣуьѣерѣскь, 110,2 114,1,33.
Бистрица, 38,2,25; 61,11; 63,32.
Бихорь, 91,6.
Бобовьць 96,16.
Болѣуь, 136,20.
Борьуь, 85,27.
Босиѩ, 33,14; 39,29; 64,9; 68,22; 75,32,33; 91,3; 96,9,19 27,29.
Брашуско, 35,22,24; 47,13; 71,22; 82,3; 85,27; 100,32; 117,31.
Брашско, 83,13,11; 126,5.
Брѣзьница, 96,7.
Бродарско, 39,29; 69,1,17.
Бродь, 65,16; 132,27.
Боудимлѥ, 33,18; 35,12; 45,30; 46,29; 69,18.
Боудимь, 92,30,31; 103,16; 107,1; 108,31; 109,1,19,29; 118,22; 124,1,3,8,13; 126,10; 128,9; 129,21; 131,15; 134,13.
Buchurest, 116,17,18,30; 117,1.
Бѣла Стѣиѩ, 94,9.
Бѣльградь, 21,8,9; 35,25; 47,14 55,4; 76,11; 81,29; 82,8; 83,24; 87,7; 88,5; 91,16,26,30; 92,8,15; 93,31; 99,10,17; 101, 27,30; 107,21,27; 108,6,8,12; 114,8,12,29; 118,15,19; 123, 10,31; 125,7; 126 8,11,27; 127, 5; 128,12; 130,7; 131,32; 134,1,2; 135,15,30,31; 136, 22,23,26,31; 137,21.
— Стоин. 92,4; 108,33, 109, 32; 128,12; 130,3

Бѣдинь, 76,6,8; 114,14,16; 116,1; 117,22; 118,9; 125,31; 130,2,17,32; 135,16.
Бѣнетци, 100,13.

Вакилонь, 109,13
Вальпоко, 109,31; 128,10; 129,30.
Карадинь, 108,28; 117,32; 119,13; 122,18,31; 124,20; 125,1; 126,17,19,21,21,28; 129,29; 132,6,8; 133,21,23; 138,14,20.
Карна, 89,7,8,10.
Катонедь, 34,9,10; 50,13.
Кльць, 129,15.
Кельбоуждь, 38,18; 46,4; 61,16,24.
Византиа, 29,10.
Илагошь, 132,7.
Китешка Трнеза, 99,8; 102,32
Кишеградь, 46,15; 125,21; 129,15.
Кишесака, 94,8.
Вранока глава, 107,10.
Краварь, 114,8; 132,23; 136,28.
Крьбица, 79,32; 106,30.
Воучии трьнь, 95,22; 116,26.

Гавала, 97,24.
Galbochitza, 49,21.
Гацько, 56,18; 117,17.
Годоминье, 85,17.
Годоминьско поле, 99,23.
Голиа, 125,20.
Голоуквць, 82,31; 93,28; 94,8,14; 115,25.
Градьць, 5,29; 33,17; 45,28; 46,5; 57,7; 124,10.
Градьчаница, 8,2; 9,15; 35,17,20; 47,6; 58,15; 78,13.
Гроцка, 136,1,20.

Dabraz, 57,20.
Далмациа, 3,27; 23,11; 33,21,29; 42,10; 44,6; 46,1; 95,10.
Дардания, 58,2.
Dimoticha, 86,26.
Диокилтиа, 33,21,29; 46,1
Дмитровица, 94,11; 141,21.
Драчь, 57,2; 105:10.
Дрикось, 100,15.
Дрина, 46,17; 96,9.
Druxovina, 49,20.
Дрѣнополѣ, 65,30; 66,10; 67,13,28; 101,14,17.
Доукрилвьница, 71,26,27.
Доукрокьникь, 86,20; 87,27; 88,1
Дѣчани, 10,26; 38,3; 60,2; 61,11; 63,2,11,13.
Дьвра, 17,15; 35,10; 46,28.

Ѣоурь, 88,2; 128,17; 129,1.
Ѣоула, 111,13,20,30.
Gjurgjevich, 117,5.

Єдиката, 104,3.

Жеглигоко, 38,3; 61,31; 65,8.
Житомиськь, 46,1.
Житьча, 4,31; 36,5; 53,12; 54,1
Жрело, 43,16.
Жрьновкьнь, 88,7,8; 94,9.
Zagorlatum, 49,22.
Загорѣ, 91,6.
Задарь, 122,6,12.
Заслонь, 99,13; 108,8.
Заплаиникь, 83,5; 103,22.

Ѕахлиие, 30,26; 33,21,30; 44,17, 18,21; 45,6; 6,2,23; 48,26 56,18
Ѕвечань, 7,32; 9,12; 58,12; 59,26; 62,2,70; 63,2
Ѕворьникь, 96,31; 135,11
Ѕемльнь, 46,3
Ѕемоуни, 120,21; 132,29; 134,31 138,13,20; 142,22,23; 143,2.
Ѕета, 2,13; 23,9; 35,8; 49,17; 51,10; 70,26,32; 81,5; 86,19; 87,17.
Ѕлатица, 88,17,23.

Ибарь, 32,18; 45,17; 49,29.
Иловь, 108,29; 130,5.
Искьрь, 89,10,11.
Истьрь, 23,10; 25,11; 33,22; 108,24.

Каѕань, 112,18.
Калиполѣ, 65,15.
Каменица, 121,30; 122,33; 123,3.
Карась, 98,12.
Карловци, 93,31; 127,17; 137,10; 138,6.
Карша, 129,18.
Кауаникь, 130,18,26.
Келие, 101,26,30.
Кеукеметь, 143,6.
Кефа, 99,3.
Кисилие, 90,30
Ковилово, 87,5.
Ковинь, 92,33; 99,20.
Колашинокнѣь, 122,17.
Konchulissoh, 49,29.
Коньстантиновь градь, 8,9,13,21 9,27; 47,26; 50,20; 52,27; 60,22,27; 108,11,19; 116,2; 120,18; 121,3. Види Царградь.
Конує, 43,8.
Конюхь, 97,10,13,25,31.
Коприлинь, 80,1,10.
Корнить, 105,1.
Косаница, 43,7; 49,28
Косеница, 8,23; 32,12; 45,13.
Косово, 40,23; 47,2; 58,15; 62,30; 72,14,17,22,24,26,28,31,33 73,4,11; 78,17; 89,28; 91,17; 135,20.
Костаница, 137,23.
Costraz, 49,20.
Крина, 100,16.
Крить, 122,4; 123,20.
Крочшевьць, 79,32; 81,21; 83,16; 85,16; 90,27; 100,33.
Крочшедоль, 22,29; 133,31.
Коулинь, 101,23.
Коуновьница, 88,25.
Коуопеть, 103,30.
Коуниникь, 42,15; 43,14,20; 89,2; 91,15; 102,22; 107,33; 108,3.
Коуршоумлиа, 45,14; 47,10.
Коучево, 83,27; 86,11.

Лабь, 49,20.
Лѣдракь, 132,27.
Лекалить, 62,12.
Levcse, 49,22.
Ледници, 138,6,11.
Лѣшница, 135,11.
Лѣшьскь, 46,1.
Лимь, 33,15; 39,29; 45,26; 69,4,6,17.
Липлянь, 4[illegible],7; 49,21; 91,7.

Любова, 110,2,6,13; 124,10; 132,12.
Lyubostina, 69,32.

Макрешь, 87,15.
Маласиа, 74,29,31.
Марадикь, 132,26.
Марица, 14,24; 39,7; 65,29; 66,3,10; 67,13,17,27.
Маука, 96,21.
Медноламь, 105,1.
Mednipek, 115,25.
Мельникь, 103,10.
Мехадиа, 105,27.
Милешска, 5,11,12,15,16; 37,9; 54,30,32; 55,1,3; 94,32; 114,1,10.
Miksiche, 117,14.
Михалѣкаць, 126,14; 131,29.
Морава, 45,28.
Моравице, 35,27; 47,16.
Морава, 46,15; 69,9,13.
Мотоуни, 104,3.
Mudavo, 115,15.
Моуникауь, 129,32.
Моурса, 89,11,19; 94,15; 95,13,32; 96,4.
Моухауь, 108,30, 124,27; 128,4; 129,28; 134,11.

Нагориуино, 8,4,33; 9,20; 37,28; 58,19,20,21; 61,33.
Искесник, 46,21.
Негриноить, 98,1.
Nerodimye, 68,17.
Несмилс, 129,17.
Никольць, 45,26.
Нихоминдиа, 24,33; 25,15,28; 26,14,29.
Никополь, 7,29; 76,6; 115,32; 117,33; 118,9.
Нитра, 113,13.
Нишь, 46,5; 72,2,6,10; 88,23; 125,14,25,27; 126,1,6; 130,15,16,31; 135,15,17,18.
Новыи Градь, 97,10; 102,31; 125,18; 129,18.
Ноки Пазарь, 45,13; 135,26.
Ноко Брьдо, 76,4; 70,30; 83,18; 87,21; 88,28,29; 89,3; 91,2,19,23; 97,15,20,27.

Оваць. 123,1.
Окуе поле, 60,23.
Onogost, 17,11.
Орлокица, 129,30.
Orechova, 115,32; 118,9.
Острокница, 85,28; 90,21.
Острьгонь, 109,27; 124,7; 128,11; 129,11; 134,13.
Остроужница, 143,4.
Осѣкь, 125,1; 126,12.

Патакь, 132,14.
Patkovo, 49,18.
Петриторь, 65,21.
Перьникь, 46,3.
Petricha, 68,16.
Петроусь, 15,9; 17,16; 79,32.
Пеѣъ, 131,1; 135,25.
Пеуоуи, 109,31; 124,16; 129,24.
Пешта, 129,15.
Пилоть, 49,18.
Пироть, 125,2.
Плокдинь, 20,22; 79,10,17.
Плоуникь, 72,3,9,10,13.
Podriniac, 49,19.

Подгорица. 90,32.
Пожарскаць. 134,5.
Пожега, 129,30.
Pomoraviae. 49,21.
Порєчь, 134,3.
Призрѣнь, 8,2,30,31; 9,15; 12,2; 35,17; 38,25; 46,5; 47,4; 58,2,16; 59,20; 63,22,32; 68,26; 91,5.
Призренць, 91,5.
Прилєпь, 68,28
Прилєпць, 70,9,10; 74,13.
Приштина, 58,15; 74,3,6; 117,22; 130,11,26.
Прокоупаѣ, 47,11.
Протєсь, 57,23.
Поуланя, 43,4; 104,21; 111,25.

Равьница. 15,10; 17,17; 40,24; 74,11; 76,2,3; 85,2,8,29; 131,6.
Равьно, 46,6; 49,17.
Ракоуць полѣ, 103,20.
Рась, 4,14,18; 7,3; 32,8,13; 35,13; 44,5; 46,32; 49,7,9,14; 50,7,8;
Раѵа, 132,27.
Reke, 49,21.
Решета, 133,31.
Ресака, 21,11; 22,5; 40,30; 58,23; 74,29; 77,23; 80,23; 86,13; 92,5; 94,9,12.
Рибари, 83,31.
Рим, 23,10,26; 24,16, 25,1,3,24; 26,29; 27,9; 28,2; 29,4; 30,15; 44,28.
Рокиє, 75,8,24.
Родось, 108,26.
Роудинь, 93,45.
Роуѵа, 132,26.
Роухулкь, 115,29, 116,3; 124,22.

Сакроматиа, 41,13; 43,28; 77,19.
Сакаѕь, 111,24.
Сараєво, 99,9; 127,10.
Скрьлигь, 46,6.
Свєта Гора 4,10; 7,30; 9,23; 33,3,8,10; 34,3,13,19,28; 37,14, 25; 42,29,30; 45,20; 48,2,9,11; 58,8,28; 70,8; 76,18,20.
Сегединь, 110,9; 113,15; 127,11.
Сегеть, 110,22; 111,16,18,20,29, 31; 128,18; 129,24; 130,14.
Сента, 126,33; 132,15.
Сент. Андреа, 131,16.
Серака, 8,4,32; 9,19; 58,19.
Серєѕь, 8,24; 37,26; 63,25; 87,4.
Серь, 23,7 Види **Серєѕь**.
Сикєлиа. 23,13.
Синаи, 7,21; 8,14; 15,17, 59,10
Синонь, 95,18; 96,2; 121,12.
Sirmium, 57,19.
Ситьница, 47,7; 49,20; 78,16; 89,31; 91,7,10,11.
Скадьрь, 81,11; 98,20,22; 100, 10,18.
Скопиє, 8,3,31; 9,17; 39,3,14; 46,4; 58,17; 60,22; 65,7; 80,1; 85,30; 96,17; 110,21; 125,30.
Сланкамєнь, 131,27,29; 132,25.
Сиєдерєво, 83,10; 85,17; 86, 4,11,12; 89,2,4; 90,22, 92,21; 94,29; 96,11; 99,21; 102,12; 125,13; 130,8.

Солноукь, 113,81; 128,15; 129,17.
Солоуинь, 8,5,23,33; 9,20; 23,12; 25,17; 26,29; 30,16; 37,26. 58,23; 80,16,18; 82,21; 83,8; 85,33.
Сопокини, 5,29; 55,11,22; 56,3; 57,4.
Софиа, 37,31; 59,21; 90,25; 113,29; 117,30.
Срѣбрьница, 91,3; 99,9,15.
Срѣдьць, 46,3.
Сталакь, 80,1.
Стобь. 46,3.
Стонь, 35,7; 46,23,26; 53,8.
Strigonium, 118,22.
Строумица, 43,8.
Стоуденица, 2,17; 3,11; 4,10,17; 32,25; 33,2; 35,15,17; 37,13; 45,18; 47,3; 49,30; 50,1,9,11; 51,4.

Таково, 135 11.
Тамишкарь, 110,3,11; 122,20; 126,30; 128,14; 132,31; 133,32; 138,3.
Тамишь, 93,8
Тернака, 133,14; 134,15.
Тикерь, 28,5.
Титель, 126,33.
Токан, 127,7; 132,14; 134,15.
Томорница, 97,18.
Топлица, 2 19; 3 12 13; 4,14,19; 32,15; 35,22; 45,14; 47,9,10; 49,25; 72,9,13; 90,17 21; 117,80.
Тракоуних. 23 11; 33,22,30; 46,1
Тракиа, 23,12.
Трапезонть, 95,20; 96.3.
Трговиште, 88,15; 116,18,22, 25,31; 121,28.
Тренунинь, 133,12.
Тренуе, 37,31.
Трикалиа, 23,11.
Трикоульска рѣка, 24,8. Види **Тикерь**.
Трикала, 11,11, 62,5.
Триполѣ, 78,9,12,14; 86,7,8; 99,30.
Триоко, 37,9; 55,2; 74,33; 75,5; 98,5.
Тоуроко, 114,3.

Коула, 111,13,20,30; 132,11.

Оужице, 71,18; 125,17.
Оуикарь 122,22; 124,3; 129,3,17
Usku, 49,21.

Фосно, 35,14; 49,19; 50,32.

Хакала, 106,26.
Херцеговина, 96.7.
Хиландарь, 4,10; 9,4,24; 34,10; 37,23; 45,23; 50,15; 52,13,26; 58,9 27.
Chlmia, 53,8; 57,2.
Храмь, 101.23.
Хоутдварь, 123,9. В. **Оуикарь**.

Цариградь 8 13; 10 7; 29,14,16; 41,12; 44,28; 45,1; 58,21; 60,8,12; 62,8; 64,26, 74,21; 76,29; 77,2,16 18; 78,4,8; 90,5,10,16; 100,1,25,26, 103,27;

108,15; 124,23; 125,5; 134,7; 137,25; 140,5.

Ѵєхринь, 123,17.
Ѵорьфось, 109,20.
Ѵрьмиѧ Гора, 39,3; 65,8.
Ѵрьномєнь, 39,8

Шарь планина, 58,2.
Шиклєоуть, 128,10, 128,21.

Ѥгарь, 110,12; 113,31; 117,11: 128,15,16,20; 129,31, 134,15.
Ѥжєко, 103,5.
Ѥлада, 23,12.
Ѥлєѵь, 56,12, 57,12.
Ѥнова, 122,14,26; 132,9.
Ѥрусолимь, 7,21; 8,14,22; 15,7; 29,15; 37,22; 70,5; 106,17.
Ѥфаить, 42,28.

Ѩнцє, 96,16,20 28,30; 97,7.
Ѩлокница, 87,32; 88,10.
Ѩнгоуръ, 76,24.
Ѩнокь, 123,25; 117,25.
Ѩнѣко, 97,8.

Б. РЕГИСТАР

ИМЕНА ЛИЦА

Aaron, vojvoda Moldaviae, 115.[11]

Акакоцић, архимандрит, 141,[13]; 142.[14]

Анџерић, 126,[4,18]

Александрић, војвода молдавски, 111,[1]; 112.[7-9]

Alexander, filius Jeremiae, 120,[32]

—, aliquius Graecus, 121,[10 16-26]

Алексије, цар грчки, 34.[12]; 34.[11-16]; 52,[11,19]; 54,[7]

Али паша, 113.[13]; 122.[14,20-31]

— **паша Усгинић**, 222,[6]

Али-бег Акрамовић, 85,[17]

Алберт, 87,[5]

Ана, жена Беле Уроша, 30,[28-30]; 44.[24]; 48,[28]

—, жена Немањина, 46,[11]; 50,[5]

Anastasia, калуђерско име Ане, жене Немањине 50.[6]

Ангелина, жена Стефана сина Ђурђа Бранковића, 42,[11,14]; 43,[1-28]; 95,[11]

Андријаш, син краља Вукашина. 39.[12]; 75,[9]

Антоније, 113,[19]

Анса капетан, 125.[18]

Арап паша, 125,[23]; 126,[23].

Арсеније Чернојевић, 131,[1].

— IV, 135,[22]; 137,[10].

Арслан паша Соколовић, 111.[18].

— **бег Ахмед пашин**, 111,[25].

Атанасије Фрашаки, 91,[21].

Ахмат паша, 98,[1]; 101,[9,11,17]; 106,[2].

Ахмет бег Оуђоуз, 114,[10],

Ahmet passa Hadun, 117,[20 22,33].

Ахмет паша Кюприлић, 122,[25]; 123,[8,20]; 126,[1,13]; 131,[24].

Бајазит, 18,[11]; 19,[33]; 21,[18]; 41,[1,3]; 70,[23]; 71,[3-6,12]; 73,[28]; 74,[18,33]; 75,[3-7,10,12,17,22,24,28]; 76,[6,7,13,24,30]; 7[illegible],[1,5,7-9,11,23].

— II, 100,[29]; 101,[3,9,11,17,25,29]; 103,[28]; 105,[18,22].

— син цара Сулејмана, 110,[30].

Бакша, зет кнеза Лазара, 70,[26-32]; 81,[4].

Балиф бег. 106,[25].

Балис, 104,[6].

Барат, 110,[5,7].

Бароуташин, генерал. 140[20].

Batori Gabro, 119,22,25,28; 120,10.
Bethlen Gabro, 120,5; 121,16.
Балденсис, херцегъ, 130,10.
Bogdan, filius Jerem., 120,32.
Busich, 119,20
Бѣла Оурошь, 26,19; 29,19; 30,24; 44,22; 45,6; 48,20,23.

Власе, велтмаршалъ, 135,32; 136,27,29.
Василъ воєвода, 123,18.
Викентиє Їолновићь, 137,13.
Видослава кћи кнеза Лазара, 71,7; 76,18.
Витомиръ, 71,25.
Витораць, 125,31.
Владе Драгоуловићь, воєвода, 88,13; 95,25,28,30.
Владъ Калоугієровићь, 105,14 106,4-6,
Владиславъ краль, син Стефана Првовенчаног, 4,30; 5,7; 36,17; 37,7; 54,8,24,27,28,29,32; 55,6.
—, син краља Драгутина, 6,23,31; 51,25,26.
—, син Јелисавете, ћерке краља Драгутина, 39,21; 57,29.
—, краљ угарски, таст краља Драгутина, 56,21 27,28.
—, (Ledianin) краљ угарски, 87 9; 88,1,2 16; 89 7,8 9,11.
— син, Албертов, 92,10,15,17,27,31; 94,14.
— **сынъ краля лешкаго**, 107,1.
Владиславъ, син Стефана Немање, 2,12; 16,22; 33,32, 39,24; 46,12; 50,25; 51,1; 68,31; 69,1,7,10.
Влькашинъ краль, 12,19,27,28,29; 13,6,13,22; 39,4; 65,28; 66, 2,7,30; 67,3,10,11,15,21,26; 68,5,9.
— **Зоупровићь**, 85,15.
Влькъ, син цара Лазара, 15, 13; 17,20,21; 21,11,15; 40,8, 10; 70,19,21,31; 78,32; 79,2, 3,8,11.
— **Бранковићь**, 40,8; 70,24,29, 31; 71,8; 73,14,30; 76,9,13,17.
Воукъ деспотъ, син Гргурев, унук деспота Ђурђа, 95, 6; 99,8,13,20; 100,32; 102, 2,25.
— **Їелковићъ**, 135,1.
Воукосавъ Говѣдинићь, 91,22.
Братко кнезъ, син Братиславов, праунук Вука Немањића, 16,26; 39,32; 40,5; 69,18,19,23,30.
Братиславъ кнезъ, син Дмитра жупана, унук Вука Немањића, 16,25; 39,30,31; 69, 20,21,23,24.

Gabriel, filius, Symeonis, Valachiae Princeps, 121,27.
Галъ, син Константина Зеленог, 23,16.
Герасимъ, калуђерско име брата Вука Бранковића Радоње, 76,19.
Георгиє, (Гюрьгъ), син деспота Стевана, унук Ђур-

ђев, 22,15,16; 42,12,14; 43,9,12; 95,4; 102,5.

Георгије Поповић, кладика, 135,25; 137,12.

Germanъ, калуђерско име Гргура, сина деспота Ђурђа Бранковића, 22,17; 42,25; 95,5. Види **Грговръ (Георгије)**.

Гонко, 39,5; 65,28; 67,22; 68,10.

Grdan, vojvoda, 117,14,18,21.

Григорије Цамблак, 38,13

Григорије, архимандр., 142,24.

Грьговръ (Георгије), син деспота Ђурђа, 22,11; 42,3,5,24; 82,18,28; 86,13,14; 87,20; 90,19; 93,6; 94,25; 95,4,5.

—, брат деспота Ђурђа, 76,16; 78,29,30.

Гюрги Калајџија, 71,14.

Гюрьгь (Георгије) деспоть, 22,3,6; 40,9; 41,18,33; 76,15,29; 77,2,17; 78,3,6,9; 80,15,18,19,21; 82,1,2,14,15; 84,30; 85,1; 86,17; 87,16,33; 88,30; 89,2; 90,18; 92,21.

Дакидъ, калуђер. име Дмитра жупана, сина Вукана Неманића, 16,25; 39,28; 69,2,3 8,16

Далида, 5,4.

Дамјан, јеромонах, проигоумјан рилски, 98,32.

— **Филмон**, 134,7.

Дан војвода, 87,12.

Dean Dragas. 75,27.

Демир, хан татарски, 41,3,5; 76,23,26,31; 77,5,11,13,24,27.

Деркиш бег, 117,13.

Дерсжоуль бан, 104,17.

Десина, кћи кнеза Лазара, удата за Бајазита, у неким летописима зове се **Оликера**, које види, 71,2; 72,12,14.

Диоклитијан, 23,9,19.

Дионисије, митропол. 113,27.

Дјунтарь, жупан, син Вука Неманића, 16,24; 39,27; 69,1,7,15,18,28.

— син краља Вукашина, 39,12.

— **Радојевић**, 92,26.

— **Томашевић**, 95,23.

— **Краљевић**, 91,18.

— **Илијић**, 102,14; 105,15.

— **Кратовјски**, 111,27.

Добровоје, „син“ кнеза Лазара, 17,20; 70,20.

Dositheus, 89,25.

Драгаш, 75,9 16.

Драгутин, краљ, 5,26,27; 6,8; 7,1,5,8; 37 3; 39,16; 55,12,24,31; 56,4,5,10,16,20,27; 57,10,22.

Доушица, син Ст. Дечанског, 62,7,9.

Ђорђије, 106,19,23.

Elasca, ћерка Стефана Дечанског. 62,19.

Есебег Абранезовић, 86,7.

Жигмунд 75,29; 85,22.

Завид, брат Немањин, 31,11; 33,13; 44,29; 45,25; 49,3; 51,22.

Ибраим паша, 109,21.
— —, Diakovich, 118,17,19.
— —, Memibegovich, 121,1.
— —, 134,8.
— **цар**, 122,3.
Изгоровић, 88,28.
Инослав, син Јелисавете ћерке краља Драгутина 39,20; 57,29.
Иван, син деспота Стевана, унук Ђурђев, 22,15,19,25,26; 42,12,15; 43,9,18,22,26,31; 95,8; 102,5,6,8; 105,3.
— **Дабмановић**, 75,15.
—, **патријарх**, 120,14,16.
— **Радоје**, војвода влашки, 43,29; 95,27 98,25.
Иозеф, 133,9,11,18.
Ирина, кћи Ликинијева, 35,7; 26,21; 29,21; 30,2; 44,27.

Calinich episcopus, 50,1.
Калоиан Роусота, 85,5.
Калоиграм коекода, 104,11.
Cantemir Tatarus, 121,19.
Cara Hercog, 119,13.
Кароль, цесар, 129,19; 133,19; 137,5
—, **принц**, 140,6.
Катаковина, кћи деспота Ђурђа, 42,4,7; 84,30; 99,18.
Кантакузин Палеолог, таст деспота Стевана Лазаревића, 74,22; 78,19.
Кателина, жена краља Драгутина, кћи угарског краља Владислава, 39,18; 57,24
Комнен, 75,9.
Константина, сестра Костантина великог, жена Ликинијева, 24,4; 25,26; 26,17; 27,18; 29,17; 44,11,25; 45,1.
Константин великн, 23,16,29,30; 24,4,22; 25,11,23,30; 26,10,24; 27,1,17,22,26,29; 28,21; 29,3,5,8,11; 30,11,15,21,23; 44,27; 48,16,22.
— син Милутинов, 37,20; 59,25.
— **философ**, 41,19.
— **Жеглиговац**, 75,9,11,13,15; 22,26.
— **цар бугарски**, 81,11.
— **цар грчки**, 90,10.
Конст зеленин, 23,10,14; 44,12.
Коста, оберканетан, 136,12.
Кришина, 77,27,; 80 9,11 14; 81,2,7.

Лазар, кнез, 14,2; 16 18 20; 17,27; 18,4,8; 19,2; 20,18; 40,22; 68 25,27; 69,21,28,31; 70,6,13; 71,18,21; 72,2,12,15; 24,26,28 31,33; 73,1,3,8,11,16,20,26,29,31; 74,12,14; 75 18; 76,12.
—, син цара Лазара, 40,8,10; 70,20.

—, брат деспота Ђурђа, 70,22; 76,16; 79,9,11.
— деспоть, син деспота Ђурђа, 42,3,4; 82,18; 89,14—16; 92,23,33; 93,811.
Лоудань, 139,25,32; 140,12.
Лоуишь, краљ угарски, 64,23.
—, синъ Владислава сина краља лешкаго, 107,2; 108,29.
—, краль мађарски, 128,5.
Лаславо Никоулковикь, 92,9, 12,13 18 27.
Леонтие, епископ, 32,10; 49,11.
Леопольдъ цесарь, 127,14; 129,6; 130 20; 132,24; 33,2, 4,8; 134,17.
Ликиние, 23,4; 24,3,23,32; 25,4, 26; 26,1,13,15,25; 27,3,12,18; 28,22; 29,4,6,24,28,32; 30,11; 23; 44,25; 45,1,3,4; 48,16,21
Листеръ генералъ 133,12.
Лоуи Херцегь, 125,21,25; 126, 5,14,16; 127,2.
Lupul, valachus, 121,21.

Макро Трикальскыи, 95,22.
Макоуь, начелникъ, 104,29.
Макарие, 113,17.
Максентие, 23,18,25; 24,7,12; 25,28,23; 27,9; 28,2,15; 48,17.
Максимиянъ Юркоулие, 23, 11,17,20.
— Галерие, 23,18,26; 25,27,31; 26,5; 27,10; 28,19,23,27.
Максимъ, калуђерско име Ђорђа сина деспота Стевана Бранковића, 22,23; 43,14,21; 102,8; 106,31.
Маноуть паша, 75,32; 94,7; 97,26.
Маноуилъ, цар грчки, 48,4.
Мара, кћи кнеза Лазара, 40,8 70,23,31; 76,12; 81,17.
—, кћи деспота Ђурђа, 42, 4,7,27; 82,19,20; 85,2; 93,6; 103,4.
Марих Терезих, 139,23.
Марко Крамекикь, син краља Вукашина, 39,12; 68,28; 75,8,11 12 14,21,25.
— Атоманикь, 95,22.
Матиашь Никоникь, 92,28; 93,29,31; 94,1,6; 99,13; 102, 28,31; 103,15.
Machmet passa, 118,30.
Мезит-бегь, 87,29,32.
Мехметь Челебих, 77,26,28; 79,26.
Мехмедъ царь, 88,19; 90,4,10, 15,17,20,24; 91,2,10,26,30; 92, 32; 93,5 27; 94,28; 95,13,17, 21,27; 96,2,19,27; 97,6,8,23; 99,4,24,31; 100,2,10,19,21.
— II, 114,18; 128,20; 129,4.
— III, 122,9; 123,2,22; 125 8.
— бегь, 106,4.
— паша, 98,27; 101,22.
Михаилъ Косанићь, 73,13.
Милица, кнегиња, 16,20; 39,33; 40,6,20; 69,22,24,27,31; 70,1; 74,5,9,66; 78,22.
Милосалкь, син Вратка великог кнеза, 69,23.
Милошь Окилић, 71,9; 72,32; 73,5,12,27,27.

Милоутинъ краль, Стефанъ Оурошъ вьторыи, 5,26,27; 7,7,10,11; 37,5,17, 38,21; 55,13,24,25,31; 56,5,6,13,20; 58,1,1,32; 59,22,28; 60,4,12.
Мирославъ, брат Немањин, 44,5.
Мирче, војвода влашки, 41,14; 75,7,23,24; 77,20; 80,26,29,31.
— II, 88,13.
Михаилъ Богоевикъ, 93,16.
Михаилъ, бугарски цар, 10,15; 38,18; 61,15,19,25.
Михаилъ Катакоузинъ, 113,28.
Михаилъ Силоргевикъ, 91,13, 92,9; 93,30.
Michael, vojvoda Valachorum, 115,10; 118,1,21,23,24,25,28; 119,1,5,11,15.
Михиа (Михаилъ), воевода, 105,16.
Момчило, 65,23.
Моурат, I, 15,15; 17,24,31; 40,22; 42,6; 64,11; 65,14; 72,1,5,9,12,15,18,19,25,31,32; 73,1,2,9,17,25.
— II, 81,9,21; 82,4,20,27; 83,7,12,14,15; 85,2,9, 12,25,32; 86,21,1; 87,7; 89,8,9,2,7,31; 90,1.
— III 114,17; 115,21.
— IV, 122,2.
Моусинъ Стефанъ, 73,12.
Моусин, 21,11,17,19; 70,21; 77,27,29,30; 78,11; 79,17,25,27,29,31; 80,1,8,12.
Моустафа, син цара Сулејмана, 110,18.
— **баша**, 112,30.
— pasca Bosnensis, 116,11,26
— **царь**, 126,31.
Моухамедъ паша, 111,17
— **везиръ**, 129,13.

Надлжник, 139,26,32; 140,1,8.
Немани, 2,9,29; 3,21,23,21,25,26, 31,12; 33,18,22,27,30; 44,2,1,10,16,20,25; 45,7,32; 46,2,7,10; 48,9,13; 49,4,5; 52,5,8.
Никодимъ Грьчикъ, 78,25.
Никола жоупанъ, из Ужица, 71,18.
— **жоупанъ**, син Братиславов, брат кнегиње Милице, 69,27.
— **Скоболикъ**, 90,27,30.

Оникера, кћи кнеза Лазара, 20,29; 71,6.
Оникеръ Големоникъ, 97,4.
Орьлихъ Цилъскыи, 42,8; 82,25 84,2; 92,8,11-16.
Османъ царь, 1,1,30,32.
Отманъ-бегъ, 65,14,21,2,7, 67,12,26.

Паисие, патриархъ, 120,15.
Парфишъ Херцегъ, 124,18; 125,10.
Петаръ Коваческикъ, 91,3
— **воевода молдавьскыи**, 109,9; 112,6,12.
— **царь московьскыи** 127,1.
— **Тердоровичъ**, руски цар, 140,25; 142,3,19.

Петрашь паша, 111,13,30; 113,12; 115,33; 116,4,6.
Petrasco, 119,30.
Пикле паша, 111,24.
Прибыць, отац кнеза Лазара, 70,10; 74,14.
Продань Штета, 125,18.
Прѣдиславь, син Стефана првовенчаног, 4,30; 5,32; 36,18; 54,8,11; Види **Сава** II.
Прьковславь, брат Немањ. 31,11; 33,1,5; 44,20; 45,29; 49,4.

Радичь Бранковићь, 71,21.
—, **бльгарьскыи коѥкода**, 90,24
— **Божикь**, 108,28.
Радоиа, брат Вука Бранковића, 76,13.
Радославь, син Стефана Првовенчаног, 4,29; 5,2,3; 36,11; 52,30; 54,8,22,26; 55,15,16,26.
Радоуль коѥкода, зет цара Лазара, 70,33.
— **Калоуѥрок**. 104,11; 105,13.
Radul, Mihin filius, 119,10 21, 24,26,29 31; 121,2,8,16.
Рака, капетань. 135,10.
Растко, син Немањин, 33,33; 34,27; 46,17,19; 48,2; 51,21, 33; 52,5; види **Сава**.
Родонь, 78,2,6.

Сава, син Стефана Немање, 2,13; 3,18; 4,1; 33,9; 34,8, 11,23 30; 35,1,28; 37,11; 46, 17,19; 47,17,27; 48,3,6; 50,22; 51,18; 52,1,10,23,22,32; 53,3, 4,10; 55,2; 114,5.
— II, калуђерско име Предислава, сина Стефана првовенчаног, 6,6; 36,20; 54,12.
Сендиа 122,18 20.
Секоула, 106,19.
Селимь шахь Коурта, 105,19, 25 29; 106,2,8,12 15; 107,3 6.
—, **царь**, 112,1,15; 113,22.
Силоушть паша, 13,21.
Силоанѥ, митрополит, 37,32.
Симеонь, калуђерско име Ст. Немање, 2,9; 3,25,26; 48,10,14; 50,3,10; 52,7,8.
—, син Стефана Дечанског 11,10; 62,4,19.
— dominus in Valachia, 119, 10,19,33; 120,1,2.
Симонида, жена краља Милутина, 60,7.
Симонь, калуђерско име Стефана првовенч. 37,12; 54,17.
Синань паша, 114,6,21; 116, 6,7,12.
Скендерь-кегь Иваковикь, 97, 9,12,30,32.
Скендерь Уселеник, 109,13.
Skender passa Serdar, 117, 28,31,32; 118,15,19; 120,7; 121,13,22.
Сиань Казань паша, 106,8, 13,15; 109,12; 110,16,30,31.
Срацимирь, брат Немањин, 31 11; 33,16; 44,19; 45,27; 49,4.
Страцимирь, цар бугарски у Видину, 76,7.
Стефань Прьковѣньчаныи, 2, 12; 4,21,23; 33,32; 36,5,13,14; 46,11; 47,33; 48,25,33; 52,15;

53,12,15,18,21,23,25,27,31,33; 54,6,17,18.
—, син Вука Немањића, 69, 11,14,16.
— **Дечански, Урош трећи**, 9,33; 10,4; 37,20; 38,1; 59,23,31; 60,3,5,10,18,30,33; 61,14,28; 62,1,6,17,21,26,28,30; 63,1.
— **Душан**, 11,9,20; 38,28,33; 61,15; 62,2,7,15,19; 63,6,18,23; 64,3,8,13,20,26,28, 67,4; 74,14.
—, син кнеза Лазара, 15,12; 16,4; 17,20,21; 20, 14,15,22; 40,7,21,26; 41,6; 70,15; 74,10, 18,25,28; 76,26,28,30; 77,1,6, 13; 78,11,14,16,18; 79,31; 80,9; 81,14,28.
— (**Стефан**), син деспот Ђурђа, 22,12, 42,3,5,10: 43,30; 82,18,28; 86,14; 87,20; 90,19; 93,20,23; 94,20,23,25; 95,8,9; 99,28; 102,20,23.
—, **бан босанскии**, син Јелисавете ћерке краља Драгутина, 39,20: 57,28.
—, **син** Томаша краља босанског, 93,25; 94,18; 96,10.
— **Акинак**, 43,23; 103,12.
—, **воєвода молдавскии**, 98, 28; 99,4; 101 28,29.
—, Moldaviae vojvoda, 120, 4,8,32.
— **паши**, 141,11; 142,1.
Strichi passa, 118,18.
Соулеман царь, 107,8,11: 108,5,7,12,22,25,28; 109,5,9, 19,29; 111,15,17,28,31; 128,7, 8,10,11.
— — II, 125,9.
Соулиман паша, 98,21.
— **кезир**, 124,18,25.

Тврто краљ, син Владиславов, унук краља Драгутина од ћерке Јелисавете, 39,21; 57,30; 68,27.
Текели паша, 122,12.
— **графъ**, 126,1.
Theodor imperator, 52,30.
Теодора, кћи Максимијана Јеркулија, жена Константина Зеленог, 23,15.
—, ћерка Ст. Дечанског, 62,20.
Теоктистъ, калуђерско име краља Драгутина, 56,14; 57,21.
Токан Ференцъ, 127,8.
Тома, 86,13; 87,20; 89,20; 93,7.
Томашъ, краљ босан. 89,21.
Трифонъ Їелкокнъ, 136,7.
Тихомиль, син Беле Уроша, 30,31; 31,1,8; 44,17,19; 48, 29; 49,1,3.

Оулеша, 12,19,27; 13,1,6,14, 23; 39,4; 65,28; 66,2; 67,12, 15,20,26; 68,9.
Оузоум Хасан, 95,18; 98, 10,11.
Урош пръвии, анесен Драгослав, храновии краль син Стефана првовенчаног, 4,30; 5,18,19; 36,18,24.

54,10; 55,7,9,12, 55,17,23,28, 33; 56,8,9.
— крторыи, види Милоутинь.
— третыи, види Стефань Дечанскыи.
— четкрьтыи, син цара Душана, 12,11,12,20,26; 38,33; 64,1,7,29,33; 65,3,5,10; 66,23, 25,27,28,31,33; 67,2,5,6,9,19, 29; 66,2,7,13.
Оурошиць, син Драгутинов, 6,23; 39,19; 57,25.

Ферькать паша 108,23
Филоника, кћи Никинијева, 26,21; 29,20; Види Приил.

Хадомь паша, 87,24; 88,1,8,9,26; 98,20,21.
Хадыламь паша, 110,8,10.
Хаслиь Клокоучаринь, 114,3.
— passa, 116,2,11.
Хась Моурать паша, 98,13.
Хроустань паша, 111,5.
Херцегь Стефань, 96,6; 97,16.

Чень, 71,25,26.
Чаниь Загарскинь, зет кнеза Лазара, 70,27; 71,1,4,5,11.

Чепо, 100,30.
Чюдомилъ, син Беле Уроша, 30,31; 31,2,8; 44,17,19; 48, 29,33.

Шаитань Икранлъ паша, 124,6
Scherbano, 119,20,23,25,30; 121,24.
Шишмань, цар буг., зет кнеза Лазара, 70,25,39; 71,10.

Югенише принць 132,22,32; 134,1.
Югенина, калуђерско име кнегиње Милице, 40,1,7; 69,22,26; 70,1; 78,23.
Югень паша, 124,19,21; 125,6, 10,12.
Јелена, друга жена Константина зелен. 23,16; 29,10,11.
—, жена Уроша првог, ћерка краља угарског, 37,2; 55, 30, 56,4; 57,5,
—, жена деспота Јована Бранковића, 43,21.
—, кћи кнеза Лазара, 71,8.
—, жена деспота Лазара, 89,13; 93,20; 107,31.
—, кћи деспота Лазара, 94,16 96,13.
—, жена деспота Стевана Лазаревића, 74,23.
Јеисавета, ћерка краља Драгутина, 39,19; 57,26,28.
Јерина, 82,31.
— vojvoda, 119,8,32.
Јерина, жена деспота Ђурђа, 42,3; 80,18; 82,16; 93,3.

Юга Богдановић. 73,12.

Јагоуць паша, 104,16.
Јаковь, 89,21.
Јакоуль, 87,29; 88,8,9,15,21,25, 26; 89,10,27,31,32; 90,26; 91, 22,30,31; 92,3.
Јаношь, херцеललскыи воискода, 106,25; 108,32; 109,2,17.

Юнаи Кантакоузиноникь 100,2.

ГРАЂА
ЗА ФЛОРУ КНЕЖЕВИНЕ БУГАРСКЕ.

I

ПУТНИЧКЕ БЕЛЕШКЕ

Око половине Јуна 1880 дође из Беча чувени зналац ортоптера, г. Dr. Brunner у Београд у намери, да неколико недеља на истоку од Србије проведе и ту собом испита неке животиње, за које је од мене био дознао, да се у Нишевачкој налазе. Пошто сам и онако био науман да још једном обиђем два већа виса Балкана, Мицор и Копрен, придружим се г. Брунеру, те заједно пођемо и испитамо околину Ниша, Суху Планину и Добрич у Прокупљанској, а затим ја наставим свој пут на Балкан а г. Брунер се врати у Беч, одкуд ми по неком времену саопшти своју жељу да и до године у Србију дође а ако буде могуће и даље своја разматрања да пружи.

Прошлога лета г. Брунер дође одиста поново у Београд и изјави ми, да би, ако му будем и овом приликом друг, хтео да испита у Србији околину Пирота, Врање и који већи вис Балкана, а у Бугарској околину Софије и Витош. Ма да сам свакад ласан да путујем особито у не познате ми крајеве, не би ми по вољи да преко границе своје земље прелазим прво зато, што из искуства знам да у таковим кратким екскурзијама ботаничар не може ништа до краја да проучи, већ се касније годинама носи са свакојаким сумњама и недопитаним стварима, без да би свакад било прилике да пут поновн и својим сумњама одгонетке потражи, а друго што сам имао разлога да сумњам, да ће ми у ботаничком обзиру Софија и Витош

што ново донети. С тога поставим као услов за свој пристанак то, да поред Софије и Витоша обиђемо и Рило, највеће брдо на Балканском Полуотоку које сам више крат са Виљег Кола и Стрешера на нашој јужној граници жудно посматрао, а које је до сада циглим једним ботаничаром похођено — Fridrichstal-ом, што је 1834 г. са Boué-ом путовао.

Г. Brunner пристаде на тај услов и ми се кренемо 17 Јуна пут Ниша, где се само један дан задржимо а затим пођемо преко Ак-Паланке у Пирот.

Из Пирота, пошто му околину испитамо, предузмемо 23 Јуна подужу екскурзију на Стару Планину и пошав преко Басаре, Рсавца, Ржане, Брлога и Дојкинаца стигнемо други дан под Балкан на Крваве Баре. Испрва нам се време указа пријатно те могосмо 25 Јуна да се попнемо на Три Чуке где сам био пре три године уловио нову врсту Orphania scutata Br., али се већ тога вечера замути а ноћу настаде и јак ветар а најзад и киша. Чекасмо један дан а пошто се ни сутрадан време не одобри оборимо низ Балкан и стигнемо најкраћим путем, преко Лукање и Нишора по мучном, готово непрекидном јахању од 12 часова 27 Јуна касно ноћу у Пирот.

Ова прва недаћа на Старој Планини а и оно што сам од пограничних стражара и чобана дознао, да овога лета још није било топлих дана на Балкану, зададе ми основану сумњу да ова година у оните неће да буде најповољнија за похођење високих брда и с тога одустанем од намере да походим Мицор и Бабин Зуб и да на овом последњем брду потражим зуску траву, неку Умбелату (судећи по корену што су ми пре две године људи у Црном Врху продали) коју тамошњи народ противу свакојаких болештина употребљава. Ову своју сумњу саопштим и г. Бруперу са приметбом да ће најбоље да буде да се вратимо у Ниш и да ако би време допуштало отуд походимо Врању. Али се г. Брунер

не даде одвратити од утврђене маршруте и ми се 28 Јуна кренемо пут Софије, камо истога дана и стигнемо.

У Софији смо пре свега имали да потражимо добре људе који ће хтети и умети да нас у нашим даљим кретањима опораве, а пошто нам то испада за руком, пође 30 Јула г. Брунер са својим момком на Витош, а сутра дан пођем за њим и ја у повећој дружини од нових софијских пријатеља који су хтели да се са Витоша нагледују Софије и Балкана.

Витош је брдо два часа удаљено од Софије коју од запада заклања. Диже се мал не окомице из простране равнице у висину од 2330 м.* Северо-источна страна којом смо се попели а и јужна којом смо сишли готово су голе, или су само нижим шибљем обрасле, што не смета да се може слободно на све стране да јаши. Одморимо се на повећем зараванку Витоша од куд има леп поглед на Софију и јужни Балкан, а затим се попнемо до под голе чукаре Витоша. Ту се изненада зави око нас густа магла, а како се друштво било порастурило — неки застали а други похитали да са које чуке околни свет сматрају — морадосмо да се исчекамо, а пошто се прикупимо и уверимо да се магла све више гомила, спустимо се низ јужне обронке Витоша и у мрак стигнемо у подложни манастир Драгаљевце а од овуд касно ноћу у Софију.

Пре него што би се на пут у Рило кренули ваљало нам је да се тачно известимо, којим би се путем могло на колима из села Рила да пређе у Вранску, а у овом обзиру дознадосмо да то може да буде само преко Ђустендила и Куманова, дакле преко турске области — што нам у рачун не иђаше. Пошто сам се пак био неком ранијом приликом уверио да је пут преко Бресника и Трна у нашу Сурдулицу,

* Prof. Dr. von Hochstetter. Die geolog. Verhältnisse des östl. Theiles der Europ. Türkei. Wien 1872.

ма да и туда кола пролазе, одвише мучан и на кишевитој години, као што је била ова, доста и опасан, морадосмо да одустанемо од першње намере да се по свршеној екскурзији на Рило у Врањску упутимо.

Кад све приберемо што смо мислили да нам за Рило треба а добавимо и писмену препоруку на управу рилскога манастира кренемо се 1 Августа преко Балеја и Владаје уз реку што долази са Витоша и Лилина, а пошто пређемо ниску вододелницу која та два брда веже и раздваја воде што теку Дунаву од оних што се у Егејско Море изливају, стигнемо првога дана преко Радомира на конак у Дубницу а сутра дан, пошав низ Струму, а од села Рила уз реку што исто име носи*, зауставимо се у први сутон пред затвореном капијом неке велике зграде која нас је тим више изненадила, што јој се у овом дивљем планинском склону нимало надали нисмо. По кратком чекању будемо пуштени у ту велику зграду — рилски манастир и пошто предамо писмо на манастирског старешину будемо на првом боју намештени у доста пространој гостионици и упућени на кога имамо да се обратимо поради свега онога што би нам за бавлења у манастиру требало.

Сутра дан 2 Августа први нам је посао био, та се пријавимо манастирском старешини, који нас прими доста свечано, опкољен шесторицом од старије браће. По кратком разговору и пошто му саопштимо да желимо неколико дана у манастиру да проведемо и да му околину испитамо, будемо по обичају кафом почашћени а за тим би одређен један од јеромонаха да нам покаже све оно што би желили у манастиру да видимо или да дознамо. Разгледамо редом манастирску зграду, цркву и торањ, за тим реку Друшљавицу а најзад и лебарницу што је преко реке ван манастира озидана.

* Од брда Рила (Ὀρβελος) зове се тако и манастир и река што ниже њега тече пак и село испод кога та река у Струму утиче.

Манастирска зграда претставља повелики, нешто неправилни четвороугао, кога свако платно има наблизу две дужине наше велике школе с којом као да ће ова зграда да буде и у висини равна, само што је подељена на читири гдешто и пет бојева. У згради има које мањих које већих свега 300 одаја. Манастирска је зграда споља доста мрачна — као да ту има само толико прозора, колико је преко потребно било; тим је пак лепша и светлија из нутра, јер су широки тремови са стране двора мраморним стубовима подбочени. На доњем боју према цркви вредно је да се види и пространа кухиња са чудноватим димњаком, који се до на врх зграде из тиха стешњава.

У манастирском двору нешто ближе северном платну ман. зграде стоји угледна црква а десно од ње повелики торањ. За цркву нам казаше да је пре трипеститину година поново зидана од старе граће која као да није стигла, јер се опажају гдекоје празнине у украсима, а за торањ рекоше, да је озидан српским ћесаром Хрељом уједно са манастирском зградом с којом тај торањ, што се стила тиче, нешто боље хармонише него са црквом.

Река Друшљавица, која споља дуж северног манастирског платна тече даје рилском манастиру изредну пијаћу воду и покретну снагу за млевење жита и израду дрвенарије, а што је важније она је у давнини створила подлогу на којој је могао да се озида манастир а и све друго да подигне што је потребно онде где има повећи број људи да живи. Ту је подлогу дала огромна количина наноса од ситнијег и крупнијег камења које је река у дугом течају векова са високог Рила снела и на том месту сталожила.

У хлебарници која има повише разделака удешених за свакојаке прилике горела је за нашег доласка голема ватра — баш

као у некој варници за креч, што нам наговешћаваше колико је ту тога дана имало хлеба да се испече.*

Пошто све то разгледамо пођемо на свој ближи посао, г. Брунер уз Риљску Реку за ортоптерама а ја се упутим уз Рилско Брдо, да у висини од неколико стотина метара промотрим неке високе хриди, које су ми биле већ изјутра у очи пале.

Уз пут сам од манастирског пандура, који ме је пратио, разбирао за шумско дрвеће што је свакад народу добро познато, и том приликом дознам за два дрветл — елѐ и мȕру која су ми се већ са страног акцента учинила вредна да их видим или што даље о њима дознам. За прво ми се учинило да ће то да буде јела, а за другу нисам ни посумњао да може што друго да буде већ наша оморика тим пре, што и у нас оморика расте на силикату из кога је и рилска гора сложена. Али се касније уверим да су обе моје предпоставке биле неосноване, јер се показало да је „елѐ“ планинска јова — *Alnus viridis,* а „мȕра“ врста бора *Pinus Peuce,* коју је Гризебах одкрио на Перистеру, касније пак сам ју ја добавио са Кома, а Јанка пре неколико год. нашао на Периму.

Другога дана одлучимо, пошто је време било прилично ведро да се попнемо на врх Рила и тога ради се доста рано примимо и то одма иза манастира стрме косе, која се од Јеленьег Врха манастиру спушта, а која са другом косом што на запад тече омеђава басен у ком се скупљају извори који у Друшљавицу теку.

Због велике висине брда** и усиртости места, највише пак за то што смо гредом то ово то оно прикупљали, на

* У делу „описание болгарскаго священаго Риљскаго манастира“ од јеромонаха Неофита стоји стр. 118 да ту живи око 400 људи од којих су пола калуђери а пола мирјани.

** По Hostetter на близу 3000 м.

пола се брда мало и прихватили и одморили, стигнемо истом у 5 часова по подне наврх Рила или тачније да кажем под Јеленьи Врх који се још на 100 м. на више пење. Ту се мало одморимо. Г. Брунер желећи још тога вечера да свој лов препарује окрене се убрзо манастиру, ја се пак забавим још један час на Рилу, да под Јеленьим Врхом, где је судећи по вегелацији истом од скора пролеће наступило, мало збирам и да се с овог изнешеног места у величанственом хаосу рилских висова разберем.

Риљска је гора подељена двема рекама које у противном правцу теку — Искром што иде Дунаву и Рилском Реком што се у Струму излива — у две не једнаке поле: северо-западну, мању и југо-источну, већу. Ове су две партије на картама означене прва, мања именом „Rilo“ а друга, већа именом „Tschatyr Тере,“ народ их пак не разликује већ им само сваки, било већи било мањи врх, другојако назива. Таквих врхова има у југо-западној партији повише, а зову се, пошав од запада истоку овако: Белчев Врх, Ризванцијски Врх, Цари Врх, Бричобор, Клеко, Рушита и Сухи Чал. Између Цариврха и Бричобора показиваше ми мој пратилац у даљини неки врх ком казаше да је име Чедер (Tschatyr Тере нем. карата ?), да је највиши од свију врхова Рила, али да не припада манастиру Рилу већ да иде у област самоковске општине. С вечерње чађи која је све удаљено ствари омотавала нисам могао тај вис да видим а ни сутрадан кад смо пошли Самокову не угледасмо Чедера са густе магле која је све висове Рила покривала. У мањој, северо западној партији има само четири виса која од југа на север овим редом следују: Црквиште, Јелени Врх, Попова Шапка и Кобилно Вранište.

У збирању биљака и проматрању дивотне сценерије време брзо прође те и не опазим, да је сунце било већ замакло за западну косу Рила, а кад ме мој вођа на свој начин

дрмну казујући, како ће овде за мало да се шећу курјаци и медведи којих на Рилу доста има, прекинем збирање и окренем се манастиру, који се с овог врха тако добро виђаше да ми се чинило е бих могао каменицом да га добацим. У силазнењу се и смрче, те морадосмо корак по корак, најзад и пипајући да се помичемо, док најзад у три часа ноћи застанемо пред манастирском капијом која је, по давно утврђеном правилу, била затворена и која нам се истом након подужег чекања отвори.

Прво зашто сам сутра дан разбирао било је време, а то с тога што сам био дан пре дознао за неко Рибље Језеро које негде на јужној страни Рила лежаше и за проматрање којега сам мислио да би вредно било да се још један дан жртвује. Али већ први гласи с поља ме уверише да ће Рибље Језеро за овај пар остати не похођено: густа је магла била обузела све висове Рила а судећи по правцу којим се магле кретаху, мешћани уверавахy да ће тога дана да буде и кише. Зато одустанемо од даљега бављења у манастиру а пошто смо већ пре били напустили пут у Врању, спремимо на брзу руку све што је требало за повратак у Софију.

Пре поласка отидемо да се јавимо манастирском старешини и да се с њим опростимо. Нађемо га ми као и првипут у друштву старије браће; лепо нас почасти и понуди нам да се запишемо у гостинску књигу, подари нам опис и слику риљског манастира, а што нам је у нашим приликама било најмилије саопшти нам, како је наредио да нас добри манастирски коњи до Самокова, где су нас кола чекала, однесу и да нас у том путу један од поузданих пандура испрати.

Наш је пут испрва ишао равницом уз Риљску Реку, а за тим уз брдо у узану долину којој је глава полукружна коса, што веже две горе споменуте партије Рила а уједно је и водомеђа Риљске Реке и Искре. Поток што кроз ову

долину тече губи се на дно долине у малом језерцу, а ово нема видљивог излаза, већ истиче негде под земљом у Рилску Реку, кадшто се пак — а то је, као што нам казаше прошле 1879 г. било — и до дна испразни.

До језера нас је време којекако послужило, те могосмо да се ту који тренутак задржимо и по гдешто да испитамо, али мало пошто језеро минемо стушти се а нијзад се спусти и хладна киша, која нас је пратила све до излаза Искре у равницу где Србсело лежи. Касно ноћу стигнемо у Самоков а сутра дан, 5 Августа, кренемо се преко Пасарела, Лозне, и Чифтлика у Софију, где за овај пар завршимо своја проматрања и збирања а само нам је заостало ово двоје: да се мало по Софији обазремо и да се на новим пријатељима опростимо.

Софија лежи у пространој заравни* коју је некада заузимало повелико језеро што се пружала до подножја Балкана, Брда, Витоша, Лилина и др. висова који софијску равницу наоколо затварају, а то је језеро све дотле постојало док није Искра своје корито до данашњег нивоа раскопала. Да је то раскопавање морало дуго да траје и да се снижавање језера на махове збивало, показује нам велика количина наноса, што софијску висораван покрива, а показују и одсеци који се од подножја околних висове до данашњег корита Искре виђају. Последњи одсек на коме је Софија озидана лежи за пет метара над Искром и њеним водоплавним пољем.

Софија личи, што се зграда тиче на наш некадашњи Београд а само се цариградски мâла, којом се од Самокова и Ихтишана у варошки улази одвојила тим што ту има повише угледних грађевина: кнежев конак, сенат, министарства и гдекоја лепша приватна зграда. Између ове мâле и ос-

*) По Hochstetter-у в. горе наведено дело. стр. 376. ова висораван лежи 535 м. над Црним Морем.

тале вароши има омален парак у коме се особито пред вече скупља софијски свет, што мари да на пријатној доколици који часак проведе. Ово је место, рекао бих, за потоњу Софију од велике важности, особито ако узбуде могуће да се мало прошири. У средини тога парка замишљам пространи водени басен, у коме ће моћи вода са оближњег Витоша доведена* у доста велику висину да скаче а отуда да се и по осталој вароши разведе. Ово би од Софије направило не само здраву и угледну варош, већ би могло да послужи и свакојаким индустријским предузећима, за која, по свему што смо могли овде и у Самокову да видимо и да чујемо, као да марљиви бугарски народ велику вољу и способност има.

Из Софије се кренемо 7 Августа преко Пирота и Ниша у Београд камо 10. и. м. стигнемо али не без да би, мал не на догледу Београда, још једну недаћу искусили: због кише и мрака морадосмо да ноћимо у Болечу — ја у колима, а мој пријатељ из Беча на голој механској клупи.

Пошто проучим биљке приликом овог путовања прикупљене у области Бугарске Кнежевине а прегледам и неке своје прибелешке о биљкама раније виђеним али браним на нашој источној и јужној граници, учини ми се да ту већ има подоста лепе грађе за флору суседне нам кнежевине. Пак да би том грађом могли да се послуже млади Бугари који ће, не сумњам, скорим почети да раде на својој домаћој флори, помислим неће бити с горега да списак, што ниже следује наштампам. Ради бољег разумевања гдечега у списку имам да пре свега учиним неке приметбе.

У списку су наведене само оне биљке, хоје сам у различитим приликама собом брао или на месту прибележио.

*) На том се већ и ради, као што смо могли дознати, да се са Витоша доведе у Софију пијаћа вода.

Што су раније Fridrichstal, Frivaldsky, Grisebach и Janka у границама данашње Бугарске одкрили, то су сами ти природњаци у својим списима свету раније саопштили а то је већином наведено и у великом делу Boissier-a* кога се последња, V књига, баш сада доштампава.

Биљке сам у списку изложио у систематичком реду и то оне што су познате поименце, са локалностима где су нађене, а друге, нове или мање познате, опширно сам описао или сам их пропратио опаскама које су ми се као потребне чиниле.

Локалности у списку наведене већином су погранична места дуж две брдске косе, које раздвајају нашу земљу од Бугарске. Ове се косе стичу на Нишави не далеко од суковог моста а завршују се на северу Вршком Чуком а на југу Стрешером. Ова сам места обишао у различитим приликама раније, највише пак од како су окрузи Нишевачки, Пиротски, и Врањски припали Србији. Много мање места има у списку наведних из унутрашњости Бугарске: Трн и његова околина, Софија, Витош и Рило. Трн сам последња места прошао лане у Јулу а Цариброд са Драгоманским Висом, Врапче, Трн, Снеполе, Клисуру и Стрешер год. 1880.

Што се тиче терена на коме побројане биљке расту ваља знати, да је понајвише силикат: сав Балкан, део Драгоманског Виса, Витош, Рило, Клисура и Стрешер. Калцитна је само Вршка Чука, неки крај Драгоманског Виса, Врапче над Трном и Штрби Камен близу Дешчанег Кладенца.

Што сам се у систематском делу овога списа послужио латинским језиком то сам учинио за то што држим, да ће наши људи, који се озбиљно ботаником баве и на том језику разумети оно што коме треба и што желим да оно што је у делу за науку важно буде приступно и онима. који нашој књизи вични нису, а за наше се крајеве интересује.

*) E. Boissier. Flora Orientalis. Genevae et Basileae 1874—1882.

СПИСАК БИЉАКА У БУГАРСКОЈ НАЂЕНИХ*)

DICOTYLEDONEAE Juss.

Ranunculaceae Juss.

Clematis Vitalba L. In dumetis sub m. Vitoš.

Atragene Alpina L. In saxosis excelsioribus m. Ravno Bučje.

Thalictrum minus L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Th. angustifolium Jacq. In pratis sub m. Bukova Glava.

Anemone narcissiflora L. In excelsioribus m. Kopren.

A. Pulsatilla L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Adonis vernalis L. In collinis apricis supra Dragoman Bogaz.

A. aestivalis L. Inter segetes ad Tru.

Ranunculus crenatus W. K. In excelsioribus m. Rilo.

R. aconitifolius L. In sylvestribus m. Ravno Bučje et m. Rilo.

R. Flammula L. In spongiosis sub m. Strešer.

R. auricomus L. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

R. Villarsii DC. In rupestribus m. Tri Čuke et. m. Rilo.

*) Plantae in Bulgaria observatae. V. ad calcem notam.

R. Serbicus Vis. In irriguis m. Sv. Nikola.

R. bulbosus L. In apricis sub colle Vrška Čuka.

R. philonotis Ehrh. In cultis sub colle Vrška Čuka.

R. arvensis L. Inter segetes circa Adlija.

Caltha palustris L. In rivularibus sub m. Strešer. Deflorata, hinc dubia, foliis, ut in excelsioribus passim observatur, solito minoribus.

Nigella arvensis L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Delphinium Consolida L. Cum priore.

Aconitum Cammarum Jacq. var. *macranthum* Rchb. In dumetis sub m. Rilo, non procul a parvo lacu ad viam, qua itur ad Samokov.

A divergens m. Caule elato subsimplici basi glabro a medio flavide villoso, foliis in laminas rhombeo oblongas antice inaequaliter 2—3 fidas palmatim sectis, racemo laxiusculo simplici aut basi alterutro ramo passim abortiente aucto, pedunculis arcuatim adscendentibus, perianthii decidui casside subdepressa, nectarii horizontaliter porrecti calcare capitato labiis apice truncatis, staminibus laevibus, carpellis maturis a medio divergentibus, seminibus trigono alatis faciebus longitudinaliter striatis ac transversim plicatis, plicis undulatis una facie (dorsali?) evidentioribus.

Hab. in spongiosis ac rivularibus; primum lectum in Serbiae meridionalis salicetis lacus Vlasina, tardius in rivularibus m. Ponor et m. Kopren Bulgariae conterminis.

Floruit in horto fine Junii; medium inter sect. Napelli et Cammarum. Differt a Napello directione pedunculorum, seminibus striatis, ac foliorum laminis latioribus.

A. Lycoctonum L. In dumetis sub m. Rilo.

Cruciferae Juss.

Nasturtium sylvestre R. Br. Ad margines viae inter Slivnica et Sofia.

N. Pyrenaicum R. Br. In pratulis udis ad supremum rivum Iskra sub m. Rilo. Folia inferiora defficiunt, siliculae paulo longiores quam in typo, petala sulfurea. An non potius *N. Thracicum* Gris?

Barbarea vulgaris L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

B. rivularis m. Perennis, glabrescens, radice horizontali ramosa ad collum incrassata, caulibus sat crassis adscendentibus angulatis a medio ramosis, foliis radicalibus cordatis integris aut margine inaequaliter repandis, caulinis lyratis cum lobis lateralibus acrescentibus, finali ac foliis superioribus flabellatim incisis, lalaciniis inaequalibus obtusis, racemis axillaribus post florescentiam subfastigiatis, pedunculis calyce arrecto longioribus, sepalis oblongis margine scariosis, petalis spathulatis calycem bis longis, siliquis (nec maturis) cum pedunculo patulo arcuatim adscendentibus, stylo earum latitudine 2—3 longiore.

Hab. ad rivulos alpinos m. Midžor. Flor. Julio.

Pedalis aut paulo altior, laete viridis, folia juniora sparsim hirsutula tandem calva. A proximis itidem alpinis, *B. minore* et *B. brachycarpa*, discedit foliis radicalibus magnis 3, 5 pol. longis ac 2, 5 latis, et statura multo vegetiore; differentiae tamen plenius patebunt dum et siliquas maturas observare contigerit.

Turritis glabra L. In dumetis apricis collis Vrška Čuka.

Arabis auriculata Lam. In asperis collis Vrška Čuka.

A. hirsuta Scop. In rupestribus m. Midžor.

A. procurrens W. K. In rupestribus m. Ravno Bučje.

Cardamine impatiens L. In saxosis sylvestribus prope coenobium Rilo.

C. amara L. In rivularibus m. Kopren.

C. acris Gris. In rivularibus m. Kopren et m. Rilo.

C. Graeca DC. In rupestribus calcariis collis Vrška Čuka.

Sisymbrium Pannonicum Jacq. In campis circa Sofia.

S. Alliaria Scop. In saxosis collis Vrška Čuka.

S. Thalianum Gaud. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Erysimum odoratum Ehrh. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

E. canescens Roth. In arenosis ad viam inter Dubnica et vicum Rilo.

Syrenia cuspidata Rchb. In saxosis collis Vrška Čuka.

Sinapis arvensis L. In agris sub colle Vrška Čuka.

Alyssum argenteum Vitm. In asperis supra Kadi Bogaz.

A. calycinum. In campis sub colle Vrška Čuka.

A. minimum Willd. In asperis collis Vrška Čuka.

Draba muralis L. Cum priore.

Dr. verna L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Thlaspi arvense L. In arvis cum priore.

Thl. perfoliatum L. Cum prioribus.

Thl. Alpinum Jacq. In herbidis Rasovati Kamen, Ravno Buĕje et in excelsioribus m. Rilo. In ultimo loco defloratum, fors Thl. ochroleucum Boiss. ob loculos 4 spermos.

Lepidium campestre R. Br. In arvis sub colle Vrška Čuka.

L. ruderale L. Ad vias circa Sofia.

Capsella Bursa pastoris Mönch. In cultis sub colle Vrška Čuka.

Aethionema saxatile R. Br. In saxosis calcareis collis Štrbi Kamen.

Isatis tinctoria L. var. *canescens* Boiss. In rupestribus supra Dragoman Bogaz. Siliculae ovales, villosulae.

Cistineae Dun.

Helianthemum Fumana Mill. In rupestribus collis Golema Glama.

H. vulgare L. In asperis m. Vitoš.

H. salicifolium Pers. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Violarieae DC.

Viola odorata L. In saxosis collis Vrška Čuka.

V. declinata W. K. In graminosis excelsioribus m Kopren et m. Rilo.

V. tricolor L. var. *arvensis* Koch. In arvis sub colle Vrška Čuka.

V. Orbelica m. Annua, breviter papilloso hirsuta, caulibus adscendentibus elongatis a basi ramosis, foliis inferioribus subcordato rotundatis ovatisque grosse crenatis, superioribus lineari lanceis leviter remote serratis aut integris. stipulis multifidis cum lacinia terminali folio subsimili, calycis laminis lanceolato acuminatis, calcare apendices truncatos aut late emarginatos 2 - 3 superante, petalis aureis calycem bis longis, quatuor superioribus obovatis inferiore obcordato basi lineis fuscis nolato, antheris aurantiacis. capsula oblonga calyce breviore.

Hab. in saxosis medii m. Rilo in consortio cum Cerastio saxicola, Centaurea dissecta, Sempervivo leucantho

et a. Flor. Jul. Spithamea, indumento ac colore florum insignis: colitur in horto.

V. sylvestris Lam. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

Resedaceae DC.

Reseda lutea L. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

Droseraceae DC.

Drosera rotundifolia L. In spongiosis m. Kopren et m. Vitoš.

Parnassia palustris L. In rivularibus m. Kopren et m. Rilo.

Polygaleae Juss.

Polygala vulgaris L. m. herbidis m. Vitoš.

P. major Jacq. In pascuis sub m. Tri Čuke.

Sileneae DC.

Gypsophila saxifraga L. In saxosis collis Vrška Čuka.

G. Illyrica Sm. In asperis supra Dragoman Bogaz.

G. muralis L. In arenosis inter Dubnica et vicum Rilo.

Dianthus prolifer L. In campis circa Sofia.

D. microlepis Gris. In excelsioribus m. Rilo.

D. Armeria L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

D. corymbosus Boiss. In arvis sub vico Rilo.

D. tenuiflorus Gris. In arenosis inter Dubnica et vicum Rilo.

D. barbatus L. In herbidis m. Kopren et m. Vitoš.

D. Carthusianorum L. In herbidis m. Tri Čuke, et quidem forma illa quae botanicis orientalibus sub nomine D. graminei Sch. nota est.

D. spec. affinis priori ac D. stenopetalo Gris. In declivibus herbidis medii m. Rilo. Forma peculiaris, staturae D. atrorubentis, sed capitula avellana minora, squammis fuscis in aristas aequilongas abruptim contractis, calycibus 3—4 lin. longis, fere 2 lin. latis, petalis vix exsertis purpureis supra breviter papillosis in unguem cuneatim contractis antice acute dentatis, foliis difformibus, radicalibus augustioribus, caulinorum vaginis laminas ter longis. Ut novum proponere prima intentio erat, sed procrastinavi, ut planta in hortum translata plenius exploretur.

Notare fors jubavit, me illa quae olim in lectionibus divi Endlicher notaveram, de dimorphismo Dianthus e sectione Carthusianorum in meis peregrinationibus plene confirmata expertum ac dudum persuasum esse, quod ad completam harum specierum descriptionem formae androdynamae et gynodynamae*), quoad relativas partium dimensiones, aequa ratione respici debeant, at et nunc ignoro — nec ab amicis litterariis, cum quibus de eo questionem institui eruere valui — quomodo se hoc obtuto habeat antiquissima sectionis species, D. Carthusianorum, cujus typica forma apud nos non crescit.

D. Moesiacus Vis & P. In saxosis orientalibus collis Vrška Čuka.

D. giganteus d'Urv. In saxosis calcareis collis Štrbi Kamen.

D. gracilis Sm. In rupestribus supra vicum Rilo.

*) In planta androdynama bracteae involucri breviores, hinc calyces (qui et absolute longiores) ex involucro magis emmersi, dentes calyini breviores, petala majora profundius dentata, facie (si indumentum adest) longius pilosa, stamina abortiva calyci inclusa, pistilli breviores cum pilis collectoribus tenuioribus. In planta gynodynama capitula minora, calyces profundius fissi (in forma orbelica dentes fere tubum calycis longi) petala minora minus profunde dentata (in planta orbelica calyci immersa) pilis in pagina superiore minoribus ad papillas saepe tenues reductis, pistillis longe e flore emmersis cum pilis collectoribus conspicuis.

D. integer Vis. In herbidis elatioribus m. Rilo.

D. deltoides L. In herbidis elatioribus m. Strešer.

D. superbus L. In herbidis udis m. Kopren et m. Vitoš.

Saponaria Vaccaria L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Silene dichotoma Ehrh. In arvis infra vicum Rilo.

S. trinervia Seb. et Maur. In arenosis inter Dubnica et vicum Rilo.

S. Otites L. In herbidis m. Kopren.

S. Sendtneri Boiss. In graminosis m. Tupanac — Stara Planina et prope Vladaja.

S. Roemeri Friv. In graminosis medii m. Rilo.

S. inflata Sm. In saxosis m. Kopren — Stara Planina.

S. subconica Friv. In arenosis inter Dubnica et vicum Rilo.

S. clavata Hpe. In saxosis m. Vitoš et m Rilo. Videntur duo formae, ea de m. Rilo depressior, caulibus plerisque unifloris, foliis linearibus. Indumentum peculiare, caules apice viscidi, basi cum foliis breviter papillosi, quasi leprosi, pilis e papillis emergentibus raris, ad marginem foliorum copiosioribus.

S. Lerchenfeldiana Bmg. In rupestribus totius tractus montium Balkan a m. Rasovati Kamen ad m. Tupanac et in m. Vitoš.

S. Asterias Gris. In spongiosis ac rivularibus m. Kopren et m. Rilo.

S. pudibunda Hoffm. Cum priore.

Lychnis Viscaria L. In herbidis m. Vitoš.

L. Sartorii Boiss. In herbidis m. Rilo.

L. coronaria Lam. In saxosis m. Vrška Čuka.

L. verpertina Sibth. Ad sepes sub colle Vrška Čuka.

Agrostemma Githago L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Alsineae DC.

Sagina procumbens L. In saxosis m. Tri Čuke.

S. bryoides Fröhl. In cacumine montis Midžor. Exilis, a basi ramosissima, pedunculi fructiferi erecti, partes floris tetramerae.

Spergula arvensis L. In asperis m. Strešer.

Lepigonum rubrum Wahlb. In arenosis ad Samokov.

Alsine verna Bartl. In asperis m. Tri Čuke.

Moehringia pendula W. K. In rupestribus m. Ravno Bučje et m. Tri Čuke.

M. trinervia Clairv. In saxosis sylvestribus m. Vitoš.

Arenaria serpyllifolia L. In campis arenosis circa Sofia.

A. rotundifolia MB. In excelsis m. Rilo, ad terram nudam.

Holosteum umbellatum L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Stellaria nemorum L. In sylvestribus m. Rilo.

St. media Vill. In saxosis collis Vrška Čuka.

St. graminea L. In pratis m. Vitoš.

St. uliginosa Mur. In rivularibus m. Rilo.

Mönchia Mantica Bartl. In declivibus asperis collis Vrška Čuka.

Cerastium brachypetalum Desp. Cum priore.

C. triviale Link. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

C. rectum Friv. In saxosis collis Vrška Čuka et m. Rilo.

C. petricola m. Annuum, glanduloso pilosum, caulibus adscendentibus a basi dichotome ramosissimis,

foliis inferioribus obovato cuneatis longius superioribus ovato oblongis brevius petiolatis, bracteis margine anguste scariosis, pedicellis fructiferis apice nutantibus calycem bis longis, sepalis lanceolatis margine scariosis, petalis obcordatis basi cuneata ciliatis calycem bis longis, filamentis glabris, pistillis 4—5, capsula subincurva calycem duplum longa, dentibus margine revolutis.

Hab. inter saxa ad viam sylvaticum qua itur a coenobio Rilo ad urbem Samokov in societate cum Viola Orbelica. Flor. Aug.

Palmare, demipedale, statura intermedium C. recto et C. campanulato Ard. pro quo ultimo legi, cujusque habet corollas, sed differt unguibus petalorum ciliatis; semina sunt rubida, tuberculata ut C. recti, sed paulo majora. An non huc et C. campanulatum Gris. Spicil. Flor. Rum. p. 209.

C. Alpinum L. In rupestribus m. Midžor ac excelsioribus m. Rilo.

C. arvense L. In herbidis m. Tri Čuke et m. Rilo.

C. tomentosum L. var. *Moesiacum* Friv. In saxosis m. Tri Čuke.

C. grandiflorum W. K. In rupestribus calcareis collis Štrbi Kamen.

Lineae DC.

Linum tenuifolium L. In saxosis collis Vrška Čuka.

L. hologynum Rchb. In herbidis m. Kopren et m. Rilo.

L. catharticum L. In herbidis udiusculis m. Vitoš.

Malvaceae R. Br.

Althaea hirsuta L. In agris sub colle Vrška Čuka.

A. pallida W. K. In arvis inter Caribrod et Slivnica.

A. cannabina L. In salicetis ad Samokov.

Lavatera Thuringiaca L. Ad margines agrorum prope Caribrod.

Malva sylvestris L. In hortulanis ad Sofia.

Tiliaceae Juss.

Tilia grandifolia Ehrh. In sylvestribus m. Vitoš.

T. alba W. K. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Hypericineae DC.

Hypericum Olympicum L. In saxosis ad viam quaitur a vico Rilo ad coenobium ejusdem nominis.

H. Richeri Vill. In declivibus m. Bukova Glava.

H. umbellatum Kern. In sylvestribus m. Vitoš.

H. quadrangulum L. In pascuis m. Kopren et m. Rilo.

H. perforatum L. In campis circa Sofia.

Geraniaceae DC.

Geranium macrorrhizum L. In saxosis m. Vitoš et m. Rilo.

G. phaeum L. In sylvestribus retro coenobium Rilo.

G. sylvaticum L. In pratis excelsioribus m. Kopren.

G. palustre L. In rivularibus m. Vitoš.

G. sanguineum L. In apricis collis Vrška Čuka.

G. Pyrenaicum L. In dumetis demissioribus m. Rilo.

G. divaricatum Ehrh. In dumetis retro coenobium Rilo.

G. pusillum L. In saxosis sub m. Vitoš.

G. Robertianum L. In saxosis collis Štrbi Kamen et m. Vitoš.

G. purpureum Sm. In saxosis collis Vrška Čuka.
Erodium Cicutarium l'Her. In pascuis circa Sofia.

Celastrineae R. Br.

Evonymus Europaeus L. In dumetis sub m. Vitoš.
E. verrucosus Scop. In saxosis collis Vrška Čuka.

Rhamneae R. Br.

Rh. cathartica L. In dumetis sub m. Vitoš.
R. tinctoria W. K. In saxosis collis Vrška Čuka.

Terebinthaceae DC.

Rhus Cotinus L. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

Papilionaceae L.

Genista tinctoria L. In pratis ad rivum Iskra non procul a Sofia.

G. ovata. W. K. In herbidis demissioribus m. Vitoš.

G. scariosa Viv. In saxosis m. Vitoš et m. Rilo.

Cytisus nigricans L. In dumosis sub m. Vitoš.

C. Austriacus L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

C. capitatus Jacq. In sylvestribus m. Rilo.

C. hirsutus L. In saxosis m. Tri Čuke.

C. absynthioides Janka. In declivibus ad meridiem versis m. Rilo copiosissimus. Defloratus, sat bene congruit cum exemplari a Cl. auctore communicato, praeter tomentum argyreum, quod in typo, an senio? rufescens!

C. sagittalis L. In pascuis m. Rilo.

Ononis repens L. In campis circa Sofia.

Anthyllis Jacquini Kern. In excelsioribus m. Ravno Buěje.

A. Vulneraria L. In asperis m. Vitoš.

Medicago falcata L. In pascuis circa Sofia.

M. lupulina L. Cum priore.

M. orbicularis All. In arvis sub colle Vrška Čuka.

M. Gerardi W. K. In asperis collis Vrška Čuka.

M. maculata L. In pratis sub colle Vrška Čuka.

M. minima Lam. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Trigonella Monspelliaca L. Cum priore.

Melilotus alba Desr. In pratis ad Samokov.

M. officinalis Desr. Inter segetes supra Dragoman Bogaz.

Trifolium pallidum W. K. In pratis sub colle Vrška Čuka.

Tr. pratense L. In pratis sub m. Ravno Bučje.

Tr. medium L. In sylvestribus sub m. Rilo.

Tr. alpestre L. In pascuis orientalibus m. Vitoš.

Tr. ochroleucum L. In herbidis m. Vitoš.

Tr. hirtum All. Ad margines viae inter Dubnica et vicum Rilo.

Tr. arvense L. In campis circa Sofia.

Tr. striatum L. In pascuis sub colle Vrška Čuka.

Tr. trichopterum Panč. In saxosis supra coenobium Rilo.

Tr. scabrum L. In asperis apricis collis Vrška Čuka.

Tr. montanum L. In pascuis m. Vitoš.

Tr. repens L. In fossis ad Caribrod.

Tr. hybridum L. var. *Anatolicum Boiss.* In udis excelsioribus m. Midžor et m. Rilo.

Tr. elegans Sav. Ad margines viae inter Caribrod et Slivnica.

Tr. spadiceum L. In spongiosis m. Kopren — Stara Planina, m. Vitoš et m. Rilo. Capitula solito minora.

Tr. badium Schreb. In pascuis udis sub m. Midžor.

Tr. agrarium L. In pratis silvestribus m. Kopren — Stara Planina.

Tr. procumbens L. var. *minus* Koch. In pascuis m. Vitoš.

Dorycnium suffruticosum Vill. In asperis collis Vrška Čuka.

Lotus corniculatus L. In pratis m. Vitoš.

Galega officinalis L. In fossis ad Slivnica, in pratis circa Samokov.

Colutea arborescens L. In rupestribus collis Vrška Čuka.

Astragalus Onobrychis L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

A. angustifolius Lam. In rupestribus calcar. m. Štrbi Kamen.

A. Cicer L. In pascuis demisioribus m. Vitoš.

Coronilla Emerus L. In rupestribus collis Vrška Čuka.

C. varia L. In pratis circa Samokov.

Onobrychis sativa L. In pascuis m. Vitoš et m. Rilo.

O. alba W. Ad margines viae inter Dubnica et vicum Rilo.

Vicia lathyroidis L. In saxosis collis Vrška Čuka.

Vicia grandiflora Scop. In pratis sub colle Vrška Čuka.

V. tenuifolia Roth. In fossis ad Caribrod.

V. pisiformis L. In dumetis sub m. Rilo. Fructificans, stipulae solito majores; colitur in horto.

Ervum hirsutum L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Lathyrus Aphaca L. Cum priore.

L. Nissolia L. Cum prioribus.

L. hirsutus L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

L. tuberosus L. In campis circa Sofia.

L. sylvestris L. In salicetis prope Samokov.

Orobus vernus L. In sylvaticis collis Vrška Čuka.

O albus L. In dumetis collis Vrška Čuka.

Amygdaleae Juss.

Prunus spinosa L. In dumetis sub m. Vitoš.

Pr. Mahaleb L. In rupestribus collis Vrška Čuka.

Bosaceae Juss.

Spiraea ulmifolia Scop. In dumetis meridionalibus m. Vitoš.

Sp. Aruncus L. In sylvaticis ad rivum Rilo.

Sp. Ulmaria L. In rivularibus m. Vitoš.

Sp. Filipendula L. In pratis sub colle Vrška Čuka.

Geum urbanum L. In dumetis collis Vrška Čuka.

G. rivale L. In rivularibus m. Kopren.

G. coccineum Sibth. In rivularibus m. Kopren, m. Vitoš et m. Rilo.

G. reptans L. In excelsioribus m. Rilo.

G. montanum L. In pascuis excelsioribus m. Kopren, m. Vitoš et m. Rilo.

G Bulgaricum nov. spec. Caulibus erectis a medio dichotome ramosis 3—7 floris, foliis radicalibus lyratis, segmento terminali maximo reniformi lobatim inciso margine crenato dentato, lateralibus minutis subaequalibus oblongis aut rotundatis integris aut margine flabellatim incisis, caulinis ad squammas reductis oblongis aut lanceolatis integris aut pinnatim incisis, floribus nutantibus, corollae cyathiformis e calyce parum emmersae petalis albide flavicantibus cuneatim triangulis angulis rolundatis

apice truncatis aut leviter emarginatis, carpellis ac stylis non articulatis persistentibus longe plumosis.

Hab. in elatioribus m. Rilo in ripa saxosa rivuli ad viam qua itur a coenobio Rilo ad Samokov. Initio Aug. lectum fere defloratum, nec cum fructibus sat maturis.

Rhizomate praemorso multicipite ad collum in fibras fuscas pennam anserinam crassas soluto, foliorum radicalium lobo terminale 4—6 policari, lateralibus 1—4 lin longis. Statura et floris conformatione G. rivale aemulatur, sed ob stylos non articulatos vera Sieversia. Eminus spectatum pro specie Petasitidis habui ob foliorum lobum terminalem amplum ac laterales imperceptos.

Rubus Idaeus L. In saxosis m. Ravno Buěje et m. Vitoš.

R. fruticosus L. In saxosis m. Štrbi Kamen.

R. glandulosus Bell. In sylvestribus m. Ravno Buěje et m. Vitoš.

R. discolor Nees ab Ess. In saxosis imae vallis rivi Rilo supra vicum cognominem.

Fragaria collina Ehr. In dumetis imi m. Vitoš.

Potentilla rupestris L. In rupestribus arenaceis m. Tupanac — Stara Planina.

P. recta L. In asperis collis Vrška Čuka.

P. argentea L. In puscuis demissioribus m. Vitoš.

P. reptans L. In fossis ad Slivnica.

P. Tormentilla Sibth. In herbidis m. Rilo.

P. chrysocraspeda Lehm. In pascuis m. Kopren — Stara Planina et m. Rilo.

P. Haynaldiana Janka. In declivibus herbidis m. Rilo. Inter Juniperum nanam.

P. micrantha Ram. In saxosis sylvestribus collis Vrška Čuka.

Agrimonia Eupatoria L. In herbidis medii m. Vitoš.

Rosa pimpinellifolia DC. In saxosis apricis collis Vrška Čuka.

R. Alpina L. In saxosis excelsioribus m. Tri Čuke m. Vitoš et m. Rilo.

R. canina L. In dumetis medii m. Strešer.

R. dumetorum Thuil. In dumetis altioribus. m. Rilo.

R tomentosa. Sm. In rupestribus sub m. Tri Čuke.

R. mollis Sm. In valle qua itur a coen. Rilo ad Samokov. Florens (prob. secundo) lecta, flores sat parvi, petala ciliata, fructus aciculis crebris longis glandula depressa terminatis obsiti maturantes fuscescunt.

Sanguiorbéae Lindl.

Alchemilla vulgaris L. In herbidis m. Tri Čuke et m. Kopren.

Sanguisorba officinalis L. In spongiosis m. Vitoš.

Poterium Sanguisorba L. In pratis sub m. Vrška Čuka.

Pomaceae Lindl.

Crataegus monogyna Jacq. In dumetis sub m. Vitoš et m. Rilo.

Cotoneaster vulgaris Lindl. In saxosis m. Ravno Bučje.

C. tomentosa Lindl. In rupestribus collis Vrška Čuka.

Pirus communis L. In dumetis sub m. Vitoš et m. Rilo.

Sorbus aucuparia L. In sylvestribus occiduo versis m. Vitoš.

S. Aria Crantz. In saxosis m. Vitoš.

S. torminalis L. In sylvestribus m. Rilo.

Onagrarieae Juss.

Epilobium montanum L. In sylvestribus m. Ravno Bučje et m. Rilo.

E. palustre L. In spongiosis m. Vitoš.

E. tetragonum L. In fossis ad Slivnica.

E. Alpinum L. In irriguis m. Kopren.

E. origanifolium Lam. In rivularibus excelsioribus m. Vitoš et m. Rilo.

Callitrichineae Link.

Calistriche verna Kütz. Ad rivulum Rilo sub m. cognomine.

Lythrarieae Juss.

Lythrum salicaria L. In fossis ad Slivnica et prope Samokov.

Paronychieae St. Hit.

Herniaria glabra L. In arvis sub vico Rilo.

H. hirsuta L. In arenosis ad viam inter Dubnica et vicum Rilo.

H. incana Lam. In saxosis collis Vrška Čuka.

Paronychia cephalotes M. B. In rupestribus supra Dragoman Bogaz.

Scleranthea Link.

Scleranthus annuus L. In campis circa Sofia.

Scl. perennis L. In asperis excelsioribus m. Vitoš et m. Rilo.

Crassulaceae DC.

Sedum maximum Sut. In saxosis collis Vrška Čuka.

S. Caepea L. In dumetis saxosis sub m. Rilo.

S. Hispanicum L. In saxosis vallis Rilo supra vicum cognominem.

S. annuum L. In rupestribus m. Tri Čuka et m. Rilo.

S. album L. In saxosis collis Vrška Čuka.

S. anopetalum DC. In rupestribus supra Dragoman Bogaz.

Sempervivum tectorum L. In rupestribus m. Rilo.

S. leucanthum m. In rupestribus m. Rilo in societate cum priore. Eu-Sempervivum, rosulis sat parvis, floribus 12-meris expansis, petalis albidis insigne. Colitur in horto.

S. Kopaonikense Panč. Flora Principatus Serbiae 1874 p. 314. In rupestribus trachyticis m. Ravno Bučje et graniticis m. Rilo. Differt ab affini, *S. Heuffelii* Schott in m. Domugled supra Thermas Herculis observato: petalis brevioribus, glandulis hypogynis patulis — nec erectis, quo calyces basi ventricosi evadunt, nec tubulosi ut in planta Schottiana, quae et in Serbia in innumeris montibus calcariis viget, dum haec species ubicumque adusque observata — m. Kopaonik m. Rilo et m. Rasovati Kamen — silicatem incolat.

Grossularieae DC.

Ribes Grossularia L. In dumetis ac sylvestribus vallis Rilo sub m. cognomine.

R. Alpinum L. In saxosis excelsioribus m. Vitoš.

Saniflageae Vent.

Saxifraga Aizoon L. In rupestribus m. Ravno Bučje m. Vitoš et m. Rilo, var. *racemulosa*: in rupestribus m. Midžor; vix palmaris, floribus a medio caulis in racemulos congestis.

S. stellaris L. In rivularibus m. Vražja Glava. m. Kopren ac m. Rilo.

S. cymosa WK. Cum priore.

S. exarata Vill. In saxosis elatioribus m. Rilo.

S. bryoides L. In rupestribus m. Midžor et m. Rilo.

S. tridactylites L. In saxosis collis Vrška Čuka.

S. rotundifolia L. In rupestribus m. Ravno Bučje. m. Kopren — Stara Planina ac m. Rilo.

S. Olympica Boiss. In rivularibus m. Rilo.

Umebelliferae Juss.

Sanicula Europaea L. In sylvaticis sub colle Vrška Čuka.

Astrantia major L. In sylvestribus m. Vitoš.

Eryngium campestre L. In campis circa Sofia.

E. palmatum Vis et P. In dumetis collis Vrška Čuka.

Trinia vulgaris DC. In herbidis excelsioribus m. Kopren.

Falcaria Rivini Host. In dumetis sub m. Vitoš.

Aegopodium Podagraria L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Carum Carvi L. In pascuis m. Vitoš.

Pimpinella Saxifraga L. In pascuis sub colle Vrška Čuka.

Berula augustifolia Koch. In fossis ad Slivnica.

Bupleurum pachnospermum Panč. Flor. princ. Serbiae 1874 p. 329. In saxosis orienti obversis collis Vrška Čuka. Proximum B. Gerardi a quo differt, ramis patentibus, umbellulis longius involucellatis et fructibus caesio pruinosis.

B. apiculatum Friv. In asperis supra Dragoman Bogaz.

B. semidiaphanum Boiss. In arvis sub vico Rilo.

B. Baldense Host. In graminosis elatioribus m. Vitoš.

B. falcatum L. In dumetis ad faucem rivi Iskra sub m. Rilo.

B. rotundifolium L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Oenanthe meoides m. Radicis fibris incrassatis oblongis aliis tenuibus mixtis, caule gracili angulato sulcato simplici ant supra medium pauci - ramoso intus fistuloso, foliis ambitu trangularibus radicalibus et inferioribus caulinis 2 - pinnatifidis, pinnulis foliorum inferiorum oblongis obtusis, foliis superioribus pinnatifidis, pinulis elongatis linearibus acutis, umbellis 10—12 radiatis, floribus purpurascentibus parum radiatis, pedicellis fructiferis subincrassatis, mediis abbreviatis exteris fructum oblongum basi non callosum aequantibus, stylis tandem elongatis fructum dimidium longis.

Hab. in spongiosis medii m. Vitoš.

Pedalis ant paulo altior; differt ab Oe. angulosa Gris. fibris radicalibus difformibus, caule fistuloso, umbellis fructiferis porrectis, ab Oe. media Gris. umbellae radiis numerosioribus, floribus parum radiantibus, ab omnibus generis floribus purpurascentibus, quibus deceptus primo obtutu habui pro Meo Mutellina, cujus et folia immitatur.

Oe. fistulosa L. In fossis ad Slivnica.

Seseli coloratum Ehrh. In dumetis sub m. Vitoš.

S. purpurascens Janka. In rupestribus graniticis medii m. Rilo.

Libanotis montana All. In saxosis sub m. Rilo.

Meum Mutellina Gärtn. In pratis spongiosis m. Kopren et m. Rilo.

Ostericum palustre Bess. In rivularibus ad Vladaja.

Angelica spec. Ad rivulum frigidum sub m. Rilo in societate cum Heracleo villoso, non procul a statione Gei Bulgarici. Robusta, Archangelicam aemulans, vaginae amplae, superiores bullatae, flores — medio Augusti primi — virginei laevi rubore suffusi, folia grosse biserrata.

A. sylvestris L. In rivularibus m. Ravno Bučje et m. Kopren.

Peucedanum Chabraei Rchb. In pratis m. Rilo.

P. Cervaria L. In pratis sylvestribus medii m. Vitoš.

P. Alsaticum L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Pastinaca sativa L. In pratis ad rivum Iskra prope Samokov et ad Vladaja sub m. Vitoš.

P. hirsuta Panč. Flora princ. Serbiae 1874 p. 359. In dumetis sul Vražja Glava et in declivibus herbidis supra coenobium Rilo. Dubito nonnihil quoad plantam orbelicam, quae cum fructu immaturo lecta est — probabitter eo ipso loco ubi olim Fridrichsthal plantam legit, quam tardius dives Grisebach sub nomine P. pimpinellifoliae publicavit ac demum cl. Boissier in Flora Orientali pro sua Malabaila involucrata declaravit. Nostra planta Serbica ac ea de m. Balkan omnino vera Pastinaca, diacheniis 2.5 lin. longis, vittis dorsalibus aequilongis commissuralibus paulo brevioribus, margine seminis transparente quidem nec tamen ut in Malabaila aurea Sibth hyalino. Involucra et involucella 5—6 phylla persistentia, phyllis lanceolato linearibus, longe acuminatis villosulis margine ad medium hyalinis umbellulas aequantibus, umbella ter brevioribus; folia ea Libanotidis montanae revocant.

Heracleum Sibiricum L. In pascuis m. Vitoš.

H. pubescens M. B. In saxosis scaturiginosis sub m. Tri Čuke ac ad rivulos m. Rilo. Fructu maturo lectum, diacheniis, an senio? fere calvis. Colitur in horto.

Laserpitium Prutenicum L. In salicetis medii m. Vitoš.

Orlaya grandiflora Hoffm. In saxosis collis Vrška Čuka.

Daucus Carota L. In pratis circa Sofia et Samokov.

Caucalis daucoides L. Inter segetes circa Adlija.

Torilis Anthriscus Gmel. In dumetis sub m. Vitoš.

T. microcarpa Bess. In saxosis sub m. Rilo.

Anthriscus trichosperma Schult. In saxosis collis Vrška Čuka.

Chaerophyllum temulum L. In saxosis et dumetis supra coenobium Rilo.

Ch. bulbosum L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Ch. aureum L. Ad margines sylvarum m. Tupanac et m. Rilo.

Ch. hirsutum L. In rivularibus excelsioribus m. Rilo et m. Vitoš.

Biasolettia tuberosa Koch. In pascuis excelsiorbus inter Vrazja Glava et Tri Čuke — Stara Planina.

Conium maculatum L. In pratis sub colle Vrška Čuka et hortîs circa Sofia.

Physospermum aquilegifolium Koch. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

Smyrnium perfoliatum Mill. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Bifora radians MB. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Araliaceae Juss.

Hedera Helix. L. In sylvestribus m. Vitoš.

Corneae DC.

Cornus mas L. In dumetis sub m. Vitoš.

C. sanguinea L. In pratis ad Samokov.

Caprifoliaceae Juss.

Sambucus Ebulus L. In campis circa Sofia, Radomir.

S. nigra L. In dumetis sub m. Vitoš, in valle rivi Rilo.

S. racemosa L. Inter Pinum Lariconem, P. Peuce et Rosam mollem in valle, qua itur a coenobio Rilo ad Samokov.

Viburnum Lantana L. In saxosis collis Vrška Čuka.

Lonicera Caprifolium L. In sylvestribus sub m. Vrška Čuka.

L. Xylosteum L. In sylvestribus m. Vitoš.

L. nigra L. In sylvestribus medii m. Rilo.

Stellatae L.

Sherardia arvensis. In cultis sub colle Vrška Čuka.

Asperula Taurina L. In sylvestribus sub m. Vrška Čuka.

A. cynanchica L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

A. odorata L. In sylvaticis sub m. Vrška Čuka.

A. galioides M. B. In declivibus apricis m. Vrška Čuka.

Crucianella angustifolia L. In dumetis sub Vrška Čuka.

Galium Cruciata Scop. In pratis sylvestribus sub m. Vitoš.

G. Pedemontanum All. In saxosis m. Vrška Čuka.

G. Aparine L. Ad sepes inter Caribrod et Slivnica.

G. Parisiense L. In asperis inter Balej et Vladaja.

G. palustre L. In spongiosis m. Vitoš.

G. verum L. In pratis sub m. Vrška Čuka, circa Sofia

G. purpureum L. In rupestribus m. Vrška Čuka.

G. aristatum L. In dumetis sub m. Rilo.

G. Mollugo L. Ad sepes inter Caribrod et Sofia, sub m. Vrška Čuka.

G. sylvestre Poll. In sylvestribus medii m. Rilo.

G. ochroleucum Kit. In rupestribus m. Vitoš et m. Rilo.

Valerianeae DC.

Valeriana officinalis L. In fossis ad Caribrod, salicetis prope Samokov.

V. tripteris L. In saxosis m. Kopren.

V. montana L. In rupestribus umbrosis m. Vitoš.

V. tuberosa L. In saxosis calcariis collis Vrška Čuka.

Valerianella olitoria Poll. In arvis ad Vrška Čuka.

V. carinata Lois. In saxosis m. Vrška Čuka.

V. Morisonii DC. In arvis circa Sofia.

V. coronata DC. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Dipsaceae DC.

Dipsacus laciniatus L. In pratis ad Samokov.

D. pilosus L. In rivularibus imi m. Vitoš.

Cephalaria Transylvanica Schrd. In arvis ad Sofia.

C. Graeca R. S. In declivibus herbidis ad meridiem versis m. Rilo.

Knautia hybrida Coult. In fossis ad Dragoman Bogaz.

Kn. arvensis L. In campis ad Sofia.

Kn. Macedonica Gris. var. *lilascens* m. Ad marginies sylvarum prope coenobium Rilo. Non recedit nisi floribus lilascentibus.

Kn. sylvatica Dub. In dumetis m. Vitoš.

Kn. magnifica Boiss. var. *flavescens* m. In herbidis m. Strešer — Vlasina. Gracilior typo qui copiose crescit in Serbiae pascuis m. Suha Planina inter Golemi Kamen et Smrdan substr. calcareo; ab eo insuper differt foliis indivisis ac corollis flavescentibus.

Scabiosa Columbaria L. In pascuis m. Kopren — Stara Planina.

Sc. ochroleuca L. In pratis m. Vitoš.

Sc. triniaefolia Gris. var. *setigera* m. Supra vicum Rilo. Differt a typo, qui in Serbiae apricis calcareis inter Ak Palanka et Pirot crescit, indumento foliorum, quae setulis incurvis hirsuta ac in apice laciniarum imo et involucri phyllis alterutra setula recta terminata sunt.

Sc. micrantha Desf. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Compositae Adans.

Eupatorium cannabinum L. Ad rivulos sub m. Vitoš.

Adenostyles albiflrons Rchb. In sylvestribus Ravno Buěje — Stara Planina.

Homogyne Alpina Cass. In pascuis m. Rilo.

Linosyris vulgaris Cass. In apricis supra Dragoman Bogaz.

Aster Alpinus L. In rupestribus m. Midžor. — Stara Planina.

Bellis perennis L. In pratis ad Sofia.

Erigeron Canadensis L. In cultis ad Sofia.

E. uniflorus L. In saxosis m. Midžor. — Stara Planina.

Solidago Virga aurea L. In dumetis m. Vitoš.

Micropus erectus L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Telekia speciosa Baumg. In dumetis Sv. Nikola — Stara Planina et m. Rilo ad rivulum Drušljavica.

Inula Helenium L. In salicetis ad Samokov.

I. ensifolia L. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

I. hirta L. In asperis collis Vrška Čuka.

I. Conyza DC. In saxosis sub colle Vrška Čuka.

I. Britannica L. In pratis ad rivum Iskra prope Sofia.

Pulicaria dysenterica Gärtn. In fossis ad Slivnica.

Bidens tripartita L. Cum priore.

Filago Germanica L. var. *flavescens*. In pascuis meridiem versis m. Strešer — Vlasina.

F. arvensis L. In campis circa Sofia.

F. minima Fries. In pratis sylvestribus m. Sv. Nikola. — Stara Planina.

Gnaphalium sylvaticum L. In herbidis m. Rilo.

Gn. supinum L. In excelsioribus sub m. Tri Čuke — Stara Planina et m. Rilo.

Gn. uliginosum L. In ripis rivi Iskra non procul a Sofia.

Gn. dioicum L. In excelsioribus m. Tri Čuke, m. Vitoš et m. Rilo.

Artemisia Absinthium L. Ad margines viae inter Balej et Vladaja.

A. scoparia WK. In campis circa Sofia.

A. vulgaris L. In pratis ad rivum Iskra non procul a Sofia.

Achillea Millefolium L. In pratis depressioribus m. Vitoš et m. Rilo.

A. crithmifolia WK. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

A. tanacetifolia All. In pratis m. Vitoš.

A. grandifolia Friv. In saxosis collis Vrška Čuka.

A. compacta Willd. In asperis supra Dragoman Bogaz.

A. depressa Janka. In marginibus viae inter Dubnica et vicum Rilo.

A. lingulata W. K. In pascuis elatioribus m. Tri Čuke, m. Kopren et m. Rilo.

A. multifida DC. In pascuis elatioribus m. Rilo.

Anthemis tinctoria L. In arvis circa Caribrod.

A. macrantha Heuff. In pascuis sylvestribus m. Bukova Glava — Vlasina.

A. arvensis L. In arvis sub m. Vrška Čuka.

A. Macedonica Gris. In herbidis ac dumosis elatioribus m. Rilo. Pro hac quidem lecta sed ab amicis litterariis pro ea non recognita. Secundum descriptionem jam statura quae 1—1,5 ped. revera diversa videtur. Est certe biennis, radice multicipite descendente, folis inferioribus (rosularibus tempore florescentiae emarcidis) 2—3 pinnatifidis, laciniis breviusculis linearibus, mucronatis, caulibus simplicibus aut supra medium in ramos 2—5 apice nudos divisis, capitulis mediocribus, squammis anthodii albidis scariosis obovato spatulatis, margine villosis, ligulis albidis, acheniis transversim rugulosis marginalibus subcompressis.

A. montana L. In saxosis m. Tri Čuke — Stara Planina.

A. cinerea m. Perennis, adpresse cinereo tomentosa; rhizomate lignescente emittente ramos breves foliatos ac caules adscendentes simplices ultra medium foliosos, foliis radicalibus ac inferioribus caulinis longe petiolatis, ambitu ovatis, caulinis sessilibus spathulatis, omnibus in lacinias breves oblongas obtusas pinnatisectis, capitulis ra-

diatis speciosis, anthodii hirsutuli squammis exterioribus ovatis acutis, interioribus obtusis, acheniis apice subcalvis, marginalibus subtetragonis.

Hab. in rupibus graniticis elatioribus m. Rilo, non procul a parvo lacu ad viam, qua iter a coenobio Rilo ad Samokov.

Caules spithamei ant pedales, supra nudi, capitula speciosa. Ob folia, quae ea Absynthii aemulantur, ad amicos sub nomine mihi ignotae A. absynthifoliae communicata.

Chamaemelum inodorum L. Ad margines viae inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

Ch. Pichleri Boiss. In dumetis elatioribus m. Rilo. Exacte congruit cum planta a cl. Pichler in m. Olympo Bithyno lecta.

Leucanthemum vulgare Lam. In pratis ad Sofia, Samokov.

Pyrethrum corymbosum L. In dumetis sub m. Vitoš.

P. cinereum Gris. In sylvaticis sub m. Rilo non procul a coenobio cognomine.

P. Parthenium L. In rupestribus umbrosis collis Vrška Čuka.

P. macrophyllum W. K. In sylvaticis m. Ravno Bučje — Stara Planina et m. Rilo.

P. vulgare h. In salicetis prope Samokov.

Doronicum cordifolium Sternb. In saxosis m. Rilo.

D. Austriacum Jacq. In dumetis rivularibus m. Rilo.

D. Hungaricum Rchb. In saxosis sylvestribus collis Vrška Čuka.

Senecio viscosus L. Sub rupibus graniticis m. Rasovati Kamen et m. Ravno Bučje.

S. vulgaris L. In arvis circa Adlija.

S. vernalis W. K. In arvis inter Caribrod et Slivnica.

S. Nebrodensis L. In saxosis m. Vitoš et m. Rilo.

S. erraticus Bess. In fossis ac salicetis prope Samokov.

S. erucifolius L. In fruticetis sub colle Vrška Čuka.

S. erubescens nov. spec. Perennis, parce araneosus, radice obliqua collo incrassato rosulas subsessiles et caules erectos simplices aut supra medium dichotome ramosos olygocephalus edente, foliis radicalibus longiuscule petiolatis ovatis aut subcordatis indivisis margine grosse serrato dentatis, caulinis lyratis aut pinnatifidis cum laciniis oblongis remote dentatis aut incisis, supremis oblongis aut linearibus, integris, capitulis mediocribus hemisphaericis, involucri phyllis fuscescentibus linearibus acuminatis, squammis paucis linearibus involucro dimidio sublongioribus suffultis, ligulis expansis aurantiacis, acheniis glabris.

Hab. in montanis elatioribus sub. m. Tri Čuke — Stara Planina. m. Vitoš et m. Rilo. Intermedius S. Jacobeae et S. Transylvanico cujus flores immitatur. Caules 1—2 pedales senio ut et phylla anthodii lilascenti-fuscescentes, flores primum aurantii, tandum crocei imo in exemplaribus de m. Rilo coccinei.

S. Carpathicus Herb. In herbidis altioribus m. Vražja Glava, Tri Čuke, et Kopren — Stara Planina.

S. paludosus L. In spongiosis m. Vitoš.

S. nemorensis L. In sylvaticis m. Tupanac — Stara Planina et m. Rilo.

S. Othonnae MB. In saxosis sylvestribus Velika Glama — collis Serbiae ac Bulgaria finitimi.

S. campestris Retz. In pascuis excelsioribus m. Vitoš; lectus defloratus hinc dubius.

S. Aucheri DC. In saxosis praeruptis orientem versis m. Midžor — Stara Planina.

Echinops sphaerocephalus L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

E. Bannaticus Roch. In saxosis collis Vrška Čuka.

E. microcephalus Sibth. In campis circa Sofia, et ad margines viae inter Dubnica et vicum Rilo; mihi dubius sub nomine E. dumosi m. ad amicos communicatus; colitur in horto ubi plenius observabitur.

Cirsium eriophorum L. In campis circa Sofia. In excelsioribus pascuis m. Kopren crescit alia planta multo depressior robustior, capitulis crassioribus ac squammis capitutorum dentatis quae an non C. odontolepidem Boiss. sistat, ob defectum hujus plantae edicere non ausim.

C. heterotrichum nov. spec. Perenne, rhizomate praemorso e collo emittente fibras fusiformes filiformibus mixtas, caule erecto araneoso simplici aut apice 3—5 cephalo, foliis indivisis sinuato dentatis, radicalibus petiolatis lanceolatis, caulinis sessilibus margine breviter decurrentibus longe acuminatis supremis linearibus tandem in squammas capitula fulcrantes contractis, capitulo terminali ovato solitario aut 3—5 in caulis apice sessilibus aut pedunculatis, singulo bractea capitulum passim superante stipato, involucri floccosi squammis linearibus exterioribus fuscis interioribus rubidis acuminatis, omnibus spinula patente terminatis, floribus purpureis, acheniis albidis compressis longitudinaliter striatis.

Hab. in rivularibus ac spongiosis m. Tri Čuke, m. Kopren, m. Vitoš et m. Rilo.

Uni — bipedale, perennans gemmis quae autumno e collo radicis prodeunt ac vere in rosulas e medio caulem protrudentes explicantur. Indumentum varium, flocci albidi in pagina foliorum inferiore, caulis apice ac anthodiis copiosiores, pili flavidi articulati in caule ac utraque foliorum

pagina senio decidui, residuis parvo tuberculo fultis ac aciculi flavidi in foliorum margine ac apicibus dentium majores.

Mihi proxime affine visum C. Anglico quod differt foliis magis divisis, pilis articulatis defficientibus, foliis superioribus non acuminatis, capitulis non involucratis ac acheniis fusco striolatis.

C. canum L. In fossis inter Slivnica et Sofia.

C. appendiculatum Gris. In rivularibus elatioribus m. Vitoš et m. Rilo ubique copiossimum.

C. palustre L. In spongiosis m. Vitoš.

C. Affrum Jacq. In asperis supra Dragoman Bogaz.

C. arvense L. Inter segetes circa Sofia.

Carduus acanthoides L. In campis circa Sofia.

C. crispus L. In sylvestribus m. Ravno Bučje — Stara Planina.

C. Personata Jacq. In sylvestribus supra coenobium Rilo.

C. collinus W. K. In saxosis apricis collis Vrška Čuka.

C. nutans L. In campis circa Sofia.

Onopordon Acanthium L. In arridis supra Dragoman Bogaz.

Lappa major Gärtn. In hortulanis circa Sofia.

L. minor DC. Cum priore.

Carlina acanthifolia A. M. In apricis collis Vrška Čuka.

C. acaulis L. In pascuis asperis m. Bukova Glava.

C. vulgaris L. In asperis in Vitoš.

Serratula tinctoria L. In pratis prope Slivnica.

Jurinea mollis Rchb. In apricis herbidis collis Vrška Čuka.

Cnicus benedictus L. In arvis infra vicum Rilo.

Carthamus lanatus L. In asperis inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

C. dentatus Vahl. In arvis infra vicum Rilo.

Centaurea Jacea L. In dumetis ad Vrška Čuka.

C. Kerneriana Janka. In rupestribus faucis rivi Iskra supra Srb Selo.

C. Austriaca Willd. In herbidis medii m. Rilo.

C. nervosa Willd. In pascuis excelsioribus totius tractus montium Stara Planina, m. Vitos ac m. Rilo.

C. axillaris Willd. In saxosis m. Golema Glama.

C. napuligera Roch. In herbidis sub m. Štrbi Kamen et m. Rilo.

C. stereophylla Bess. In collinis incultis inter Caribrod Slivnica et circa Samokov.

C. Kotschyana Heuff. In pascuis excelsioribus m. Kopren et m. Rilo.

C. calocephala W. In rupestribus m. Golema Glama.

C. chrysolepis Vis. & P. In herbidis apricis m. Golema Glama.

C. Salonitana Vis. In arvis et inter segetes a Caribrod ad Slivnica.

C. australis Panč. Flora princ. Serbiae p. 441. In asperis sub m. Vitoš ac m. Rilo. Certe perennis, immerito cum sequente, C. biemni confusa.

C. Bi bersteinii DC. Ad margines viae inter Dubnica et vicum Rilo.

C. dissecta Ten. In rupestribus graniticis medii m. Rilo.

C. solstitialis L. In arvis sub m. Vrška Čuka.

C. Calcitrapa L. In campis circa Sofia et Samokov.

Crupina vulgaris Pers. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Xeranthemum annuum. In apricis inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

X. cylindricum L. In campis dumosis sub m. Vrška Čuka.

Scolymus Hispanicus L. In arvis infra vicum Rilo.

Lapsana communis L. In sylvestribus sub m. Vitoš.

Cichorium Intybus L. In pascuis circa Sofia.

Leontodon hastilis L. In herbidis m. Vitoš.

Picris hieracioides L. In arvis circa Sofia.

Tragopogon crocifolius L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Scorzonera Hispanica L. In saxosis m. Golema Glama.

Podospermum Jacquinianum Koch. In pascuis circa Sofia.

Hypochaeris radicata L. In arvis sub m. Vrška Čuka.

H. maculata L. In pascuis m. Bukova Glava.

Taraxacum officinale Wig. In pascuis circa Sofia.

T. Steveni DC. In excelsioribus m. Vitoš.

Chondrilla juncea L. In agris sub Slivnica.

Prenanthes purpurea L. In sylvaticis m. Ravno Bučje.

Lactuca Scariola L. In cultis sub m. Vrška Čuka.

L. viminea L. In saxosis m. Vrška Čuka.

L. perennis L. In saxosis m. Vrška Čuka et Golema Glama.

L. muralis L. In sylvaticis m. Ravno Bučje.

Sonchus oleraceus L. In hortulanis ad Sofia.

S. asper L. Cum priore.

S. arvensis L. In agris inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

Mulgedium sonchifolium Vis & P. In saxosis sylvestribus m. Tupanac — Stara Planina.

M. Alpinum Less. In rivularibus m. Vitoš.

Zacyntha verrucosa Gärtn. In arvis sub vico Rilo.

Lagoseris bifida Vis. In saxosis m. Vrška Čuka et Golema Glama.

Crepis foetida L. In asperis m. Vrška Čuka et supra Dragoman Bogaz.

Crepis setosa Hall. In aggeribus sub m. Vrška Čuka et supra Dragoman Bogaz.

Crepis biennis L. In dumetis ad Vladaja.

Crepis pulchra L. In cultis ad Caribrod.

C. paludosa Mönch. In spongiosis m. Vitoš.

Cr. viscidula Fröhl. In dumetis m. Štrbi Kamen.

Cr. grandiflora Tausch. In pascuis m. Rilo.

Hieracium Pilosella L. In pascuis excelsioribus m. Sv. Nikola, m. Tri Čuke — Stara Planina et m. Rilo. Forman hujus furcatam imo et 3—4 furcam legi in m. Balkan pascuis ad Krvave Bare ac Cl. Uechtritz sub nomine H. stoloniflori communicavi, sed ab eo ut varietas N. Pilosellae declarata.

H. praealtum. In pascuis m. Sv. Nikola.

H. piloselloides Koch. In glareosis sub m. Rilo.

H. Sabinum. In pascuis elatioribus m. Kopren.

H. spec. quasi intermedia inter. sectionem Pilosellae et Aurellae. In collinis asperis m. Brdo. Colitur in horto.

H. murorum L. In sylvestribus saxosis m. Rilo.

H. vulgatum Koch. In sylvaticis m. Sv. Nikola et m. Rilo.

H. Balkanum Uechtr. in litt. Rosulatum, foliis petiolatis elypticis remote dentatis, caulium sessilibus ,paucis, sensim in squamnas reductis oblongo lanceolatis valde acuminatis, caulibus simplicibus aut supra medium furcatis 2—5 cephalis, capitulis mediocribus, involucri nigricantis squamuis acuminatim protractis, ipso apice

obtusiusculis, mediis margine late albo scariosis, intimis fere totis albidis, ligulis antice ciliatis, acheniis atris. Indumentum triplex, pili longi concolores in petiolis foliorum ac involucri squammis copiosiores, tomentum brevius in caule sparsum in ejus apice ac capitulis copiosius, et pili decolores in apice caulis ac squammis involucri basi atri, apice glanduliferi.

Hab. in rupestribus m. Sv. Nikola, m. Tri Čuke et m. Rilo.

Proximum H. Schmidtii Tausch. a quo differt statura nonnihil depressiore, foliis caulis longe acuminatis, squammis invoducri longioribus ac indumento ad apicem caulis et squammis involucri decolore glandulifero. Comparo exemplaria H. Schmidtii e manu Cl. Hechtritz lecta prope „Prag Felsen an der Moldau bei Lipšić“; alia itidem bohemica ad Znaim lecta habent ut nostra pilos rivolucri basi atros.

H. sparsum Friv. In herbidis excelsioribus praesertim saxosis totius tractus Stara Planina, a Ravno Bučje ad Dobro Jutro, m. Rilo ac m. Vitoš copiosissimum.

H. marmoreum Vis. & P. Plantae Serb. rar. II p. 6 t. XI. In rupestribus calcareis m. Štrbi Kamen.

H. pannosum Boiss. In rupestribus sub Vrapče.

H. prenanthoides Vill. In sylvestribus m. Sv. Nikola.

H. crinitum Sm. Ad oras sylvarum m. Ravno Bučje.

H. boreale Fries. In sylvestribus a m. Ivanova Livada ad Ravno Bučje.

H. umbellatum L. In sylvaticis sub colle Vrška Čuka

Ambrosiaceae Link.

Xanthium Strumarium L. In fossis ad Slivnica.

X. spinosum L. In campis circa Sofia.

Campanulacèaè Juss.

Jasione Jankae Neilr. In asperis ac glareosis m. Strešer et m. Bukova Glava.

S. supina Sieb. var. In herbidis excelsioribus m. Rilo. Simplicior ac typus, ob caulem interdum simplicem strictum primitus pro specie Phyteumatis habita, sed ob stigmata incrassata vera Jasione; ab ea quae in Serbiae meridionalis m. Kopaonik abunde crescit ob deffectum surculorum sterilium primo obtutu valde aliena visa, sed exemplaribus quae de m. Vlasić Bosniae e manu Moellendorf comparo exstant transitus.

Symphysandra Wanneri Roch. In rupestribus graniticis, schistaceis ac arenaceis in toto tractu „Stara Slanina“ a m. Ravno Bučje ad m. Kopren.

Campanula lanata Friv. In rupestribus graniticis m. Rilo. Flores meorum speciminum albi!

C. Sibirica L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

C. Orbelica nov. spec. Caulibus e rhizomate verticali adscendentibus subunifloris, foliis radicalibus spathulatis margine crenatis, caulinis linearibus integris aut a medio crenato dentatis, calycis laciniis lanceolato linearibus corollam mediam superantibus, apendicibus triangularibus tubum parum excedentibus, corollae breviter campanulatae violaceae extus glabrae dentibus late triangulis apice barbellatis, seminibus oblongis complanatis marginatis.

Hab. ad terram nudam in excelsioribus m. Rilo. Flor. Aug.

Rhizomatis sat crassi collo foliis emmarcidis squammato, caules digitales aut palmares (talis unus inter 20 collectos 5-florus), laterales adscendentes cum floribus nutantibus, corallae 5—7 lin. longae medio 4—5 lin.

latae, pubes sparsa ad basim foliorum caulinorum et in calycibus copiosior, alteruter pilus etiam in venulis corollae visibilis, quo planta pone alios characteres valde accedit caucasicae C. Aucheri DC. Boiss. Flor. Orient, cum qua etiam crescendi modum „ad terram nudam" communem habet.

C. rapunculoides L. In saxosis collis Vrška Čuka.

C. Bonnoniensis L. In dumetis sub m. Vitoš.

C. lingulata W. K. In asperis supra Dragoman Bogaz.

C. glomerata L. In graminosis m. Tri Čuke et m. Kopren — Stara Planina.

C. scutellata Gris. In glareosis faucis rivi Rilo supra vicum cognominem.

C. persicifolia L. In herbidis m. Tri Čuke et m. Rilo, ubi in elatioribus uniflora evadit.

C. Rapunculus L. In pratis sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

C. expansa Friv. In sylvestribus sub m. Bukova Glava.

Podanthum canescens W. K. In graminosis depressioribus m. Vitoš.

P. limonifolium Sm. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Vaccinieae DC.

Vaccinium Myrtillus L. In sylvestribus totius tractus montium Balkan, a Ravno Bučje ad Dobro Jutro.

V. uliginosum L. In excelsioribus m. Kopren m. Vitoš et m. Rilo.

V. Vitis Idaea L. In saxosis m. Kopren et m. Rilo.

Ericineae Desv.

Bruckenthalia spiculiflora Rchb. In pascuis excelsioribus m. Tri Čuke, m. Kopren et m. Rilo.

Oleaceae Lindl.

Fraxinus excelsior L. In sylvaticis demissioribus m. Vitoš et m. Rilo.

Fr. Ornus L. In saxosis collis Golema Glama.

Syringa vulgaris L. Cum priore.

Asclepiadeae R. Br.

Cynanchum Vincetoxicum R. Br. In saxosis m. Vitoš.

Apocyneae R. Br.

Vinca herbacea WK. In saxosis apricis collis Vrška Čuka et Velika Glama.

Gentianeae Juss.

Swertia punctata Bmg. In rivularibus m. Kopren et m. Rilo.

Gentiana lutea L. In herbidis elatioribus collis Golema Glama.

G. punctata L. In pascuis elatioribus m. Vražja Glava et m. Kopren.

G. cruciata L. In pratis sylvestribus sub colle Vrška Čuke.

G. asclepiadea L. In pascuis elatioribus m. Sv. Nikola, Tri Čuke et Kopren. — Indigenis sub nomine „Balkanska trava“ nota.

G. utriculosa L. In spongiosis m. Vitoš.

G. Germanica W. K. In pascuis elatioribus m. Tri Čuke.

G. obtusifolia W. In graminosis elatioribus m. Rilo et m. Strešer. Temperatura anni nimis fervida interdum defformatur ac tum calyces crispos exhibet, nec tamen est G. crispa Vis. quae mihi e Crna Gora nota. Ob capsulas longe stipitatas sub nomini G. Amarellae amicis communicata.

Erythraea Centaurium Pers. In campis prope Sofia versus rivum Iskra.

E. pulchella Fr. In rivularibus supra Slivnica.

Cyrtandraceae DC.

Haberlaea Rhodopensis Friv. In rupestribus micoshistaceis Šipka Balkan lecta ac communicata a socio excursionis ad m. Vitoš Geologo Dno G. Zlatarsky.

Convolvulaceae Juss.

Convolvulus sepium L. In fossis ad Samokov.

C. arvensis L. Ad margines agrorum sub Vrška Čuka, circa Sofia.

C. Cantabrica L. In saxosis apricis m. Golema Glama.

Cuscuta Epithymum L. In herbidis demissioribus m. Rilo, supra Scabiosam triniaefoliam.

Boraginêae Desv.

Heliotropium Europaeum. Ad viam inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

H. suaveolens Boiss. In arvis sub vico Rilo. Flores sat energice ac amoene olent.

Echinospermum Lappula L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Anchusa Italica Retz. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

A. obliqua Vis. In declivibus saxosis medii m. Rilo.

A. Barrelieri Bess. In saxosis collis Vrška Čuka.

Nonnea pulla DC. Ad agrorum margines sub colle Vrška Čuka.

Symphytum tuberosum L. In sylvaticis collis Vrška Čuka.

Onosma stellulata W. K. In arridis supra Dragoman Bogaz.

Echium vulgare L. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

E. Italicum L. In campis glareosis circa Samokov.

Pulmonaria affinis Jord. In declivibus saxosis medii m. Rilo.

P. molissima Kern. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

Lithospermum arvense L. In asperis apricis collis Vrška Čuka.

Myosotis palustris With. In fossis ad Slivnica, ad ripam rivi Iskra non procul a Sofia.

M. sylvatica Hoffm. In sylvestribus m. Ravno Bučje.

M. intermedia Link. In dumetis circa Caribrod.

M. hispida Schlt. In asperis supra Dragoman Bogaz.

M. stricta Link. var. *speluncicola* Boiss. In rupestribus umbrosis inter Tupanac et m. Tri Čuke.

Solaneae Juss.

Solanum nigrum L. Ad viam inter Caribrod et Slivnica.

S. Dulcamara L. In fossis ad Caribrod.

Hyosciamus niger L. In ruderatis ad Caribrod.

Datura Stramonium L. Cum priore.

Vêrbasceae Bartl.

Verbascum phlomoides L. In campis circa Sofia.

V. pannosum Vis. In pascuis elatioribus m. Strešer et totius tractus montium Balkan.

V. malacotrichum Boiss. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

V. Lychnitis L. In saxosis collis Vrška Čuka.

V. speciosum L. Ad margines viae inter Dragoman Bogaz et Slivnica, in asperis sub m. Vitoš.

V. pulverulentum Vill. In campis circa Sofia.

V. lanatum Schrad. In pascuis elatioribus m. Rilo et m. Tri Čuke.

V. phoeniceum L. In apricis collis Vrška Čuka.

V. Blattaria L. In fossis ad Slivnica.

Scrophularia aestivalis Gris. In rupestribus medii m. Rilo.

Scr. aquatica L. In rivularibus sub. m. Vitoš.

Scr. Scopolii Hop. In ruderatis ad vicum Srb Selo.

Scr. canina L. Ad margines viae inter Dragoman Bogaz et Slivnica.

Antirrhineae Juss.

Gratiola officinalis L. In inundatis ad rivum Iskra non procul a Sofia.

Digitalis grandiflora Lam. In valle rivi Iskra sub m. Rilo.

D. viridiflora Lindl. In dumetis sub m. Rilo retro coenobium ejusdem nominis; hinc adscendit ad vallem superiorem rivi Rilo, tum descendit in vallem rivi Iskra ubi priori miscetur, at in mediis ejusdem vallis rarescit ac tandem D. grandiflora sola cernitur.

D. laevigata W. K. In rupestribus m. Golema Glama.

Linaria Elatine Mill. In agris sub colle Vrška Čuka.

L. spuria Mill. Cum priore.

L. arvensis L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

L. vulgaris L. In pratis ad Samokov.

L. Dalmatica L. In declivitatibus herbidis m. Vitoš et m. Rilo.

L. genistifolia Mill. In campis glareosis circa Samokov.

L. concolor Gris. In asperis supra Dragoman Bogaz. Omnibus partibus gracilior ac L. genistifolia cum qua immerito conjungitur, folia inferiora verticillata, sat congesta plantam et juniorem distinguunt.

Veronica Beccabunga L. In rivularibus faucis Sv. Nikola ac fossis prope Slivnica.

V. Chamaedrys L. In sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

V. Teucrium L. In herbidis elatioribus m. Tri Čuke.

Veronica spicata L. In saxosis collis Golema Glama.

V. bellidioides L. In herbidis elatioribus m. Rilo.

V. Baumgarteni. In saxosis m. Kopren.

V. serpyllifolia L. In declivibus herbidis medii m. Rilo.

V. arvensis L. In campis sub colle Vrška Čuka.

V. verna L. In apricis collis Vrška Čuka.

V. praecox All. In saxosis collis Golema Glama.

V. Buxbaumii Ten. In arvis sub colle Vrška Čuka.

V. hederifolia L. In saxosis sylvestribus collis Vrška Čuka.

Rhinanthaceae DC.

Melampyrum cristatum L. In dumetis sub m. Vitoš.

M. arvense L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

M. nemorosum L. In sylvestribus m. Vitoš.

M. sylvaticum L. In herbidis apricis m. Tri Čuke.

Pedicularis palustris L. In spongiosis m. Vitoš.

P. comosa L. In herbidis m. Vitoš et m. Rilo.

P. verticillata L. In herbidis m. Tri Čuke, m. Kopren et m. Rilo.

Rhinanthus major Ehrh. In herbidis m. Vitoš et m. Rilo.

Euphrasia officinalis L. In herbidis elatioribus totius tractus Stara Planina; m. Vitoš ac m. Rilo.

Odontites lutea L. In asperis collis Golema Glama.

O. glutinosa M. B. In herbidis medii m. Rilo.

O. serotina Lam. In fossis ad Samokov.

Labiatae Juss.

Mentha sylvestris L. In fossis ad Slivnica, sub m. Vitoš..

M. aquatica L. Cum priore.

M. Pulegium L. In inundatis rivi Iskra prope Sofia.

Lycopus Europaeus L. Ad ripam Iskrae prope Sofia.

Salvia glutinosa L. In sylvaticis m. Vitoš et m. Rilo.

S. Aethiopis L. Ad margines viae inter Caribrod et Slivnica.

S. Sclarea L. In saxosis supra Dragoman Bogaz.

S. pratensis L. In pratis sylvestribus sub colle Vrška Čuka.

S. sylvestris L. In campis circa Sofia.

S. verticillata L. Ad marigines agrorum a Slivnica ad Sofia.

Thymus Serpyllum L. In apricis elatioribus m. Vitoš et m. Rilo.

Satureja montana L. In rupestribus collis Golema Glama.

Calamintha Patavina Jacq. In asperis demissioribus m. Vitoš.

C. rotundifolia Rchb. In saxosis collis Vrška Čuka et Golema Glama.

C. Alpina Lam. In herbidis elatioribus m. Rilo.

C. officinalis Moench. In dumetis sub m. Vitoš.

Clinopodium vulgare L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Hyssopus officinalis L. In saxosis m. Golema Glama.

Nepeta nuda L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Glechoma hederacea L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Lamium amplexicaule L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

L. purpureum L. Cum priore.

L. maculatum L. In sylvestribus sub m. Vitoš.

Galeopsis versicolor Curt. Ad ripas rivi Iskra non procul a Sofia.

Stachys Germanica L. Ad margines agrorum inter Slivnica et Sofia.

St. sylvatica L. In sylvestribus m. Vitoš.

St. palustris L. In fossis prope Slivnica.

St arvensis L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

St. spinulosa Sm. In arvis inter Slivnica et Sofia.

Betonica officinalis L. In herbidis m. Rilo.

Sideritis montana L. In arridis supra Dragoman Bogaz.

Marrubium Creticum Mill. In campis circa Sofia.

M. vulgare L. Cum priore.

Ballota nigra L. In cultis ac hortulanis circa Sofia.

Leonurus Cardiaca L. In fossis ad Slivnica.

Scutellaria altissima L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

Prunella vulgaris L. In pratis m. Vitoš.

Ajuga Genevensis L. campis circa Sofia.

A. pyramidalis L. In herbidis excelsioribus m. Rilo.

A. Chamaepitys Schreb. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Teucrium Scordium L. In fossis ad Slivnica.

T. Chamaedrys L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

T. montanum L. In petrosis collis Golema Glama.

Verbenaceae Juss.

Verbena officinalis L. In cultis ad Sofia, Samokov.

Lentibularieae Rich.

Pinguicula spec. In spaghnetis m. Kopren m. Vitoš et m. Rilo.

Primulaceae Vent.

Lysimachia punctata L. In salicetis ad Samokov.

L. Nummularia L. In fossis ad Slivnica.

Anagallis arvensis L. In arvis sub colle Vrška Čuka.

A. caerulea Schreb. Cum priore.

Androsace villosa L. In saxosis m. Midžor.

A. carnea L. Cum priore.

A. elongata L. In asperis ad Vrška Čuka, supra Dragoman Bogaz.

Primula acaulis Jacq. In sylvaticis collis Vrška Čuka.

Pr. elatior Jacq. In sylvestribus m. Sv. Nikola et m. Vitoš.

Pr. minima L. In rupestribus m. Midžor.

Soldanella Alpina L. In rupestribus m. Tri Čuke et m. Kopren.

Plambagineae Juss.

Goniolimon collinun Gris. In asperis apricis supra Dragoman Bogaz et ad margines viae inter Dubnica et vicum Rilo.

Armeria Majellensis Boiss. In herbidis elatioribus m. Rilo. Legi pro A. Alpina cujus habet capitula speciosa, sed folia habet dimorpha ut et planta Italica e manu cl. Levier.

A. Cariensis Boiss. In dumetis ad Vladaja sub m. Vitoš. Habet spiculas inter involucrum stipitatas, et folia angusta, uninervia.

Plantagineae Juss.

Plantago arenaria L. In glareosis ad Samokov.

Pl. serpentina Lam. In pascuis elatioribus m. Vražja Glava et m. Rilo.

Pl. Victorialis Poir. In saxosis collis Golema Glama.

Pl. lanceolata L. In campis circa Sofia.

Pl. media L. var. *Orbelica* Gris. In pratis pinguibus vallis superioris rivi Iskra sub m. Rilo.

Pl. major L. In fossis ad Slivnica.

Amaranthaceae Juss.

Amaranthus retroflexus L. In cultis ad Caribrod.

Chênopodcaê Brut.

Salsola Kali L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Polycnemum arvense L. In campis circa Sofia.

Chenopodium murale L. In ruderatis ad Sofia.

Ch. album L. Cum priore.

Ch. polyspermum L. In hortulanis ad Sofia.

Ch. Botrys L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Blitum Bonus Henricus C. A. May. In herbidis ad parvum lacum inter m. Rilo et Samokov.

Bl. glaucum L. In irriguis ad Slivnica.

Atriplex patula L. In hortulanis ad Sofia.

A. rosea L. In ruderatis ad Sofia.

Polygoneae Juss.

Rumex conglomeratus Mur. Ad sepes rivi Iskra non procul a Sofia.

R. pulcher L. In hortulanis ad Sofia.

R. obtusifolius L. Ad margines viae inter Slivnica et Sofia.

R. crispus L. In pratis demissioribus sub m. Vitoš.

R. Alpinus L. In prato saxoso circa parvum lacum in via qua itur a coenobio Rilo ad Samokov.

R. Acetosa L. In sylvestribus m. Ravno Bučje.

R. Acetosella L. In saxosis ad Vladaja sub m. Vitoš.

Oxyria digyna Camp. In rupestribus m. Midžor.

Polygonum Bistorta L. In herbidis m. Vitoš.

P. Persicaria L. In fossis inter Slivnica et Sofia.

P. hydropiper L. Cum priore.

P. aviculare L. In cultis ad Sofia.

P. Bellardi All. Inter segetes sub colle Štrbi kamen.

P. Convolvulus L. In arvis circa Sofia.

P. dumetorum L. In dumetis sub m. Vitoš.

Thymeleae Juss.

Passerina annua Wickstr. In arvis sub m. Vrška Čuka.

Daphne Mezereum L. In sylvestribus m. Vitoš et m. Rilo.

Santalaceae R. Br.

Thesium Alpinum L. In pascuis elatioribus m. Rilo.

Aristolochicae Juss.

Aristolochia Clematitis L. In dumetis sub Vrška Čuka.

Asarum Europaeum L. In sylvaticis m. Vitoš.

Euphorbiaceae Juss.

Euphorbia helioscopia L. In arvis sub m. Vrška Čuka.

E. platyphylla L. In fossis ad Slivnica.

E. epithymoides Jacq. In dumosis sub m. Vrška Čuka.

E. Gerardiana Jacq. In declivibus meridionalibus m. Vitoš.

E. glareosa MB. In campis circa Samokov.

E. amygdaloides L. In sylvaticis m. Vitoš et m. Rilo.

E. Cyparissias L. In campis circa Adlija.

E. Esula L. In glareosis rivi Iskra prope Sofia.

E. virgata W. K. In arvis inter Slivnica et Sofia.

E. falcata L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Urticeae Juss.

Urtica dioica L. In cultis ad Sofia.

Parietaria erecta L. In saxosis sub m. Vitoš.

Humulus Lupulus L. In dumetis rivi Iskra non procul a Sofia.

Ulmus campestris L. In dumetis sub m. Vrška Čuka.

Cupuliferae Rich.

Fagus sylvatica L. Constituit sylvas excelsas in demissioribus m. Rilo.

Quercus sessiliflora Sm. Cum priore.

Qu. pubescens Wild. In saxosis m. Vrška Čuka et Golema Glama.

Qu. Cerris L. In sylvestribus m. Vitoš.

Corylus Avellana L. Ad oras sylvarum sub m. Rilo.

C. Colurna L. In saxosis m. Golema Glama.

Carpinus Betulus L. In sylvestribus sub m. Rilo.

C. orientalis Lam. In dumetis m. Golema Glama et Vrška Čuka.

Salicineae Rich

Salix fragilis L. In ripa rivi Iskra non procul a Sofia.

S. alba L. Cum priore.

S. purpurea L. Ad rivum Iskra prope Samokov.

S. viminalis L. In rivularibus m. Tri Čuke — Stara Planina.

S. cinerea L. Ad rivum Iskra prope Samokov.

S. nigricans Fries. In spongiosis m. Vitoš.

S. Capraea L. In sylvestribus m. Vitoš et m. Rilo.

S. Lapponum L. In spongiosis m. Vitoš et m. Rilo.

Populus alba L. Ad rivulum Rilo prope vicum cognominem.

P. tremula L. In sylvaticis m. Vitoš et m. Rilo.

P. nigra L. Ad ripas rivi Iskra prope Samokov.

Betulineae Rich.

Betula alba L. In sylvestribus m. Vitoš et m. Rilo.

Alnus viridis DC. Ad rivulos alpinos sub m. Tri Čuke m. Vitoš et m. Rilo. Arbor indigenis sub nomine „elč“ nota.

A. incana DC. Ad rivum Iskra sub m. Rilo.

Coniferae Juss.

Juniperus nana Willd. In excelsioribus totius tractus Stara Planina, m. Vitoš et m. Rilo.

J. communis L. In demissioribus m. Vitoš ac m. Rilo.

J. Oxycedrus L. In dumetis supra coenobium Rilo.

Pinus sylvestris L. In excelsioribus m. Rilo.

P. Laricio Poir. In valle elevata rivuli Rilo ac rivi Iskra ad viam qua itur a coenobio Rilo ad Samakov.

P. Peuce Gris. Cum priore; indigenis „mura“ dicta.

Picea excelsa Link. Constituit sylvas excelsas in m. Rilo ac in toto tractu Stara Planina.

MONOCOTYLEDONEAE Juss.

Alismaceae Juss.

Alisma Plantago L. In fossis ad Slivnica et ad rivum Iskra non procul a Sofia.

Lemnaceae Juss.

Lemna minor L. In fossis ad Slivnica.

Thyphaceae Juss.

Thypha latifolia L. In palustribus ad Radomir.

Sparganium ramosum L. Cum priore.

Aroideae Juss.

Arum spec. In dumosis supra Vladaja.

Orchideae Juss.

Orchis Morio L. In collinis sub colle Vrška Čuka.

O. laxiflora Lam. In palustribus ad Radomir.

O. maculata L. In rivularibus m. Kopren et m. Rilo.

O. latifolia L. In rivularibus m. Kopren.

Gymnadenia conopsea R. Br. In pratis sub m. Rilo.

G. Frivaldii Gris. In spongiosis m. Vitoš et m. Rilo.

Coelogossum viride Hartm. In excelsioribus m. Kopren.

Epipactis microphylla Ehrh. In sylvaticis Ravno Buěje.

Irideae Juss.

Crocus Veluchensis Herb. In herbidis elatioribus m. Midžor et m. Tri Čuke — Stara Planina.

Iris Reichenbachii Heuff. In saxosis m. Rasovati Kamen.

I. variegata L. In saxosis dumosis collis Vrška Čuka.

I. Pseudo-Acorus L. In palustribus ad Radomir.

I. Sibirica L. In pratis orientem versis m. Vitoš.

Asparageae Juss.

Asparagus tenuifolius Lam. In sylvestribus saxosis m. Vrška Čuka.

Streptotus amplexifolius DC. In recessibus umbrosis rupium ad boream versarum m. Tri Čuke.

Convallaria verticillata L. In pratis sylvestribus m. Rilo.

C. Polygonatum L. In saxosis collis Vrška Čuka.

C. majalis L. In dumetis m. Vitoš.

Dioscoreae R. Br.

Tamus communis L. In dumetis Vrška Čuka.

Liliaceae DC.

Lilium Macedonicum Gris. In pratis sylvestribus sub m. Bukova Glava.

L. Martagon L. In dumetis collis Vrška Čuka.

Asphodelus albus Mill. In dumetis sub m. Vitoš prope Vladaja.

Anthericum ramosum L. In apricis saxosis m. Vrška Čuka.

Ornithogalum umbellatum L. In saxosis excelsioribus m. Kopren — Stara Planina.

O. Narbonense L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Scilla bifolia L. In dumetis sub colle Vrška Čuka.

Sc. autumnalis L. In apricis supra Dragoman Bogaz.

Allium ursinum L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

A. moschatum L. In saxosis collis Golema Glama et Vrška Čuka.

A. flavum L. In saxosis collis Vrška Čuka et supra Dragoman Bogaz.

A. pulchellum Don. In pascuis elatioribus m. Sv. Nikola et m. Vražja Glava.

A. fuscum WK. In rupestribus collis Golema Glama.

A. melanantherum nov. spec. Bulbi sat parvi ovati tunicis chartaceis exterioribus fuscis, scapo stricto ad medium foliato, foliis lineari semiteretibus farctis supra canaliculatis infra tricarinatis, umbellae spatha bifida suffultae radiis inaequalibus bulbillis ovatis intermixtis, perigonii campanulato cylindrici phyllis oblongo linearibus obtutiusculis pallide litascentus cum carina saturaliore, staminum prigonio inclusorum filamentis subulatis, antheris elypticis plumbeis, ovario oblonge stylo subaequilongo coronato, capsula trigona apice impressa, seminibus atris.

Hab. in elatioribus m. Vitoš et m. Rilo ; primitus lectum in pascuis m. Plana et circa lacum Vlasina Serbiae meridionalis. Flor. Iulio.

Proximum A. tenuifloro Ten. et A. parcifloro Viv. Primum differt statura depressiore, robustiore et deffectu bulbillorum, alterum statura graciliore, deffectu bulbillorum ac antheris flavis. Syn. *A. Moesiacum* Panč. exsiccata ad amicos.

A. Sibiricum W. In rivularibus m. Vitoš et m. Rilo.

Muscari comosum Mill. In agris sub colle Vrška Čuka.

M. racemosum Mill. In apricis supra Dragoman Bogaz.

Colchicaceae DC

Colchicum spec. In pratis demissioribus m. Vitoš.

Veratrum nigrum L. In dumetis collis Vrška Čuka et Golema Glama.

V. album L. var. *Lobelianum* Koch. In pratis elatioribus m. Kopren et m. Rilo.

Juncaceae Bartl.

Juncus glaucus Ehrh. In palustribus prope Radomir.

J. trifidus L. In excelsioribus saxosis m. Kopren et m. Rilo.

J. sylvaticus Reichb. In spongiosis m. Kopren et m. Vitoš.

J. lamprocarpus Ehrh. In pratis ad Radomir.

J. compressus Jacq. In fossis ad Slivnica.

J. buffonius L. Ad margines viarum sub colle Vrška Čuka.

Luzula maxima DC. In herbidis altioribus sub m. Tri Čuke. — Stara Planina et m. Rilo.

L. albida DC. In sylvestribus m. Rilo; var. *rubella* Hoppe in elatioribus m. Kopren.

L. campestris DC. var. *congesta* Lej. In pratis m. Kopren.

L. spicata DC. In herbidis excelsioribus m. Tri Čuke, m. Kopren et m. Rilo.

Cyperaceae Juss.

Cyperus flavescens L. In fossis ad Caribrod.

Heleocharis palustris R. Br. In palustribus prope Radomir.

Scirpus maritimus L. Cum priore et ad ripam rivi Iskra non procul a Sofia.

Sc. sylvaticus L. In spongiosis m. Kopren

Eriophorum latifolium Hop. In spongiosis m. Vitoš.

E. angustifolium Roth. Cum priore.

Carex Pyrenaica Ram. In graminosis m. Rilo.

C. muricata L. In pratis sylvestribus sub m. Vitoš.

C. Schreberi Schrk. In campis ad Sofia.

C. remota L. In sylvestribus sub m. Ravno Bučje.

C. stellulata Grod. In spongiosis m. Vitoš.

C. leporina L. Cum priore.

C. vulgaris Fr. In rivularibus m. Vitoš et m. Rilo.

C. caespitosa L. In herbidis sub m. Tri Čuke et in spongiosis m. Kopren.

C. Buxbaumii Wahlb. In spongiosis m. Vitoš.

C. atrata L. In saxosis m. Midžor et m. Rilo.

C. tomentosa L. In sylvestribus collis Vrška Čuka.

C. praecox Jacq. In collinis sub colle Vrška Čuka.

C. humilis Leyss. In saxosis collis Vrška Čuka.

C. digitata L. In saxosis sylvestribus m. Vitoš.

C. fuliginosa Schk. In saxosis m. Rilo.

C. laevis Kit. In pratis m. Kopren.

C. flava L. In spongiosis m. Vitoš et m. Rilo.

C. Oederi Ehrh. In spongiosis m. Rilo.

C. distans L. In palustribus ad Radomir

C. sylvatica Huds. In sylvestribus m. Rilo et m. Vitoš.

C. hirta L. In palustribus ad Radomir.

Gramineae Juss.

Andropogon Ischaemum L. In campis circa Sofia.

A. Gryllus L. In collinis sub colle Vrška Čuka.

Panicum sanguinale L. In cultis sub colle Vrška Čuka.

P. Crus Galli L. In fossis ad Slivnica.

Setaria verticillata Beauv. In hortulanis ad Sofia.

S. viridis Beauv. In campis circa Sofia.

Phalaris arundinacea L. In ripis rivi Iskra non procul a Sofia.

Anthoxanthum adoratum L. In pascuis m. Vitoš.

Alopecurus Gerardi Vill. In saxosis m. Rilo.

A. geniculatus L. In fossis ad Slivnica.

Crypsis alopecuroides Schrad. In fossis ad Caribrod.

Phleum pratense L. In pratis m. Vitoš.

Ph. Alpinum L. In pascuis elatioribus m. Rilo.

Cynodon Dactylon Pers. In campis circa Sofia.

Agrostis stolonifera L. In pascuis circa Sofia.

A. vulgaris With. Cum priore.

A. rupestris All. In rupestribus m. Midžor.

Apera purpurea Gaud. In asperis sub m. Rilo.

Calamagrostis epigeios Roth. In ripa arenosa rivi Iskra non procul a Sofia.

C. sylvatica DC. In graminosis m. Rilo.

Stipa pennata L. In apricis collis Vrška Čuka.

Lasiagrostis Calamagrostis Link. In rupestribus collis Vrška Čuka.

Phragmites communis Trin. In palustribus ad Radomir.

Koeleria cristata Pers. In pascuis demissioribus m. Vitoš.

K. eriostachya Panč. Verzeichniss der in Serbien wild wachsenden Phanerogamen. Wien 1856. In asperis m. Tri Čuke.

Aira flexuosa L. In saxosis sylvestribus m. Vitoš.

A. caespitosa L. In rivularibus m. Vitoš et m. Rilo.

Arrhenantherum elatius P. B. In herbidis m. Rilo.

Avena fatua L. Inter segetes circa Adlija.

A. pubescens L. In herbidis demissioribus m. Rilo.

A. versicolor Vill. In elatioribus m. Midžor m. Rilo et m. Vitoš.

A. flavescens L. In pratis sylvestribus m. Bukova Glava.

A. capillaris M. K. In glareosis ad vicum Rilo.

Triodia decumbens Beauv. In pratis m. Vitoš.

Melica ciliata L. In saxosis collis Vrška Čuka.

M. uniflora Retz. In sylvaticis collis Vrška Čuka.

Briza media L. In pratis m. Vitoš.

Eragrostis poaeoides Beauv. In arvis et ruderatis ad Sofia.

E. pilosa Beauv. Cum priore.

Poa annua L. In cultis circa Adlija.

P. bulbosa L. In asperis collis Vrška Čuka.

P. Alpina L. In saxosis m. Kopren.

P. nemoralis L. In saxosis sylvestribus m. Vitoš et m. Rilo.

P. hybrida Gaud. In herbidis elatioribus m. Vitoš.

P. pratensis L. In pratis sub m. Strbi Kamen.

P. compressa L. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Glyceria spectabilis M. K. In palustribus ad Radomir.

Gl. fluitans R. Br. In fossis ad Slivnica, prope Samokov.

Gl. aquatica Presl. In irriguis supra Slivnica.

Molinia coerulea Mnch. In spongiosis m. Vitoš.

M. serotina M. K. In saxosis collis Vrška Čuka et Golema Glama.

Dactylis glomerata L. In sylvestribus m. Rilo.

Cynosurus cristatus L. In herbidis m. Vitoš.

Festuca myuros Ehrh. In campis circa Sofia.

F. Alpina Gaud. In saxosis elatioribus m. Vitoš et m. Rilo.

F. rubra L. In rupestribus m. Tri Čuke.

F. varia Hke. In saxosis m. Vitoš.

F. spadicea L. In pratis elatioribus m. Strešer et m. Rilo.

F. sylvatica Vill. In sylvaticis m. Vražja Glava — Balkan et m. Rilo.

Brachypodium sylvaticum Beauv. In sylvestribus m. Rilo.

Bromus secalinus L. Inter segetes sub colle Vrška Čuka.

Br. mollis L. In cultis ad Carîbrod.

Br. erectus Huds. In herbidis elatioribus m. Tri Čuke et m. Vitoš.

Br. variegatus MB. In saxosis collis Golema Glama.

Br. sterilis L. In saxosis collis Vrška Čuka et supra Dragoman Bogaz.

Br. tectorum L. Cum priore.

Triticum villosum MB. In arvis sub colle Vrška Čuka.

Tr. cristatum. In saxosis collis Golema Glama.

Tr. repens L. In campis circa Sofia.

Tr. glaucum L. In saxosis asperis collis Vrška Čuka et Golema Glama.

Elymus crinitus Schreb. In asperis supra Dragoman Bogaz.

Hordeum murinum L. Ad margines viae inter Caribrod et Slivnica.

Lolium perenne L. In campis circa Sofia.

L. temulentum L. Inter segetes supra Slivnica.

Nardus stricta L. In elatioribus m. Kopren, m. Vitoš et m. Rilo.

ACOTYLEDONEAE VASCULARES.

Equisetaceae DC.

Equisetum Telmateja Ehrh. In rivularibus sub m. Vitoš.

E. sylvaticum L. In spongiosis m. Vitoš et m. Rilo.

Lycopodiaceae DC.

Lycopodium Selago L. In saxosis m. Tri Čuke et m. Kopren.

Selaginella Helvetica Spring. In saxosis m. Rilo.

Filices L.

Grammitis Ceterach Sw. In saxosis m. Vrška Čuka.

Polypodium vulgare L. In rupestribus m. Vitoš.

P. Phegopteris L. Cum priore.

Aspidium Lonchitis Sw. In rupestribus m. Rilo.

A. aculeatum Doell. In sylvaticis m. Ravno Bučje — Stara Planina.

Polystichum Filix mas Roth. In sylvestribus m. Rilo.

P. dilatatum Hoffm. In saxosis irriguis m. Kopren.

Cystopteris fragilis Bernh. In rupestribus umbrosis m. Rilo.

Asplenium Trichomanes L. In rupestribus m. Vitoš.

A. viride Huds. In rupestribus m. Rilo.

A. Ruta muraria L. Ad rupes collis Vrška Čuka.

A. septentrionale L. In rupestribus graniticis m. Vitoš et m. Rilo.

Pteris aquilina L. In pratis sylvestribus m. Vitoš.

Allosurus crispus Bernh. In rupestribus graniticis m. Rilo.

Nota. Multae in his paginis notatae plantae lectae sunt aut notatae vicibus illis, dum Florae Serbicae indagandae gratia montes Bulgariae collimitaneos conscendebam aut, ubi pretium operae videbatur, eis transgressis soli Bulgarici quam partem finitimam peragrabar. Reliquas observavi anno proxime elapso, ubi opportunitas advenit, ut et capitalem Bulgariae inviserem ac quaedam elevatiora terrae loca, m. Vitoš et m. Rilo adirem; cumque in hac ultima peregrinatione plures plantas novas rarasve detegere aut pridem lectas in novis stationibus plenius studere contigerit, jam nunc, autumabam, ratio non defficiebat, ut plantas in Bulgaria observatas in hunc elenchum componerem ca amicis Florae Balkanicae offerem.

ПИСМО В. МАЋУШЕВА

Господину Стојану Бошковићу, председнику српскога ученог друштва и одбора за науке историјске и државне.

Београд 22 априла 1881.

Поштовани господине,

Кад сам био с пролећа 1869 године у Турину, потражих у тамошњој университелетској библиотеци словенске рукописе. Директор библиотеке рече ми, да таких рукописа немају, али имају источних, међу којима је један на сирском језику, чији садржај нико не зна. Знајући да Италијани не познају словенских језика ни буквице — ћирилицу и глаголицу — зажелео сам да видим тај сирски рукопис, јер сам слутио да не буде какав глаголски. Како сам се зачудио, кад сам пред собом видео дивно очуван рукопис на хартији у 4-ни, писан ћирилицом! А још су се више зачудила гг. библиотекари, кад сам га почео читати! На последњем листу има овај запис, из кога се види кад је рукопис постао:

Къ лѣто ѕцѵв.

Писа се сїа свєтаа и божьствьна книга сьборникь ѵєтирьм мѣсєцємь. Къ дни благоѵьстиваго и христолюбиваго и богоѡль хранимаго господара Ивана воєводє Црьноєвика тогда сьдрьжєщѹ прєстоль митрополїє цєтинскїє якоже єст мѣтрополїа ѕєцка прєѡ-

свєщєнномꙋ митрополитꙋ кꙋрь Висарионꙋ и свєщєннєшємꙋ єпископꙋ кꙋр Кавилє. Им же да въздасть господь спасєнїє и кѣуни покѡи въ грєдꙋщєм кѣцѣ. Господь да въздаст имь по дѣлѡмь ихь. амїнь.

Дакле рукопис је писан године 6992 = 1484 у Црној Гори при војводи Ивану Црнојевићу, цетињском митрополиту Висариону и епископу Вавили. То је минеј за четири месеца, од септембра до децембра закључно.

Гг. библиотекари веома су се зачудили мојим изненадним открићем и одмах су саставили протокол у који сам ја уписао тачан италијански превод горњег записа.

Ето таким случајем нашао сам један важан споменик старосрпског језика.

Држећи да то не ће бити без интереса за српско учено друштво, најпокорније вас молим, поштовани господине, да изволите саопштити у седници која прва дође.

Са истинитим поштовањем и искреном преданошћу имам част бити,

поштовани господине,

ВАШ НАЈПОКОРНИЈИ СЛУГА

В. Макушев.

ИЗВЕШТАЈИ

УМЕТНИЧКОМ ОДБОРУ СРПСКОГА УЧЕНОГ ДРУШТВА.

I.

Сметње, које су 1879 године чињене од званичне стране једноме од потписаних друштвених изасланика, претијаху и прошле године да осујете продужење нашег испитивања споменика старе црквене уметности по Србији, које је још 1871 отпочето и са једнаком издржљивошћу даље продужавано. Али срећом неки виши разлози и дубља увиђавност одржаше превагу над свима сметњама које се појавише. Тако буде после једногодишњег прекида обезбеђена наша археолошко-уметничка експедиција, коју је српско учено друштво као и пређашњих година опремило.

Одређено нам време (јули и август) на лањску екскурсију употребили смо да испитамо најстарију и најдрагоценију грађевинско-уметничку творевину у нашој отаџбини — прослављену Немањину Студеницу. Ми смо наше испитивање у Студеници, имено цркве краља Милутина, још 1877 год. отпочели, али их идуће 1878 не могосмо продужити, јер похитасмо у оне ослобођене пределе, од којих је неке наша војска тек провизорно поседнуте држала. Ова згодно употребљена прилика заиста нам је много припомогла, да проширимо свој преглед грађевинске радње у онда неприступним кутовима Старе Србије. А чим нам се опет даде прилика,

да наставимо свој тешки али мили рад, ми смо се наравно упутили у Студеницу.

Наши су цртежи што смо их лане израдили, већим делом од саме студеничке лавре, али има их и из краљеве цркве. Цртежи које подносимо на увиђај ови су:

I. Од Немањине лавре.

1. Основ лавре, писаљком цртано . . . . . 1 лист
2. Подужни и два попречна пресека, писаљком цртано . . . . . 3 „
3. Западни портал из припрате у храм с архитектурним детаљима, пером цртано . . . . . 1 „
4. Детаљи од западног портала, пером цртано 1 „
5. „ „ источ. олт. прозора, „ „ 1 „
6. „ „ унутрашњости храма „ „ 1 „
7. „ „ западног, северног и јужног портала, пером цртано . . . . . 1 „
8. Јужна фасада, пером цртано . . . . . 1 „
9. западна „ „ „ . . . . . 1 „
10. источна „ бојом израђено . . . . . 1 „
11. Детаљи од источног олтарског прозора, пером цртано . . . . . 1 „
12. Конзоли од венчаног перваза, пером и писаљком цртано . . . . . 9 „
13. Прозори на северној страни четвртог подножја кубетовог, пером цртано . . . . . 3 „
13. Конзоли на западној страни јужног рукавца, пером цртано . . . . . 1 „
15. Капител на северном прозору прве припрате и један конзол са цркве, писаљком цртано 1 „
16. Портал на јужном рукавцу, писаљком скицирано . . . . . 1 „

17. Дводелан прозор на јужној страни друге припрате, пером цртано . . . . . 1 „

18. Орнаменти на зидовима у олтару, бојом рађено . . . . . 1 „

Свега 30 листова.

Осим ових цртежа отиснуто је и неколико калупа од неких интересантних партија ове велелепне грађевине, да би се доцније могло у њима предузети ливење гипсом.

Отиснути предмети ови су:

1. Један апостол са западног портала . . . 1 калуп

2. Орнаментисан допрозорник од источног олтарског прозора . . . . . 2 „

3. Орнаментисан пиластар са јужног портала 4 „

Свега 7 калупа.

II. Од краљеве цркве.

1. Орнаменти са потрбушја прозорских у храму и олтару, бојом рађено . . . . . 1 лист

2. Св. Сава и отац му св. Симеун Немања из храма, бојом израђено . . . . . 1 „

Свега 2 листа.

Са овим пословима завршено је наше лањско бављење у Студеници, које бејаше довољно спречавано дугом кишом, мрачним данима и тронедељном грозницом једног од потписатих изасланика.

Све овде побројене радове желимо јавно изложити, као што смо то и до сад чинили.

Завршујући овај извештај сматрамо за своју најпријатнију дужност, да најтоплије захвалимо српском ученом друштву на поклоњеном поверењу и помоћи, без које се не би отпочело ни продужило ово испитивање још непознатих уметничких творевина српскога народа. А да бисмо покло-

њено нам поверење доиста оправдали, ми смо се и овом приликом озбиљно трудили, да свој посао савесно и с одушевљењем израдимо, што нам даје основа надати се, да српско учено друштво ни у будуће не ће заборавити на ово своје научно предузеће, које му је до сад пред образованим светом само на част служило.

6 маја 1881
у Београду.

изасланици српскога ученог друштва
за испитивање споменика
црквене уметности

М. Валтровић
професор.

Драгутин С. Милутиновић
архитекта и инжињ. р.

II.

Како прошлих година тако и ове, српско учено друштво није престало потпомагати испитивање споменика старе отачанствење уметности. Али то испитивање продужио је ове године само потписани изасланик, по што је његов садруг, г. проф. М. Валтровић, спречен био да учествује.

Овогодишња екскурсија трајала је свега шест недеља. Отпочета је у другој половини месеца јула, а била је завршена крајем августа. Све то време провео је потписани у манастиру Жичи, тој богатој ризници сваковрсног живописног украса. Потписани је изабрао Жичу поглавито за то, што је главни уметничко-испитачки посао око овог грађевинског споменика већ прошлих година толико довршен, да је само још преостало, да се што више сними од оног лепог живописа коме пропаст прети. По томе је потписани употребио све дато му летошње време на копирање живописа, од којега још остаје добар део некопиран.

Летос извршени цртежи ови су:

1. Анђео господњи у ђаконском орнату, цела фигура, акварел . . . . . 1 лист
2. Један архијереј, медаљонска слика, акварел 1 „
3. Два непозн. свеца „ „ „ 1 „
4. Северозападни перспективни изглед цркве св. Петра и Павла у Жичкој порти, акварел (недовршено) . . . . . 1 „
5. Орнаменти на зидовима, акварел . . . . 2 „

Свега 6 листа.

Све напред наведене цртеже подносим на увиђај уметничком одбору. А кад буде удесног времена, тад ће се и ови као и сви пређашњи цртежи јавно изложити, да би их могли видети не само остала гг. чланови српскога ученог друштва, него и сваки други, који се интересује за уметничке творевине српскога народа.

Завршив овим свој извештај, осећам се пријатно обвезан, да и овом приликом у интересу овог рада најтоплије захвалим српском ученом друштву на његовој помоћи, без које се овај по Србију и српство частан посао јамачно не би могао ни отпочети, а камо ли до данас с оволико успеха продужити. Непрекидна пак пажња, коју је српско учено друштво поклањало овом уметничко-испитачком предузетку, даје места основаној нади, да она ни у напредак не ће престати.

12 новембра 1881
у Београду

ИЗАСЛАНИК СРПСКОГА УЧЕНОГ ДРУШТВА
ЗА ИСПИТИВАЊЕ СПОМЕНИКА
СТАРЕ СРПСКЕ УМЕТНОСТИ

Драгутин С. Милутиновић
АРХИТЕКТА И ИНЖИЊЕР.

ИЗВОДИ ИЗ ЗАПИСНИКА
СРПСКОГА УЧЕНОГ ДРУШТВА.

ГОДИНА 1880. [1]

А. ОДБОРИ.

I.

Одбора јестественичког и математичког.

I састанак, 19 септембра 1879.

Били су: председник одбора К. Алковић, чланови: д-р Панчић, д-р Машин, Ј. Драгашевић, Ст. Здравковић, Љ. Клерић, М. Кујунџић, С. Лозанић, Ан. Алексић. Бележник Стојановић.

Бр. 1.

Д-р Панчић саопштава одбору, да је приликом овогодишњих екскурсија наишао у округу подринском на једно старо гробље крај потока Берине.

То гробље представља, вели г. Панчић, као неки хум, висок 2—3 метра, обухвата око 10 квадрат. метара, а има у њему 150 до 200 камена. Већи део овога камења, од сијенита, доста је грубо отесан, али има их неколико и доста лепо отесаних.

Из својих пређашњих путовања опомиње се г. референат, а и људи су му казивали, да у том крају има још три така

---

[1] Записници за годину 1882 изашли су у 52 књизи Гласника. Овде се сад накнадно штампају записници о радњи друштва у години 1880 и 81, по што је неке од њих садашње уредништво Гласника припремило најпре за штампу, у колико се могло; али записника о годишњим скуповима друштва у тим годинама нити је до сад примило ни нашло.

гробља, па ставља одбору питање: да ли не би било вредно, да се та гробља о трошку друштвеном испитају и неколико или бар један од најбољих камена донесе у Београд, да би се од очевидне пропасти сачувало.

Одбор усвајајући мњење г Панчића, да испитивање и оваког рода старина иде у задатак друштва, и да је вредно и интересно, да се поменуто гробље што пре испита и неколико каменова у Београд пренесе — одлучује, да се о трошку друштвеном изашљу два члана на лице места, а уједно да се ова одлука огласи као хитна и управи што пре на одобрење поднесе.

II састанак, 23 фебруара 1880.

Били су: председник одбора К. Алковић, чланови: д-р Ј. Панчић, д-р Јов. Валента, Димитрије Нешић, Сима Лозанић, Љубомир Клерић. Бележи Димитрије Стојановић.

Бр. 1.

Сима Лозанић саопштава одбору свој нови метод, по ком добива а-динитро-фенол и конституцију тетранитро-дифенил-карбамида и подноси о томе расправу, да се у друштвеном органу штампа. Према саопштењу г. Лозанића, одбор прима ову расправу с хвалом и одлучи, да се у друштвеном органу штампа.

Бр. 2.

Љубомир Клерић саопштава одбору своје студије о компенсовању физичког клатна, из којих следује, да се тако клатно не може компенсовати, као што се то до сад мислило и подноси о томе своју расправу, да се у друштвеном органу штампа. Одбор прими овај интересни оригинални рад Клерићев с хвалом и одлучи, да се у друштвеном органу штампа.

Бр. 2.

Љуб. Клерић саопштава друштву неколико приложака експерименталној физици, од проф. М. Петровића у Сомбору, са изјавом писца, да се ови прилошци у друштвеном органу штампају. Одбор је мњења, да се овај чланак може у друштвеном органу штампати.

III састанак, 11 октобра 1880.

Председава К. Алковић, чланови: д-р Ј. Панчић, Сава Грујић, М. Петковић, Љ. Клерић, д-р Ј. Валента, С. Лозанић, Д. Нешић, д-р Вл. Ђорђевић и Д. Стојановић.

Бр. 1.

Председник одбора износи чланак г. Петра Живковића: „Прости однос тачке у низу и зракова у прамену."

Д. Нешић, Љ. Клерић и Д. Стојановић реферишу, да је поменути чланак оригиналан и да заслужује да буде штампан у „Гласнику".

Одбор одлучује да тако буде.

II.

Одбора за науке философске и филолошке.

I састанак, 7 маја 1880.

Председава Ст. Новаковић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: С. Сретеновић, М. Ђ. Милићевић, А. Васиљевић, Светомир Николајевић, Ј. Бошковић, М. Ракић, Светислав Вуловић.

Бр. 1.

Председник одбора, Стојан Новаковић, чита своју расправу О Варлааму и Јоасафу.

Прима се да се штампа у Гласнику.

Бр. 2.

О Милојевићевом рукопису Јов. Бошковић реферује, додајући да се не може читати.

Одређује се и Светомир Николајевић да овај рукопис прегледа.

Бр. 3.

Од Јастребова, хрисовуља Дечанског краља од године 1326 — прима се да се штампа.

II састанак, 15 октобра 1880.

Председава Ст. Новаковић. Бележи М. Кујунџић, чланови: М. Ђ. Милићевић, Ст. Д. Поповић, С. Сретеновић, М. Ракић, Светозар Николајевић, д-р Ј. Туроман, Светислав Вуловић.

Бр. 1.

Председник Ст. Новаковић реферише о прилогу г. Ив. Павловића „О св. Луци и пренашању његовог тела.“ Одбор одлучује, да се овај прилог штампа у друштвеном Гласнику.

Бр. 2.

Председник Ст. Новаковић чита своју расправу „Велики челник Радич или Облачић Раде, 1413 — 1435, једна слика из традиционалне народне историје.“ По што је одбор саслушао с пажњом целу ову расправу, одлучује, да се она штампа у друштвеном Гласнику.

III.

Одбора за науке историјске и државне.

(Записника нема.)

IV.

Одбора уметничког.

Састанак 27 јуна 1880.

Председава г. Даворин Јенко. Бележи Д. С. Милутиновић. Чланови: гг. Милан Кујунџић, Михаило Валтровић и Ђорђе Миловановић.

Бр. 1.

Члан Ђорђе Миловановић подноси на преглед цртеже од покућства, алата, пошива, мушких и женских типова, што их је лане, као изасланик српског ученог друштва, снимио по београдском округу, и чита свој извештај о извршеној екскурсији.

Одбор прегледавши изнесени разнолики материјал, који тако јасно представља садашњи културни ступањ нашег народа, — одлучује, да се извештај у друштвеном Гласнику штампа, а уједно и управа умоли, да овај рад и даље потпомогне.

Бр. 2.

Према лањској одлуци управе, да се продужи испитивање и снимање споменика старе српске уметности, која се одлука није могла извршити,

Одбор одлучује, да се то испитивање ове године продужи, јер се нада да ће отпасти оне сметње, које су спречиле извршење лањске одлуке, и моли управу да овај рад и даље потпомогне.

Б. УПРАВА.

I састанак, 30 јуна 1879.

Председава д-р Ј Панчић. Бележи М Кујунџић. Чланови: Ст. Новаковић, Дав. Јевко.

Бр 1.

Према уређењу друштвеном, за овогодишњег заменика председнику бира се члан управе Ст. Новаковић

Бр. 2.

Председник одбора за науке јестественичке и математичке јавља, да је одбор одлучио да се штампа карта кнежевачког округа с описом. Управа одобрава ову одлуку и одређује награде на печатан табак 100 динара, рачунећи и карту у два печатана табака.

II састанак, 29 септембра 1879.

Председава д-р Ј. Панчић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: Ст. Новаковић, д-р. Н. Крстић, К. Алковић.

Бр. 1.

Одобрава се одлука одбора за науке природне и математичке, да се изашљу два члана друштвена да испитају келтиј-

ско гробље близу Берине, у подринском округу; да им се за трошак даде 30 дук. и да по свршеном послу поднесу свој извештај. А власт да се умоли, да им при откопавању и преносу плоча буде на руци.

Бр. 2.

По што археолошки споменици, који су својина нашег археолошког музеја, стоје разбацани у неограђеном простору, неуређени и изложени квару, то се одлучи да се умоли влада, да огради место на коме су ови споменици, а за тим да се настане од стране чланова српскога ученог друштва, да се то како ваља уреди.

III састанак, 23 октобра 1879.

Председава д-р Ј. Панчић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: Ст. Новаковић, д-р Н. Крстић, К. Алковић.

Бр. 1.

Председник саопштава, да је од стране управе вароши Београда извештен, да саркофаг, који је нађен и који одавно стоји изложен квару на марвеној пијаци, припада општини, и по што се ради преноса тога камена у народни музеј са г предсе дником општине договорио, то се одлучује, да се трошак око преноса исплати из касе друштвене, а за извршење да се побрине управа друштвена

Бр. 2.

Прочита се писмо дописног члана друштвеног г. Н. Попова, који јавља о смрти ректора и заслужног професора московског универзитета, славног историка руског Сергија Михаиловића Соловјева, почасног члана српског ученог друштва.

Професор Кулаковски понудио се да говори на парастосу, који ће се давати у недељу после скужбе.

Бр. 3.

Члан Мишковић послао је 24 комада писама за архиву друштвену. Прима се с хвалом.

IV састанак, 22 марта 1880.

Председава д-р Ј. Панчић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: Ст. Новаковић, д-р Н. Крстић, К. Алковић, Д. Јенко.

Бр. 2.

Г. Јов. Поповић, свештеник, нуди требник, иште у замену књиге историјске и говори о језику народном у цркви.

Да му се одговори да пошље. И да му се нарочито II-о одељење Гласника пошље.

Бр. 3.

„Императорское русское географическое общество" писмом од 1 марта 1880, с потписом „Леон. Мајкова", јавља за експедицију.

Новаковић предлаже, да се ставимо у свезу и да оно што се ради о Србима ради се у заједници с ученим друштвом. Ако Бугари немају домаћих сила, у нас опет има нешто. Код нас комисија не може доћи да врши оно, што би вршило учено друштво, кад би и било у Бугарској. У нас би ово комисија могла само да помогне. Они могу давати и новаца, а ситне дијалектичке разлике не може странац похватати, мора се служити домаћим силама. По програму самом оне се увлаче, а то треба да иде преко с. у друштва. Част друштвена веже нас, да ту не изостанемо.

Комисија је ова озбиљна. Ту се установљава нешто на дуже време. Ово је одбор који управља, а он ће тек наћи људе за извршење. Они траже да чују, шта и други о томе мисле.

Шта ћемо да радимо, ако не ћемо то. А на који начин да учествујемо — о томе нема још одлуке. Па ћемо наћи и издавача пословима наших изасланика.

А Бугарска је најмање позната, ма да и наша дијалектологија није још истражена.

Шта да се одговори?

Да ми прихватамо радо и хвалимо.

Да ми хоћемо да припомогнемо, чиме можемо.

И да очекујемо специјално отуд, што би нам се могло поверити.

А и јестаственица да уђе.

Бр. 4.

Председници одбора извештају о примљеним списима за Гласник:

Крстић — О Балшићима Мијатовићевик. — Одређује се хонорар 120 динара на табак.

Руварчеви Прилошци опет тако (120).

Новаковић — за библиографију Чеха Јелинека. Хонорар 60 динара на табак.

Алковић — за Лозанићев нов метод по ком се проналази „а-динитро-фенол". — (Како је награђено пре онако и сад) 200 динара.

Клерићева Компенсација златна. Одређује се награде 1000 динара.

Петровић из Сомбора. — Неколико приложака експерименталној физици. Да се штампа.

V састанак, 13 септембра 1889.

Д-р Панчић спречен. Д-р Н. Крстић, Новаковић, Алковић, Кујунџић.

Бр. 1.

Одобрава се одлука уметничког одбора, да се Валтровићу и Милутиновићу изда 1440 динара, а Миловановићу 500.

Бр. 2.

Писмо Бутовског, директора Строгановске школе вештина из Москве, тражи обавештења. Одбору уметничком.

Бр. 3.

Каракашевићу, књижару у Сомбору, да се дају књиге по обичном проценту (25%).

Бр. 4.

Ђ. Крстић, кнежев питомац, донео је неколико слика. Одлука: да се изложе, да би се помогло младом уметнику и да би се укус подстакао. Да се позову чланови и публика, а секретар да проговори неколико речи.

Бр. 5

Јов. Кнежевићу награде 72 дин. на табак.

Бр. 6.

Копитарову стогодишњицу поздрави секретар.

Друштво жали што је позив доцкан дошао, те се није нарочита депутација послала.

Бр. 7.

О Дечанским Хрисовуљама. Њих је преписао и поредио наново Новаковић.

Одређује се Новаковићу 300 динара хонорара.

Бр. 8.

О „Варлааму и Јоасафу." Да се штампа и награди са 120 динара на табак.

VI састанак, 1 октобра 1880

Председава заменик Крстић. Бележи Кујунџић. Чланови: Новаковић, Алковић, Јенко.

Бр. 1.

Д-р Панчић не може доћи ни на овај састанак ни на скуп због послова и пута. Одлучено, заменик да га замени.

Бр. 2.

Главни скуп да буде 19 октобра.

Бр. 3.

Живко Стошић, пешачки поручник, оставио је тестаментом половину свога имања (1500 динара) срп. учен. друштву.

Да се одговори, да примамо у име друштва, а замолити старатељског судију, да пошље оверени препис тестамента.

ИЗВОДИ ИЗ ЗАПИСНИКА.

ГОДИНА 1881.

А. ОДБОРИ.

I.

Одбора јестественичког и математичког.

I састанак, 26 јануара 1881.

Били су г. г. Панчић, Нешић, Алковић, Здравковић, Лозанић, Алексић, Клерић, Драгашевић, Валента. Као гост био је на том састанку и г. Милош Милојевић.

Бр. 1.

Г. Панчић је прочитао у скупу свој реферат о чланку г. Феликса Хофмана „О преисторијском добу", предлажући да се тај чланак штампа у Гласнику. – Скуп усваја предлог г. Панчића.

Бр. 2.

Председник одеска г. Алковић подноси рад г. Пере Живковића, професора реалке: „Општи постанак кружне еволвенте."

Одсек је решио, да се овај рад преда на преглед и оцену г. Димитрију Стојановићу и Клерићу.

Бр. 3.

Г. Клерић је саопштио на томе састанку продужење свога рада „Компенсација клатна", и то изложио је „теорију и практику компенсације клатна." Скуп реши, да се овај рад г. Клерића штампа у Гласнику,

Бр. 4.

Г. Клерић подноси свој и г. Докићев извештај „О старим гробљима" (у Подрињу), на што су изаслани били од српског ученог друштва. У исто време предлаже, да се г. Ђоки Миловановићу да хонорар до 50 динара за израђене слике које су

уз извештај приложене. Скуп реши, да се извештај штампа у Гласнику и да се г. Ђоки изда предложени хонорар.

II састанак, 16 фебруара 1881.

Били су: гг. К. Алковић, Д. Нешић, д-р Валента, Љ. Клерић и С. Лозанић.

Бр. 1.

На овом састанку читао је г. Лозанић своје анализе о српским фосилним угљенима и том приликом поднео 57 анализа.

Бр. 2.

Читао је г. Лозанић свој синтетички рад о томе како делује фенил-сенф-уље на нитранилине.

Скуп је решио, да се оба рада штампају у друштвеном органу Гласнику.

III састанак, 25 јуна 1881.

Били су: гг. Здравковић, К. Алковић, Д. Нешић, Љ. Клерић, Лозанић и Д, Стојановић.

Редовни члан ученог друштва, г. Д. Нешић, саопштио је свој рад под насловом: „Неколико нових интегралних образаца.“ и доказ обрасца:

$$\int_a^b dx \int_a^\beta (cxy)\, dy = \int_a^\beta dy \int_a^b f\,(x, y)\, dx$$

Решено, да се овај рад г. Нешића штампа у друштвеном органу Гласнику.

IV састанак, 23 октобра 1881.

Били су: Ј. Панчић, Здравковић, Клерић, Мишковић, Лозанић, Нешић, д-р Владан Ђорђевић, К. Црногорац и д-р Ј. Валента.

Бр. 1.

Председник г. К Алковић, предлаже, да се именују нови чланови за тај одсек, ако их има, и предлаже сам г. Димитрија

Ђурића, пуковника, за новог члана. Написао је „Основну тактику“ употребљену и друго, и то оригинална дела, која су печатана о трошку министарства војног, за редовног члана. Он предаје као професор тај предмет у војн. академији. И гг. пуковници Здравковић и Мишковић потпомажу тај предлог. Одсек прима предлог једногласно

Бр. 2

Приступљено бирању новог председника одсека за идућу годину. Једногласно би изабран г. пуковник Здравковић, који се тога избора прими, само се огради, да ће питати г. министра војног, да ли се може примити избора.

Бр. 3.

Председник пита: има ли какав предлог за главни скуп, да се сад изнесе, или да се преда председнику 5 дана пре скупа главног.

II.

Одбора за науке философске и филолошке.

Састанак 21 новембра 1881.

Председава Милан Ђ. Милићевић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: Стојан Новаковић, Димитрије Матић, Ђ. Малетић, С. Сретеновић, Мита Ракић, Ст. Д. Поповић.

Чланови Н. Дучић, Светомир Николајевић, Милан Кујунџић, А. Васиљевић, М. Ракић, Ст. Бошковић и Н. Срећковић предлажу за редовнога члана друштву Платона Кулаковског, који је написао и пише литерарне студије и на српском и на руском језику.

Одобрава се

III.

Одбора за науке државне и историјске.

I састанак, 29 априла 1881.

Били су гг. Ст. Бошковић, Ј. Ристић, В. Јовановић, Н. Срећковић, Гершић, М. Милојевић, Н. Петровић, М. Ђ. Милићевић, Крстић. Љ. Ковачевић, Зечевић и М. Кујунџић.

Бр. 1.

Председник изјављује задовољство, што се у средини одсека налази г. Макушев, најзаслужнији дописни члан српскога ученог друштва, а за тим чита списак извесних историјских докумената, које је г. Макушев нашао у разним библиотекама и ставио српском ученом друштву на расположење, с предлогом да се штампају у органу друштвеном.

На предлог председника одсека одлучено, да се поднесени документи штампају као Гласник другога одељка, и у 200 комада, као II-ги део његовог дела

Бр. 2.

Председник чита једно писмо г. Макушева о књизи Саборнику у време Ивана Црнојевића. Одлучено, да се писмо г. Макушева штампа

Бр. 3.

Г. Срећковић реферише о неким писмима, која је г. Н. Павловић нашао у париској библиотеци, а тичу се наших ствари, па предлаже, да се штампају у Гласнику. Међу тим писмима има и два писма Карађорђева Наполеону I. За ова два последња писма референат предлаже, да се не штампају, него да се оставе у архиву, па доцније да се штампају заједно са осталим сличним стварима.

Одлучено да се штампају сва писма у првом Гласнику.

Бр 4.

Г. В. Јовановић чита свој састав: Статистички преглед нашега привредног стања поређено са таким прегледом у других народа.

Одлучено да се штампа у Гласнику.

Бр. 5.

Г. Гершић хтео је да чита своју расправу „О повратној сили зáкôнâ,“ али одсек одлучи, да се читање одложи до друге седнице.

Бр. 6.

Дата на реферисање г. Милићевићу нека српска књига, нађена у париској библиотеци.

Бр. 7.

Дата на реферисање г. Крстићу и Витковићу нека документа послата од Ђ. Мушицког.

II састанак, 8 маја 1881.

Били су: гг. С. Бошковић, М. Спасић, В. Јовановић, П. Срећковић, Витковић, Н. Петровић, Гершић, Љ. Ковачевић, А. Васиљевић, Дучић, Милићевић, В. Макушев, Кујувџић.

Бр. 1.

Г. Гершић подноси своју расправу „О повратној сили за́ко̂на̂“ — Председник одсека пита: да ли господа пристају, да г. Гершић прочита своју расправу. Одговорено да се пристаје.

По што је г Гершић прочитао главне ствари своје расправе, одлучено би да се штампа у друштвеном органу.

Бр. 2.

Г. Милићевић чита извештај о рукопису, који је г. Павловић нашао у париској библиотеци, а говори о преносу моштију св. Луке. Известилац је за то, да рукопис треба да се штампа у друштвеном органу, и ако је та ствар у главноме већ штампана. Г. Ковачевић је мишљења, да се не штампа „житије“ св. Луке, које је добро познато, него да се штампа само опис преноса. Одлучено да се штампа цео рукопис.

III састанак, 26 јуна 1881.

Били су: председник Ст. Бошковић, чланови: Ал. Васиљевић, Владимир Јовановић, Нићифор Дучић, Панта Срећковић, Глиша Гершић. Љуб. Ковачевић.

Бр. 1.

Чита се писмо г. Витковића, којим се моли да настави своја историјска истраживања у Вараждинском ђенералату

Одбор налази да би корисно било, да г. Витковић настави своја истор. истраживања под условима: а) што би год преписао или од тамошњих родољуба добио на поклон за српско учено друштво, дужан је, према понуди у писму, уступити (бесплатно) ученоме друштву; б) што би откупио као важно, узеће му друштво таково, ако нађе да цена одговара важности купљене ствари. Куповину ваљаће г. Витковић писмено да докаже.

Бр. 2.

Читала се понуда проф. Јована Ђаје„ да учено друштво изда Мавра Урбина историју, заједно са преводом, који је он израдио.

Одбор одлучи, да се цео Орбин у оригиналу изда, заједно са српским преводом, па изабра гг. Нићифора Дучића и Љ. Ковачевића да оцене тај превод.

IV састанак, 16. октобра 1881.

Председава Ст. Бошковић. Бележи Настас Петровић. Чланови: М. Милићевић, А. Васиљевић, Ј. Ристић, Дучић, Срећковић, Витковић, В. Јовановић.

Бр 1.

Чита се привремени извештај г. Витковића о његовом путу по Хрватској и Славонији, ради истраживања грађе за стару и нову српску историју. Поднесени су и неколико типара — слика.

По што није поднет дефинитиван извештај, то се овај привремени узима на знање

Бр. 2.

Прочитано писмо г. Мите Живковића, уз које које шаље неке списе, с молбом да се штампају у друштвеном органу и награде.

Упућено на прочитање г Дучићу и Срећковићу.

Бр. 3.

Рукопис Љубомира Стојановића „О своду српских родослова и летописа“ упућен на оцену г. Панти Срећковићу и Љ. Ковачевићу.

Бр. 4.

Прочитано писмо Андре Кипћанина, уз које шаље биографију свога оца, Стев. Кипћанина, да се штампа у органу друштвеном., Дато на оцену г. М. Милићевићу и Витковићу.

Бр. 5.

Чита се писмо г. Витковића, којим подноси друштву рукопис неког безименог писца о догађајима за време првог српског устанка, и моли да се штампа у органу друштвеном и да се откупи. Рукопис је из библиотеке Мушићског. Поред тога рукописа нуде се још неки на откуп.

Одлучено, да се сви рукописи даду на реферисање г. Витковићу и г. Крстићу.

Бр. 6

Г. Крстић чита свој реферат о неким другим рукописима Мушићског.

Одлучено, да се управа споразуме са г. Мушићским о откупу рукописа, па кад се то сврши, онда да се, што се тиче штампања, поступи по реферату, који ће се штампати у Гласнику.

Бр. 7.

ГГ. Васиљевић, С. Бошковић и Дучић предлажу Константина Побједоносцева за почасног члана.

Изабран једногласно.

Бр. 8

ГГ Срећковић, Ковачевић и Витковић предлажу за дописне чланове Г. С. Дестуниса, проф. у петроградском универзитету; Васиљевског. проф. петроградског универзитета, и Т. Успенског.

Изабрани једногласно.

Бр. 9.

Милићевић, Ковачевић Крстић и Дучић предлажу за дописног члана Марина Дринова, професора харковског универзитета — Изабран.

IV.

Одбора за уметност.

I Састанак, 22 јуна 1881.

Били су: г.г. Даворин Јенко, Никола Марковић, Милан Кујунџић, Мих. Валтровић, Драгутин Милутиновић, Ђорђе Миловановић

Бр. 1.

Друштвени изасланици Валтровић и Милутиновић, који су прошле 1880 године испитивали споменике старе српске уметности по Србији, подносе одбору на увиђај израђене цртеже и свој извештај.

Одбор прима све ово с хвалом на знање и жели, да изасланици и ове године свој посао продуже. С тога предлаже управи српскога ученог друштва, да изасланике и ове године потпомогне, да могу продужити свој рад, као што су и до сад потпомагани.

Бр. 2.

Изасланик друштвени г. Милутиновић, који је путовао по Србији ради снимања народног ношива и етнографског материјала, подноси своје цртеже и чита свој извештај.

Одбор узима рад на знање и жели, да се овај рад и даље продужи с тим, да се изаслаику учини по жељи, како би могао свој рад бар 8 недеља продужити.

Бр. 3.

Прочитано је писмо г. Владислава Тителбаха, проф. из Јагодине, којим нуди српском ученом друштву дванаест пером израђених цртежа на откуп, а уједно моли за новчану помоћ, да би ових ферија по јагодинском округу могао прикупљати етнографски материјал.

Одбор узев на знање одлучи, да се г. Тителбах упита, колико иште за своје цртеже. А што се тиче новчане потпоре, одбор је мишљења, да му се да по дукат на дан, за време од 6 недеља, које би у јагодинском округу провео.

II састанак, 12 новембра 1881.

Били су: Даворин Јенко, Стеван Тодоровић, Михаило Валтровић, Ђорђе Миловановић, Милан Кујунџић.

Бр. 1.

Овогодишњи изасланик друштвени за испитивање споменика старе српске уметности Д. С. Милутиновић, подноси на увиђај своје цртеже из Жиче, а за тим чита свој извештај.

Одбор узима на знање, а уједно изражава жељу, да управа српскога ученог друштва потпомогне и у напредак овај рад.

Бр. 2.

Секретар ученога друштва подноси одбору на увиђај II-у свеску етнографских цртежа, што их је прошлог лета израдио друштвени изасланик г. Владислав Тителбах послав и опис за овај рад.

Одбор узима ово на знање и наређује, да се опис штампа уз протокол.

Бр. 3.

По што је председник одбора изјавио, да по закону истиче рок његовом председништву, позвао је гг. чланове да изберу новог председника.

Одбор је изабрао једногласно г. Валтровића.

Б. УПРАВА.

I састанак, 3 новембра 1880.

Председава Ст. Бошковић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: К. Алковић, Д. Јенко.

Бр. 1.

На позив ђенерала М. Черњајева, да друштво учествује при открићу споменика погинулим јунацима из братске Русије, управа одлучи, да је при овој свечаности заступи члан М. Ђ. Миличевић, и да му се даде путнога трошка 20 дук ћес. Ако ли не узмогне онда да се оправи телеграм.

Бр. 2.

Према одлуци одбора за науке философске и филолошке: да се штампа чланак „Радич“ од Ст. Поваковића, управа одређује, да се овај спис награди са 120 динара од табака.

II састанак, 18 априла 1881.

Председава Ст. Бошковић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: М Ђ Милићевић, К. Алковић, Д. Јенко.

Бр. 1.

Председник одбора за науке јестественичке и математичке саопштава управи, да је одбор одлучио, да се у Гласнику штампа расправа члана друштвеног Ф. Хофмана „Трагови преисторијског човека у Србији.“ Управа одобрава ову одлуку и одлучује, да се ова расправа, заједно са сликама штампа, и награди са 300 динара.

Бр. 2.

Исти председник јавља, да је одбор одлучио да се у Гласнику штампа рад Љ. Клерића „Теорија и практика компенсације клатна.“ Управа усваја ову одлуку, одређујући награду овоме раду 300 динара.

Бр. 3.

Одобрава се одлука истог одбора, да се наштампа извештај чланова д-ра Докића и Љ. Клерића, као друштвених изасланика у подрински округ, и да се члану Ђ. Миловановићу за цртеже даде 50 динара.

Бр. 4.

Одобрава се одлука истога одбора, да се у Гласнику наштампа истраживање члана С. Лозанића „Анализе српског фосилног угља“, и одређује награда 1000 динара, према предлогу одборском.

У исто доба одобрава се и одлука одбора, да се наштампа рад члана С. Лозанића „Како делује фенил-сенф-уље на нитранилине“ и да се награди са 100 динара.

Бр. 5.

Председник одбора за науке друштвене и историјске саопштава, да је одбор одлучио да се у другом одељку Гласника штампа члана Н. Дучића, „Грађа из најновијег ратовања (о добровољачком кору)“. Управа одређује за ову грађу награду од 720 динара.

Бр. 6.

Председник истог одбора саопштава, да је одбор одлучио да се наштампа Ив. Павловића, препис писама из 19 века која се налазе у Паризу Одобрава се ова одлука и препис се награђује са 250 динара

III састанак, 18 маја 1881.

Били су: председник Ст. Бошковић, чланови: К. Алковић и Д. Јенко. Секретар друштва М. Кујунџић јавио је да не може доћи због скупштинске седнице.

Бр. 1.

Председник саопштава, да је на састанку одбора за друштвене и историјске науке члан друштва г. Владимир Јовановић читао један свој рад, у коме је научним статистичким методом изложио стање Србије у погледу њене популације и привреде и то поређено са ранијим годинама и другим важнијим земљама. Одбор за науке друштвене и историјске примио је овај рад г. Јовановића за Гласник српскога ученог друштва.

Према важности предмета овога примљеног списа, и према уложеном труду писца, председник предлаже, да се сваки печатани табак награди са 120 динара.

Управа усвоји разлоге г. председника и одобри предложену награду.

Бр. 2.

Председник саопштава, да је на састанку одбора за науке друштвене и историјске од 8 маја ове године читао члан друштва г. Г. Гершић своју раније поднесену расправу „Теорија о повратној сили зáкōнā“, и да је одбор овај рад г. Гершића примио за Гласник, јер је нашао да је питање које се њиме расправља врло важно, и да је брижљиво обрађено.

Према овоме и према писменој изјави г. писца, да жели да му се награда одсеком одреди, као и према томе, да ће његов већ предани рукопис изнети најмање 6 и по печатаних табака, — управа одобрава, да се г. Гершићу изда у име награде за примљени његов спис одсеком 700 динара.

Бр. 3.

Председник прочита писмо г. Платона Кулаковског, професора велике школе, којим му саопштава жељу Московске духовне академије, да са српским ученим друштвом ступи у свезу, и да за своја издања „Твореније свјатих оцев, с прибављенијами,“ добива у замеву Гласник српскога учевог друштва.

Управа прима ову понуду духовне академије, и замоли г. председника, да је својим путем о томе извести.

IV састанак, 22 јуна 1881.

Председава Ст. Бошковић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: К. Алковић, Д. Јенко.

Бр. 1.

Председник одбора уметничког извештава управу, да је одбор одлучио да се и ове године одобри помоћ на истраживање старе српске уметности г.г. Драг. Милутиновићу и Мих. Валтровићу; даље, да се одобри помоћ на збирање етнографске грађе члану Ђ. Миловановићу за 8 недеља по 1 дукат дневно; и да се одобри помоћ на овако исто снимање етнографске грађе у јагодинском округу по 1 дук. на дан за шест недеља проф г. Влад. Тителбаху.

Управа одобрава ове одлуке одборске.

Бр. 2.

Председник друштва саопштава поздрав српском ученом друштву од збора учитељског у Софији, приликом светковине св. Ћирила и Методија. Поздрав се прима с великом хвалом.

Исто се тако с хвалом бележи поздрав српском ученом друштву од школског надзорништва из Варне, и одобрава се одздрав, који је председник у име друштва упутио поздрављачима.

Бр. 3.

Председник износи пред управу писмо г. Витковића, којим тражи да му српско учено друштво одобри новчану помоћ, те да продужи истраживање историјске грађе у вараждинском ђенералату.

V *Састанак, 7 октобра 1881.*

Председава Ст. Бошковић. Бележи М. Кујунџић Чланови: М. Ђ. Милићевић, К. Алковић, Д. Јенко.

Бр. 1.

Члан г. Витковић подноси извештај о своме путовању у Горњој Крајини и уз то књиге, слике и печате, које је с пута донео, а уједно тражи, да му се на путни трошак изда још 300 динара, које је утрошио Одобрава се члану Витковићу овај додатак, а донете ствари остављају се у друштвену архиву.

Бр. 2.

Члан М. Ђ. Милићевић обраћа пажњу управе на то: како се испитивањима дошло на то, да се место Некудим, које се спомиње у време последњих дана старе државе српске, омеђи негде у близини X. II Паланке, и како је члан Богољуб Јовановић доиста наишао летос на трагове старина близу Паланке, па би добро било да се неко изашље да ово потанко испита, нарочито у јесен или у пролеће, док још нису места навитом зарасла. Управа одлучује, да се напомена о овоме забележи у протокол, а згодном приликом да се потражи лице, које би могло предузети стручно испитивање на месту.

Бр. 3

Председник одбора јестественичког и математичког извештава управу, да је одбор одлучио да се у Гласнику штампа расправа члана Д. Нешића: „Неколико нових интегралних образаца и доказ обрасца

$$„\int_a^b dx \int_a^\beta f(x,y)\,dy = \int_a^\beta dy \int_a^b f(x,y)\,dx.“$$

Одобрава се та одлука и одређује се награда 300 динара.

Бр. 4

Годишњи скуп одређује се 25 овог месеца.

VI састанак, 31 октобра 1881.

Председава Ст. Бошковић. Бележи М. Кујунџић. Чланови: М. Ђ. Милићевић, Д. Јенко.

Бр. 1.

Председник одбора за науке историјске и државне јавља: да је одбор предложио за дописне чланове друштву: г.г. Марина Дринова, Гаврила Спиридоновића Дестуниса, В. Васиљевског и Т. Успенског, а за почасног г. Константина Петровића Побједоносцева. Одлучено би, да се с тим кандидатима поступи по уређењу, те да се предложе скупу друштвеном на избор, по што имају квалификацију према закону.

Бр. 2.

Председник одбора за науке природне и математичке јавља, да је одбор предложио за редовног члана г. Димитрија Ђурића. Управа усваја овај предлог и учиниће што треба даље по закону.

Бр. 3.

По што су дописни чланови друштва г.г. Св. Ивачковић, А. Андрејевић и Л. Стевановић сада стално у Београду, то да се предложе за редовне чланове.

Бр. 4.

Годишњи скуп да се одложи за 22 новембар.

DR
301
S67
knj.53

Srpsko učeno društvo, Belgrad
Glasnik. 1. odeljak

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET
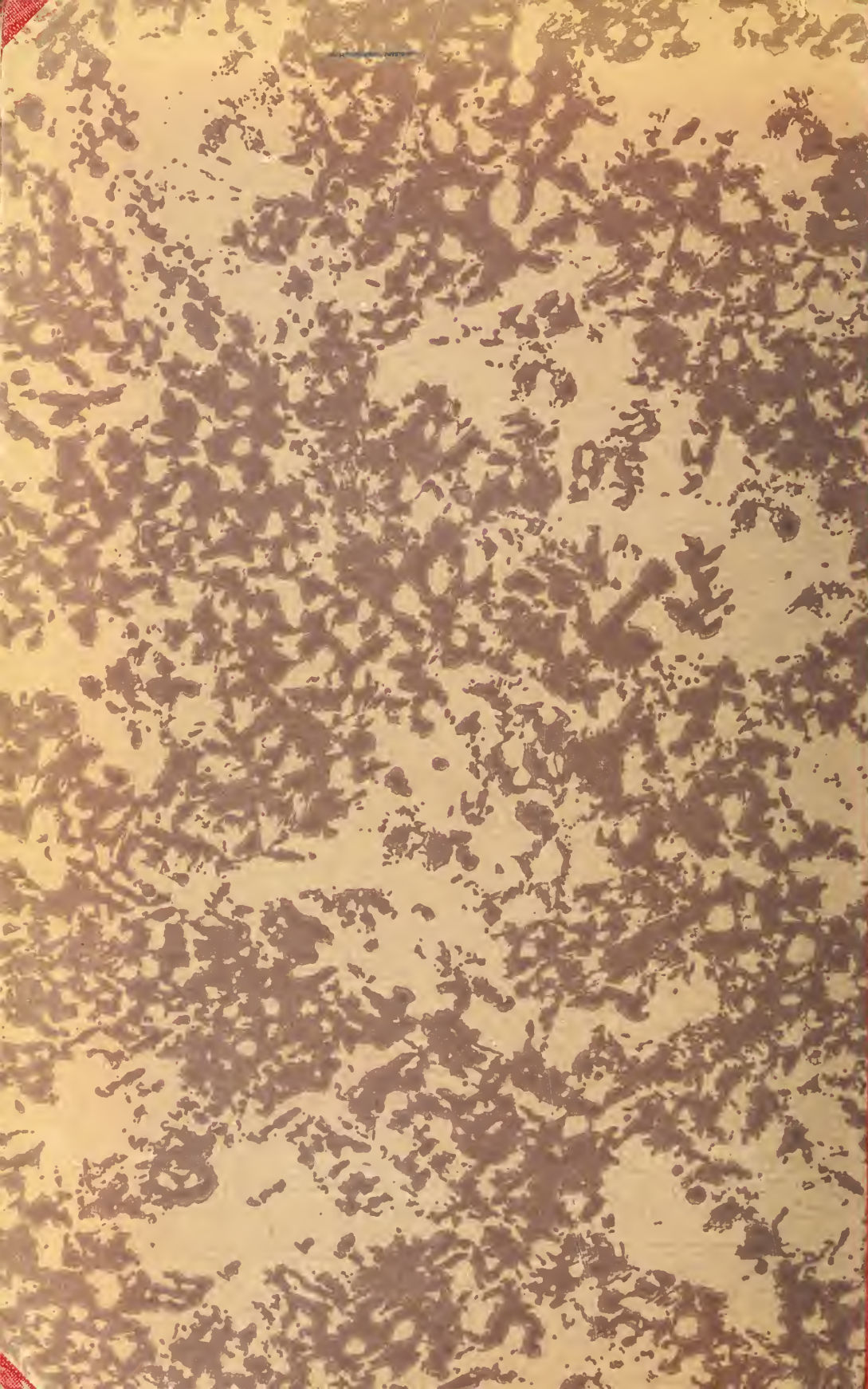
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY